

Osiris Könyvtár

Pszichológia

Sorozatszerkesztő
Pléh Csaba

ERIC BERNE

Szex a szerelemben

Osiris Kiadó • Budapest, 1997

A fordítás alapjául szolgáló mű
Eric Berne: *Sex in Human Loving*
Bungay, Suffolk, 1973. Penguin Books Ltd

Fordította
BOROSS OTTILIA

A fordítást az eredetivel egybevetette
PLÉH CSABA

*Ajánlom ezt a könyvet mindazoknak,
akiket hűséges barátaimnak mondhatok...
szeretettel, nagyrabecsüléssel és köszönettel.*

© City National Bank, Beverly Hills, California, 1970
All rights reserved. Published by arrangement with the original
publisher, Simon & Schuster, Inc.
© Osiris Kiadó, 1997
Hungarian translation © Boross Ottilia, 1997

TARTALOM

ELŐSZÓ	13
BEVEZETÉS: BESZÉLJÜNK A SZEXRŐL	18
A szex nedves	18
Néhány hideg és száraz szó	18
Néhány meleg és nedves szó	20
A trágár szavak	21
A trágárság természetrajza	22
A szemeteskuka	25
Az anyázók	26
Malac viccek	27
Malackodás és szerelem	29
Nemi felvilágosítás kicsinyeknek	30
Nemi felvilágosítás nagyobbaknak	31
Nemi felvilágosítás haladóknak	33
A felnőtt-szexoktatás Amerikában	35
Általános szexszótár	36

Első rész SZEK ÉS NEMI SZERVEK

1. MIRE VALÓ A SZEK?	43
Bevezetés	43
Mi a szex?	44
De mégis minek ez az egész?	46
A szex értelme	48
Szex és tudomány	51
Szex és vallás	52

2. AZ AKTUS	55
A női és férfi nemi szervek	55
A kezdet	56
A férfierő	60
A női erő	65
Az orgazmus	66
A szex pszichológiája	68
A szex biológiája	70
3. A NEMI SZERVEK MÁSODLAGOS HASZNOSÍTÁSA	77
Bevezetés	77
A hímvesző másodlagos hasznosítása	77
A vagina másodlagos hasznosítása	79
A nemi szervek és az idő strukturálása	81
Az orgazmus másodlagos hasznosítása	83
Szexuális devianciák	86

Második rész
EMBER ÉS SZEX

4. AZ EMBERI KAPCSOLATOK LEHETSÉGES VÁLTOZATAI	93
Az emberi személyiség	93
A kapcsolatdiagram	96
Az ismerősök	98
Munkatársak	99
Bizottsági tagok	101
Tisztelet	104
Csodálat	107
Gyengédség	109
A begerjedés	112
Élvhajhászás	120
Haverok	121
Barátok	122
Intimitás	124

Szerelem	127
A kapcsolatok osztályozása	129
Házasság	133
Jogilag szabályozott kapcsolatok	134
5. SZEXUÁLIS JÁTSZMÁK	139
Bevezetés: bolond világban élünk	139
Szülői programozás	142
Forgatókönyvtípusok	146
A természet ravasz fogásai	153
Milyen egy játszma?	158
Szexuális játszmák	163
Miért kellene a játszmák	171
A függetlenség illúziója	174
6. SZEX ÉS JÓLLÉT, AVAGY AZ INTIMITÁS MINT VÉDŐOLTÁS	182
Bevezetés	182
Testi kontaktus és testi egészség	183
Az éhség hat fajtája	186
Szex és erkölcs	191
Szex és esztétika	193
Szex és intimitás	194
Szex és házasság	196
Szex és kutatás	197
Szex és jóllét	198

Harmadik rész
UTÓJÁTÉK

7. KÉRDÉSEK	213
Kérdések és válaszok	213
Válogatott könyvlista	221

8. EGY NAGYVILÁGI FÉRFI	226
Szerelem és házasság	226
Rövid mondások	232
A szomorúak	238
Utolsó óraütés	239

FÜGGELÉK:

AZ EMBERI KAPCSOLATOK OSZTÁLYOZÁSA

Bevezetés	241
Kapcsolattípusok	242
Megvitatás	252

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra. Az emberi személyiség	94
2. ábra. Kapcsolatdiagram	97
3. ábra. Munkatársak	100
4. ábra. Bizottsági Tagok	102
5. ábra. Panaszbizottság	103
6. ábra. Csodálat és odaadás – Begerjedés	108
7. ábra. Társak	122
8. ábra. Barátok	123
9. ábra. Aszimmetrikus SZ–GY kapcsolat. „Egy férfi, aki vigyáz rám”	130
10. ábra. Aszimmetrikus F–GY kapcsolat. „Mindent elintéz”	130
11. ábra. Szimmetrikus GY–GY kapcsolat. „A kuki mint játékszer”	131
12. ábra. Teljes kihasználás. A Zsuzsa–Roger kapcsolat	131
13. ábra. A drámaháromszög	161
14. a) ábra. A tüskéspikó-kapcsoló	161
14. b) ábra. A páviánkapcsoló	162
14. c) ábra. A pácienskapcsoló	162
15. ábra. Kapcsolatdiagram	242
16 (1). ábra. Szülők (SZ). SZ–SZ	244
16 (5). ábra. Házastársak (SZ). F–F	244
16 (9). ábra. Szeretők (SZ). GY–GY	245
16 (2). ábra. Támasz (A). SZ–F	245
16 (3). ábra. Nyugtató (A). SZ–GY	246
16 (6). ábra. Tanító (A). F–GY	246

16 (5). ábra. Munkatársak (SZ). F-F	247
16 (9). ábra. Játszó társak (SZ). GY-GY	247
16 (3). ábra. Kritikus (A). SZ-GY	248
16 (6). ábra. Tanácsadó (A). F-GY	248
16 (7). ábra. A „pszichiáter gyerek” (A). GY-SZ	249
17. a) ábra. Gyermek programozta Felnőtt. Tisztelet	250
17. b) ábra. Felnőtt programozta Gyermek. Csodálat	250
17. c) ábra. Szülő programozta Gyermek. Élvhajzás	251

ELŐSZÓ

Könyvem a Jake Gimbel Alapítvány támogatása *Szexuálpszichológia* című előadások alapján készült, melyeket 1966 áprilisában és májusában volt szerencsém tartani a *Kaliforniai Egyetemen*. Gyanítom, hogy a megtiszteltetés elsősorban dr. Salvatore P. Lucia úrnak, a *San Franciscó-i Orvostudományi Központ Gyógyító és Megelőző Módszerek Intézete* professzorának köszönhető, aki történetesen tagja volt az alapítvány döntőbizottságának, s aki nek – akárcsak a testület többi tagjának – e lehetőségért igen hálás vagyok. Előadásaimra átlagosan mintegy 600 hallgató érkezett; teljesen ellepték a folyosókat, plusz az előadóterem hátsó részét, s előtörténeteiknél valószínűleg csak előítéleteik voltak változatosabbak. Az eredeti program így nézett ki:

A Jake Gimbel Alapítvány *Szexuálpszichológia* előadásai a Kaliforniai Egyetem San Franciscó-i Orvostudományi Központ Gyógyító és Megelőző Módszerek Intézete védnökségében

A SZEX SZEREPE AZ EMBER ÉLETÉBEN

Április 6. BESZÉLGESSÜNK A SZEXRŐL
 Április 13. AZ EMBERI KAPCSOLATOK FORMÁI
 Április 20. SZEK ÉS JÓ KÖZÉRZET
 Április 27. SZEKUALIS JÁTÉKOK

Az első négy előadás helyszíne a San Franciscó-i Orvostudományi Központ orvostudományi előadója
 Kezdés: 20.30

Május 23. A SZERELMESEK ÉS A NYELV

Helyszín: Kaliforniai Egyetem; Santa Cruz, Field House

Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

A meghívás ugyan „minden érdeklődőnek” szól, a hallgatóság azonban többnyire diákokból, oktatókból, kollégákból és azok kollégáiból állt. Dr. Lucia minden idők legjobb és legdipomatikusabb elnökének bizonyult, asszisztensem, Pamela Blum pedig remek szervezőnek és kitűnő bonyolítónak. Dr. Lucia titkárnője, Marjorie Hunt gondoskodott arról, hogy az előadásokat magnóra rögzítsék, Olga Aiello kisasszony pedig legépelte a szöveget. Áldozatos munkájuk nélkül az előadások feledésbe merültek volna, ugyanis jegyzeteim mindössze néhány papírra firkantott emlékeztetőből álltak.

Leghálásabb mégis a néhai Jake Gimbelnek vagyok, aki lehetővé tette, hogy ilyen és ehhez hasonló előadások egyáltalán létrejöhessenek, s 1943-ban bekövetkezett halálakor tekintélyes összeget hagyott e nemes célokra, pénzét testvériesen elosztva a Stanford és a Kaliforniai Egyetem között. Az ily módon finanszírozott előadás-sorozatokat mindig oly figyelemre méltó kiválóságok tartják, hogy a magasra állított mércére sandígtatva legalább négy évembe került, míg gondolataimat nyilvánosság elé tárható formába tudtam önteni. Némi túlzással élve még ma is ezen dolgozom.

Előadásaim elhangzása óta a szexuális ismeretterjesztés soha nem látott virágzásnak indult. Először is 1967-ben megjelent a műfaj legjózanabb, legmegbízhatóbb és legtekintélyesebb szócsöve, *Az emberi szexualitás orvosi vonatkozásai*¹ című, havonként kiadott folyóirat. Nem sokat őrzött meg kissé szenzációhajhász és sok tekintetben kifogásolható hírneves elődjének, a régi *Zeitschrift für Sexualwissenschaft*nak stílusából, amely annak idején felkarolta a pszichoanalízis úttörőinek korai írásait, s amely a kor szexuális „pszichopatológiáját” vizsgáló Havelock Ellis és tanítványai számára az első számú információforrás volt. Szintén ez alatt a négy év alatt történt, hogy az Egyesült Államok Nemi Felvilágosító- és Oktatási Tanácsa² a New York-i dr. Mary Calderone vezetése alatt dicséretes eredményeket könyvelhetett el magának. Dr. Calderone kifogástalan felkészültsége és modora minden bizonnyal hozzájárult munkásságának széles körű elismertségéhez, különösen ami a szexuális ismeretek iskolai oktatásának hivatalos támogatását illeti. A szexuális kultúra gyarapításának harmadik tényezőjévé alighanem a *Berkeley Barb or Tribe* és a többi underground újság hirdetési rovatai váltak, melyek sokkal szemléletesebben tárták fel a szexuális

együttlét hivatalos *vis-à-vis* pozíciójától eltérő ötletes variációkat, mint Kinsey és munkatársai valaha is tették, ugyanakkor a romantika is kevesebb volt bennük, mint Havelock Ellis írásai-ban. Az utóbbi két vagy három évben felsejlik egy negyedik, igen lényeges hatás is, a hivatalos, jogi enyhülésé: Nagy-Britanniában például ma már elfogadják a kölcsönös egyetértésen alapuló homoszexuális kapcsolatokat, Dániában pedig a pornográfiát. A legörvendetesebb az egészben az, hogy a szex újabban nem morbid, gusztustalan és mocskolódó viccekkel, hanem egészséges humorral és szellemességgel kapcsolódik össze, melynek legszebb példái a satirikus *Hivatalos szexkézikönyvben*³ és a pajzán karikatúráiról elhíresült *Örökzöld* magazinban lelhetőek fel. Egyre többen vannak, akik szerint a szex nem is annyira szalonképtelen dolog, és ha már úgysem tudunk megszabadulni tőle, akkor tanuljunk meg együtt élni vele. Fel-fogásuk félúton van a jobboldaliak „nincs a szexnél visszataszítóbb” és a radikálisok „miért lenne bármi is visszataszító” álláspontja között, mely utóbbi veszélye abban rejlik, hogy így a szexualitás egy kalap alá vehető az erőszakkal és a mocskokkal.

A felsorolt tényezők, beleértve az underground újságokat is (melyeket „tekintélyünk” megőrzése érdekében persze illik megtagadni), dr. Eugene Schoenfeld írásaiban egyesülnek teljes szépségükben, aki dr. Hip Pocrates⁴ néven egy hetenként megjelenő rovatban világosítja fel teljes nyíltsággal az olvasóközönséget.

E korszak legnagyobb változása különösképpen mégsem az oktatásban, hanem gyakorlati területen jelentkezett: a „tablettá” Amerikára gyakorolt hatását a teljes szexuális egyenlőséget követelő „emancipált nők” megjelenése, vagy inkább berobbanása fémjelzi. Könyvem kézírata sem menekült meg tőlük, tüzetesen átfésülték, „hímsovinizmus” jelei után kutatva. El kell ismernem, hogy valóban előfordult benne néhány szőrös példány, melyeket a végső kéziratban illendőképpen megváltoztattam; olyan esetekben viszont, amikor a „női sovinizmus” fejét láttam felbukkanni, keményen a sarkamura álltam, és láb-jegyzetekbe utasítottam őket, ahol EN kezdőbetűk mögött rejtőznek, szemben az én rájuk adott, EB-s válaszaimmal. A sport-szerűség kedvéért elmondom, hogy az Emancipált Nők sok olyan elismeréssel és lelkesedéssel is elhalmoztak, melyeknek nyoma sincs a könyvben.

Könyvemben gondolataim hív tolmácsolására törekedtem, aminek következtében persze óhatatlanul is beleesem a szabadszajúság, a fantáziálás és az anekdotizálás csapdájába. Mindenkinek szíve joga, hogy elzárja-e könyvemet gyermekei elől, vagy sem, amennyiben még nincsenek 16, 18, 21 vagy (biztos, ami biztos) 40 évesek. Boldogan fogadok egyébként minden észrevételt esetleges ténybeli tévedéseimről, noha ezekről azt gondolom, hogy csak abban az esetben tudom nyugodt lelkiismerettel tekintetbe venni őket, ha gazdáik az elmúlt harminc évben több hiteles szextörténetet hallottak, mint én. Nincs kizárva, hogy élnek valahol a világon olyan stricik és prostituáltak, akik a gyakorlati teendők terén, s olyan tudósok, akik elméletben túlszárnyalnak egy ilyen tapasztalt és érdeklődő pszichiátert, mint én vagyok, de egészében véve úgy gondolom, hogy az általam leírtakban legalább annyi a tudomány, mint a művészet, s elvárom, hogy mindenféle ellenvélemény jókora bizonyítékokkal legyen alátámasztva.

Leírtam olyan dolgokat is, melyek előadásaimban egyáltalán nem vagy másképpen szerepeltek. Egyrészt azért, mert 1966 óta rengeteget okosodtam, másrészt mert a beszéd különbözik az írástól. Előadásaimat így muszáj volt átszerkeszteni, kivesézni, átírni, megcsonkítani és kibővíteni ahhoz, hogy időszerűek és olvashatóak legyenek. A nagyobb hatás kedvéért alapvetően azt az írói fogást választottam, mintha egyszemélyes közönségnek írnék. Időnként hivatkozom egy Cyprian St Cyr nevű íróra, akit a *Levelek feleségem szobalányához* című munka szerzőjének tartanak. E levelek feltételezhetően akkor íródtak, amikor St Cyr feleségével távoli helyeken utazgatott, s a szóban forgó ifjú hölgyet voltak hivatva felkészíteni az élet viharaiban való önálló tájékozódásra munkájának esetleges megszűnése esetén. E keretet igen alkalmasnak találtam könyvemhez, ezért az egészet St Cyr „Leveleinek” stílusában írtam, megtartva ugyanakkor az eredeti előadások hangulatát is. Ennek megfelelően a fentebb ismertetett előadás-tervezetet a sorozat címével egyetemben, úgy, ahogy volt, elvettem.*

*Azok számára, akik a szexről inkább tudományosan szeretnek beszélni, könyvem „hivatalos” címe a „Csoportosan élő főemlősök közönségi szokásainak agykérgi és viselkedéses vonatkozásai” lesz.

Nem lenne tisztességes, ha ennyi változtatás után nem jelenteném ki, hogy az itt leírt véleményekért sem a Jake Gimbel Alapítvány, sem a Kaliforniai Egyetem nem tehető felelőssé. Minden egyedül az én lelkemen szárad.

Szeretném megköszönni a San Franciscó-i Tranzakcionális Analízis Szeminárium résztvevőinek, hogy annyi estén át hallgatták figyelmesen kéziratom felolvasását. Köszönöm sok jó ötletüket, építő és romboló kritikájukat, s ugyancsak köszönök mindent azoknak is, akik szabadidejükben, az egész kézirat elolvasása után tették ugyanezt. Emancipáltak vagy begyöpösödtek, ők Bertha Joung, Al és Pam Levin, Arden Rose, Valerie Venger, Nadja és Valerio Giusi és Rick Berne.

Carmel, Kalifornia
1970. április

JEGYZETEK

- ¹ *Medical Aspects of Human Sexuality*. Szerk. Theodore Bawer, David M. Reed és a szerkesztőbizottság. Megjelenik havonta (18 East 48 Street, New York, N. Y. 10 017).
- ² SIECUS, 1855 Broodway, New York, N. Y. 10 023.
- ³ Gerald Sussman: *The Official Sex Manual*. Harmondsworth, 1969. Penguin Books.
- ⁴ Eugene Schoenfeld: *Dear Doctor Hip Pocrates*. New York, 1969. Grove Press; Harmondsworth, 1973. Penguin Books.

BEVEZETÉS: BESZÉLJÜNK A SZEXRŐL

A SZEX NEDVES

A szexről nem könnyű írni, ugyanis elég nedves. Sőt nemcsak úgy egyszerűen nedves, hanem egyenesen síkos, s aki erről hajlamos megfélekedni, az hamarosan beleragad a mondókájába. Ismertem egy költőnőt, aki gyönyörűen írt róla, de soha nem hagyta, hogy magával sodorja a hév, ezért egyszer azt találtam mondani neki:

– Nedves érzésekről nem lehet száraz szavakkal írni!

Miután megpróbált nedves szavakat használni, így folytattam:

– Nem elég, ha egy szó nedves, olyannak kell lennie, hogy csak úgy kicsusszanjon az ember szájából.

Tetszett neki a gondolat, és legközelebb azzal a képpel lepett meg, hogy egy viselős asszony az ablaknál ülve fekete siklóra gondol. Nem értettem ugyan a dolgot, hisz nem vagyok nő, de igen jól hangzott. Sokkal jobban, mint annak a – bizonyára igen választékos modorú – terhes asszonynak a képe, aki arról ábrándozik, hogy bizonyára lesz majd elegendő teje a csecsemője szoptatásához. Az a vicc jut eszembe róla, amiben a bostoni úrinő addig-addig pironkodik a *pipacs* vagy a *kuratórium* szavak kimondásakor, amíg egyszer csak sikerül úgy elmesélnie egy történetet, hogy a barátja a minap beleesett egy *szaradékb*a.

Legelőször is vizsgáljuk át szókészleteinket, és állapítsuk meg, hogy mely szavak fejezik ki legvilágosabban és legkézenfekvőbben azt, amiről beszélni akarunk.

NÉHÁNY HIDEG ÉS SZÁRAZ SZÓ

A szexszel kapcsolatos szavak a kezdetleges élőlényekre alkalmazott *konjugációval* kezdődnek, a kicsit magasabb rendűekre használt *kopulációval* folytatódnak, hogy aztán az emberek számára tartogatott *közösülésbe* torkolljanak. A közösülést a szak-

emberek persze *koitusznak* hívják, de ha valamiért izgalomba jönnek, akkor hajlamosak *kogitusznak* ejteni – ami attól még ugye *koitusz* marad. A *nemi érintkezés* fordulat használata hallgatóság előtt is engedélyezett, de jobbra csak vasárnapokon. Gyakorlatilag bármelyik kifejezés megszűllőztethető társaságban a felsoroltak közül, kivéve a közösülést. Jó izlésű ember ilyesmíről nem beszél, legfeljebb akkor, ha kommunikál. A kommunikáció általában nagyon fárasztó tud lenni, s a legtöbb embernek – magamat is beleértve – azonnali fejfájást okoz, szóval, ha a dolog megoldható, akkor a magam részéről szívesebben beszélgetek helyette. Sokszor már attól is megfájdul a fejem, ha más emberek kommunikációját hallgatom, főleg, ha fogalmuk sincs, miről és kivel kommunikálnak. Egy szó, mint száz, a kommunikáció beláthatatlan veszélyeket rejt magában, és aki hajlamos a belegabalyodásra, jobban teszi, ha mihamarabb megtanul inkább beszélgetni – feltéve, ha kedves az élete. A kommunikáció legrosszabb fajtája a párbeszéd lefolytatása, amely a résztvevőknek nem csupán fejfájást, hanem krónikus gyomorpanaszokat is okozhat. Néha előfordul, hogy párbeszéd folytatás közben az emberek egyszer csak elkezdenek beszélgetni, s ettől minden azonnal jóra fordul. Egy rosszmájú barátom, dr. Horseley azt szokta tanácsolni az egymással nehezen boldoguló értelmiségi pároknak, hogy hagyják abba a kommunikálást, és próbálkozzanak például beszélgetéssel.

Az imént felsorolt szavakkal az a baj, hogy még akkor is hidegnek, száraznak és sterilnek tűnnek, ha nem azok. A *konjugáció* például úgy hangzik, mintha két tojás összeütögetésével tüzet próbálnánk csiholni; a *kopuláció* ugyan nedves hangzású, de enyhén visszataszító; míg a *koitusz* olyan ragacos a fülnek, mintha tornacipőben kiöntött szörpön járnánk. A *közösülés* nem rossz kifejezés nyilvánosság előtt vagy írásban, de egy kicsit túl értelemvezérelt ahhoz, hogy igazán örömeink teljék benne. Ha változatosságra éhezünk, akkor megfelelő szinonimának a *nemi aktust* ajánlom.

Az imént felsorolt tevékenységek eredményének megjelölésére használt szavak se jobbak. A *nemi kielégülés* alig hangzik különbül, mint egy vasárnapi rántott hús (férfiaknál) vagy egy domborodó töltött csirke (nőknél). A *szexuális feszültség levezetése* lehetne akár egy alumínium teáskanna kiöntőcsöve is, vagy egy bojler túlfolyója, ami arra szolgál, hogy egy hónapban egy-

szer leeresszék rajta az üledéket. A *csúcspont* egészen szalonképesnek indult valaha, de az újságok annyira elcsépeltek, hogy ma már alig több, mint amikor két megolvasztott pillecukorka végre egymáshoz ragad. Leírva valószínűleg az *orgazmus* a legjobb.

A jognak is megvan a maga szóhasználata, de nem megyünk valami sokra vele. Kedvencük a kohabitáció, a szexuális viszony és a házasságtörés egytől egyig mindet vádemeléskor vagy büntetés kiszabásakor használják. A jogászokat abszolút hidegen hagyja, hogy a szex élvezhető dolog-e, vagy sem. Egyedül abban lelik örömüket, hogy „megállapítást nyert”, és „bizonyíthatóan”, tehát hogy valaki valamiért mindenképpen fizetni fog. Ügyvédéknél öröm nélkül is pontosan annyit fogunk leperkálni, mint amikor borzongunk a gyönyörűségtől: mint ahogy a nyomorúságos szex nem árengedményes, az eksztázisra sem kell ráfizetni. A jogászoknak vannak továbbá olyan fordulataik is, mint *természetellenesség*, mintha a természet akár csak egy szóval is panaszt emelt volna náluk valami miatt. A jogi nyelvben nem létezik jóindulatú tényfeltárás, minden tényfeltárás eleve valami szörnyűséget sugall egészen addig, amíg az ellenkezője be nem bizonyosodik. Nyilvánvalóan mindez szöges ellentétben áll az alkotmánnyal, mely kimondja az ártatlanság vélelmét, vagyis minden ember ártatlan és tisztességes egészen addig, amíg annak ellenkezője be nem bizonyosodik. A jogászok a legtöbbet a *trágár* szó fölött marakodnak, de erről majd később.

A fenti szavaknak és fordulatoknak az a legnagyobb baja, hogy messziről elkerülük a lényegét: a gyönyört, az örömet, a megrészegülést, minek eredményeképpen persze hidegek, szárazak és kiheréltek lesznek.

NÉHÁNY MELEG ÉS NEDVES SZÓ

A *párosodás* meleg és termékeny a fülnek, nagy jövő áll előtte. Sajnos még nem vert igazán gyökeret. A szexuális kifejezések közül a legemberibb és legkevésbé közönséges talán a *szeretkezés*. Meleg, nedves, termékeny légköre van, és egy magán az aktuson túlmutató tartósság ígérletét rejt magában. Ördög tudja, mi történik pirkadatkor a kopuláló, koitaló vagy közösülő

párokkal, de akik szeretkeztek, azok biztosan együtt költik el reggelijüket. Tán ezért ez a szó az ifjú hölgyek kedvence. Sajnálatos tény, hogy a férfiak némileg kevésbé lelkesednek érte, még azok is, akik egyébként gond nélkül állják a hölgyek reggelizőasztal melletti tekintetét.

Az *elmegy* ugyancsak meleg és nedves szó. Amennyire szükködik drámaiságban, annyira kényelmes. Vannak különös emberek, akik azt mondják helyette, hogy *jön*.

A TRÁGÁR SZAVAK

Nemcsak lehetséges a trágárságról beszélni anélkül, hogy az ember maga trágár lenne, hanem egyenesen kívánatos is. Példának okáért rögtön leírom azt a négy legmindennapibb szexuális vonatkozású trágár szót, hogy *kamatyol*, *kettyint*, *dug* és *kúr*, oda-vissza, anélkül hogy bárki is félreértene őket, vagy megbántódna miattuk.¹

A *kamatyol* szinte az egyetlen olyan szó, amely visszaadja a szexuális aktus teljes átélését, izgalmát, síkosságát és ízét. Az a buja „TY”, az adja a végső lökést. A korábban említett színonimák kínosan kerülnek az izgalomnak és a kéjnek még a gondolatát is, s még kínosabban elhatárolódnak a nemiség legősibb és legerőteljesebb kísérőjelenségétől, a szagoktól. A *kamatyol* minden érzést felvállal, akár csak egy gyerek, hiszen maga a szó is gyerekes hangzású.

A *kamatyolást* két ember végzi, míg a *kettyintés* sokkal inkább egy ember dolga. Egy Amaryllis nevű igen bölcs leányzó egyszer azt mondta nekem, hogy „*kamatyolni* imádok, de azt nem szeretném, ha valaki csak úgy, egyszerűen, a numerá kedvéért megkettyintene”. A kefézés úgyszintén kétemberes.*

A *dug*, *kúr* és más egyéb rokon értelmű szavakra felesleges is több szót vesztegetni, hisz egytől egyig szintiszta vulgaritások, semmivel sem árnyalják jobban eddigi tudásunkat. A *hímvesző* a legtöbb emberben valami minden nagyszerűséget nélkülöző,

*EN: A kefézés a tablettakorszak jelensége. Nincs kizsákmányolásíze, kölcsönös megegyezésen és együttes kivitelezésen alapul. Kefélünk. A „szeretkezés” örömmel és büszkeséggel használt nedves megfelelője.

incifinci dolog képzetét kelti, ami a kisfiús családok számára egyenesen tündéri. Szunnyadó szervnél még elmegy, ám a me-revedés nemes állapotában a *fallosz* szó jár közelebb a valóság-hoz, még akkor is, ha némileg mesterkéltséget és nem elég cuppogós. A *hüvely* pompásan illik a női testrészeire, egyszerre rejt és takar be melegen, s igen jól kapcsolódik a dugáshoz (lásd kard). Igazi gond a külső női nemi szervvel sincs, melyet az anatómusok *szeméremtestnek* vagy *szeméremdombnak* hívnak. A szó ilyen formában hosszúsága miatt alkalmatlan a hétköznapi használatra, egyezzünk ki magunk között ennek rövidített formájával, a *szeméremmel*.

Az értelmező szótárban és a Btk. megfelelő passzusaiiban nyilván találunk még jó néhány változatot,² de azt hiszem, személyes használatra ennyivel is megelégedhetünk.

A TRÁGÁRSÁG TERMÉSZETRAJZA

Most azt is meg fogom magyarázni, hogy miért szeretném elkerülni a trágárságnak még az árnyékát is. Már maga a szó is bizonyos fokig visszataszít. A trágárságnak durván két változatát különböztetném meg: a pornográfiát és a szkatológiát, mely utóbbi elnevezést az őslánytan azon képviselőitől kölcsönöztem, akik megkövült állati ürülékek kutatásával foglalkoznak. A pornográf irodalom szajhákról szól, szavai kimondottan ágy-szagúak, a szkatológia vulgáris kifejezéseinek szaga pedig alig-hanem a mellékhelyiségekkel harmonizál jobban. Az emberek egy része mind a pornográfiát, mind a szkatológiát megbotrán-koztatónak tartja, míg mások csak az egyiket gondolják annak, a másikat pedig nem. Vélhetnénk tehát úgy, hogy a trágáritás megítélése önkényes szabályokon alapul, pedig ez nincs egészen így. Sokkal mélyebb pszichológiai jelentés után kell kutatnunk.

Minden kimondott szó bizonyos képzeteket kelt a beszélőben – és a hallgatóban is. Ezek a képzetek nem feltétlenül nyilvánvalóak, ám egy kis igyekezettel elő lehet halászni őket tudatunk legmélyebb bugyraiból. A legtöbb szóhoz tapadó képzet illékony, kezdetleges és homályos, s ha maga a szó nem nagyon ismert, hamarosan a feledés homályába tűnik. Nem is veszünk nagyon tudomást róluk beszélgetés közben. Nevezzük őket

Felnőtt- vagy homályos képzeteknek. Vannak ellenben olyan szavak, melyeket ugyancsak élénk és erőteljes képek kísérnek, s mivel főleg a gyermekkorból maradtak ránk ezek az emlékek, legyen Gyermeki vagy elsődleges képzet³ a nevük. Az elsődleges képzetek részletesek, színesek, s érzelmi válaszokra készítettek bennünket. Némelyikük oly megdöbbenően szépséges tud lenni, mint egy marihuána vagy LSD kódében átélt látomás, míg más részük egyenesen visszataszító. Ez utóbbiak érdekelnek igazán bennünket, hiszen belőlük próbáljuk meg pszichológiai úton levezetni a trágárság fogalmát. Egy szó akkor lesz trágár számunkra, ha társult képzelei egyszerre elsődlegesek és visszataszítóak. A képzet és annak valóság háttere még gyermekkorban kapja élénkségét és visszataszítóását – mint ahogy a szobatisztaságra szoktatás füstölő produktumainak esetében is így történik –, s erejét még hosszú éveken át megőrzi.⁴ A trágárság definíciója tehát nem valami érzéketlen, szenttelen hatalom mesterséges szabályain alapul, mely mindent elkövet azért, hogy megfossza az embereket a szabad beszéd örömétől, hanem az emberi idegrendszer struktúrájából és pszichológiájából ered.

Miután a trágárság a gyermekkorban gyökerező mély és egyetemes pszichológiai tényezőkre vezethető vissza, kizárólag a gyermekkorban megtanult szavak bírnak ilyen erővel. Amennyiben egy nyelvet később, mondjuk hatéves korunk után sajátítunk el, akkor abban a nyelvben nincsenek trágár szavak számunkra, hiszen életünk első néhány évében nem találkoztunk velük. Egy született angol tehát minden röstelkedés és pironkodás nélkül mondhat vagy olvashat olyan szavakat, mint *merde*, *Scheiss*, *fourrer*, *vögeln*, *cul* vagy *Schwanz*, mert – noha jól ismeri e szavak jelentését – nem ébresztenek elsődleges képzeteket benne, tudatában elvont fogalomként szerepelnek. Amennyiben valakinek az új nyelv annyira a sajátjává válik, hogy már azon is gondolkodik, a szavak bizonyos hányada természetesen át fog szívárogni az elsődleges gátakon, s így mégis trágárrá válhat számára.

Megfigyeléseink alapján tehát kimondhatjuk, hogy a trágárság állandóan a levegőben van, de az azt megtettesítő, alapvetően szagokhoz, ízekhez vagy síkos tapintású dolgokhoz kapcsolódó szavak a véletlen vagy épp gusztusunk szülőttei. Elsődleges képzeteinkben főleg a síkosság érzése fonódik össze a

trágársággal, s olykor a legártatlanabb szavakhoz tapadnak – hála a kialakulásuk idején lezajlott gyermekkori eseményeknek – masszív trágár tartalmak.

Egy-egy új generáció lerombolhatja a régi trágárságokat, de az utánuk jövők azonnal újakat fognak teremteni, akár egy addig semleges szó trágár tartalommal való felruházásával (*köcsög*), akár egy azelőtt csak hébe-hóba használt kifejezés széles körű elterjesztésével (*muff*). Ismervé az emberi idegrendszer szerveződési módjait, ne áltassuk magunkat azzal, hogy képesek vagyunk gyerekeinket trágárságtól mentes környezetben nevelni. Senki ember fiából nem lehet neveléssel kiűzni azt a hatalmas megkönnyebbülést, amit egy nyilvános vécéből szabad levegőre jutva érez.

A trágár szavak sokkoló, feszültséglevezető vagy vágyfokozó szerepe – ki mire használja őket – részben zamatos aromájuknak, részben pedig illetlenségüknek tudható be. A legerőteljesebb szavaknak van a legáthatóbb illatuk – *kamatyol, kúr, geci*; míg az erőtlén, az elsődleges képzetektől távol eső tudományos és irodalmi szavak szinte szagtalanok. Egy olyan ember számára, aki neurológus és pszichológus is egyben, hallatlan gyönyörűséget jelent az agy és az elme ily szerveződése: a szaglás, a vizuális képzelet, a szavak, a szociális cselekvés és az érzelmi sokk, a megkönnyebbülés és az izgalom közötti kapcsolat alakulása.

A fenti pszichológiai törvényszerűségeknek köszönhetően a trágárság erejének tisztelete nem valamely rég kiveszett gondolkodásmód itt felejtett kövülete, hanem egy kifinomult életszemléletből fakad, a kecses mozdulatok, a magány és az egyesülés áhítatos pillanatainak világából. A szónokok, a Zen és más keleti filozófiák követői, továbbá a kőfaragók és balett-táncosok nagyon is jól ismerik ezt a terepet, ahol a finom modor az úr, s ahol minden óránkat művészi alkotássá igyekszünk emelni. Megjelenésünk és viselkedésünk évről évre egyre tökéletesebb és tökéletesebb lesz, felcsillan a remény halvány sugara arra, hogy egy barátságokkal és ellenségeskedésekkel, meghittségekkkel és összeütközésekkel, komédiákkal és tragédiákkal telehíntett élet egyszer majd kinyújtózik a teljesség és az emelkedettség felé. Számomra az elegancia = kecsesség = távolságtartás, azaz mentesség minden hivalkodástól és diszharmóniától, legyen az beszéd, tánc vagy festészet.

Szembenézni a rútsággal nem ugyanaz, mint összeölelkezni vele. Minden embernek van saját, egyéni kidolgozott szépségeszménye. Általános definíciót adni a szépségeszményre reménytelen vállalkozás lenne, azt viszont megtehetjük, hogy leválasztunk róla mindent, ami nem tartozik hozzá. Egyetlenegy általános érvényű esztétikai szabály létezik, mely garantáltan univerzális, mert az emberi fejlődés során kialakult, öröklődő biológiai vonásban gyökerezik: a szépség a rossz szagok ölelésében is virágozhat, de belőlük nem. Mindenki tudja, milyen a rossz szag. Amilyen az idegen geci bűze, midőn minden lélegzetvétellel nemkívánt betolakodóként áthatol rajtunk. A barátunké egészen más. Ahogy már Amaryllis is megmondta: „A barát az, akinek jó szagú a gecije és a farka, szuccsogása pedig mennyei zene a fülnek. Ha valami idegen akarná ezeket rám tukmálni a parkban, hát jól tökön rúgnám.” (Amaryllis fordulatai sajnos kissé közönségesek, a jó szagú kifejezést részemről túlzásnak tartom.)

Mindezt tekintetbe véve úgy vélem, hogy trágár dolgokat senkire sem szabad akarata ellenére ráerőltetni, noha néhány embernél a trágárság mint első számú örömforrás egyszerűen az élet velejárója. Sokak számára a szabados beszéd nem merül ki abban, hogy zsúfolt színházteremben kajánul „tűz van!”-t kiáltanak, ők azok, akik ellenállhatatlan kényszert éreznek a kiskorúak előtti ocsmány handabandázásra. A költészet ebben is más. Nem valami esztétikus a menstruációt „havibajnak” nevezni, de egyből vonzó lesz (legalábbis a férfiak számára), ha „holdpírnak” vagy, francia fordulattal élve, „virágzásnak” hívjuk.

Bármit akarsz mondani, mondd ki bátran, ha a magad mérceje szerinti tisztaságodat megőrizheted közben. A tisztaság a legfontosabb ebben a világban, ahol oly sok minden jövátelhetlenül beszennyeződött.

A SZEMETESKUKA

Milyen igaz az a mondás, hogy mutasd meg a szemetes kukád, és megmondom, ki vagy! Egy elmélyült szemléletű köztisztasági dolgozó filozofikus pilléreken nyugvó, komplett sorselemzéseket tudna végezni a szemetesbidékben találtak alapján, hiszen látja, hogy mit dobunk ki, mennyire vagyunk takarékosak vagy

pazarlóak, mit adunk a gyerekeinknek enni. Sokak szerint a kukákban rejlik a végső igazság: nézz a kuka fenekére, és megláthatod az emberiség igazi arcát! Ez persze így nem igaz. Jóllehet, ahogy a régészek sokszor pusztán szemétdombok alapján próbálják rekonstruálni egy hajdani társadalom életét, az írók között is akadnak olyanok, akik a mocskból próbálják felépíteni és megítélni életünket. Azt hiszem, a régészek is többre mennek egyetlen Pompeji-szerű várossal, mint akárhány szemétdombbal, ahol egy város egészéből gyaníthatóan többet lehet megtudni annak lakóiról, kapcsolataikról – nemesekről és nemtelenekekről –, mint pusztán hulladékából. Ugyanígy a hivatal, a könyvtár, az óvoda, a játszószoza is sokkal többet elárul rólunk, mint egy csöves tanyája. A zárda embersége és verejtéke értékesebb, mint a bordélyházé, mert a zárda az emberiség valamelyest felfelé törekvő vágyainak ad otthont, míg a perverz és stricik bordélyja, alig csillapuló rezgőmozgást végezve, inkább a befelé törekvőknek. Én valahogy jobban kedvelem a csecsemőket a méhdaganatoknál, és meg vagyok győződve róla, hogy egy embrió többet elárul rólunk és világunkról, mint akármilyen szövetburjánzás.

Mindezzel csak azt akartam mondani, hogy a trágár könyvek semmivel sem visznek bennünket közelebb a valósághoz és önmagunkhoz, mint az igazán értékesek. A *Háború és béke* csakis Tolsztoj tollából születhetett, de *Sade* márki *Filozófia a budoárban* című könyvét azonban bármelyik, anyjával éppen haragban levő középiskolás megírhatta volna filozófiástól, budoárostól, úgy, ahogy van.

AZ ANYÁZÓK

Szélsőséges esetekben a trágárság életformává válik. Az életfogytiglan hálószozára ítélt pinapecér az orgazmus örökös csábitásának fogságában soha nem fogja meglátni az erdőket, az óceánokat és a napfényt, mint ahogy a szkatológus is illatos kamrácskájá foglya, mindent át kell tapogatnia azért a kis darab szarért, amivé szerinte minden válik. Mindketten vesztesek, hisz a pinapecér soha nem talál rá a keresett mesebeli, tökéletes kielégülést nyújtó hüvelyre, s a szorgos munkával összegyűjtögetett szarkupacai közepén álló szkatológus sem fogja soha

arannyá változtatni halmocskáit. A pinapecérnek még egy sokkal jobb a helyzete, ő legalább élvezheti valamelyest a tovaröppenő örömeket, de ami a mellékhelyiségekből csordogál, az garantáltan nem aranyból készült. A trágár szavak kimondása sok embernek megkönnyebbülést hoz, alátámasztva azt a nézetet, mely szerint ezek a kifejezések különleges pszichológiai erővel bírnak.

Az a gyerekes elképzelés, hogy minden rendbe jön, ha elég sok csúnya szót hordunk össze, öt vagy tíz év távlatában már egyszerűen nem működik. Az első perctől fogva vesztes álláspont. A százezredik „gecizés” és „anyázás” után, ami tíz év alatt óvatos becslések szerint is naponta harminc alkalmat jelent, az emberek majdnem mindig rádöbbennek arra (legalábbis klinikai tapasztalatom szerint), hogy a dolgok ahelyett, hogy jobbra fordultak volna, még rosszabbak lettek, s akkor már csak jajgatni lehet: „Látod, hogy mindent megpróbáltam! Miért mindig velem történik ilyesmi?” Mindez csak azt bizonyítja, hogy az ilyen próbálkozás nem vezet sehova, még ha naponta háromszázszor süti is el trágárságait valaki.

Nem az elméletei miatt lesz vesztes egy ember, hanem amiatt, ahogy kivitelezi őket. Egy nyertes típus ugyanebből a feltételezésből kiindulva kivenne két szabadnapot, és napi ötvenezer káromkodással végére járna annak, hogy a dolog valóban működik-e. Amennyiben nem, akkor keresne magának egy sikerebb elméletet, s ahhoz pártolna, megtakarítva magának ezzel vagy tíz évet. Ez a különbség az élet vesztesei és győztesei között. Az emberek életét és életük értelmét az befolyásolja legjobban, hogy vesztesként vagy győztesként viselkednek-e, mert ettől függ, hogy az emberek megbíznak-e bennük.

MALAC VICCEK

Sokak szerint a kéretlen malackodás merénylet az emberiség ellen, mely, mint afféle merénylet, jószerével kivédhetetlen.⁵ Két olyan kivételt ismerek, amikor a malackodás éppen illetlenségénél fogva betölti azt a szerepet, melyet szánnak neki, ezek pedig az udvarlás és a viccelődés.

Az udvarlásnál az obszcenitás felér egy termékbemutatóval, ahol az ügynök szándékai éppoly sötétek, mint az amerikai

cserkészfiúk, akik (szigorúan a Sir Robert Baden-Powell-féle bukólikus szemlélet elvei szerint) művészi szintre emelik a természet lerohanását.*

A malac viccek a szatíra fegyverét szegeznek szembe a romlottsággal, ahol a szatíra sebészkes gyanánt felnyitja a társadalom és az emberi kapcsolatok gennyes fekélyeit. A malac viccek az életünket elborító trágárság első számú ellenségei. Rabelais például – attól, hogy kiélvezi korának mocskát – a szememben minden írók legtrágárabbika. Összegyűjtött műveinek egyik legjobb kiadása előtt ez a dedikáció olvasható:

*Cseppnyi öröm győz tenger sok kín felett,
Férfi és nő örömré, mulatságra termett.*

A szatíra más, mint a forradalmi szabadszájúság: „Azért beszélek hozzád csúnyán, mert szeretném látni, hogy milyen képet vágsz, hogy elbűvöllek-e, vagy kiesek a kegyeidsből, te disznó.”

Nem véletlen, hogy a Restaurációs Évek Élvtárházainak a számukra az idő tájt szinte elkerülhetetlen és gyógyíthatatlan kankóval és szifilisszel kötött örök barátságáról szóló versikék másképpen szóltak, mint a mostani költők önsajnálattól csöpögő szóáradatai – ugyanerről a témáról. Az obszcenitás csak akkor visszatartó, ha komolyan veszi az is, aki mondja, és az akkor visszataszító, ha komolyan veszi az is, aki hallja. Amennyiben viccnek szánják, és nem arra, hogy rothadt citromként a másik ember pofájába nyomják, akkor az olvasóközönség vagy a hallgatóság könnyedén eldöntheti, hogy csatlakozik-e a mókázáshoz, vagy hűvös eleganciával visszavonul, mondván: „Ez a dolog engem egyáltalán nem szórakoztat.”

A viccek, a szóviccek és a pajzán rigmusok a legalkalmasabbak a malackodásra. Sajnos a szóba jöhető viccek többsége már hosszú szakállat eresztett – az évek során ugyanis diákok milliói múltatták óráik milliárdjait kiskocsmák százezreinek asztalai-

* Amaryllis egyik férfi ismerőse, aki gazdag tapasztalatokkal rendelkezik a trágár udvarlás terén, ha egy számára szemrevaló hölgygel hozta össze a sors, a legelső adandó alkalommal félreérthetetlenül megfogalmazott tisztességtelen ajánlatot tesz neki. A nő, az obszcén szavak rendkívül erőteljes, szélsőséges reakciókat kiváltó tulajdonságánál fogva, a későbbiekben vagy mélységes utálatot érez iránta, vagy rajongani fog érte.

nál, a hat legfontosabb disznó kifejezés szóviccnek felhasználható kombinációi pedig kimerültek, nemigen lehet már újat kihozni belőlük.⁶ Az ötletdús rigmusok előtt ellenben nyitva áll a terep.

A trágárságot és árgus tekintetű hivatásos üldözőit úgy lehet a leghatásosabban kihozni sodrúkból, ha a valódiakhoz megtévesztésig hasonló szavakat gyártunk, mondjuk a *Hivatalos szexuális kézikönyv*⁷ stílusában. Így vígan beszélhetünk *kanális szexről*, *grósztatáról*, *arrogáns zónákról*, vagy mondhatjuk valakiről, hogy *szórén üli meg a csiklót*. Ki köthet bele a *korai ragömlésbe*, a *lefetyellációba*, vagy abba, hogy a *fityula hátrahúzása után előbukkan a kis Muikk*. Twigg Jameson *Billy és Betty* című regényében még ragyogóbbak ezek az álkifejezések, mert jobban hasonlítanak az igaziakhoz – nem csoda, hogy a szerelmespárok nagy élvezettel ízelgetik őket. Ha valaki képtelen arra, hogy *varrjon* a barátjával, még mindig *porosodhat* vele, és eldönthetik, mi jobb: *ha őseimnek rozsdás kardja fogason lóg...*, vagy *ha pókháló van már az ablakon*.

MALACKODÁS ÉS SZERELEM

Ha belegondolunk, akkor a szeretkezéstől sem idegen a malackodás,⁸ hiszen elsődleges cselekedetről s – szexuális fantázia formájában – elsődleges képzetekről van szó. Nem csábításra vagy szexuális kizsákmányolásra gondolok, hanem arra, amikor a szeretkezés mindkét fél beleegyezésével és legnagyobb gyönyörűségére történik, s ahol a partner örömeinek fokozása a legfontosabb cél. Ezen a szinten már nem kell elhallgattatni a feltoluló elsődleges képzeteket, hadd jöjjenek csak elő, lombosodjanak és boruljanak virágba. Szorosan összefonódnak tobzódo érzéleteinkkel: megerősítik az összetapadó, felhevült bőrfelületek látványát, neszeit, érintését, illatát, ízét és forróságát, és egyben belőlük gerjednek. Milyen más ez, mint például az alábbi rigmus istenkáromló, gyalázkodó obszcenitása:

*„Nyald ki”, mondta a kis barna,
s forrt a dültől, hogy elszaladt lovagja,
mert talált egy szökét, ki a délutáni teán
Lelkesen mondá: „Nyald ki, itt a dívány.”*

NEMI FELVILÁGOSÍTÁS KICSINYEKNEK

Nem akármilyen feladattal állunk szemben: szeretnénk a fiataloknak nemi felvilágosítást nyújtani, vagy legalábbis némi bepillantást engedni a dologba. Ismerjük a rendelkezésünkre álló szókészletet, és egyetértünk abban, hogy lehetőség szerint kerülnünk kell a trágárságnak még a gondolatát is. Ha abban is egyetértünk, hogy egy kis humor sohasem árt, akkor már kezdetjük is.

A „nemi felvilágosítás” legaggasztóbb pontja az, amikor saját gyermekeinknek próbáljuk megmagyarázni a szex lényegét. A dolog legalább annyira értelmetlen, mint amikor a történelem (geometria, sütés-főzés) lényegét igyekszünk röviden összefoglalni, pedig a történelmet (geometriát, sütés-főzést) évek hosszú során át, megfeszített erővel oktatják az iskolákban, s gyermekeink többsége, néhány tanárral egyetemben, még így is tartósan a naiv tudatlanság állapotában marad. A legtöbb szülő eljut addig a pontig, amikor azt mondja magának (vagy szülőtársának): „Szóval még azt sem tudod megmagyarázni a gyerekednek, te balfácán, hogy mi fán terem a szex!”, vagy ami még rosszabb: „Majd én megmagyarázom a te gyerekeidnek is, hogy mi az a szex!” A hiba nem is annyira a szülőknél van, hanem abban a hitben, hogy létezik „elmagyarázható szex”. Elmagyarázhatóságát talán a sütés-főzéshez lehetne leginkább hasonlítani (amit a Gasztronómiai Larousse – leszámítva a történelmi adatokat – meg sem próbál). Hiába taglaljuk a fazekek hőfokát és aromáját – a gáztűzhelyek és a mérgegombák szakszerű ábrázolásainak tanulmányozásától még senki nem vált mesterzakáccsá. Sajnos a dolog nem úgy működik, hogy csendesen félrehívjuk fiunkat/lányunkat, és azt mondjuk: „Itt az ideje, hogy elmagyarázzam neked a szex lényegét. ABC + DEF = G. Kérdés van? Nincs? Akkor ideje ágyba menni. Jó éjt.” Szóval?

A kisebb gyerekeket elsősorban az izgatja, hogy hogyan lesznek a kisbabák. Miután senki nincs igazán tisztában ezzel a kérdéssel, a legtöbb szülő úgy érzi, hogy menthetetlenül a kefelesről kell beszélnie. Ha megfutamodik, akkor áthívja a szomszédban lakó kisállattenyésztő urat, ha pedig fölveszi a kesztyűt, akkor azt mondja: „A bácsi beteszi a micsodáját a néninek a micsodájába, és elültet egy magocskát stb. Így lesznek a kisbabák.” A szülő ilyenkor vagy vihorászni kezd, vagy görcsbe rándul az arca, ugyanis tisztában van vele, hogy nem is ezt kellene mondania, és szeretné, ha jönne valaki, aki megmondaná, hogy mit. A gyerek pedig, ahelyett hogy az elhangzottak információtartalmára figyelne, azon tűnődik, hogy miért vihorászik apu, vagy miért rándult görcsbe az arca. A környékbeli srácok sokkal érthetőbben és természetesebben magyarázzák meg a dolgot, még ha olykor tévednek is, vagy előrebocsátják, hogy a saját szülei természetesen soha nem tennének ilyent. Egy-egy ilyen gondolatébresztő és tartalmas eligazítás után mindenki elégedetten távozik. A résztvevők komolyak, felelősségteljesek, készek az egészséges vitára – semmi vihorászás és semmi görcsbe merevedés.

Ez volt a kicsinyeknek szánt nemi felvilágosítás, 3–11 éves korig. A nagyobbaknak (12-től 20-ig) szóló sem sokkal különb.

NEMI FELVILÁGOSÍTÁS NAGYOBBAKNAK

A nagyobbaknak szóló felvilágosítás általában könyvek és előadások formájában aktivizálódik. Talán tudják néhányan, hogy szerintem minden egyénben három különböző ember lakik: a többnyire kritikus, szentimentális, gondoskodó Szülő; a racionális, tárgyilagos Felnőtt; és az engedelmes vagy lázadó, spontán Gyermeke.⁹ A könyveket és előadásokat egyrészt aszerint osztályozhatjuk tehát, hogy a Szülőtől (melyiktől), a Felnőtől vagy a Gyermeektől (milyen gyermektől) származnak-e, másrészt, hogy milyen álláspontot képviselnek témájukkal kapcsolatban. Ez utóbbi szerint öt variáció lehetséges:

1. *A szex nem más, mint egy Óriás Polip*, melynek a hálósobában van a helye, az ágy sarkához láncolva. Ha véletlenül mégis belébotlanál valahol, nagyon vigyázz, mert azonnal felkap és

elvonszol. Különösen az ellenkező neműeket kell szemmel tartanod, akik a legelső adandó alkalommal legszívesebben letepernének. A lehetséges veszélyeket a Márta nevű ifjú hölgyről szóló rigmus foglalja a legtalálóbban össze. Ez a versike mindent tud, amit egy ilyen szörnyetegről tudni kell.

*Erényes leány volt Márta
Szűzies és tiszta maradt.
Lelkét istennek szánta
Minden nap templomba szaladt.
Óvakodott kórtól és ragálytól
Magozatlan szilvától
Nehogy ott teremjen csak úgy
Egy magzat a szíve alatt.*

Az Óriás Polipot természetesen az Apa-Szülő találta ki, de bizonyítékok vannak rá, hogy az Anya is tud róla.¹⁰

2. *A szex az Angyalok Ajándéka.* Szent és csodálatos dolog, melynek holmi földi szempontokkal és kéjes vágyakkal való beszenyezése szigorúan tilos. Az Angyalok az Anya-Szülő találmányai, melyekről az Apa is tudomással bír ugyan, de cseppnyi gyanakvással él, ugyanis még nem volt szerencsájuk egymáshoz.¹¹

3. *A szex a Technika Vívómánya.* Egyik oldalon bemennek a test anyagai, a másik oldalon kijön a gyerek. Hordozható változata is ismert, ahol a használati utasítás szerint: „Az A gumpfit helyezze a B dubbantyúba, és a C jelzőbirnyó megnyomásával Karácsony másnapjára kész a gyerek.” Noha e tárgyyszerű megközelítésnek vannak Felnőtt-módon helyes elemei, úgy globálisan nem túl lelkesítő. Lehet, hogy a dolgok így történnek, de az ilyesfajta igazság nem viszi előbbre a világot.¹²

4. *A Rakoncátlan Szex.* Akkor lép életbe, amikor a lázadó Gyermekek veszi át az irányítást a többnyire serdülőkorú vagy éppen negyven fölötti embernél – a kor nem számít –, és azt mondja: „A szabályok azért vannak, hogy megszegjük őket. Majd befócsok, hogy amúgy jó magyarosan megmondjam a magamét. Elvégre szabadok vagyunk.” Három dolog nem stimmel ezzel

a gondolatmenettel: a) Azok a szavak nem feltétlenül magyar szavak. b) Nem ettől vagyunk szabadok. c) Egyébként se működik. Ezek az emberek tíz év múlva nem lesznek semmivel sem boldogabbak, mint a környezetükben élők többsége. De Sade márkí a legjobb példa rá.¹³

5. *A Jujdejó Szex.* Akik így gondolják, azok nem beszélnek róla túl sokat, hiszen ami jujdejó, azt nem lehet nagyon ragozni, legfeljebb úgy, hogy „De jólesett!”, vagy „Hú!” Ez is gyermeki reakció, de az előzőnél sokkal szeretetreméltóbb és természetesebb Gyermeké.¹⁴

NEMI FELVILÁGOSÍTÁS HALADÓKNAK

A haladóknak szóló felvilágosító leckék elsősorban komor bizottsági elnököknek, leánykereskedőknek, indiai rádzsáknak és maharadzsáknak, továbbá arab rabszolgatartóknak szólnak, de azért a laikusok is haszonnal forgathatják. Attól függ, hogy a színezőkönyveket szereted-e, ahol számok alapján kell kitöltened az egyes részeket, vagy csak úgy a saját szakálladra szoktál festegetni.

A haladóknak szóló nemi felvilágosítás alapkönyve a Vátszajájana-féle *Káma-Szútra*.¹⁵ A szerző a szexualitás hindu iskolájának, akarom mondani szakmunkásképzőjének megalapítója, könyve i. e. 677-ből, esetleg i. sz. 350-ből való. Melléklete, a Kalyanamalla-féle *Ananga Ranga* 1500-as.¹⁶ Mindkét könyv fenntartó receptekkel szolgál a helyes csókolódzásra, simogatásra, az ügyes kefézésre, arra, hogy hol milyen harapás- és karmolásnyomokat hagyjunk a másik testén, hogyan ostromoljuk meg a szomszéd feleségét és nyugtassuk meg egyben saját lelkiismeretünket. Kétségtelenül jó kézikönyv, de nekem egy kicsit ragadozó szemléletű, amely a szenvedély és a leleményesség helyett a technikai virtuozitást állítja előtérbe, és olykor kicsit számító is.

Barátom, dr. Horseley úgy gondolja, hogy „Bizonyára különös izgalommal jár a harapások, a karmolások és a kurválkodás helyes módszereinek elsajátítása, de még izgalmasabbá válik a dolog, ha magunk ötljük ki őket, s nem könyvből olvassuk. Mint ahogy a jövőbelink személyes felkutatása is kelleme-

sebb élményt kínál, mintha számítógépes adatbázisból keressük ki őt. Másrészt viszont – folytatja szarkasztikusan – ha tudni akarjuk, hogy a kurvák és szeretők milyen módszerrel kopasztják meg áldozataikat, valóban okosabban tesszük, ha e könyvek lapjait forgatjuk, mintha a szomszéd kurvához vagy kitarotthoz fordulnánk tanácsért. A módszerek végül is ugyanazok itt és most, mint ott és akkor voltak.”

„Így elkerülhetjük az olyan helyzeteket – helyesel Amaryllis –, mint amikor a protézises tengerész otthagya a fogait egy kikötői lánynál. Erről szól a nóta is: »Az imádott prostim megfújta az imádott protkómat.«”

Ne feledkezzünk meg az említett könyvek által sugallt türelem és gyöngédség dicséretéről sem, különösen gyermekkorú menyasszonyainkkal szemben.

A Káma-Szútra után rögtön az enyhén avított *Illatos kert* következik,¹⁷ szerzője Nefzawi sejk, az arab irányzat 1400-as évekbeli képviselője. E hasznos kis kézikönyv sok gyakorlati tanáccsal szolgál a nők családróságának és hűtlenségének leleplezésére, szexuális rendellenességek enyhítésére (hogyan tegyünk a Kicsi Borsot erőssé), továbbá egészséges pároknak számos érdekes pozitúrát kínál. A sejk nem feledkezik meg az átlagtól eltérő esetekről sem: elhízott párok, kicsi férfi – természetes asszony, testi fogyatékosok szerepelnek a listáján. Elismeréssel nyilatkozik az indusok magas fokú szaktudásáról, az akrobatikus képességekről, különösen az az asszony tetszik neki, aki a műveletek alatt végig egy égő olajlámpát tart a talpán. Néha azonban úgy érzi, hogy a mutatványok több fájdalommal járnak, mint élvezettel.

Sajnos Nefzawi pederasztjáról írt hosszú fejezete is változatlanul bekerül a fordításokba. Kisejlik belőle a rabszolgának hurcolt szerencsétlen, 4–10 éves kislányok sorsa, akik még ma is rendszeresen érkeznek zsúfolt repülőgépek fedélzetén a Szaharából az Arab-félszigetre.¹⁸ (Magam is tanúja voltam, amint egy két éves kislányt a rabszolgák gyengéd művészetére oktattak a Spanyol Szaharában.)

Még egy könyv kívánczik ide, dr. Joseph Weckerle: *A szerelem aranykönyve* címmel, mely 531 pozitúrát ismertet, vagyis többet, mint a *Káma-Szútra*, az *Ananga Ranga* és az *Illatos kert* együttvéve. Ennek fényében az összes többi könyv, beleértve a *Beharisztánt*, a *Gulisztánt* és *Ibn Kamal Pasa* hét erotikus kézi-

könyvét, menthetetlenül áporodottnak tűnik. Persze Weckerle is csak egy jelentéktelen európai empirista Legmanhoz képest, aki számítógépes módszerekkel kimutatta, hogy pontosan 3780-féle pozitúra lehetséges.¹⁹ Az ilyen furfangos eljárások mellett Vátszajána könnyen (és igaztalanul) a padlásra kerülhet, a Mózes Nagymami Meséi a Szerelemről jellegű könyvek közé.

No de félre India, Arábia és Bécs szexuális fertőivel! Mielőtt rátérnénk az egészséges, piros vérű, tisztafejű amerikai felnőttek szexuális nevelésének kérdéseire, ejtsünk pár szót az iskolai „szexoktatásról”. Legalább húsz évnek kell elteltie ahhoz, hogy a jelenlegi programban részesülő generáció tagjai felnőttek legyenek, s hogy felmérhessük a szexoktatás eredményességét. Lehetőleg kerüljük el, hogy frigid tanárokat alkalmazzunk szexoktatóknak, s óvakodjunk az iskolatanács pergamenné szikkadt, füstölthering-tekintetű tagjaitól is. Ellenkező esetben a szexből kabarétréfa lesz, márpedig a humor fontos dolog, és ha az iskolában valaha is tananyag lesz belőle, akkor első számú szabály, hogy csakis olyan emberek taníthatják, akik már maguk is nevettek – legalább egyszer – életükben, sőt élvezték is azt.

A FELNŐTT-SZEXOKTATÁS AMERIKÁBAN

Az Egyesült Államok halálosan komolyan vette az „Ágyúk helyett ágyakat” felszólítást, és villámgyorsan felállított egy rakás, a szerelmeskedésre oktató iskolát. Mindezt természet adta Jenki zsenialitással, egyetlen garas szövetségi vagy állami támogatás nélkül, a központi pénzektől független kutatások fejlesztésének szép példájaként.

A legelső és máig a legszigorúbb a Szociológiai vagy Stopperóra-iskola volt, ahol a „24–40 vagy tűz” jelszó járta, vagyis 24 perc és 40 másodperc jut az orgazmusra, mint ahogy azt a szociológus kutatók kijelentették a *Vasárnapi Újságban* (az adatok mindig a legfrissebb felmérések szerint alakulnak).²⁰ Nem hallgatják el, hogy vannak eltérések, de az iskolai közvélemény szerint, aki nagyon messze esik ettől az adattól, az vagy egy rakás szerencsétlenség, vagy buzi, vagy kommunista, de lehet, hogy mind a három egyszerre.

A következő az Asszonyok Fogyasztói Magazinja Iskola, ahol megismerkedhetünk az ízléses középosztálybeli bujálkodás receptjével. Miután kivettük férjünket a hűtőszekrényből, és kicsit kiolvasztottuk, adunk hozzá egy kis gyengédséget, bedugjuk a meleg ágyba, és addig abáljuk vagy pirítgatjuk, amíg tekintetere gyenge fátyol nem ereszkedik.²¹ A későbbiekben azt csinálunk, amit akarunk, vagy vele, vagy nélküle, ízlés szerint. A recept ezekbe a részletekbe már nem bonyolódik bele.

Ne feledkezzünk meg a Pszichoanalitikus vagy Szabványosító Hivatali Iskoláról sem. Államilag is elismert dologról van szó, feladata a Szabványos Nemzetközi Szexuális Élet²² garantálása. Freud ugyan nem egészen erre gondolt,* de ez lett belőle.

Ez az iskola kemény konkurenciaharcot vív a népszerű Kommunikációs Mozgalommal, az Összehasonlító Szervek Iskolájának alapítóival, melynek tagjai így köszöntik reggelenként egymást: „Hogy, s mint állunk az orgazmusok terén mutatott interperszonális interakciókkal?”²³ Számukra a Szabvány Orgazmus a Szent Grál szerepét tölti be, melynek szüntelen keresése tölti ki egész életüket: „Ojjé, hát nem megint elszalasztottam, pedig már itt volt a kezeim között!”

ÁLTALÁNOS SZEKSZÓTÁR

Egy kifogástalan szexuális szótárnak négy szót kell tartalmaznia. A tanácsadó szerepét játszó Szülőnek, személyiségünk morális részének szüksége van az „Igen”-re és a „Nem”-re. A Felőtt, vagyis a tárgyilagos és felelősségteljes rész, mely a külvilággal való szerződéseket és megállapodásokat intézi, szintén nem lehet meg az „Igen” és a „Nem” nélkül. A Gyermekek, az ösztönös oldalnak, aki a gyakorlati dolgokat bonyolítja, elég egyetlen szó, hogy kifejezze érzéseit: „Hű!” Azon ritka alkalmakkor, midőn a Szülő- vagy a Felőtt-oldal rosszul ítélte meg a helyzetet, a Gyermekeknek szüksége lehet még a „Fűj!” kifejezésre is. E négy szón – Igen, Nem, Hű, Fűj – kívül minden

*Freud egyik korai és igen tehetséges tanítványa határozottan vissza szokta utasítani az ilyen állításokat. (Karl Abraham: *Collected Papers*. London, 1948. Hogarth Press. p. 413.)

további kifejezés használata arra utal, hogy az illető valami nagy bajba keveredett. Kivételt tehetünk esetleg a „gyönyörű” szóval; szükség esetén használata engedélyezett. Sok embernek fogalma sincs arról, hogy miért mondja valaki azt, hogy „Hű”, és hogy „Gyönyörű!”, de aki kicsit is járatos e téren, az tudja, hogy ennyi éppen elég. Van, akinek az élet csupa *Igen* és *Hű*, másoknak viszont *Nemből* és *Fűjből* áll.

Miután ilyen szépen átnéztük a szexről folytatott beszélgetés közben felmerülő lehetséges problémákat, ugorjunk fejest a témába, lássuk, hogy előbbre jutunk-e, mint elődeink tették. Ne feledjük, hogy a komoly dolgokat sokszor tréfás köntösbe öltöztetik, sőt az igazság maga sem más, mint egy komolyan előadott tréfa.

JEGYZETEK

- ¹ Stone, Leo: On the Principal Obscene Word of the English Language. *International Journal of Psychoanalysis*, 35:30–56, 1954.
- ² Pl. Partridge, E.: *A Dictionary of the Underworld*. New York, 1961. Bonanza Books.
- ³ Berne, E.: Primal Images and Primal Judgements. *Psychiatric Quarterly*, 29:654–658, 1955.
- ⁴ Vö. Ferenczi S.: On Obscene Words. In: *Sex in Psychoanalysis*. Boston, 1916. Richard G. Bedger.
- ⁵ Freud, S.: A vicc és viszonya a tudattalanhoz. In: Freud, S.: *Esszék*. Budapest, 1982. Gondolat.
- ⁶ Legman, G.: *Rationale of the Dirty Joke*. New York, 1968. Grove Press.
- ⁷ Sussman, G.: *The Official Sex Manual*. I. m.
- ⁸ Symposium: What Is the Significance of Crude Language During Sex Relations. *Human Sexuality*, 3:8–14, 1969. augusztus.
- ⁹ Berne, E.: *Transactional Analysis in Psychotherapy*. New York, 1961. Grove Press.
- ¹⁰ A szexualitás mint Óriás Polip legrettenetesebb leírását dr. Julius Rosenbaum nagyon tudományos és nagyon morbid munkája, a *The Plague of Lust* adja meg (Dallas, 1955. Frederick Publications).
- ¹¹ Az egyik legnépszerűbb szexuális kézikönyv egyben az egyik legérzelgősebb is. Van de Velde, T. H.: *Ideal Marriage*. (Átdolgozott kiadás.) New York, 1965. Random House.

- ¹² E megközelítés legújabb adaléka W. H. Masters és V. E. Johnson komoly s jól dokumentált klinikai munkája: *Human Sexual Response*. Boston, 1966. Little, Brown & Company.
- ¹³ De Sade márki még mindig az efféle irodalom felülmúlhatatlanja. Pl. *Filozófia a budoárban*. Budapest, 1990. Európa.
- ¹⁴ Legman fentebb hivatkozott könyve „A szex öröm” megközelítés legértékesebb példája. Érdemes szembeállítani Legman széles s kimerítő tudását azzal, ahogyan Rosenbaum visszaél a klasszikusok ismeretével.
- ¹⁵ Vátszjájana: *Káma-Szútra*. Budapest, 1982. Medicina. Ford. Baktay Ervin.
- ¹⁶ *Amanga Ranga of Kalyanamalla*. New York, 1964. Citadel Press. Transl. by T. Ray.
- ¹⁷ Muhammad an-Nefzawi: *Az illatos kert*. Budapest, 1978. Medicina. Ford. Kiss Imre.
- ¹⁸ O'Callaghan, S.: *The Slave Trade Today*. New York, 1961. Crown Publishers. Tartalmazza az ezzel kapcsolatos vita anyagát a Lordok Házában (Hansard), 1960. július 14-én, csütörtökön. Burtonnak van egy hosszú tanulmánya a pederasztia történetéről az arab országokban s más területeken, melyeket szotadikus vagy pederasztia zónának nevez. (Az elnevezés Szotadészre, egy trágár, de saját ritmusképletet is létrehozó antik görög költőre utal.) Burton, R. F.: *Thousand Nights and a Night*. Magánkiadás a Burton Club számára, é. n. Vol. 10 (feltehetően 1886), pp. 205–254. Arábiában a kicsapongó elemek körében egyenesen az a remény élt, hogy a Paradicsomban „wuldant”, azaz szép fiúkat fognak kapni, ha rendszeresen imádkoznak. Irodalmukból és társalgásukból egészében úgy tűnik, hogy az arab férfiak szexuális partnereiket inkább „terítéknek” tekintik, mintsem embernek. Néhány újabb véres példára lásd Hector France: *Musk, Hasish, and Blood*. (Csak előfizetőknek, London & Párizs, 1900.)
- ¹⁹ Legman, G.: *Orogenitalism*. New York, 1969. Julian Press. Nehéz elhinni, hogy valaki egy 300 oldalas monográfiát írjon e témáról anélkül, hogy közhelyessé, önisméltóvá vagy csámcsogóvá válna, de Lengmannak pontosan ez sikerült. Akiket érdekel, s akik házasok, nagykorúak, s olyan helyen élnek, ahol mindezt nem tiltja a törvény (s esetleg van írásos engedélyük is a szüleiktől?), azok számára talán ez a legjobb könyv a témáról, bár be kell vallanom, hogy egyedül ezt néztem meg alaposan (mert kaptam egy példányt a kiadótól), úgyhogy lehet, hogy igazságtalan vagyok valamely más szerzővel. Nem láttam Weckerle német könyvét, s angolra még nem fordították le.
- ²⁰ Kinsey és munkatársai a Stopperóra-iskola megalapítói. (Kinsey, A. C., Pomeroy, W. B. és Martin, C. E.: *Sexual Behavior in the Human Male*. Philadelphia, 1948. Saunders Company. pp. 178–179.) Masters és

Johnson tovább finomították ezt, mikor egyes méréseikben tized másodperces nagyságrendre tértek át. A felkészült szakemberek számára van haszna az ilyen méréseknek, mivel ők megfelelően képesek értelmezni ezeket az adatokat, laikusok, de még az orvosi előképzettség nélküliek is könnyen félreértelmezik és tévesen alkalmazzák őket.

- ²¹ Szinte minden női magazin ugyanúgy ad szexuális recepteket, mint süteményrecepteket, kivéve, hogy az előbbiek kevésbé világosak, és krémfelhő helyett a hallgatás felhőjébe burkolóznak.
- ²² Masters és Johnson szerint – s ezt filmfelvételek hivatottak alátámasztani – a pszichoanalitikus felfogással szemben nincsen eltérés a klitorális és a vaginális orgazmus között.
- ²³ Amerikában újabban számos szervezet ajánlgtat „önismereti csoportokat” és „maratoni üléseket”, ahol szabadon beszélnek az orgazmusról, s az efféle csoportokra jellemző terminológiával a résztvevők összehasonlítgatják orgazmusukat. A szövegben adtam erre egy klasszikus példát. Lásd: Maizlish, I. L.: *The Orgasm Game*. *Transactional Analysis Bulletin*, 4:75, 1965. október. Valamint: Hartogs, R. és Fantel, H.: *Four-Letter Word Games: The Psychology of Obscenity*. New York, 1967. M. Evans & Company. E szerzők további irodalmat adnak a témához.

Első rész

SZEX ÉS NEMI SZERVEK

1. MIRE VALÓ A SZEK?

BEVEZETÉS

Az élet tulajdonképpen szálacskákból, gyűrűkből és spirálokból álló komplex vegyület, melyben az élőlények első és legfontosabb feladata a túlélés – azaz önmaguk megvédése a külvilág ártalmaival szemben: a szálacskák, gyűrűk és spirálok egyben tartása. Az élőlényekre sajnos számtalan veszély leselkedik, melyeket ha szerencsésen átvészelnék, akkor már csak egyetlen feladatuk marad. Méltóságteljesen megöregedni. A szálacskák, gyűrűk és spirálok fokozatosan elveszítik rugalmasságukat, és az organizmus előbb-utóbb elpusztul. Egyetlen élőlény sem él örökké, s ha fontos számára a faj fennmaradása, akkor reprodukálnia kell valamilyen módon. Amennyiben ez nem történik meg, vagy nem elég nagy számban történik meg ahhoz, hogy a túlélés a mindenhol ott leselkedő veszedelmek ellenére is biztosítva legyen, a faj a dinoszauruszok és a dodómadár sorsára jutva egyszer csak kihal. Minden egyed legfontosabb feladata tehát saját létének biztosítása mellett fajának fenntartása.*

Köztudott, hogy ennek egyik legsikeresebb módja a szex, tehát életben maradásunk után – mint afféle szexuálisan szaporodó lénynek – ez a legfontosabb dolog számunkra a világon. Vannak olyan egyedek (pl. a pókok), melyek még életüket is készek feláldozni e nemes cél érdekében.

Az emberek között is akadnak követők, bár a legtöbben igyekszünk elkerülni az efféle atrocitásokat, és számunkra a szex inkább az életben maradás eszköze. Testünket az egyéni túlélés érdekében védelmezzük, génjeinket pedig, a szex segítségével, a faj túlélése érdekében. Testünk halandó, ám génjeink – ha generációról generációra átadogatjuk őket egyik szervezetből a másikba – örök életűek lesznek. A gének a stafétabot

*EN: Méghogy minden egyedé? Nevetséges!

EB: Pedig fontos, akkor is, ha kényelmetlen.

szerepét játsszák egy végeláthatatlanul elhúzódozó biológiai versenyben, amely persze néha egy halk, panaszos sóhajjal mégiscsak befejeződik, néha pedig népeségrobbanással fenyeget.

MI A SZEK?

A szek az evolúció és a legrátermettebb egyedek túlélésének diadala, melynek csúcán az ember áll. Az egész társaságból az emberek és az emberi szek a legizgalmasabb (legalábbis az emberek számára), és minden okunk megvan arra, hogy fajfiú és fajleányi kebelünk dagadozzon a büszkeségtől. Aki nem így gondolja, nyugodtan vonuljon vissza kényelmes zsákállatka-állapotba.

A szek feltalálása előtt is volt már szaporodási eljárás abban a körben, melyből az állatvilág lett, például a legkezdetlegesebb élőlények (persze lehet, hogy csak mi gondoljuk őket a legkezdetlegesebbeknek, és majd ezután fogják benyújtani tiltakozásukat) osztódással sokasítják magukat. Ezek az egysejtű kis parányok addig esznek, amíg bőrüket kihízva szét nem repednek, és kettő lesz belőlük ott, ahol addig csak egy volt. Ez az egész inkább siralmas, mintsem diadalmas; valahogy így: „Ná tessék, már megint!”, vagy „Mindig velem kell ilyesminek megtörténnie!” Ezenkívül unalmas is, hiszen a két új leányzó szakasztott az anyja, ugyanazokkal a gyűrűkkel és spirálokkal. Semmi új a nap alatt. Ráadásul minden olyan környezeti változás, ami valamely egyednek a halálához vezet, a többit is el fogja pusztítani, lévén egymás hajszálpontos másai.

A konjugáció már valamivel jobb. Két, ugyanazt az egysejtű fajt képviselő egyed kell hozzá, akik lelkesen összeölelkeznek, majd mielőtt szétválának, gyűrűt és spirált cserélnek. Az eredmény két keverék lény. Mindketten mások, mint szüleik, miáltal megnő túlélési esélyük, hiszen környezetváltozás esetén bizonyosan elpusztulnak ugyan néhányan közülük, de mindig lesznek olyanok, akik különbözőek lévén vidáman éldegélnek majd tovább. Egytől egyig egyneműek, nincsenek közöttük külön fiúk és lányok, legalábbis szerintem.

Az emberi eljáráshoz a párosodás áll a legközelebb. Itt az állatok többé-kevésbé két nemre válnak szét, és a hím mindent megtesz annak érdekében, hogy spermáját a nőténybe juttatva,

annak petesejtjét megtermékenyítse. A sperma és a petesejt a gének egész kavalkádját tartalmazza, amitől az egész olyan lesz, mint egy népi tánc, s megfelelő partnercsere esetén egyedek szemkápráztató sokfélesége jöhet létre. Az egypetétű ikreket leszámítva minden egyed más és más, miáltal még nagyobb az esélye annak, hogy a szférák zenéjében történő bármilyen dal-lamváltás esetén akadjon egy-két túlélő. Vannak ugyanakkor renitens fajok. A halak – dacára annak, hogy kétneműek – nem kopulálnak egymással. A nőtény szép kényelmesen a vízbe rakja az ikráit, a hím pedig nem a nőténybe, hanem a kipakolt ikrákra üríti spermáját. A legjobb a csigáknak (leszámítva persze az embereket), mert ők hímnősek, és képesek arra, hogy egyszerre mindkét irányba dolgozzanak saját boldogságukon.

A nász is párzás, csak sokkal romantikusabbnak hangzik. Elsősorban madarászok, tanárok és állatbarátok használják e kifejezést, mely azt sugallja, hogy a párzó állatok gondosan megválogatják partnerüket, és sírig tartó szeretet fűzi őket össze. Ez persze nem feltétlenül igaz.

Az emberek nászát nemi egyesülésnek hívjuk. Főleg egyházi személyek lelkesednek ezért a még a násznál is fennköltebb kifejezésért, mert sugárzik belőle a spirituális érzület. Ez sem biztos, hogy igaz, de az ilyen egyesülések csaknem mindig áldottak, kiváltképp, ha utódnemzési célból történnek.

Még mielőtt arra következtetnénk az eddigiek alapján, hogy az egész hókuszpókusz az ivadékok létrehozása miatt történik, szögezzük le gyorsan, hogy az emberek nagyon jól tudják, hogy mit akarnak. Kápráztató fejlettségükben könnyedén elkülönítik a szexuális élet gyönyörűségeit annak biológiai céljaitól, és egyaránt remekül túrik az utódnemzés nélküli szexet és a szex nélküli utódnemzést is.

Úgy tűnik, hogy a szexuális reprodukció – melynek során génjeinket oly változatos módon tudjuk rendezgetni, hogy tarka-barka tulajdonságokkal rendelkező utódaink túlélési esélyei jelentősen megnőnek minden környezetváltozással szemben – az osztódás és a konjugáció javított változata. Az sem mellékes, hogy e társkereső egyedek sokkal vállalkozóbbak és merészebbek, mint a reprodukció kevésbé izgalmas formáival megáldottak. Minél delejesebb erővel bír egy szaporodási forma, annál nagyobb távolságokat és akadályokat fog legyőzni az egyed a

kedvéért. Láthatjuk tehát, hogy biológiai nézőpontból a szex és annak örömei igen alkalmasnak bizonyulnak arra, hogy minél változatosabb körülmények között, minél változatosabb egyedek keletkezzenek, és hogy biztosítva legyen a legeslegkitűnőbb alkalmazkodóképességekkel és legeslegnagyobb vállalkozókedvvel megáldott organizmusok létrejötte.

DE MÉGIS MINEK EZ AZ EGÉSZ?

Lehet, hogy az eddig elmondottak csillapítanak mondjuk egy csiga tudásszomját, aki felvilágosultan, ugyanakkor kissé leverten araszolna tovább e mély bölcsességek hallatán, ám nem adnak magyarázatot azokra a kis áramutésekre, melyek férfiak és nők között cikáznak a nap minden pillanatában. Mellékelek tehát egy listát, ahol felsorolom, mi mindent jelenthet számunkra a szex, mit nyújthat az emberiségnek úgy általában, s mit az emberiség egyes reprezentánsainak – olykor.

Először is a termékenységről szól. A spermium halálugrásáról a petesejt termékeny televényébe, melynek következtében kivirul a lüktető élet. A dolog szépséghibája, hogy ehhez az egészhez szexre jószerével nincs is szükség. (Tudják, hogy egy egész tudományág épült a pulykák mesterséges megtermékenyítésére? Hogy szerencsétlen madarakat nemcsak megkopasztják és megsütik, hanem injekcióstűvel még meg is erőszakolják?!)

Másodszor a teherbe ejtésről, ami akár szexuális tett, akár nem, kielégíti mind a nők – akik alig várják, hogy élet növekedjék bennük –, mind a férfiak vágyát, akik pedig azt várják türelmetlenül, hogy életet rakjanak a nőkbe, hogy becses szerzősükkkel megváltoztassák testüket és egész életüket.

Harmadszor a kötelességről szól azok számára, akik kötelességnek fogják fel a dolgot, és így beszélnek: a nő kötelessége, hogy gyermekeket szüljön az urának, és a férfié, hogy gyermekeket nemzzen asszonyának. A feleség kötelessége teljesíteni a férj kívánságait, s a férj megadni mindazt feleségének, amire lánykorában oly reménytelenül sóvárgott. Manapság még azt is hozzáteszik: a nő kötelessége biztosítani férjének azt a mindennapi betevő orgazmust, ami után (a nő szerint) szenvedélyesen vágyakozik, és a férfi kötelessége biztosítani feleségének azt a

mindennapi orgazmust, ami után (szintén a nő szerint) kielégülést érez.

Negyedszer a rítusról szól: a reggeli, az éjszakai, az évfordulós és a karácsonyi rituális szexről.

Ötödször szólhat a megkönnyebbülésről, a koncentrációs problémákat, rossz közérzetet vagy akár fájdalmat okozó feszültségektől való megszabadulásról. Bármennyire is ózdkodjon valaki kezdetben a megkönnyebbülésnek ettől a talmi öndelgetésnek tartott formájától, előbb-utóbb beadja a derekát, mert ha nem, akkor önnön nemességétől eltelve szakadatlan és örökös küzdelmet folytat ellene. Az effajta embereknek szükségük van valamilyen szelepre feszültségeik levezetéséhez, ugyanakkor mindig büntudatot éreznek. Ha a levezetőszelep történetesen egy másik ember, akkor azért, mert szelepként használnak egy embert, ha az illetőt nem tekintik embernek, akkor azért, mert nem tekintik embernek. Ha megkönnyebbülésükhöz nincs szükségük senki másra a „Mindenki lehet a saját felesége, avagy kezünkben a nászéjszakánk” szólás jegyében – akkor csöndes diadalérzettel elegy csalódás és az emberi fajtól való elszigetelődés érzése lesz a sorsuk. Az egyik legősibb bűn részeseivé lettek, melyet személyiségük és körülményeik kényszerítettek rájuk.

Hatodszor, lehet egyszerű fiziológiai regenerálódás, a jó közérzet kölcsönös biztosítása.

Hetedszer, lehet rögeszmésen hajsolt gyönyör, az orgazmus csalfa ígérete utáni örökös hajsza.

Nyolcadszor, kölcsönös időtöltés, az órák agyonütése, arra a röpke időre, amíg a Mikulás vagy a Kaszás megérkezik.

Kilencedszer, a csábítás és ámítás kettőse, a nagy összeveszéseké és kibéküléseké, melyben az ágy a színtere az összes lehetséges, férfi és nő között zajló pszichológiai játszmának.

Tizedszer, lehet az egyesülés és megértés hordozóközege, meglévő és ezután születő egyezségek záloga, két lélek találkozás, amint aszimptotikusan megközelítik, de soha el nem érik egymást.

Tizenegyedszer, intimitás és kötődés, a szenvedélyek tüzeiben egymásba forró két test-anyag, mely örökre egyesül, s melyet nem téphetnek és mállaszthatnak szét sem az élet kegyetlen porölycsapásai, sem a hétköznapi taposómalma.

Tizenkettedszer, a szerelem végső és állandóan megújuló kifejeződése, mely eleven gyümölcsében, a megtermékenyített petesejtben csúcsosodik ki – s a kör itt bezárul.

„Mégis mire jó ez az egész szexügy?” – kérdezik sokan kissé kétségbeesetten, mely kétségbeesésnek két oka lehet. Az egyik: „Miért van az, hogy majd megveszek érte?” A válasz: egyszerűen azért, mert ilyenek vagyunk teremtve. Ne felejtsek el, hogy zsákállatkaként kezdtük, és a természetes szelekciónak évmilliókra volt szüksége ahhoz, hogy embereket faragjon belőlünk. Azok az organizmusok, melyek majd megvesztek érte, jóval több utódot hagytak hátra, mint amelyek csak úgy ímmel-ámmal izlelgették. Az utódok persze örökölték többek között ezt a dicséretes tulajdonságot is. Hát ezért sóvárgunk utána állandóan, kivéve akkor, amikor nyakig benne vagyunk, és ki sem látszunk belőle. Úgy tűnik, ez elég gyakran előfordul.

Elérkeztünk a másik okhoz: „Mikor fogok majd én is?” A válasz: amikor itt lesz az ideje. Ha nagyon ragaszkodsz hozzá, hajlandó vagy nagy utat megtenni és áldozatot hozni érte, akár most is. Ebben az esetben azonban számolnod kell a fizikai, pszichés és erkölcsi következményekkel, tenmagad és szüleid elárulásával. Jobban jársz, ha kivárod az idejét. Értem én, hogy a várakozás nem embernek való, természetellenes dolog, de... – (ide mindenki írja be azt, amit akar, vagy felejtse el az egészet).

A SZEX ÉRTELME

A szex értelme kétféle módon is megfogalmazódik: az évmilliók során a Természet által létrehozott rendszerekben és a tízezer évvel ezelőtt keletkezett emberi agyokban. A keresés során egyébként mindig visszajutunk a kiindulóponthoz, magához a szexhez.

A Természet szempontjából testünknek semmi egyéb haszna nincs, mint hogy szaporodik. Bolygónk meglehetősen aprócska

*EN: Azt akarja ezzel mondani, hogy az embereknek minden körülmények között kell legyen gyerekük, mert ha nem, akkor elfojtják alapvető biológiai késztetéseiket? A gyermekek utáni biológiai késztetés pusztá feltételezés. Ami után vágyakozunk, az valójában a párosodás.

EB: Ja vagy úgy!

– a Jupiter például 1300-szor nagyobb – és csupán csak az különbözteti meg a többi égitesttől, hogy felszínén emberek mászkálnak. Ezt az állapotot megőrzendő legalább olyan iramban (vagy gyorsabban) kell szaporodnunk, mint ahogyan elhalálózunk. Ha mindenképpen akarunk valamilyen értelmet tulajdonítani a szexnek, akkor elsődleges, világméretű célja fajunk fennmaradása és szakadatlan fejlődése: a – keresztbe házasodás segítségével – minél változatosabb egyedek létrehozása és a legjobb természetes szelekció útján történő kiválasztása. Ha úgy vesszük, akkor testünk csak a hímivar- és a petesejt hordozása szempontjából fontos, egyéb tekintetben nincs semmi jelentősége, s kozmikus távlatokban mindössze arra kell ügyelnünk, hogy megérve a serdülőkort, létrehozzuk hozzánk hasonló utódainkat. Az ondó és a petesejt szemszögéből pedig az a legfontosabb, hogy génjeiknek valamilyen alkalmas hordozóanyagot, egy praktikus kis borítékot találjanak. Mindössze egy maroknyi gén az, ami bolygónkat megkülönbözteti a többi úrben száguldozó kőkupactól, s a maroknyit szó szerint értem, ugyanis az emberiség egész génállománya elférne a tenyeremben. Ahogy az ondó és a pete csak a gének kedvéért, testünk csak az ondó és a pete kedvéért létezik. Ilyen egyszerű. A világegyetem nagyszabású terveiben nekünk mindössze a Terméző postástáskájának szerepe jutott, s úgy hordozzuk ide-oda a leveleket, hogy azt sem tudjuk, mi áll bennük – mint ahogy a postástáska sem ismeri leveleinek tartalmát –, és nem gyanítjuk azt sem, hogy a levelezésnek mikor szakad vége. Az egész gigantikus üzemben a szex szolgáltatja az üzemanyagot. Nélküle leállna a gyártás, és csak porló csontok árulkodnának arról, hogy itt valamikor érdekes tevékenység folyt.

Egész életünk ennek jegyében zajlik, s ha bevégeztük feladatunkat, gondoskodtunk utódunkról, a következő generáció színre lépésével késztetésünk megfakul. Szerencsére sokan vannak, akik még a nagyjelenet után is képesek élvezni a szexet, s olyanok is, akik valamely ok miatt (rossz tervezés vagy kivitelezés) egyáltalán nem szerepelnek az újratermelési színben, s mégis részt vesznek öntudatlanul egymásba zuhanva a nagy mágnesjátékban, némiképp vigasztalódva az elszalasztott reprodukciós élményekért.

Cserébe különleges szolgálatainkért a Természet lenyűgöző és ritka dologgal ajándékoz meg bennünket: az orgazmus a

csecsemőkészítés jutalma.* Végtelen nagylelkűségében annyit enged az öröm kosarából vennünk, amennyi csak jólesik, és a gyártási folyamatok esetleges kudarcba fúlása esetén sem kér vissza semmit. Sőt, ha túl öregek vagyunk, nyugdíjaz bennünket, felmentve a további gyerekgyártás feladata alól. Azt sem bünteti, ha fogamzásgátlókkal próbáljuk átverni; hívő emberek számára mi mást is jelenthetne ez, mint Isten végtelen jóságát! Egyetlen veszedelem leselkedik csupán, a sorscsapásként lesújtó, szexuális úton terjedő végzetes betegségek. Mindazok, akik visszautasítják a természet e nemes ajándékát, lassan elsorvadnak az irigységtől, szívük megkeményedik, ugyanaz a dolog fogja agyukat is kiszikkasztani, amitől szexuális forrásaik elapadtak.

A szex egyik mellékága, a fészekrakási ösztön felelős azért, hogy a nők lelkendezve csinósítgatják házaikat, melyeket a férfiak elszántan építgetnek, hogy az utódoknak legyen hol meghúzniuk magukat addig, amíg eljön az ő idejük. E férfiaknak és nőknek természetesen erősen kell ragaszkodniuk egymáshoz, hogy működjön rendszerük, s optimális esetben – ha nem jön közbe semmi – ezt támogatja mind a testek vegyületébe beleírt szexuális utasítások rendszere, mind az idegek sűrű szövevénye.

Íme a Természet és az ő műve, melyet az óceánban megteremtett első primitív génekből teremtett egymást támogató és óriás társadalmakat fenntartó embercsaládokká. Ugyanakkor mi, emberek tagadjuk, hogy csupán szaporító lovagok lennénk; mert a szex számunkra komplex és kifinomult, távlati lehetőségeket magában rejtő dolog.

Először is a szex halhatatlansággal kecsegtet. Otthonunk és munkahelyünk, gyáraink és földjeink, könyveink és festményeink, minden, amit szellemünk és kezünk munkájával megteremtven gyermekeinkre hagyánk, elenyészik. Ezt olvassuk Shelley költeményeiben, mikor leírja, Ozymandias összes emlékei hogy omlanak porrá, ezt halljuk vasárnaponként ösztövére vagy pirospozsgás papoktól, akik szószékükön az elmúlásról dörgedeznek, és ezt tapasztaljuk mi magunk is sötét pillanata-

*EN: Ezt mondja egy férfi.

EB: Meg néhány nő is. Miért, mi baj van vele?

inkban, ha minden, amihez közünk volt, összedőlni látszik: „Közelednek a megszállók tankjai, hogy elpusztítsák mindazt, amit építettünk, s ami szívünknek kedves volt.” Egyedüli reményünk, hogy fennmaradnak szexualitásunk termékei, a mi gyermekeink, s hogy fennmaradnak az ő szexualitásuk termékei, a mi unokáink, akik emlékezni fognak ránk, s hogy távoli leszármazottaink tudni fognak rólunk, a legendás Alapítóról.

Másodszor ott van a szex már említett kézzelfogható jutalomértéke. A legtöbb országban még a futballnál és a tekénél is népszerűbb sportként üzik, s még a televíziózásnál is tisztább örömként tartják számon. Még a szegények is megengedhetik maguknak, a gazdagok pedig mi mindent meg nem engedhetnek maguknak benne! Megédesíti egyébként üres és unalmas óráinkat. Lehet olyan, mint egy értékes és ritka növény, melyből nektárt szopogatunk; meghosszabbíthatjuk vele fontos kapcsolatainkat; összekovácsol bennünket társainkkal kozmikus magányunk egyedüli reménysugaraként; s azoknak, akik spirituális beteljesülésre vágnak, lehet a magasztos egyesülés misztikus formája.

Száz szónak is egy a vége, a szex a legélettelibb emberi tranzakciók mátrixa: egyszerre öl és ölel, ámít és csábít, árt és ért. Rajta keresztül vezet az út munkához és boldogsághoz, hatásosabb bármilyen drognál, gyógyírként szolgál mindenféle nyavalyára. Tele van örömmel és gyönyörűséggel, ha tetszik, önkívülettel, gúzsba köt a gyöngédség, a romantika és a szerelem szálaival. Továbbá gyermekeket hoz létre, s nekünk, szerető emberi lényeknek és lányoknak erről szól az egész történet.

SZEX ÉS TUDOMÁNY

Hogy mit adtunk mindezért cserébe? Mind a mai napig többnyire írtózatot, szidást, undort és elutasítást. Felmérésekkel kutatjuk elváltozásait, antropológiai tanulmányutakkal a jobbára sajnos csak korlátozást jelentő szabályozását. A tudományt csaknem teljesen kiszorították az indulatok és előfeltevések; a legtöbb megállapítás komoly statisztikai bizonyíték nélküli pusztalátogatás és sejtés. Remek ötletem van ennek orvoslására!

Abból a megfigyelésből indulnék ki, hogy a szex javítja az egészséget. Mi sem egyszerűbb ennek igazolásánál!

Tudjuk, hogy az egyetemi hallgatók jó része rendszeres szexuális életet él, egy másik része kevésbé rendszeres, egy harmadik része inkább csak maszturbál, egy kicsiny része pedig (alighanem) megtartóztatja magát. Gyanítom, hogy nem okozna nagy gondot 4000 önkéntes (2000 lány és 2000 fiú) felkutatása – minden kategóriában 500-500 (bár kötve hiszem, hogy talánálunk 500 szigorúan önmegtartóztató vállalkozót.) A továbbiakban már csak össze kell hasonlítanunk az egyetemen töltött négy év során a szexuális élet gyakoriságát az egészségi állapot mutatóival, és máris megállapíthatjuk, hogy a rendszeres szexuális élet egészségünkre válik-e vagy sem. Ez végül is olyan dolog, amivel sem magánemberként, sem orvosként nem árt tisztában lennünk. A kutatás nem kerülne sokba, egyetlen szorgos felmérő is elboldogulna vele (száz napon keresztül felvenne napi negyven kérdőívet, maradék idejében pedig a céduláit rendezgetné és táblázatokat készítené). Lusták számára lehetne kicsit drágítani a dolgon titkárnők és számítógép alkalmazásával, az ilyesmi jó benyomást kelt. Annak ellenére, hogy a dolog pofonegyszerű, tudtommal sajnos még senki nem próbálkozott meg vele.

Egyébként, ha Adófizető Állampolgár Úr évi 100 000 forintot fizet be adóra, egy ilyen kutatáshoz való hozzájárulása akkor is csak fillérek tördékeiben volna mérhető. Nem hiszem tehát, hogy bárki megtagadná anyagi hozzájárulását egy ilyen fontos tudományos dologhoz, hiszen semmi haszna nem származna abból, ha nehézségeket támasztana vele szemben.

SZEX ÉS VALLÁS

Semmi más nem képes olyannyira felidegesíteni a hívő embereket, mint a szex, legalábbis annak megregulázatlan változatai. Miután minden vallás más dolgot tilt és szabályoz, minden felekezet hívei más és más miatt lesznek idegesek. Csupán egy dologban értenek egyet, abban, hogy a szexualitást vallási problémának tartják, és legszívesebben papokra, bölcs öregekre és orvosokra bízják annak elbírálását, hogy szent dologról avagy istenkáromlásról van-e szó. Miután e jeles emberek többnyire az uralkodó rendszer szolgálatában állnak, állásfoglalásaikkal inkább az idősebbeknek, mint a fiataloknak, inkább a tisztéknek, mint a közkatonáknak kedveznek.

Az emberek egy része vallástól függetlenül úgy gondolja, hogy minden szex magában hordozza a szentséget, s hogy minden ember lelkében van titkos fogékonyság e szentségek iránt, mert ha nem lenne, akkor annak az embernek már fűrészből volna és haldokolna a lelke. Az emberek más része – az olyan bigottak, mint például az Orosz Skopckij Rend tagjai, akik hűségük bizonyítékaként kiheréltetik magukat – ugyanakkor eleve szentségtörésnek tartja minden változatát. Azokról se feledkezzünk meg, akik kötelességből hirdetik az istenkáromlást, pusztán azért, mert a megszentelt álláspont már foglalt. Ők azok, akik szektákba szerveződve sátánnak vallják magukat, vagy egyszerűen csak „Kapd be” trikókban parádézhatnak nyilvános és zsúfolt helyeken.

Bizonyos szempontból* a szex ugyanúgy lehet tiszta, mint romlott, a részt vevő felek közötti megállapodás vagy egyetértés természete szerint. Tisztasága attól függ, hogy egyértelmű-e a partnerek megállapodása, vagy megbújik mögötte valamilyen rosszindulat, kihasználás, rászedés vagy kétes szándék, mert ha igen, akkor romlottsága ezeknek mértékétől függ. Ha például tökéletesnek látszik az egyetértés, de az egyik fél kihasználja a másik gyengeségét, már romlottságszaga van a dolognak. Ha egy gyereket cukorkával veszünk rá a szexre, romlottak vagyunk, mert még akkor is kihasználjuk őt, ha névlegesen beleegyez a dologba: nem tudja, mire vállalkozik, és milyen következményekkel kell számolnia. A józan ész követi a jogi állásfoglalást: a szerződéshez nem elég a másik fél egyszerű beleegyezése, kötelességünk körültekintően tájékoztatni őt.

Azok az egyházi emberek, akik használják a „tranzakcionális analízist”, ugyanúgy különbséget tesznek tiszta és romlott szex között, mint megszentelt és szentségtelen között. Ha össze akar-nám egyeztetni a kettőt, akkor a romlott szex minden esetben szentségtelen lenne, a tiszta szex viszont nem esne feltétlenül a megszentelt kategóriába. Nagyjából ez a különbség a két rendszer között.

Hajlamosak vagyunk a megszenteltséget a visszafogottsággal azonosítani, s ha valami jólesik, akkor azt már nem tartani szentnek. Mintha az örömezzet megfosztaná szentségétől! Nem

*Mondjuk a tranzakcionális analízisből.

hinném, hogy ez a szemlélet jogos. Ha a szex megszentelt, akkor a vele együtt járó boldogság és kacagás is az.

A civilizált országokban a szex sokszor szentebb, mint az emberi élet, Texasban például halállal sújthatnak valakit még erőszakmentes szexuális bűncselekmény miatt is, vagy például háborúban megfelelő parancsra annyi embert ölhetünk meg, amennyit csak kedvünk tartja, de olyan parancs nem létezik, amely szexuális brutalitásokra buzdítana bennünket.

A civil világban az „Inkább a halál, mint a szex” csatakiáltás legsötétebb megvalósulása a börtönökben tapasztalható. Az Egyesült Államok 200 000 börtönlakóját a legteljesebb mértékben megfosztják minden normális szexuális kapcsolatától. Ezek a máskülönben egészséges és élettel teli emberek sokszor menekülnek homoszexualitásba, vagy ölnek szexuális indulataik elszabadulása következtében. Még a házasoknak sem adatik meg, hogy legalább néha együtt lehessenek törvényes feleségükkel méltó körülmények között. (Mostanában azért van már egy-két dicséretes ellenpélda is.)

2. AZ AKTUS

A NŐI ÉS FÉRFI NEMI SZERVEK

A gömbölyű kebelű és csípejű női nem képviselői, deréktájon azzal a négy gyönyörű kis gödröcskével – melyek Michaelis óta a szobrászokat romboid alakzatukkal olyannyira megihletik –, felettébb büszkéek arra, hogy a férfi nemi szervek felépítése, mondjuk úgy, kezdetlegesebb az övékéinél. Mellesleg e nemesen kirajzolódó romboid forma a maga mindenséget magába fogadó melegségével a természet egyik legragyogóbb, termékenységget sugárzó képlete, mely fenekestül felforgatja a gondoskodni és száporodni vágyó férfinemet. Mindenkinet, aki eddig még nem lépett ezen ígéretes és elbűvölő völgyecskék rajongóinak táborába, ajánlom figyelmébe őket, különösen azoknak, akiket a keblek, a popsik és a combocskák közötti hajlatok minden bűnös duzzadástól mentes, tiszta esztétikai örömeinek élvezete vezérel.

A férfiak nemi készülékeinek lelke a két, kicsiny kohóként működő, saját kivezetőszeleppel (a mellékherékkel) és túlfolyótartállyal (az ondóhólyagokkal) ellátott here, melyek produktuma a prosztata nevű pumpa segítségével egy hidraulikus átemelőszerkezetbe, a péniszbe kerül. A női berendezés a petefészkekkel kezdődik; melyek kész petesejtjeiket érett almaként pottyantják alá a petevezetők közeli beszájadzásába, ahol a finom csillósöröcskék gyengéden a méh, vagyis az uterusz irányába terelgetik őket. A méh feladata, hogy óvja és táplálja a növekvő magzatot, kivezetőkapuja pedig, a hüvely, minden igyekezetével és mirigyváladékaival azon kell munkálkodjon, hogy nedvességével és síkosságával megkönnyítse a pénisz erőteljes döfködését, amint spermium-torpedóival épp az új életmagocskák elültetésének fáradságos munkáját végzi. A hüvely ritmusosan összehúzódó, szívó-nyomó izmai segítségével sarkallja a spermát a mielőbbi méhbe jutásra. Kevéssel fölötte rejtőzik egy remekbe szabott szerv, a klitoris, mely speciális idegvégződéseinek segítségével a szakavatott birizgálásra kitö-

rő örömmel válaszol. Összefoglalva, a férfiak leltárában két miniatűr sejtüzem és egy agresszív célba juttató rendszer szerepel, a nők pedig hallatlan fölkészültséggel, a világ legragyogóbban tervezett inkubátorhálózatával támogatják és fogadják a postázott küldeményeket, gondozzák az értékes végterméket.

A pszichés komplikációk abból adódnak, hogy a férfi kifelé építkezik, a nő pedig befelé, ami legalább akkora különbség, mint amikor a fűtőcsöveket a falon kívül futtatják, vagy pedig a falba süllyeszti. A férfiak beépített reklámhordozója szükség esetén bármikor elkezdheti harsányul hirdetni magát, míg a nőké kényszerűen a színpalak mögött dolgozik. Mintha az egyik egy neonfényben úszó országúti falatozó lenne, a másik pedig egy diszkrét kis fogadó, melynek barátságos szobácskáját árnyas boltívek takarják.

A KEZDET

Sigmund Freud hetven évvel ezelőtt kijelentette, hogy a felnőttek álmainak zöme szexuális tartalommal telített, és erotikus vágyaikat van hivatva kifejezésre juttatni.¹ Következtetéseit az álmok pszichológiájának tanulmányozása során nyert megfigyeléseiből vonta le, de mivel konkrét bizonyítékokat nem tudott felmutatni, akadtak jó néhányan – köztük orvosok is – akik nem tudván megbarátkozni ezzel a gondolattal, elképzelhetetlennek, kínosnak, sőt, visszataszítónak találták az egész ügyet. Freud szerencsére nem tárgított, s az újabb alváskutatások egyértelműen őt igazolják. Kimutatták, hogy – legalábbis férfiaknál – álmodás előtt és alatt csaknem mindig fellép merevedés.² Nem kétlem, hogy ez nőknél is így van, de az ő esetükben nehezebb bizonyosságot szerezni. Elismeréreméltóan sok időt töltünk tehát szexuális cselekményekkel, amíg alszunk – s ez mindkét nemre igaz – ugyanis, a merevedés 90 perces ciklusonként hosszú éveken, olykor egy egész életen át menetrendszerűen bekövetkezik anélkül, hogy tudomásunk lenne róla.

Éber állapotban a férfi számára a szexuális aktus a merevedéssel kezdődik. Ha nincs merevedés, szex sincs. A pénisz egyébként egy tervezői remek, melybe a vér egyszerűen befolyik, majd akadálytalanul kifolyik, hacsak valami rendkívüli eset kapcsán a befelé folyás erőteljesebbé, a kifelé folyás pedig

lehetetlenné nem válik. Ilyen alkalmakkor a vér külön erre a célra készült barlangocskákban reked, s a szerv, megszívva magát, mint egy szivacs, egyre kackiásabban áll. Midőn a vér minden lehetséges barlangot ellepve tovább halmozódik, a pénisz dagadni kezd egészen addig, amíg olyan keménnyé és feszesé nem válik, mint a gitár nyele.

Két elmélet is született annak értelmezésére, hogy mi történik a merevedő péniszben. Tudjuk, hogy a befelé menő vért az artériák szállítják, az eltávozót pedig a vénák. Az egyik elmélet szerint az artériák kitágulása miatt ilyenkor több vér áramlik a szervbe, mint amennyit a vénák gond nélkül el tudnának szállítani, a másik elmélet szerint pedig a legnagyobb véna a péniszből való kilépéskor elzáródik, s a vér feltorlódik mögötte.

Vizsgálatainkat kezdjük az elegánsabb második elmélettel. Amennyiben elzáródik a legnagyobb véna, a vér mindaddig képtelen lesz továbbjutni, amíg a nyomás akkorára nem nő, hogy áttöri az akadályt, vagy pedig kerülő utakat nem talál a szomszédos kisebb ereken keresztül. Ez a bizonyos fővéna olyan, akár egy vékony falú rugalmas gumicső, melyet a péniszhez közel eső szakaszán egy izomköteg keresztel oly módon, hogy ha az megfeszül, a cső elzáródik. A vér nem lesz képes a megszokott módon továbbjutni, hanem felgyülemlik a keletkező gát mögött, és a pénisz elkezd duzzadozni, mint egy – mint egy – pénisz, mégpedig minél inkább duzzadozik, annál keményebbre nő. Ahogy nő az izgalom, úgy nő és keményedik a falosz is, mígnem úgy felfújja magát, hogy ha a vége hajlékony, akkor akár fel is kunkorodhat egy kissé. Tulajdonosa hamarosan úgy érzi, hogy szétrobban, ha nem talál valami jó kis helyet, ahova berakhatja. Szerencsére ez a félelem nem reális. A létszám fölötti vér mindig megtalálja a kifelé vezető surranó utat az oldalereken keresztül, mielőtt még a dolgok elfajulnának. Természetanyánknak köszönhetően akármekkora hidraulikus csata dül is, soha nem lehet robbanás a vége.

A lavinát elindító aprócska izom anatómiai neve *compressor venae dorsalis penis*, vagyis a pénisz hátulján levő vénát összenyomó izom (nem azonos azzal, amit bárki maga is szemügyre vehet a pénisz hátsó oldalán – bár az is szokott lüktetni néha –, a szóban forgó darab mélyen fekszik). Ha elfogadjuk, hogy ezen, a néha egyszerűen csak Houston-izomnak hívott kötegen múlik az erekció, akkor azt is el kell fogadnunk, hogy egész

nemzótévékenységünk az ő működésének függvénye. A Houston-izom mindazon alkalmakkor megbízhatóan összehúzódik, amikor bizonyos elektromos impulzusok bizonyos idegpályákon végigfutva működésbe hozzák, azonban ezek híján mozdulatlan marad. A természetes szelekciónak köszönhetően ez az izomköteg és a hozzá csatlakozó idegpályák váltják ki mind a mai napig legbiztosabban az erekciót. Akár 88 éven keresztül is működhet tökéletesen a rendszer, anélkül hogy alkatrészeit cserélni vagy olajozni kellene.

A problémákat általában az emberi tényezők okozzák, s nem maga a konstrukció; a pilóta hibája – ahogy a légi közlekedésben mondanák. A pénisznek szóló utasítások az agyból indulnak el, mégpedig egy parányi emberke döntésének függvényében, aki, ha a körülmények engedik, és minden lámpa zöld jelzést mutat, megnyomja a kezében tartott indítógombot. Ha történetesen fáradt, fél valamitől, elterelték a figyelmét, vagy egyszerűen dühös, elengedi az indítót, és akkor se nyomja meg, ha az akció egyébként szabad utat kapott. Miután biztonsági gyújtóról van szó, mihelyt a gombot elengedik, előlről kell kezdeni az egészet. A parányi emberke természetesen a személyben lakozó Gyermek, s ha ő megfutamodik, nincs többé erekció, akkor se, ha egyébként az egész rendszer kifogástalanul működik idegrendszertől, külső stimuláló ingerestől együtt.

Különös, hogy a Houston-izmot milyen kevesen ismerik, beleértve az orvosokat is; még a Gray-féle anatómiakönyvből is hiányzik, melynek következtében medikusok ezrei végzik el anélkül az egyetemet, hogy valaha is hallottak volna létezéséről. Pedig ha az elmélet igaznak bizonyul, akkor az emberi faj létezése és egyes egyedeinek leglelkesültebb pillanatai éppen ettől az elhanyagolt kis izomnyalábtól függenek, amely a fizika összes törvényének fittyet hányva oly ügyesen tud egy puha és rövid testrészből hosszú és kemény alkatrészt varázsolni.

Mind ez ideig nem ismeretesek olyan, embereken végzett vagy állatkísérletek, melyek azt igazolnák, hogy a „befőttesgumi-elmélet” úgy, ahogy van, rossz lenne, olyanok azonban igen, melyek sejtetik, hogy nem minden ponton helytálló.³ Tulajdonképpen bármelyik férfi megbizonyosodhat erről személyesen is. Ha az erekció kompressziós elméletéből kiindulva valaki feltételezi, hogy minden, ami – az artériák érintése nélkül, a vér bennrekedését eredményezve – blokkolja a kiáramló vénás

vért, erekiót okoz, akkor mi sem egyszerűbb, mint keríteni egy közönséges befőttesgumit, és péniszére húzva elzárni a vénákat anélkül, hogy teljesen elszorítaná a vérkeringést. Sajnos erekció még öt-tíz perc múlva sem következik be, pedig ennyi időnek igazán elégségesnek kellene lenni ahhoz, hogy a kellő helyen összegyűljön a vér, ha akar.⁴ Milyen kár, pedig ha működne, rém egyszerű módon lehetne orvosolni még a legmakacsabb impotenciát is, továbbá tengernyi kudarcézés és boldogtalanság elkerülhető lenne. E házi kísérletnek kétségkívül vannak gyenge pontjai, melyek minden tapasztalt kísérletezőt józanságra intenek, de a kétség a „befőttesgumi-teóriát” illetően kétségtelenül megmarad.

A második elmélet, amely igazából az első, s amely azt állítja, hogy a bejövő vér egyszerűen több, mint amennyit a vénák el tudnának szállítani, az előzőhöz képest sokkal hihetőbbnek tűnik. Sajnos gyakorlati hasznát nem nagyon tudjuk venni, ugyanis mind a mai napig nem ismeretes olyan eljárás, amivel az artériák átmérőjét mesterségesen növelni lehetne. Sorsunk és potenciánk tehát a Természet kezében és a pszichoterápiában van elhelyezve. Említést kell tennünk ugyanakkor a johimbinn nevű drogról, mely egy Nyugat-Afrikából származó fa, a Yohimbéhé hatóanyaga, s amelyről a közhiedelem azt tartja, hogy a péniszben futó artériás erek tágítója. Alkalmazói közül igen kevesen tartanak ki hatásossága mellett. Ismeretes még egy afrodisziákum, a spanyol légy, amely viszont oly erőteljes, hogy az esetek többségében veszélyes, olykor halálos kimenetelű gyulladásokat okoz.

Ne sirassuk el azért a Houston-izom elegáns teóriáját véglegesen, ugyanis könnyen elképzelhető, hogy a két mechanizmus egymással karöltve működik. Az artériák kitágulása miatt fokozódik a vér beáramlása, ugyanakkor valamilyen ok miatt csökken a vénák elvezetőképessége, s az eredmény egy fokozatosan keményedő és duzzadó fallosz lesz.

A nőknél, mint minden, ez is komplikáltabb. A szexuális izgalom a hüvely nedvesedésével indul, mely már másodpercekkel azután bekövetkezhet, hogy gazdája magában igent mondott. Néhány perc múlva – ördög tudja, hogyan – a klitorisz is ágaskodni kezd. Semmi okunk nincs feltételezni, hogy nem a Houston-izommal állunk ismételtelen szemben, hiszen az anatómusok megesküsznek rá, hogy a klitorisz izomrostjai hasonlítá-

nak a péniszben találhatóakra. Itt is segíthetnek a vér erőteljesebb be- és visszafogottabb kiáramlásában, minek következtében a klitorisz nagyobbá és keményebbé válik. A klitorisszal még az is megtörténhet, ami a pénisszel soha, hogy a legnagyobb izgalom kellős közepén egyszer csak felhúzódik, és eltűnik szem elől. Eszeveszett sóvárgásnál pedig még a méhszáj is megduzzad és lüktetni kezd, „így küldve sürgős üzeneteket a vaginának, hogy gyorsan kapjon be valamit” – állítja Amaryllis.

A FÉRFIERŐ

A férfiak szexuális erejének három összetevőjét különböztethetjük meg: a potenciát, a lendületet és a robbanékonyságot. A potenciát az erekció mértékével lehet mérni, a lendületet a döfködés vadságával, a robbanékonyságot pedig az ejakuláció kitörésének sebességével.

A potenciának, vagyis az erekciónak több lehetséges fokozata ismert. Az elsőben a pénisz enyhén megnagyobbodott állapotban, a testtől némileg elállva csüng. Társaságban akár észre sem veszi a gazdája, hogy elindult vele valami. Semmiféle zavart nem okoz, hiszen ilyen enyhe kis duzzadással a kutya sem törődik. Nevezett állapotot leginkább a szalonizgalom elnevezéssel lehetne illetni, amint az a következő idézetben is megfigalmazódik: „Amaryllis kisebbfajta szalonizgalmat idézett elő a jelen levő férfiak körében, amikor belibeggett tutajos kis miniszoknyájában.” Ennél a pontnál kell kitérnem arra, hogy ugyan a legtöbb nő tisztában van vele, hogy mi a különbség a „jólöltözöttség” és a „rosszulöltözöttség” között, de vajmi kevesen tudnak disztigválni a „jól álló ruha”, a „kivágott ruha” és a „tutajos ruha” között. Ugyanez érvényes a női megjelenés egyéb paramétereire is.

A második fokozatban a szerv hosszú lesz és merev, de még hajlandó meghajolni, ha kézzel rálegyintenek, vagy ha valamilyen akadályba ütközik. Ebben az állapotban – hacsak nem különlegesen nedves és befogadó partnerrel áll szemben – nemigen képes a behatolásra, hamar meghajol a túlerővel szemben. Éppúgy, ahogy az az ifjú angol esetében történik az alábbi híres rigmusban.

*Volt egy szép ifjú, hazája Kent
Pirult a szégyentől, bárhova ment
Nem bírta fütykösét sehogy se tartani
Muszáj volt sürgősen kettőbe hajtani
Maga se tudta, kint van, vagy bent.*

E kétrét hajtott brit tiszteletére a jelenséget hívhatnánk akár „kenti átoknak” is, bár az „óvatos fütykös” elnevezés ugyanúgy kiválóan illik rá. Kókadtsága eredezhet abból, hogy szíve mélyén egyáltalán nincs meggyőződve róla, hogy tényleg meg kell tennie, amire készül: tán csak a női csábításnak engedne, vagy a bizonyításkényszer sarkallja. Bizzuk csak rá magunkat, „in peno* veritas” – mondja dr. Horseley –, döntse el ő, hogy mit akar. Miért ne lehetnének még benne egy veszekedés füstölgő nyomai, vagy aggaszthatnák az ügy közvetlen és távolabbi következményei, esetleg az ellenkező nem iránti vonzalmának ingatagsága? Egyszóval tengernyi olyan – a (Felnőtt) tulajdonos által észre sem vett – dolog rejtőzhet a felszín alatt, melyek következtében a falosz vonakodhat visszavonhatatlanul elkötelezni magát a dolog mellett. A sokkal érzékenyebb lelkű Gyermek gondjaira bízott pénisz azonban nem verhető át egykönnyen, ugyanis még a legmelegebb helyzetekben is megőrzi egészséges szkepticizmusát.

A harmadik fokozatban a pénisz eléri legnagyobb lehetséges méretét, ám ez nem használ jólneveltségének, ugyanis ebben a bevetésre kész állapotban kemény, merev és kötekedő lesz. Néha megesik, hogy megroppanva a nagy felelősség súlya alatt, sisteregve összeesik, még mielőtt igazi párviadalba bocsátkozna. Ez az, amit „gyorstüzelésű puskának” hívnak. A negyedik fokozatban a férfi olyan, akár egy támadásra kész bika, aki teljes harci díszben, hetvenkedve toporzékol, és keresi azt a helyet, ahol összes potenciáját mozgósítva belekezdhet a bőkdősbedöfködésbe. Ebben az állapotban fordul elő, hogy a hegye föl-kunkorodik, mintha csak az azonnali mennybemenetelért fo-hász-kodna az égiekhez. Ebből a terminális, „dühödt bika”-állapotból már nincs visszaút, az illető tűzön-vízen át, mindegy, hogy milyen áron, rohanni fog célja felé. Íme a bűnös érzékiség

*Tudom, hogy az eredeti szövegben nem ez a szó áll, de így jobban illik ide.

tengelye, mely körül a világ forog, s amiről az összes, könnyes romantikába becsomagolt nagy szerelem szól! A fölkunyorodó makk nem mindenki számára adatik meg, örökölni lehet csak ezt a fajta konstrukciót, melyet nevezünk csak egyszerűen „Peyronie büszkeségének” arról az orvosról, aki először szentelt tudományos figyelmet a jelenségnek.⁵

Mihelyt a várvédők megadják magukat, lett légyen a dolog a templom közepén vagy egy szénaboglyában, a férfit elborítja a döfködési vágy. Egy biológiailag romlatlan egyed feltartóztatatlan sürgetést érez, hogy benyomuljon – oly keményen, ahogy csak lehet – a vaginába, és belebocsássa spermiumait. Közben újabb és újabb rohamra indul, irdatlan mélységekbe hatolva szerszámával, s olyan erővel szorítja magához partnereit, mintha soha semmi nem tudná elszakítani őket egymástól. Noha érzi már, közelg a vég. Ily heves jelenetek többnyire csak a fallosz negyedik, legnemesebb erekciós fokozatában szoktak bekövetkezni, mely ilyenkor a természet legzseniálisabb megtermékenyítőeszköze. Fel kell hívnom azonban a figyelmüket arra, hogy elég egy halvány kis hátsó szándék átsuhanó árnya is ahhoz, hogy ez az állati erő lendületét veszítse, és tudatos megerősítést igényeljen. Ez olyankor szokott előfordulni, ha a férfit jobban érdekli saját dicsősége, mint maga a szex, esetleg megretten attól, hogy mibe keveredett, vagy pedig csakis saját örömét keresve használja az asszonyt. Ilyen esetekben – csak hogy tovább hallja a nő nyögdecslését és sóhajtozását – vagy a végtelenségig húzza-halogatja a dolgot, vagy összezsapja az egészet, hogy minél hamarabb szabadulhasson. Előfordul az is, hogy tudatában van ugyan az időnek, de nem foglalkozik vele. Ha a túl gyors befejezés sérti férfiúi büszkeségét, akkor rettegni fog a döfködéstől, megpróbál minél ritkábban és minél kisebbet nyomni, abban a reményben, hogy így tovább megmarad az üzemanyaga, és időközben hátha a nő is kielégül. Abban a pillanatban, amikor ez megtörténik, méltóságteljesen és tiszta

⁵Ez az a mozdulat, melyet az *Illatos kertben* *dok*nak hívnak, s melyre a nők *hezzel* válaszolnak. A vulgáris nyelvben a *dok* a lökéshez, a *hez* a tekeréshez hasonlít. Kinematikusan a férfi medencéje a keresztetengely körül mozog, míg a nő csípője hosszanti irányban vagy szagittálisan.

elkiismerettel áttér saját tempójára, hogy rendszeren a dolog végére járjon.

A háborítatlan ösztönös biológiai döfőlő oly erőteljesen és automatikusan koncentrál arra, amit épp csinál, hogy sem az idő, sem partnere reakciói nem foglalkoztatják – noha mély kielégüléssel tölti el, ha partnere a legdinamikusabb pillanatban, mikor spermáját az arra alkalmasnak ítélt helyre kiengedi, természetes módon reagál. Egyébként ez a lendületes, már-már érzéketlen szeretkezési mód hozza a nőt a legszélsőségsébb izgalomba, s idézi elő a legfergetegesebb orgazmust. A döfködési vadság alapvetően nem brutalitásból, hanem biológiai készletéből fakad, ám ha a nő válaszait nem természetes ösztönök vezérlik, hanem magában a döfködésben leli örömét, akkor (kívánatos) brutalitásnak tarthatja a dolgot – mint ahogy a férfi is.

A háborítatlan ösztönösség inkább csak vágy, mint valóság, az emberi fajnál már nem beszélhetünk háborítatlanul ösztönös szexről. A társadalmak egytől egyig a szexuális tilalmak köre szerveződnek, melyek belopóznak még legekisztikusabb pillanatainkba is, és megrontják a legártatlanabb érzéseinket. Az egyik véglet a teljes behódolás és alkalmazkodás, a másik pedig a lázadás, a kegyetlenség és a tisztességtelenség. Valahol a kettő között rejtőzik a valódi intimitás, a béklyók nélküli szexualitás. A nagyon jó szex olyan, mint felröppenni a fellegekbe, majd a 100 000 méternyi magasságból lassan, ringva alászállni, de ha ennél kicsit alacsonyabba jutunk, akkor is legyünk elégedettek. Még a háztető körüli szárnyalás is jobb, mint állandóan két lábbal a földön toporogni. Ha nem vágyunk magasabba, mint a kémények szintje, akkor minden centiméter, ami e fölött van, szintiszta ajándék számunkra.

Az alábbiakban a férfierő harmadik komponensét, a robbanékonyságot vesszük szemügyre, azt az erőt, amely az ejakuláció pillanatában a prosztata pisztolylövészerű mozgásaival az ondót a hüvelybe spricceli. Az élvezet mértéke, vagyis az orgasztikus utazás magassága feltételezhetően a robbanékonyság erősségétől függ.

Az egyik oldalon ott áll tehát a félig merevedett, visszafogottan döfködő, aprókat pukkantgató férfi, a másikon pedig a dárda módra kimeredő, csurig töltött szerszám, amely erőteljes döfködésével épp oda fröcsköli az ondót, ahová a természet is

szánta. Természetesen a két szélsőség közötti bármelyik állapot alkalmas arra, hogy egy férfi megtermékenyítsen és, ha kellőképp felkészíti rá, kielégítsen egy nőt.*

A három komponens közül a lendület, vagyis a döfködés áll a leginkább tudatos irányítás alatt. Az erekciót le lehet ugyan akaratlagon állítani, egyszerűen rákiáltva (Hektor ül!), azt a varázsszót viszont még senki nem találta ki, amivel vissza is lehetne hozni. A „Hektor áll!” sajnos teljesen hatástalan. Kell mellé még valamilyen csali, az se baj, ha mű. Az ejakuláció a legautomatikusabb, sem akarattal sürgetni, sem sokáig visszatartani nem lehet, ha egyszer már elindult. A robbanékonyság erőssége elsősorban fizikai tényezőkön múlik, míg az erekció gyönyörűsége és a lendület pszichológiai indíttatású.

A férfiak szexuális erejét alapvetően két asszony befolyásolja (de nagyon): az egyik az anya (vagy egy idősebb nővér), attól függően, hogy kisgyermekkorában bátorította vagy elnyomta gyermeke férfiasságát és szexualitását; a másik pedig a partner, aki viselkedésével és reakcióival a mennybe emeli, felizgatja, vagy épp a földre döngöli és megalázza szerencsétlen áldozatát. Minél idősebb egy férfi, annál jobban ki van szolgáltatva partnere reakcióinak. Ha túl gyakran visszautasítják, előbb-utóbb elveszíti potenciáját, és hatalmába keríti a középkorúak tehetetlensége. Előfordul, hogy ez utóbbi állapot rohamosan súlyosbodik, de szerencsére egy ügyes kezű és lelkes önkéntessel majdnem mindig visszafordítható.

A feleségek a megmondható, hogy egy férfi szexuális ereje mennyire visszatükröződik hétköznapi viselkedésében! Van, aki kemény, agresszív, robbanékony, s van, aki mindenféle lendület és előrenyomulás híján már a legkisebb ellenállásra is meghátrál, elfelejti befejezni, amit elkezdett, vagy ha befejezi, abban sincs semmi köszönet.

*EN: Ez a „kellőképp felkészíti rá” fordulat visszaköszön minden szexuális tevénytől, de arról senki nem beszél, hogy nemcsak felkészítés, hanem felkészülés is lehet, mégpedig a férfitől függetlenül.

Miután a férfiak és nők ezen a téren is kiegészítik egymást, a női erőnek úgyszintén három összetevője van: az elfogadás, az állóképesség és a szívóerő. Az elfogadás a nedvesedés mértékében, az állóképesség az ellendöfködés erejében, a szívóerő pedig az izom-összehúzódadásokban mutatkozik meg.

A vagina síkossága a fallosz becsusszanásánál életbevágóan fontos, teljes hiánya esetén (*analoiphia*) olyan, mintha megnyúznák szegény péniszt. Vannak nők, akik annyira felizgulnak, hogy az öröm vize (csurgókútja) teljesen elborítja őket, miközben egyik orgazmusból a másikba esnek. Előfordul, hogy a nedvesedés már a szociális izgalom állapotában beindul, és a tulajdonos legnagyobb büszkeségére vagy röstelkedésére hamarosan komolyabb méreteket ölt. Hasonló a helyzet, mint a férfiak szalonizgalma esetén, bár a nőknél a nedvesedés nem jelent mindig igazi elfogadást: lehet, hogy befogadják a péniszt, de nem hajlandóak igazán izgalomba jönni tőle.* Ha minden sínen van, akkor a nedvesedés után a klitoris duzzadása következik. A hüvely síkossága és a megnagyobbodott klitoris a férfiak potenciájának felel meg, tehát ha kényelmesebb, akkor a potencia szó mindkét nemre alkalmazható.

Az ellendöfködés biológiai funkciója a teherbe esés elősegítése lehet, pszichés motivációja az egymástól való távolság minden határon túli csökkentése, úgyhogy nem hinném, hogy le lehetne pusztá örömszerzéssé fokozni. A valódi biológiai indíttatású ellendöfködés nem tudatos és kitervelt, hiszen funkciója nem az adott aktus örömeinek az utolsó cseppig történő kifacsarása, hanem magától értetődő mozdulat, amit a nőnek egyszerűen meg kell tennie, ha szeretné a péniszt minél mélyebben magában tudni. Vannak hölgyek, akik kezdetben a gyönyörkesést célozzák meg, de aztán annyira elragadja őket a hév, hogy akaratlanul is természetes reakciókat fognak produkálni.

A szívóerő a robbanékonyság párja. Az orgazmus pillanatában, ami jó esetben összeér a férfi ejakulációjával, a hüvely

*EN: Azok a nők, akik ennek a játéknak hódolnak, olyanok, akár egy jó sportoló.

EB: Nem egyszerűen undokok?

tovagyűrűző izommozgásai derékon ragadják a péniszt, mintha csak az ondót akarnák kifacsarni belőle, mely mozgás természetesen nem marad hatástalan a partnerre sem, akinek ettől még jobban fokozódik robbanékonysága. Ismeretesek csöndesebb és lágyabb hullámzó mozgások is, melyek ugyanolyan kellemetes élvezetet nyújthatnak mindkét partner számára.

A nők szexualitása erősen kiérződik a férfiakkal szembeni viselkedésükből. Nem mindegy, hogy mennyire nyitottak, mennyire könnyítik meg az együttműködést. Ha a férfi elindul feléjük, üdvözlík-e félúton, ha törekszik valamire, érzelmileg együtt haladnak-e vele, segítenek-e kellő buzdítással a legjobbakat kihozni belőlük. Ha olyan apa vagy anya nevelte őket, akitől távol álltak ezek a természetes reakciók, szégyenlős vagy undok asszony válik belőlük, nemcsak a szexuális tranzakciók, hanem a férfiakkal való egyéb kapcsolatok terén is. Megközelíthetetlenek, tüskések, érzéketlenek, versengők vagy lekicsinylők lesznek, pedig a férfiak elfogadónak, érzékenynek és bátorítónak szeretnék őket látni.*

A női spektrum egyik végén a nem nedvesedő, nem felizgatható nők találhatók, akik mozdulatlanul heverészve, passzívan várják az ejakuláció érkezését,** a másik végén pedig a bőségesen lucskosodó, igen erősen felizguló, minden döfésre azonnal reagáló, jót jóval viszonzó nők, akik addig szorítják a péniszt, míg az utolsó értékes spermium is kicsöppen belőle.

AZ ORGAZMUS

Az orgazmus a természet egyik legcizelláltabban megtervezett és legpompásabban összehangolt jelene; anatómiailag és fiziológiailag egyaránt evolúciós csúcstermék. Mindkét félben

*EN: A férfierőről szóló fejezet végén persze nem sorakoznak ilyen *not-OK* szavak!

**EN: Na és? Mi van, ha a pasas nekrofil! A másik végletben úgymint mindent a nyakába varr!

EB: A természetes szelekcióra gondolván pusztán csak rávilágítottam néhány olyan részletre, melyek növelik a kiválasztódás és a termékenység esélyeit, és fokozzák az egyén túlélését ebben a versengő világban. Persze lehet, hogy az egész evolúciós elmélet másképp szólna, ha Darwin történetesen nőnek születik.

EN: Elgondolkodtató kérdés.

mindaz hiánytalanul megtalálható, amire a másoknak szüksége van. Hőmérséklet, nyomás, csapadék – minden kellék együtt van a villám elcsattanásához, hogy egy katartikus kisülésben felszabaduljon mindaz az izomerő, fizikai, kémiai, elektromos és pszichés kreatív energia, ami kikívánkozott belőlük. Kifogástalan működés esetén mindketten kitisztult tudattal, gondoktól és görcsöktől megszabadulva térnek magukhoz, hogy üdén és frissen új életet kezdjenek. Valaki egyszer azt mondta, hogy az emberiség csak a szeretkezést követő tíz percben tekinthető normálisnak, megint más pedig azt, hogy minden egyedül töltött éjszaka időpocsékolás.

A két nem kétféleképpen jut el ebbe az állapotba. A férfiaknál a pénisz hegye, azaz a makk a legérzékenyebb rész, melynek kellő időben történő birizgálása azonnali és kissé kellemetlen ejakulációhoz vezet. Ezen a ponton akár egyet is érthetünk de Sade márkival, aki minden partnerét figyelmeztette: „Ne piszkáld a makkomat!” (Jóformán egész életművében ez az egyetlen elfogadható tézis.) A nyelv már kevésbé csiklandós, és sokkal kényelmesebb élvezetet is ad. A legérzékenyebb rész persze a nyelv és a makk találkozásának tájéka, a gyűrű, ahol az orgazmus ravasza lakik. A nőknél is hasonló a helyzet, a klitoris jóval érzékenyebb, mint a hüvely fala, s ingerlése oly nagyszerű orgazmusokat tud produkálni, hogy sok nő mind a tíz ujját megnyalja utána. A legkéjesebb pont itt is a csikló és a hüvely találkozásánál található.

Lenyűgöző a férfi- és a női orgazmus összehangoltsága. A nő hüvelye és csiklója pontosan ugyanabban a ritmusban mozog, mint ahogyan a férfi ágyéka hullámzik, s a prosztatakontrakciók elindította ondó spriccel. A jelenség egy reflexes izommozgás következménye, amely egészen addig tart, míg az egyik vagy másik partner reflexei ki nem merülnek. A még működőképes fél ezután is folytathatja a kontrakciókat – főleg, ha már kielégült partnere feltétel nélküli elismerésére pályázik. Az ingyencek némi időeltolódással állítják be orgazmusukat, kettőzött gyümölcsét szakítván így le a gyönyöröknek, de a legtöbben együtt szeretnek elmerülni az elsőprő eksztatikus élményben.

A döfködés és megragadás szabályozza és állítja csörgőre az aktusban részt vevő felek óráját. A prosztata vezényel a kilövelésért felelős görcsöknek, a klitoris pedig a hüvelynek, melyet egyszerre irányít és hangol össze saját ritmusával. Az evolúció

csodája, hogy a két időmérő szerkezet hajszálpontos összehangoltsággal működik: a másodperc négyötödéeként egy lüktetés. Az órák fogaskerekei a gerincvelő ejakulációs központjában vannak, vagyis ugyanaz az ideg dolgozik mindannyiunkban, legyünk zsákállatkák, csigák vagy hárfázó angyalkák.

A SZEX PSZICHOLÓGIÁJA

A két nem szexuális reakcióit részben beépített biológiai tényezők, részben pedig a fantázia-dugás, vagyis pszichológiai faktorok irányítják. Ha az orgazmus már elindult, a beépített biológiai pályák ragadják magukhoz az irányítást, és a fantázia-dugás egyszeriben köddé foszlik, de addig képzeletünk hangjai és az ágyban keletkező zörejek fogják meghatározni, hogy mi, hogyan, miért és meddig történik velünk. Még a hangoknál is fontosabbak azok a képecskék, amik tudatunk valamely hátsó zugában lapulnak, s a résztvevők saját magukról és partnerükről alkotott elsődleges képzeletét ábrázolják. Beleavatkoznak potenciánkba, lendületünkbe, még robbanékonyságunkba is.

A pszichológiai faktor, vagyis a fantázia-dugás a gyakorlatban az alábbi forgatókönyv szerint megy végbe (férfiakról szól, de nőknél is ugyanilyen):

1. Számít, hogy valaki fél-e a szextől, vagy rajong érte. A legfontosabb tényező itt, hogy az anyai hang „Vigyázz, fiamot” vagy „Rajta, fiamot” kiált-e.

2. Számít, hogy tisztességes-e, vagy sem. Ezt az apai biztatás vagy viselkedésminta fogja meghatározni attól függően, hogy „Kapt el”, „Hallod, hogy sikoltozik?!” vagy „Mindketten leljétek benne minél nagyobb örömetöket!” hangzik-e el.

3. Számít, hogy a partner elfogadó, közömbös vagy ellenséges-e. Ezt részben hangja fogja elárulni, attól függően, hogy melegbarnán, közönyösen vagy ridegen szól; részben izmai, melyek simulók, hullamerevek vagy feszesek lehetnek; részben pedig a síkosságért, nyirkosságért vagy a recsegő szárazságért felelős mirigyek.

4. Számít a külvilág, különösen a más emberek megjelenésétől (beleértve saját gyerekeinket) való félelem, továbbá a szűnyog döngicsélése és cefetül viszkető csipése is.

5. Rendkívül fontosak a női nemi szervekről kialakított elsődleges képzetek.

Ha sikerülne elsődleges képzeleteinket valamilyen módon előbányászni tudatunkból, igencsak meglepő dolgokra bukkanánk. Egy szülész például, akinek Felnőtt része ugyancsak tájékozott volt a szóban forgó szerveket illetően, megdöbbenve tapasztalta, hogy a benne rejtőző Gyermekek még mindig hatalmas, feneketlen barlangnak tartja a vaginát, amelyben olykor péniszek, sőt egész emberek szoktak nyomtalanul eltűnni. Egy másik esetben a hüvelyt szögesdróttal behálózott gyilokjárónak képzelte valaki, melyet épeszű ember habozás nélkül elkerül. Az, hogy az ilyen képzetek mekkora erővel fognak dirigálni az erekció, a lendület és a robbanékonyság alakulásánál, jórészt attól függ, hogy milyenek a hüvelyen belüli aktuális körülmények, hogy mit tapasztal a falosz. Ha a hüvely lötyögős, akkor a barlangász felfedező kezdetben felettébb kiszolgáltatottnak érzi magát, ám ez az érzés a látogatások ismétlésekor csökkenhet. Ha szűk és feszes, barlangásunk otthonosabban mozog ugyan, de az arra tévedt hegyi vadász mihamarabb megpróbál eliszkolni onnan.

Bármilyen hihetetlennek tűnik is, a hímvessző, de még az ujjak is látnak és éreznek. Mindegyikünk Felnőttje tisztában van vele, hogy a hüvely igazából piros, és a változó körülmények ellenére is az marad, a falosz számára a hüvely mégis a nedves-ség mértékének függvényében fogja változtatni színét. A szárazat bordónak látja, az enyhén nedveset barnának, a lucskosat pedig ragyogó kéknek. A jelenséget szinesztéziának hívják, és noha vannak közismert együttjárások, mégis minden pénisznek megvan a maga palettája.⁶

A nők péniszről alkotott elsődleges képzeletük ugyanilyen elementáris erővel bírnak. A Gyermekek számára lehet, hogy örökre egy túlságosan is előreugró, hatalmas és veszélyes nyúlvány marad, vagy egy éles kés, amivel könnyen elvághatja magát, de az is lehet, hogy incifinci makaróninak tartja, ami zsupsz, eltűnik, mire jól derékon ragadná az ember. A nők is beszámolnak olykor a hímvessző síkossága arányában változó színreakciókról, ami persze az ő nedvességükből ered.

Vannak sokkal megnyugtatóbb elsődleges képzetek is. A férfiaknak a hüvely lehet kényelmes ágyikó vagy becéző kéz, a klitoris pedig csábító mellbimbó, míg a nőknek a hímvessző

nyalóka, nagy adag jégkrém vagy egy nem gusztusos érett eper. Ne higgyük, hogy ezek a képzetek feltétlenül tudattalanok, bárki, aki fürge és ambiciózus, kifoghat belőlük néhányat, ahogy tovaúsznak gondolatai felhőiben. Ezt azért fontos tudni, mert ha összegubancolják a nő vagy a férfi szexuális késztetését, nem kell feltétlenül éveken keresztül díványokon heverészni ahhoz, hogy szembenézhesünk velük. Igazából állandóan ott leskelődnek anyaszült meztelenül a függöny mögött.

A szexről közismertté vált komoly szentenciák inkább csak a szakemberek egyéni véleményeit tükrözik, és nem lelkiismeretes kutatások alapján készültek. A legtöbb szexuálpaszichológusnak megvannak a maga szigorú, erkölcsi alapokon nyugvó paradigmái: „A férfi számára az okoz örömet, amit ő tesz a nővel, s nem az, amit a nő tesz övele, ugyanígy a nőt az hozza izgalomba, amit a férfi csinál vele, s nem az, amit ő csinál a férfival.” Különösen puritán iskolaigazgatók kedvelték az ilyen aranyigazságokat, mivel így jól odamondogathattak a dinamikus nőknek és a kényelemszerető férfiaknak. A szexuális variációk meghagyása mellett legszívesebben szabványosították volna az embereket, ami ugyanolyan balfogás, mint az a törvényhozói törekvés, mely viszont a szexet szeretné szabványosítani, ha már az emberek különbözőségéhez nem nyúlhat. Amaryllis szerint a szexben is változik a divat. „Manapság még a születés-szabályozás is más mozdulatokkal történik – közli a maga visszafogott módján. – Hajdanán alulról fölfelé mozgattuk a karunkat a pesszáriummal bajlódva, mostanában pedig felülről lefele, ahogy a tablettát a szánkba tesszük.”

A SZEX BIOLÓGIÁJA

Az evolúció során valószínűleg mind a férfiúi potencia, lendület és robbanékonyság, mind a női elfogadás, állóképesség és szívóerő hozzájárult az emberi faj népszerűsítéséhez. Azok az állatok, melyek más neveltetést kapva nem rendelkeznek eme tulajdonságokkal, nem is szaporodnak valami nagy iramban.⁸ A fiziológiai szelekciónak köszönhetően tehát azok az egyedek fogják a legtöbb utódot létrehozni, melyek szexuálisan a legkihívóbban viselkednek. A közömbösek kirostálódása miatt a *Homo sapiens* képviselői a hosszú évezredek során egyre mohób-

bak és kéjsóvárabbak lettek, messze felülmúlva barlanglakó őseiket és tudatlan állattársaikat az élvezetek hajhászásában. Tudvalevőleg az ember a legparáznább emlős a Földön, hiszen holdfázistól, korszaktól és napszaktól függetlenül bármikor képes a másik nem rendelkezésére állni.

A férfi orgazmusa egyértelműen az ondó célba juttatását szolgálja, ami nem is olyan egyszerű dolog, mint ahogy első pillanatra gondolnánk, ugyanis az erre kijelölt terület meghök-kentő módon nem a méh bejárata, hanem a vagina hátsó traktusának egy barátságos kis redője. Innen indulnak hordozórakétájukat bekapcsolva hódító útjukra a spermiumok, innen céllozzák meg a holdat, azaz a petevezetékben várakozó óriási petesejtet. Kegyetlen verseny veszi kezdetét, melyet csak a győztes fog túlélni, a többiekre halál vár. Bármelyikük érjen is elsőként célba, petesejtjét már senki ember spermiuma nem veheti el tőle. Ebben a választási kampányban ő az egyedüli győztes, nincs se elnökhelyettes, se második helyezett. Emberi léptékkel számolva az úszótávolság több mint három kilométer, és a Párizs–Dakar rallie sétagalopp ehhez az úthoz képest, melyet folyásiránnyal szemben kell megtenniük, miközben félelmetes sodrások, zuhatagok, örvények és gátak keresztezik útjukat. A résztvevők óriási száma – több százmillió egy-egy alkalommal – garantálja, hogy a megmozdulás bármelyik autóversenyen túltesz. Mulatságos arra gondolni, hogy ez a rendezvény minden egyes alkalommal lejátszódik a nők belsejében, valahányszor egy férfi meghúzza a ravaszt, az pedig még mulatságosabb, hogy akármilyen is legyen, girhes vagy daliás, rút vagy szép, pipogya vagy rámenős, ifjú vagy vén, attól a perctől fogva, hogy ondót tud lövellni, óhatatlanul főszereplővé válik. Ő indítja el a versenyt, amely legalább akkora tömegeket mozgat meg, mintha a két amerikai kontinens összes lakója az Erie-tó körül tülekedne.

A férfiúi orgazmust kísérő eksztatikus gyönyör feltehetően a mézesmadzag szerepét játssza, hogy emberünknek legközelebb is kedve kerekedjen a dologhoz. Azt hiszem, ez nőknél is így van, csakhogy az ő orgazmusuk biológiai értelme mind a mai napig ismeretlen. A szexuális izgalom mint például a nedvesedés, már önmagában megváltoztatja a nők reprodukciós apparátusának vegyi háztartását, mégpedig olyan irányban, hogy a spermium egy kies déltengeri nyaralóhelyen érezhesse magát,

s ehhez az orgazmus az égvilágon semmit nem tesz hozzá. A tapasztalat szerint a nők ugyanúgy teherbe esnek orgazmus nélkül is, mint orgazmussal, így jó, ha van mindig belőle egy kevés a háznál, de nem áll meg nélküle az élet.

Az igazsághoz hozzátartozik, hogy a férfiúi orgazmus sem feltétlenül szükséges a megtermékenyítés ünnepélyes aktusához. A férfiak egy részének már jóval az ejakuláció előtt vannak a prosztatából származó „szerelemcseppeszkéi”, melyekben mindig szokott kóborolni egy-két kalandvágyó spermium. E mozzanat két szempontból is fontos. Az egyik, hogy akkor is történhet megtermékenyítés, ha a szerelemcseppeszkéket nem követi ejakuláció, vagy az úr Kelenföldnél kiszáll, és a földre önti magvát. Ez különösen akkor valószínű, ha sorozatakiókról van szó, és a szerelemcseppeszkék még az előző nagy szökőár-ból visszamaradó spermiumokat dajkálgatják. A másik, hogy a szerelemcseppeszkékkel a hüvelybe kerülő jöttment spermiumoknak helyzeti előnyük van a főcsapattal érkező spermiumokkal szemben, így sokkal hamarabb odatempóozhatnak a petesejthez, mint esetleg erősebb-egészségesebb társaik. Lehet, hogy termékenységi és genetikai problémáinkat őrajtuk kell számon kérnünk!

Vegyük szemügyre a biológiai eseményeket! Kiváló erekció és kiváló nedvesedés esetén kiválóak a döfködésekkel és ellendöfködésekkel kecsegtető bejutási lehetőségek, a kritikus pillanatban pedig a kiváló robbanékonyság kiváló megragadással lesz megtámogatva. Ez esetben az ondósereg legkiválóbbjai fognak a lehető legmélyebbre bejutni, és ezzel együtt is vannak a megtermékenyítés lehető legkiválóbb feltételei! Mint már az előzőekben említettük, létezik ellenpólus is, hogy mást ne mondjunk, az ondót a száraz vagina falán kifelé hordja a homok, ami persze vajmi kevés esélyt ad a petesejt megtermékenyítésére. Számos köztes lehetőség is ismert, és az evolúcióban soha nem lehet tudni, hogy melyik az a parányi változás, ami generációk múltán behozhatatlan előnnyé nővi ki magát.

Ne felejtjük el, hogy a megtermékenyítés még akkor sem reménytelen, ha se erekció, se nedvesedés, se döfködés nincs a láthatáron. Minden olyan esemény kapcsán létrejöhet, amely a női nemi szervek tájékán történő ejakulációhoz hasonlít, és tökéletesen egészséges utódokat eredményezhet, akár párosával

is. (Ezt az a jó szándékú tisztelendő úr is tanúsíthatja, aki csak egyszer rosszkodott, és mégis ikrek lettek belőle.)

Érdemes egy pillantást vetnünk a férfi közeledését tükröző női változásokra is. Az izgalom fokozódásával a hüvely – biztosítandó a kellemes tartózkodást – szép csendesen tágulni és hosszabbodni kezd, záróakkordként pedig a méh udvariasan megemelkedik, és eltávozva az útból, szabaddá teszi az egész csatornát. Említett méh csak akkor ereszkedik ismételtlen alá, ha a pénisz végérvényesen kiszállt a játékból, akkor viszont nagyokat kortyolgat az előzékenyen, ám határozottan szolgálatára bocsátott ondótócsából.

A szeretkezés persze felfogható a nemek közti állandó harc-ként is, minél szenvedélyesebben nyom lefelé a férfi, annál szenvedélyesen tol felfelé a nő; minél nagyobbra duzzasztja péniszét a férfi, annál hevesebben csap le rá a nő. Ez fordítva is igaz: minél hevesebben csapnak le a péniszre, az annál hatalmasabbra dagad. Olyan, mintha a nő mindig apasztani, a férfi pedig mindig dagasztani akarna, és ha alaposabban megvizsgáljuk a dolgot, mindketten győznek. A férfi is kisebb lesz, amikor kikerül a csatából, és a nő is nagyobb, mégpedig egyre nagyobb és nagyobb. Még matematikailag is egyezni fog a dolog, hiszen a férfi legalább tízszer, húszszor, százszor kell hogy kisebb legyen néhány dekával ahhoz, hogy a nő egyszer végre sok-sok kilóval elnehezüljön.*

Addig, amíg a felek azonos súlycsoportban vannak, a csata inkább hasonlít társastánchoz, mint vetélkedőhöz, de abban a pillanatban, ha megbomlik az egyensúly, botostánc lesz belőle, s a konfliktusok azt eredményezik, hogy a domináns fél fruszttrált, csalódott és alulértékelt lesz, az alárendelt pedig meghunyászkodó, reszkető vagy acsargó, vagy ami még rosszabb, megpróbál kétes diadalokat ülni. Az ilyen egészségre káros érzelmek be fognak lopakodni a felek hétköznapi életébe, s felettébb kellemetlen játszmákba burkolván magukat, gyomorgöröcsöket, izomrángatózásokat, vényomás-emelkedést okoznak a hosszú évek során, s a felek teljes pszichés és fizikai

*EN: Ez aztán egyáltalán nem tetszik nekem.

EB: Lehet, hogy kissé durván hangzik, viszont gondolatébresztő, s az élet különben sem egy habostorta.

pokolban tengetik életüket. Nemcsak a gyermekeken állnak bosszút, hanem egész környezetükön is (ahogy ez némely politikusoknál is oly gyönyörűen látszik). Szervezetük előbb-utóbb beadja derekát, és legkevésbé ellenálló szerveikben pszichoszomatikus elváltozások fognak mutatkozni.

Nem is részletezem tovább, mert nem akarok dicstelen munióval szolgálni az egymással háborúságban álló emberek számára. A biológia és az evolúció szempontjából a szex a legfontosabb dolog a világon (ezért volt a Teremtő első utasítása Ádámnak és Évának az, hogy „Szaporodjatok és sokasodjatok, és töltsétek be a földet!” [Gen 1:28]), az emberi értékek szempontjából azonban csak a második helyet foglalhatja el. Ezért üdvözölte a Teremtő még az utasítás elhangzása előtt az első emberpárt (*vajorech asom*, Gen 1:28), mert az üdvözlés még a szexnél is fontosabb. Azt az üzenetet hordozza, hogy „Együtt hoztuk össze a dolgot, próbáljunk hát becsületesen játszani!” A tanulság: ne ítélj el partnereket azért, mert esetleg nem tökéletes az ágyban. Először az ő üdvözlésére figyelj, aztán a magadéra. Jegyezd meg, hogy mindig jobb egy egyenes ember csökött pénisszel, mint egy csökött ember egyenes pénisszel, és jobb a kedves asszony nedvetlen vaginával, mint a kedvetlen asszony nedvessel.

Ezzel elérkeztünk ahhoz a fejezethez, melyben a nemi szervek nem rendeltetésszerű használatát fogjuk tárgyalni.

JEGYZETEK

¹ Freud, S.: *Álomfejtés*. Budapest, 1985. Helikon.

² Fisher, C., Gross, J. és Zuch, J.: A Cycle of Penile Erections Synchronous with Dreaming (REM) Sleep. *Archives of General Psychiatry*, 12: 29–45, 1965. január. 17 személy 86 REM-szakasza során 95 százalékban találtak erekciót.

³ Az *Ischiocavernosus*t férfiaknál *Erector penis*nek is nevezik, nőknél pedig *Erector clitoridis*nek. Gray *Anatomy* című könyve (28. kiadás, London, 1967. Longmans) a következőképpen írja le működését: „Az *Ischiocavernosus* összenyomja a pénisz tövét, s késlelteti a vér visszaáramlását a vénákon keresztül, s így azt szolgálja, hogy a férfnál merev maradjon a szerv. A nőnél ugyanez érvényes, ha a »péniszt« helyettesítjük a »klitorisszal.«” A 23. kiadás (1923) óta egyetlen jelen-

téktelen kifejezést változtattak meg, s az orvostanhallgatók negyven éven át ennyit tudtak meg az erekció mechanizmusáról. A Houston-izom tehát az *Ischiocavernosus* speciális kötege lenne, mely a *Compressor venae dorsalis penis* (vagy *clitoridis*) szerepét töltené be. Az erekció *Ischiocavernosus*-elméletének mai fő ellenfelei Masters és Johnson (i. m.). Az ezekkel a feltehetően fontos kérdésekkel kapcsolatos fásultságot mutatja, hogy a szerzők két idevágó hivatkozása 1921-ből és 1933-ból való. Azt mondják, hogy az *Ischiocavernosus*-felfogást ma nemigen támogatják, D. W. Fawcett azonban, aki anatómiaprofesszor a Harvard Egyetemen, támogatja a felfogást a szaporítószervekről szóló szövekkében az *Encyclopedia Britannica* 1967-es kiadásában. Masters és Johnson felvetik azt az alternatív magyarázatot, mely szerint „a pénisz vénáiban olyan billentyűk vannak, amelyek képesek lelassítani a vér visszaáramlását”. Ha kiderül, hogy van ilyen apparátus, ez még nem szükségszerűen jelenti, hogy az *Ischiocavernosus*-összehúzódnások e tényről megszűnnének létezni. A dr. John Houston-féle billentyűk jól működnek a végbélben (Houston-billentyűk, *plicae transversalis recti*), s nincs oka, miért ne működne ez az izom ugyanilyen jól a merevedőképes szövetekben is.

Másrészről azonban e fentebb említett 1933-as hivatkozás egy kiváló kutatásra utal, melyet két hozzáértő farmako-fiziológus végzett a Torontói Egyetemen (On the Mechanism of Erection. V. E. Henderson és H. M. Roepke, *American Journal of Physiology*, 106:441–448, 1933). A kutyaon kísérletező kutatók az acetilkolin-kutatások hőskorában arra a következtetésre jutottak, hogy „a péniszhez vezető értágító idegek ingerlésére beálló értágulás egy lokális hormonműködés következménye”, s az erekció „nem annak köszönhető, hogy vázizomműködés nyomná össze az elvezető vénákat”, bár „az *ischiocavernosus* izom-összehúzódnások némi kis szerepet játszhatnak”. „Gyors nyomásnövekedés van... a barlangostestecskekben, mely könnyen hatástalanná teheti a vénás kimenetet.” Ugyanakkor figyeltek meg „hirtelen térfogat-növekedést” a péniszben, „csak az *ischiocavernosus* izmok gyors spontán összehúzódnásainak köszönhetően, kissé spirális elrendezésük révén... az alattuk levő barlangostestekre gyakorolhatnak némi nyomást... minden [összehúzódnás] után növekedett az erekció”. Eredményeiknek van néhány további kétértelműsége. Így áll jelenleg a dolog, amíg csak valaki ki nem talál egy perdöntő kutatást az emberi anatómiai és fiziológiai viszonyok tisztázására.

⁴ Dr. James Daly, a San Franciscó-i St. Mary Kórház orvosa javasolta ezt az egyszerű ellenőrzést. Már csak azt kell megnézni egy bátor kutatónak, hogy mi történik, ha egy megfelelő nyomást gyakorló gumigyűrűt azután helyezünk fel, hogy az erekció fellépett. Vajon a végtelenségig fenn fogja ez tartani az erekciót, még akkor is, ha

nincsenek egyéb ingerek? S mi történik, ha az ejakuláció után helyezik fel, de amikor még van erekció? Az amatőr kutatókat figyelmeztetem arra, hogy ne próbálják ejakuláció alatt feltenni a gumigyűrűt. Ez ugyanis a spermát visszanyomja a hólyagba, amit egy időben kedvvel gyakoroltak a keleti és arab kéjencek, de nem javallott, mivel végső hatásai kétések és károsak is lehetnek.

⁵ François de la Peyronie (1678–1747). Némileg megkérdőjelezhető a visszafelé fordult vérrel előálló szupererekció. Egy ilyen dolgokban járatos hölgy azonban arról értesített, hogy véleménye szerint mindez a különleges izgalom normális jele. Másrészt ugyanez a jelenség lép fel a Peyronie-betegségnél (a pénisz rugalmas behajlása), melyet hol fizikai traumának, hol érrendszeri változásoknak, hol hosszan tartó önmegtartóztatásnak, hol meg a megfelelő kielégülés hiányának tulajdonítanak. A hajlat néha oly kifejezett, hogy nehézzé vagy lehetetlenné teszi a behatolást. A Peyronie-kórt többnyire az erekcióval járó fájdalom jellemzi. A merev részek tapinthatóak, de spontánul el is tűnhetnek (*Human Sexuality*, 2:56–57, 1968. szeptember). Mivel hasonló görbületek jelennek meg teljesen felfújtt lufiknál is, lehet, hogy mindez normális anatómiai és élettani jelenség, mely a makk dorzális és ventrális kötődéseinek eltérő rugalmasságából fakad. Vö. azonban Glenn, J. F.: Curvature of the Penis. *Human Sexuality*, 3:83, 1969. február.

⁶ Nem könnyű beszámolókat szerezni a szexuális szinesztéziákról. Szívesen veszek bármilyen közlést.

⁷ Legman, G.: *Oragenitalism*. I. m.

⁸ Lásd a 6. fejezetben a 183–186. oldalt.

3. A NEMI SZERVEK MÁSODLAGOS HASZNOSÍTÁSA

BEVEZETÉS

Vaskalapos megközelítésben a nemi szervek csakis és kizárólag az igaz szerelem beteljesülésére és gyermekek készítésére használhatók, és minden egyéb felhasználási forma erősen kifogásolható. A kölcsönös megegyezésen alapuló örömszerzés még csak-csak elmegy, de ha fogamzásgátlók használatával van megtehető, az már egyértelműen biológiai hazaárulásnak minősül. Sajnos az emberek oly sok tilalomfa között kénytelenek élni, és annyira félnek az őszinte intimitástól, hogy szóban forgó szerveiknek titkos, perverz vagy helytelen használatára bonyolult rendszereket és forgatókönyveket dolgoztak ki. Az alábbiakban sorra vesszük, hogy melyek ezek a semmilyen körülmények között nem ajánlott, ám hétköznapi életünkben oly jelentős szerepet játszó felhasználási módok.

A HÍMVESSZŐ MÁSODLAGOS HASZNOSÍTÁSA

Mire való a pénisz? Először is kitűnő megtermékenyítő szerző, másodsor pedig megbecsülendő örömszerző eszköz, nem beszélve arról, hogy jó messzire el lehet locsolni vele, akár tűzoltásra is használható. Ez utóbbiakkal nem árt óvatosnak lennünk, ugyanis hallottam egy történetet egy bizonyos Bűrgözdí úrról és asszonyságról, akik egyezséget kötöttek, misze-

*EN: Na tessék, már megint ott tartunk, hogy mi ajánlható, és mi nem! Mi a csudát akar ezzel?

EB: Mint a biológusok között a legjobb filozófus, én tényleg hiszek abban, amit mondok. Segédorvos koromban egészen megdöbbentett a szülőszobán fekvő nők sugárzó szépsége. Azt hiszem, hogy azokat a csecsemőket, melyek szándékosan nem születtek meg, senki nem kívánta volna. A Földet gyermekekkel benépesíteni vágyó embereknek egyenlő jogaik kellene legyenek azokkal, akik ezt nem kívánják maguk elvégezni. Az igazságosság és az idvezülés nevében joga van tehát minden halandónak a védekezés bármilyen formájához.

rint az lesz a főnök kettőjük közül, aki messzebbre tud vizelni. Férjemuram természetesen igen elégedett volt a feltételekkel, és magabiztosan a startvonalhoz lépve szerszámához nyúlt. Abban a pillanatban felcsattant az asszony hangja: „Megfogni nem ér!” A férje akkor jött rá, hogy vesztett, és hogy alaposan rászédtek.

E természetközeli funkciók mellett az emberi leleményesség számos egyéb használati módot is kifundált. A pénisz unalmas, esős délutánokon remek lehetőségeket kínál a hosszú órák de-rús és nyugodt eltöltésére. Különösen nagy kísértést éreznek erre a rácsos ágyban vagy az iskolapadban gubbasztó gyerekek, akiknek amúgy is sokszor akad dolguk vele. („Épp addig ér a kezük!” – mentegetődzött egy anyuka gyóntatópapja előtt.) Teljes harci díszbe öltözve csodálatra méltó termékenységszim-bólum, melyet mind intim körülmények között, mind nyilváno-san, pazar ünnepek keretében szoktak dicsőíteni – a kettő általában nem esik egybe. Néha egyszerűen csak a kötelező udvariasság eszköze, *noblesse oblige*, hiszen jól nevelt fiatalem-ber nem hagyhat magányos és védtelen nőket kielégítetlenül. Egy hölgy óhaja parancs! Kevésbé jól nevelt emberek az ilyen alkalmakat pénzkereséssel kombinálják. Ily módon a pénisz egyszerre nyújt vigaszt a szenvedőknek, lehet az udvariasság vagy a kellemes időtöltés eszköze és rituális tárgy.

Kevésbé szigorú társadalmakban kölcsönös időtöltésre is használható, általános egyenértékes lehet az örömszerzési akciók során. Egyes kétes hímnemű alakok próbálják ugyan becs-mérelni jelentőségét, mondván, hogy jobban esik egy jó vacsora vagy a kifogástalan bélműködés, de ne is hederítsünk rájuk. Fulladjanak csak bele a pörköltzajtjukba, hogy mást már ne is mondják, hova. E frivol dolgok után említjük meg, hogy egé-szen komoly játszmák is szerveződhetnek köréje, már a pusztá látványa is egészen el tudja bolondítani a lányokat. Vagy meg-rémülnek tőle, vagy őszinte csodálattal tölti el őket a jelenség, ahogy szürke közönyösségből egyszer csak délcegen életre kél. A büszkék úgy őrzik, mint a Rajna kincsét, és igen megnézik, hogy kit ajándékoznak meg vele, a féltékenyek pedig védjegynek hasz-nálják, fennen hirdetve általa, hogy asszonyaikat szőröstül-bőrös-tül birtokolják, még szüzességüket is ők vették el annak idején.

A gyarlók számára egyszerű kéjléc, esetleg kéjrabló, aki fon-dorkodva megszerzi magának, amire vágyik, aztán gyorsan

becsomagol és odébbáll. A gonoszaknak bosszújuk beteljesíté-séhez kell, hogy beléjük törölve, elérhetetlennek látszó nőket alázzanak meg segítségével. Ha szép szóval nem tudnak a közelükbe férkőzni, akkor kriminális eszközöktől, nemi erő-szaktól sem riadnak vissza. A jólelkűek vigaszként nyújtják át elkeseredett nők támogatására, s nemritkán varázspálcaként még olyan betegségeket is gyógyítanak vele, melyekkel szem-ben az orvostudomány tehetetlen.

Szexuális játékokban a pénisz egyaránt képes dupla-Ritz-berget ugrani, piruettezni és gyorskorcsolyázni.

Már említettem, hogy a pénisz helyzeti előnyénél fogva bár-mikor reklámozhatja magát. Fiatal lányok számára a tornaóra vagy az uszoda valóságos árubemutató, ahol a feszes kis nad-rágokba csomagolt portékák egész serege van közszemlére ki-téve. A lánykákon kívül csak a profik díjazták az efféle de-monstrációt, idősebb és magabiztosabb nők már nem mennek lépre. Egyikőjük egyszer így szólt a vele szemben széttárt com-bokkal terpeszkedő ifjúra: „Szép darab. És legalább ügyes is?” A homoszexuálisoknál, ahol a méret az első számú párválasztási szempont – sokkal fontosabb, hogy valakinek természetes lompos legyen a lába között, mint az, hogy ki annak a lompos-nak a gazdája –, az ilyen típusú reklámozás meg szokta hozni gyümölcsét.

Végezetül ne feledkezzünk meg a „pénisz mint a szerelem édes nyila”-szerepről sem, melyben a nők legtítkosabb és leg-bensőségesebb részét simogatja-bökögeti a vonzalom ékes bizo-nyítékaként, s amely akció során minden erőszak és kizsákmá-nyolás nélkül, a felek kölcsönös beleegyezésével néha olyan produktum keletkezik, amely felerészben az egyik, felerészben a másik partner tulajdonságait hordozza.

A VAGINA MÁSODLAGOS HASZNOSÍTÁSA

Mint hatékony közérzetjavító és békét sugárzó eszköz, a női hüvely is képes tulajdonosának kellemes programokat biztosí-tani. Lehet nagy közönség előtt lezajló nyilvános vagy egyszerű

*EN: Kolbászinjekció.

házi rituálék egekig magasztalt termékenységszimbóluma, a szaporodás és a gondoskodás megható ígérete, de lehet a nagylelkűség istennőjének égi ajándéka is, mely vagy merő udvariaságból adakozik, vagy pedig egyszerűen sikeres hódításainak gyümölcset aratja le. Hűséges útitársa a klitorisz, fűszeres illatú és andalító muzsikával kíséri érzéki fátyoltáncát. A vaginának van egy óriási előnye a klitoriszhoz és a péniszhez képest: idomítható, akár egy macskaféle ragadozó. Ravaszabbnál ravaszabb trükköket lehet elsajátítani vele, például hogy (némely éjszakai szórakozóhelyek kedvenc mutatóványaként) emeljen fel egy darab értékes papírpénzt. Nincs olyan ügyes pénisz, amelyik utánacsinálná, nem beszélve arról, hogy kitűnő pénzkereseti forrás rejlik benne. Minél több népszerű számot tanul be, annál kelendőbb lesz a piacon.

A hasznos időtöltés és a mindennapi társas események derűs perceiben a bizonyos körökben igen elismert „kukucs”-játsszák tárgyaként is szolgálhat, melyek közül a legkíméletlenebben csipkébe és selyembe burkolja magát, ahonnan meglepetés-szerűen vagy rendszeres időközönként elő-elővillan, beteges fényt árasztva magából, akár egy stroboszkópos fényben táncoló radioaktív pillangó. Vagy vitrinbe vonul, s ott pompázik értékes ásványként abban a reményben, hogy gyémántnak nézik. A genitális szédítésnek ezt a földszinti, döngölt padlójú kocsmái változatát általában aprópénzért vagy bagóért játsszák.

Az emeleten már nagyobb a tét, anyagi megfontolások, házassági tervek és más egyéb kelepcek bújnak meg a sötétben. Ha ügyes, kicsalhatja a kiszemelt áldozat utolsó csepp ondóját előre kitervelt, furfangos teherbe esés céljából, vagy ha vérszomjas és erőszakos, akkor az egykor viruló szervből menyétként kiszívhatja az életet, impotenciába döntve gazdáját, ahelyett hogy tisztességes trófea gyűjtőként bársonyos becézéssel sodorná eszméletlenségbe. Finom lelkű és gyöngéd asszonyok tudják, hogy hüvelyük az áldozatos tettek jól megérdemelt jutalma, vigasz a bajban, lankadó potenciát életre keltő kígyóbűvölő s a törekeny férfilelkek földi gyógyítója.

A klitorisz mellette olyan, mint egy öleb, aki erőteljes farkcsóválással jelzi boldogságát, s mellyel a pénisz után sóvárgók, akik úgy érzik, hogy lemaradtak valami fontos dologról, némi vigasztalást nyerhetnek. Egyik legértékesebb tulajdonsága, hogy a mi kultúránkban viszonylag szalonképes, nem esik tilalom

alá. Az a kislány, akinek apuka-anya megtiltotta, hogy „magához” nyúljon, lelkiismeret-furdalás nélkül átnyergelhet csiklójára, hiszen arról nem volt szó. Lelke mélyén gyanítja, hogy így is tilosban jár, de a bűnbánathoz képest túlságosan lekötik az örömei.

A hosszan tartó szerelmet is neki, a szenvedélyes ölelőnek és préselőnek köszönhetjük, aki a teljes öntudatlan elmerülés és eltűnés hiú reményével kecsegteti nemcsak a pénisz, hanem a hozzá tartozó egész embert is. A végén pedig gazdagon megajándékoz értékes gyümölcseivel minden szerelemért.

A nő sokkal ravaszabban használja testének összes porcikáját szexuális célokra, mint a férfi. Keblei viselésével hatásos reklámmot csinálhat magának, akár nyíltan, tiszta szívvvel és büszkén, akár burkoltan, de még kompetitíven is. Zsarolhat vele jobb sorsra érdemes férfiakat, s egy kis ravaszággal még életének fogaskerekeit is megolajozhatja általuk, ami egyébként – ne is szépítsük a dolgot – nem más, mint a markecolás szalonképes formája. A popsikkal ugyanez a helyzet, noha itt a formánál sokkal fontosabb a halmocskák járása. A nők általában nincsenek tisztában mozdulataik üzeneteivel, amikor két kezüket tarkójuknál összefonva nyújtózkodnak egyet, vagy amikor férfiak jelenlétében nyughataatlanul fészkelődnek a székükön. Rabelais találóan fogalmazta meg híressé vált kupléjában: „*Folle à la messe est molle à la fesse*” – az ima alatt izgó-mozgó lányoknak puha a seggük (fehér a májuk).

A NEMI SZERVEK ÉS AZ IDŐ STRUKTURÁLÁSA

Mielőtt folytatnánk a nemi szervek másodlagos hasznosításáról szóló értekezésünket, hadd mondjam el, hogy az előző két részt miért éppen a fenti módon építettem fel.

Az emberek többsége, mint ahogy majd később meggyőződhetnek róla, egész életében egyfolytában a Mikulást várja, és az a legnagyobb gondja, hogy mivel üsse el az időt addig, amíg megérkezik. A nemi szervek imént ecsetelt másodlagos hasznosítása igen jó választásnak tűnik. Az idő strukturálásának művelete hat különféle kategóriába sorolható, attól függetlenül, hogy milyen eszközök igénybevitelével történik. Még akkor sincs több hatnál, ha a szexet, a pénzt, a művészeteket és a vallást

is idesoroljuk, és ezen figyelemre méltó tranzakciók között érzelmi komplexitásuk függvényében sorrendet állítunk fel.¹

Ha átnézik az előző részek címeit, azt gondolhatják, hogy fura és önkényes módon következnek egymás után a nemi szervek másodlagos hasznosítási módozataival foglalkozó témák: a hódolat a fallosznak a maszturbáció után kerül sorra, az udvariasság pedig még később. Oka, hogy magányos tevékenységeink a lehető legegyszerűbb, a kölcsönös érzelmek sűrű szövevényével behálózott, őszinte intimitást feltételezők pedig a legbonyolultabb cselekvési formák. A maszturbáció így elsőként, az intimitás pedig utolsóként kell szerepeljen, széles teret hagyva a közbülső lehetőségeknek. Ha például a pénzkeresés pszichológiai vonatkozásairól értekezni, akkor a terem sarkában egyedül gubbasztó bérelszámoló lenne az első, aki éppen a vállalat éves kimutatásával küszködik, kalkulátorát nyomogatva, és a család karácsonyi ajándékáért robotoló házaspár lenne az utolsó. Művészeti körökben az egyik oldalon a magányos festő állna, a másikon a versét imádottjának szavaló szerelmes költő, a hit világában pedig a befelé forduló csendes meditáció lenne szembeállítható a szeretett személlyel való misztikus lelki egyesüléssel vagy épp a kísértés elleni küzdelemmel.

A hat kategória: visszavonultság, rituálék, aktivitás, időtöltés, játszmák és intimitás. Visszakanyarodva a szexhez, a többi emberrel való kapcsolatteremtés nélküli időstrukturálás, a visszavonultság ebben az esetben a nemi szervek játékszerként való használatát jelenti. Itt a szex a többi ember társaságát pótolja; sokkal veszélytelenebb egymagunkban üldögelni és ilyes játékokkal játszogatni, mint olyan kockázatos emberi kapcsolatokba bonyolódni, mint az amúgy is nagy érzelmi megterhelést jelentő szex.

A rituális viselkedés és az udvariasság a másokkal való együttlét legveszélytelenebb változata: a résztvevők pontosan tudják, hogy mit várnak el tőlük, s amíg tartják magukat a szabályokhoz, addig aggodalomra nincs okuk. A nemi szervek áhítatos csodálata és a kötelező udvariasság sarkallta szolgáltatások tartoznak ebbe a kategóriába.

Az aktivitás tulajdonképpen munka, és mindig egy korábbi megállapodás vagy egyezés alapján történik. A nemi szervek pénzkeresésre való használata és a szándékos teherbe ejtés tartoznak ide. A személyes involváltság minimálisra tehető a szer-

ződés szövegének árnyékában, és mihelyt a munka bevégeztett, a felek minden további kötelezettség nélkül újtukra bocsáthatók.

A legkevesebb egyéni érzelmi elkötelezettséggel járó tevékenységforma az időtöltés, mely laza, bármikor megszakítható kapcsolatokat jelent, ilyen például egy ismerőssel eltöltött nap, de a kölcsönös, pusztán szórakozásképpen üzött szexuális stimuláció is igen kellemes módja az unalmas és hosszú órák elütésének.

A következő szinten a játszmák állnak. Ezek már komolyabb egyéni elkötelezettséget feltételeznek, ahol a felszínen felmutatott szándékok mögött mindig található gazdag érzelmi kifejeződésre vágyó hátsó motívum. Sok ember életének lényeges része sokszor kizárólag játszmákból áll össze, mint ahogy azt egy későbbi, idevonatkozó fejezetből majd látni fogjuk. A mímet szerelmek, a csábítások, de még a nyílt félrevezetés is a szexuális játszmák tárgykörébe tartoznak.

Legvégére az igazi, hamisítatlan intimitás maradt, mely kevés szerencsés embernek adatott meg. A gyermek utáni vágy elősegítheti.

Akár a piros köpenyes Mikulást várja valaki az Északi-sarkról, akár feketébe öltözött ellenlábását, a Kaszást a Déliről, hallatlan leleményességgel mindig fog találni magának olyan elfoglaltságot, ami egyszerre izgalmas és kielégítő; nemi szerve csak egy a tengernyi lehetőség közül, amivel a természet és a társadalom megajándékozta. Ha épp ezzel akar élni, sokféle variáció között válogathat; az emberi faj kifogyhatatlan képzelettel rendelkezik, ha a nemi szervek nem rendeltetészerű használatával történő időstrukturálásról van szó.

AZ ORGAZMUS MÁSODLAGOS HASZNOSÍTÁSA

Az orgazmus tipikusan az a dolog, amit egyszerűen csak hagyni kell megtörténni, és üdvözölni, ha megérkezik. Sokan vannak azonban – még az olyanok között is, akik például a muzsikának gond nélkül át tudják adni magukat –, akik képtelenek elfogadni olyannak, amilyen, és egyszerűen muszáj belekontárkodniuk, és manipulálniuk vele.² Legtipikusan férfiaságuk vagy nőiségük bizonyítására szokták használni, gyakran teljesít-

ményként fogva fel, és a több és jobb orgazmus elérése összekapcsolódik náluk a még férfiasabb és még nőiesebb fogalmával. Vannak, akik mint „élményt”, mint egy különleges utazást akarják megszerezni, ahelyett hogy bevárnák, amíg meglátogatja őket, mások mutatványként dolgoznak rajta, és akrobatikus betétekkel látják el flitterektől csillogó magánszámukat. Ha azt halljuk, hogy „Elélveztem benne”, vagy „Fereteges orgazmusa volt tőlem”, akkor bizonyosak lehetünk benne, hogy trófeagyűjtőkkel vagy ajándékosztókkal van dolgunk. A komoly tudományos szakcikkekben többnyire mint elérendő célról beszélnek róla: „Mihelyt a férje betartotta az utasításaimat, sikerült nöbetegemnek orgazmust elérnie.” Sokak számára, akik kínosan ügyelnek az élvezeti oldal elkendőzésére, az orgazmus pusztán megkönnyebbülés és vigasz, esetleg automatikus reflex; egy baleset, aminek alig van köze magához az élettelen bálványként vagy győzelemként elkönyvelt szexuális aktushoz. Mindkét nem mondhat magának olyan cinikusokat, akik nem tartják többre egy jó tússzentésnél vagy hörpintésnél. Szerencsére az orgazmus a legtöbb ember számára oly egészséges és lenyűgöző élmény, hogy az ilyen jellegű mocskolódások előbb-utóbb háttérbe szorulnak az egyén életében, esetleg teljesen el is tűnnek.

A másodlagos hasznosítás egyik legsúlyosabb problémája az orgazmus kiiktatásának kérdése, melyet sok férfi, és még több nő, dicsőséges, sőt fensőbbrendű dolognak tart. Az önmagukat „puritánnak” hirdető asszonyok egyenesen büszkék arra, hogy soha nincs orgazmusuk, s erényes lelkük ettől az érzéstől eléggül ki, nem a kéjtől. Ez az attitűd gyakran jár együtt képmutatással, a férjek vagy a szeretők piszkálásával, gyöttrésével; mögötte általában bosszú vagy megvetés áll. Más esetekben a kiiktatásnak félelem vagy takarékoság az oka. Sok nő úgy érzi, hogy ha elengedné magát, nyomban meghalna, s ez akár teljes frigiditáshoz is vezethet. Ha néhanapján mégis megkockáztatnak egy kis élvezkedést, akkor kínosan ügyelnek arra, hogy ne menjenek túl messzire, mert még így is megkeseríti örömüket az az érzés, hogy kijátszották a halált.

A takarékosági probléma abból a széles körben elterjedt vélekedésből ered, hogy életünk során adott számú orgazmus-sal kell gazdálkodnunk, vagyis vannak, akik nem kamatként, hanem tőkeként gondolkodnak róla, és úgy gazdálkodnak vele, mint korlátozott erőforrásokkal. Egyesek sietve igyekeznek fel-

élni minél hamarabb az egészet, mielőtt még közbéjönne valami, mások beosztják, hogy jó sokáig kitarson. Elképesztő, hogy ez az elmélet milyen sok ember fejébe be tudja fészkelni magát! Ha laikusokat faggatunk arról, hogy szerintük hány orgazmusa lehet egy embernek egész élete során, válaszaik általában 100 és 20 000 között mozognak. Még pszichiáterek és szexológusok is hajlamosak előhozakodni valamilyen számmal, ha kevés gondolkodási időt hagyunk nekik, s ők döbbennek meg legjobban azon, hogy Felnőtt-énjük hiába van felvértezve az ismeretek tárházával, a bennük lakozó Gyermek változatlanul hiszi, hogy orgazmusaink meg vannak számlálva.

Négy csoportba tudnám sorolni az orgazmusok kezelésének módjait: frigiditás, visszatartás, késleltetés és elengedés. A frigiditás a „hogya” alapon működik: „Minden a legnagyobb rendben lenne, hogya – te nem lennél ennyire bunkó; kedvesebb lennél hozzám; jobb szerető lennél; igaz szerelem volna a miénk.”

A visszatartás kissé homályos erkölcsi megfontolásokon alapszik: nem bűn az, ha az ember szexuális életet él, feltéve, ha nem élvezi túlságosan. Így érvelnek a pettingnél megrekedők, és ez volt a XIX. század végi francia prostituáltak álláspontja is: ha kizárólag üzleti alapon üzik a szexet, gyóntatójuk feloldozza őket a súlyos bűn alól.³ Az örömlányokat stricijeik a történelem során mindig is megpróbálták elrettenteni az orgazmustól, jó esetben megverték őket, ha mással is élvezni merészelték a szeretkezést rajtuk kívül. Majd minden visszatartás mögött ilyesféle „hűség” bújík meg, ugyanis kéjézés átélése nélkül könnyebben ringathatja abba a hitbe magát valaki, hogy lelke mélyén „hűséges” maradt valódi vagy elképzelt férjéhez, szeretőjéhez, a jelen nem lévő másikkal – aki sokszor csak egy fantom, és az apa vagy egy megközelíthetetlen híresség szól ilyenkor hozzájuk. A félszüzek pont a másik oldalról közelítik meg a dolgot: mindenre hajlandóak, csak a nyíltan vállalt orgazmusra nem, mert azt igazi, elképzelt vagy majdani szerelmüknek tartogatják.

A késleltető nő hagyja, hogy a férfi menjen el előbb, a magáét pedig később éli át. Vagy partnerének kell valami specifikus dolgot csinálnia vele, vagy megvárja, amíg kimegy a képből, és maszturbációval jut el a mennyekbe. A legrosszabb az, amikor továbbáll, és imigyen előkészítve egy másik szeretőjét ajándékozta meg vele.

A spontán orgazmus az, amelyik csak úgy még szokott történni az emberekkel szeretkezés közben. Ugyanúgy lehet tiszta és bensőséges, mint hátsó gondolatokkal és görcsös érzésekkel – bűntudattal, haraggal, szégyenkezéssel, megbántottsággal vagy diadallal – teli. Hazug, ha egy harmadik személy is jelen van benne: „Csak akkor van orgazmusom a feleségemmel, ha közben egy másik nőre gondolok.” A spontán orgazmusban azt kell tisztelnünk, hogy legalább a cselekvések szintjén őszinte, ha már a gondolatokban nem.

SZEXUÁLIS DEVIANCIÁK

A szexuális devianciák, vagy hagyományos megfogalmazásban perverziók, a magukat (lehet, hogy jogosan) normálisnak vélő emberek számára visszataszító és beteges dolgok. Azt hiszem, a devianciák csak akkor élvezhetőek igazán, ha kölcsönösen beleegyező felnőttek között játszódnak le, míg ha ártatlan áldozatokon gyakorolják őket, akkor rémisztőek, kellemetlenek, ártóak s gyakran kegyetlenek is tudnak lenni. A választék igen gazdag, az esztétikai örömöktől (élvezhető), a ruhadarabok ellopásán (kellemetlen), a trágár telefonhívásokon (rémisztő) és kisgyerekek molesztálásán (ártó) át egészen az anális erőszakig és gyilkosságig (kegyetlen) terjednek. A legilletékesebb emberek – például a „szexuális pszichopata” kezelésére szakosodott állami börtönkórházak alkalmazottai – szerint, ha a nemi erőszak a vagina ellen irányul, akkor nem szexuális devianciának, hanem szándékos testi sértésnek tartják.

A szexuális devianciákat háromféleképpen is definiálhatjuk: jogilag, erkölcsileg és racionálisan. A jogi megfogalmazásnak az a legfőbb erénye, hogy vád emelhető általa, vagy ahogy egyes habzó szájú vádaskodók mondanák, „Tudod, hogy úgyis rád verem a Btk. ... paragrafusát alapján!” Némelyikük valóban azért született, hogy megvédje az állampolgárok személyes biztonságát, megkímélje őket a fizikai vagy szóbeli bántalmazástól. A többség viszont félrevezető és arrogáns, és sokkal inkább önmagáról szól, mint azokról az emberekről, akik érdekében eredetileg létrehozták. Az erkölcsi definíció lehetne akár értelmesebb is, de sajnos általában rossz értesüléseken és kétes pilléreken áll. Nem különb a racionális megközelítés sem, állan-

dóan saját farkába harap. A deviancia szó szerint valami olyasmit jelent, amit az emberek zöme (több mint 50 százaléka) nem szeretne megtenni, bár e megállapítással nem jutunk messze, mert ezzel az erővel mindenki deviánsnak számít, aki például nem a befutó elnökjelöltre szavaz. A nyertesek olykor ki is aknázzák ezt a lehetőséget, és ellenfeleiket perverz alakoknak kiáltják ki. A sportszerűség azt diktálná, hogy a mindenkor nyertes előre is ismerje el, hogy a legközelebbi elveszített választási hadjárat során ő lesz a perverz alak.

A „perverz” kifejezés azt sugallja, hogy van a világnak egy szabályos, normális menete, amit a perverz megpróbál felborítani.

Innen már csak egy ugrás az az álláspont, hogy „Én normális vagyok, te meg nem.” Ez persze csak egy vélemény, és a magát mellőngetve normálisnak kikiáltó ember korántsem tekinthető szakértőnek a témában. Lehet, hogy épp sanda szándékokkal deklarálja a maga normálisságát és a másik kórosságát, így vetve magát ártatlan áldozata után.

Ha elfogadjuk, hogy a szex valójában a szaporodás eszköze, akkor minden olyan lépés, mely megakasztja ezt a természetes reprodukciós folyamatot, perverzióknak számít. A biológiai definíció szerint tehát minden olyan akció normális, mely az ondó hüvelyben való elhelyezésével zárul. Ebben az esetben kizárhatjuk a normális módok közül a kondom és a megszakított közösülés gyakorlatát, noha a pesszárrium, a spirál és a tablettá háborítatlan marad. Bizonyos technikai aggályaim azért vannak. Vegyük a hüvelyi magömléssel végződő anális közösülést, ami az előbbieket szerint nem perverzió, viszont biológiailag mégis nemkívánatos eljárás, mert a végbél baktériumait a húgyvezeték tájékára juttatva csúnya hólyaghurutokat okozhatnak vele.

A legpraktikusabb és egyben legegyszerűbb definíciónak a humanisztikusnak tekintem, mely elismeri, hogy 1. a részt vevő felek szabad emberek, 2. a szex alapjában véve lelki közösség, 3. tilos a szűzhártya mögötti részekben mély szöveti sérüléseket okozni. Ezen túl minden olyan dolog, ami a résztvevők tudatos beleegyezésével történik, testi kapcsolattal ér véget, és nem okoz a feleknek szöveti sérülést, normális emberi tevékenységnek számít. Még egyszer hangsúlyoznám, hogy nem megengethető sem a nemi erőszakkal alkalmazott kényszerítés, sem

– mint gyermekek megrontásánál – az ártatlanság kihasználása, nem végződhet külső tárgyon (cipőn, műpéniszen), és még közös megegyezéssel sem foglalhat magában kegyetlenkedést, mint a szadizmusnál. A szexuális együttlétnek ezzel a definícióval szinte korlátlan változata engedélyezett, kivéve a nemi erőszakot, kiskorúak megrontását, helyettesítő tárgyak használatát (cipő, műpénisz) és a fizikai bántalmazást. Az olyan csemegék, sajnós, mint egymás bepelenkázása vagy az ürülékmajszolgálat, kívül esnek a rendszer által kifogásolt dolgok körén.

Lehet, hogy szerencsésebb lenne a normalitás megfogalmazásából kiindulnunk, és kijelenteni, hogy minden – két szabad és jól informált ember kölcsönös megállapodása alapján létrejövő – kapcsolat, mely egymás testének és holmijának élvezetére irányul, normálisnak tekinthető. Ennek az első pillantásra igen tisztességesnek tűnő definíciónak is vannak – akár immorálisnak tartható – gyenge pontjai. Nem tér ki például az incesztus kérdésére – ami persze, morális kérdés lévén, nem biztos, hogy éppen egy racionális definíció feladata lenne. Az incesztus tiltása egyébként minden kultúra és erkölcsi rendszer központi kérdése. Legszívesebben azt mondanám, hogy ha örülsz annak tartasz valamit, és nem tennéd meg szívesen, akkor ne is tedd meg. Ha részegnek kell lenned ahhoz, hogy megtegyed, és kijózanodva legszívesebben leköpnéd magadat, akkor ne igyál.

Ahogy a szexuális devianciák keserves rombolásokat tudnak okozni ártatlan áldozataikban, a logikai deviancia, a gondolatok perverzciója is mérhetetlen pusztítást végezhet az érintettek körében. Az ilyen devianciák egyik legnehezebben megoldható problémája annak megértése, hogy miért kell előítéletekkel viseltetni például a hosszú hajjal, a szakállal és a férfiszandállal szemben, amikor George Washington is hosszú haját hordott, Abraham Lincoln szakállat, Jézus Krisztus pedig mindháromban bűnösnek nyilvánították, a hosszú haj, a szakáll s a szandál miatt. Nincs más racionális magyarázat a hosszú hajjal szembeni ádáz gyűlöletre, mint az, hogy a leginkább kiátkozókban kelti valószínűleg a legperverzebb vágyakat. A többi előítélet sem nélkülözi a perverz gondolkodást. Ha az utóbbi 2000 év során arról faggattunk volna egy átlagos keresztényt, hogy „Mit tennél, ha utadba vetné Jézus unokatestvérét a sors?“, nem sokan mondanák ki nyíltan, hogy „Elzavarnám a bűdös fenébe, asszonyostul, gyerekestül együtt“, pedig pontosan ez az, amit hithű

keresztények sokasága tesz, sokszor még ma is. Az ősi Júdea lakossága nem volt olyan nagy létszámú, hogy ne feltételezhettünk, hogy valamilyen szinten minden júdeai lakos rokonságban állt Krisztussal, így mai leszármazottaiknak is ugyanaz a vér csordogál ereikben és ugyanazokat a géneket hordozzák, mint ő.

JEGYZETEK

- ¹ Berne, E.: *Emberi játszmák*. Budapest, 1984. Gondolat. Ford. Hankiss Ágnes.
- ² Maizlish, I. L.: *The Orgasm Game*. *Transactional Analysis Bulletin*, 4:75, 1965. október.
- ³ Philippe, C. L.: *Bubu of Montparnasse*. (T. S. Eliot előszavával.) New York, 1957. Berkeley Publishing Corporation.

Második rész
EMBER ÉS SZEX

4. AZ EMBERI KAPCSOLATOK LEHETSÉGES VÁLTOZATAI

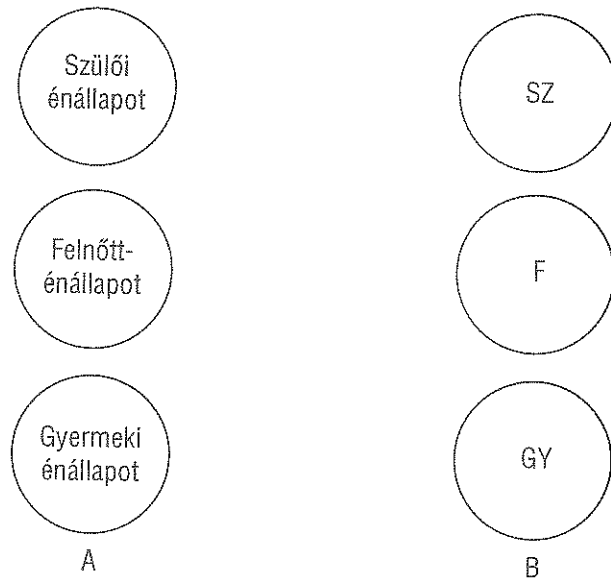
AZ EMBERI SZEMÉLYISÉG

Az emberi személyiséget egy olyan, három részre tagolódó egységként legjobb elképzelnünk, ahol minden emberben három különböző, háromfelé húzó személy lakozik... csoda, hogy néha egyáltalán meg tudnak egyezni egymással. Szexuális téren például előfordul, hogy ha nagyon keresztbe dolgoznak, akkor füstbe megy minden szépreményű terv, legalábbis nem fog igazán jól sikerülni. Nagyon egyszerűen még ábrázolni is tudom ezt a jelenséget úgy, hogy három kört rajzolok egymás alá (lásd 1. ábra). Ezek képviselik azt a három embert, akiket jártunkban-keltünkben mindenhová magunkkal cipelünk.

A legfelső kör a szülőket jelenti, akikből ugyan kettő is van, de az egyszerűség kedvéért a diagramon egynek vesszük őket; SZ, vagyis Szülő lesz a jelük. Ő az a személy, aki állandóan a fülünkbe duruzsolja, hogy mit kell tennünk és hogyan kell viselkednünk, hogy milyen jók vagy éppen milyen rosszak vagyunk, és hogy mennyivel különbek vagy reménytelenebbek, mint a többi ember. Egyszóval a fejünkben lakozó szülő minden cselekedetünket folyamatosan szerkesztői üzenetekben kommentálja, mint ahogy azt minden rendes szülő is teszi. Pontosán lehet tudni, hogy mikor szólal meg belső Szülőnk, vagyis Szülői énállapotunk, mert előszeretettel használ olyan szavakat, mint „nevetséges”, „éretlen”, „gyerekes”, „gonosz” és „bezzeg”. Szülői énünk imád ilyen szózatokat intézni hozzánk, és olykor jó hangosan más emberekhez is. A Szülőnek másik oldala is van, néha szeretetteli és együttérző, akár egy igazi, és ilyeneket mond, hogy „Te vagy az életem gyönyörűsége”, „Hagyd, majd én megcsinálom”, továbbá „Szegény kicsi lány!”

A középső kör – a Felnőtt vagy F – a józanságot képviseli. Űgy működik, akár egy számítógép: információkat vesz fel a külvilágból, és ésszerű megfontolások alapján eldönti, hogy mit, mikor és hogyan fog cselekedni. Nincs összefüggésben sem az életkorral – hiszen már a csecsemők is képesek ésszerű döntések

meghozatalára – sem a tisztességgel: hétpróbás bűnözők és egyszerű besurranó tolvajok is hibátlanul meg tudják tervezni gonosz, elvetemült lépéseiket. A Felnőtt fogja eldönteni, hogy mely pillanatban és milyen gyorsan keljünk át az úttesten, hogy emeljük-e kártyában a tétet, vagy passzoljunk, hogy mikor vegyük ki a pogácsát a sütőből, és hogyan állítsuk be a távcsövünket. Az úttesten való átkelésnél például egy számítógép precizitásával becsüli fel a jobbról és balról jövő autók sebességét, majd választja ki azt az optimális időpontot, amikor le tudunk lépni a járdáról anélkül, hogy laposra tipornának bennünket, vagy holmi méltatlan szaladgálással méltóságunkat veszíténénk. A Felnőtt elszántan ügyel arra, hogy tekintélyünkön ne essék csorba – hacsak nem a bohóc szerepét osztotta ki ránk a sors. A számítógép is az elegáns megoldásokat kedveli, ki nem állhatja a rögtönzéseket vagy a pontatlanságot. A Felnőttet azonnal fel lehet ismerni kifejezéseiről: „Készen vagy?“, „Most!“, „Túl sok!“, „Túl kevés!“, „Még mindig nem elég!“, és „Nem oda, hanem ide!“

1. ábra
Az emberi személyiség

Az alsó körrel jelzett Gyermeke vagy GY arra figyelmeztet bennünket, hogy mindannyian hordozunk magunkban egy kisfiút vagy egy kislányt, aki valaha mi voltunk: ez a gyermek alkotja személyiségünk Gyermeki részét. Mint ahogy a gyermekek is igen különbözőek lehetnek, a Gyermeki énállapotok sem egyformák, olyanok, amilyenek mi voltunk életünk egy bizonyos szakaszában. Ha a Gyermeke veszi át az irányítást, gyermeki módon fogunk viselkedni: egyszer négyéves és három hónapos gyerek módjára, másszor kétéves és hat hónapos módjára. Nem hinném, hogy valaha is elérnénk a hatéves kort. A Gyermek-állapotot soha ne hívjuk „gyerekesnek”; mondjuk azt, hogy gyermeki, vagy jellemezzük úgy, hogy viselkedése akár a gyermeké. Személyiségünk Gyermeki részének életkora számos tényező függvénye lehet; ha valakit igazán érdekel, akkor egy másik könyvemben részletesen tájékozódhat felőle.¹ Fontos megértenünk, hogy nem feladatunk a Gyermeket megrendszabályozni vagy háttérbe szorítani, mert lehet, hogy éppen személyiségünk legkitűnőbb részét károsítanánk vele, azt, aki megfelelő bánásmód mellett spontán, kreatív, okos és szeretettel, akárcsak az igazi gyermekek. Sajnos az igazi gyermekek szoktak konokul, követelődözően, tapintatlanul, sokszor kegyetlenül is viselkedni, így személyiségünknek ezzel a részével nem mindig vagyunk képesek simán boldogulni. Tekintve, hogy Gyermeki énünk nem fog tágitani mellőlünk hátralevő életünk során, legjobb, ha tudomást veszünk róla, és megpróbálunk jól kijönni vele. Ha lehet, ne legyünk túl szigorúak, és ne akarjuk mellőzni őt, mert akkor hallgatag marad, és annak is mi innánk meg a levét.

Láthatjuk, hogy a személyiség három részéről – a Szülőről, a Felnőttről és a Gyermekről – mint énállapotokról beszéltem: ez a tudományos elnevezésük.² Ezek az énállapotok fogják meghatározni az emberek élményeit és egymással való viselkedésüket, melyek vizsgálatának, a társas és szexuális viselkedés elemzésének legeredményesebb és legigényesebb módja az énállapotok azonosítása és értelmezése. Mindegyik énállapotot

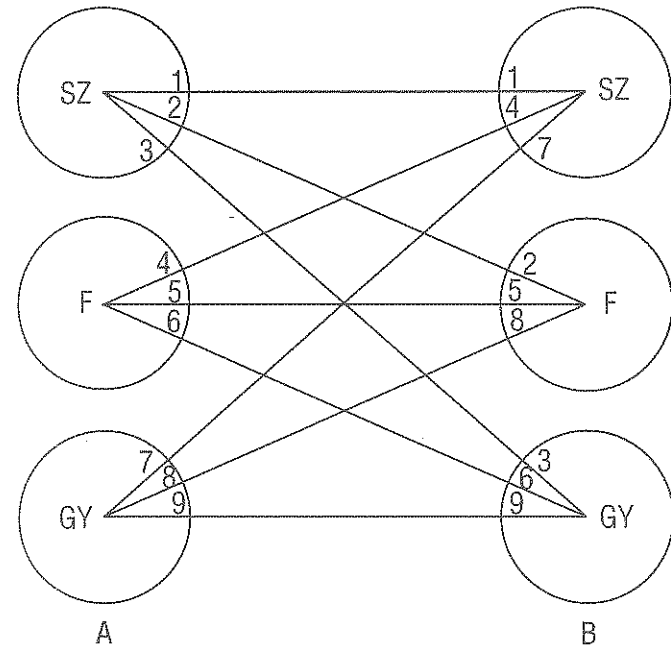
¹A nagy kezdőbetűvel írt „Szülő”, „Felnőtt”, „Gyermeke” a továbbiakban is a bennünk lakozó énállapotokat fogják jelölni, míg a kisbetűvel kezdődők konkrét személyeket.

egyenként kell vizsgálat alá vennünk, ha valóban kíváncsiak vagyunk viselkedésünk és érzéseink gyökereire, és nem segít, ha ragaszkodunk „egy és oszthatatlan” mivoltunkhoz úgy téve, mintha minden szabály alóli kivételek lennénk. Legjobb, ha mindegyik állapotot megpróbáljuk minél alaposabban megismerni, ha már egyszer úgyis ott vannak, és kitalálni, hogy miként tudnánk a leghatékonyabban együttműködésre bírni őket.

A KAPCSOLATDIAGRAM

A szerelem és a barátság kifejezéseit vizsgálva azt látjuk, hogy az angol és a klasszikus görög nyelv tengernyi fordulatot ismer rájuk, jóval többet, mint mondjuk az ellenségeskedésre vagy a gyűlöletre.² Feladatunk nem az, hogy bővítsük e kifejezések körét, hanem hogy kiemeljük közülük azokat a legjellemzőbbeket, melyekkel a férfiak és nők közötti kapcsolatokat – különösen az énállapotokra vonatkozókat – a legtalálósabban tudjuk jellemezni. A személyes kapcsolatok egyik legrégebbi osztályozási módja, mely alapelemeire csupaszítja le őket, a jogi meghatározás. A jog már évszázadok óta négy alapkapsolatot ismer, ezek a Férj és Feleség, Szülők és Gyermek, Örök és Foglyaik, Urak és Szolgák (vagy Mester és Tanítványai) relációi. Egyetlen probléma velük, hogy mindegyik alá- és fölérendeltségi viszonyt fejez ki, ahol az egyik fél dirigál, a másik pedig jogaiért küzd.

Mivel ezekkel nem tudnánk mit kezdeni, próbálkozzunk meg egy olyan kapcsolatdiagrammal³, melyből megtudjuk, hogy két ember, három-három énállapottal, hányféle módon tud kapcsolódni egymáshoz (2. ábra). Feltételezve, hogy adott időpontban minden embernek csak egy énállapota van, 9 egyszerű viszony lehetséges közöttük, továbbá azoknak kombinációi. Például 72-féle olyan együttállás lehetséges, ahol két nyíl vagy vektor keresztezi egymást (a válasz más-más énállapotokat céloz meg, mint ahonnan az inger érkezett), 432 olyan, ahol három vektor is szerepel és így tovább. Ha még jobban akarjuk bonyolítani a dolgot, akkor állítsunk be pozitív vektorokat a kellemes és negatív vektorokat a kellemetlen érzések számára, majd illesszük össze őket az összes lehetséges módon. Meg vagyok győződve róla, hogy egy ilyen diagram többet tud, mint a

2. ábra
Kapcsolatdiagram

pozitív, a negatív és a kombinált emberi kapcsolatokat kifejező összes ismert ógörög és angol kifejezés.

Nekünk szerencsére nem lesz szükségünk rájuk, elég, ha kiválasztunk tizenkét olyan, mindenki által jól ismert szót, melyek segítségével jól leírható egy férfi és egy nő egyre mélyülő, egyre tartósabb kapcsolata. Olyan szavakat igyekszünk keresni, melyek törvényektől és helyi szokásoktól függetlenül az egész világon ugyanazt vagy majdnem ugyanazt a jelentést hordozzák, és kizárólag két ember között lejátszódó helyzetekre vonatkoznak. Ha megpróbáljuk majd beilleszteni őket kapcsolatdiagramunkba, látni fogjuk, hogy egy részük könnyen elhelyezhető lesz, más részük nehezebben, mindenesetre a rendszer alkalmasnak látszik arra, hogy segítségével felderítsük a szex és az emberi nem kapcsolatát.

Az ismerősök tele vannak rejtett lehetőségekkel. Közülük fog-nak kikerülni majdani legfontosabb, esetleg hosszan tartó, emlékezetes kapcsolataink. Becsüljük meg őket, mert minden ismerősből lehet barát vagy ellenség; márpedig ajánlatos mindkét csoportot igen gondosan megválogatnunk. Minél több emberrel ismerkedünk meg, annál nagyobb merítési lehetőségeink lesznek, legjobb lenne hát mindenkit, aki csak az utunkba kerül, szívélyesen üdvözölni. Az ismerősstátus a legstabilabb kapcsolatok egyike, mely hosszú éveken keresztül változatlanul fennmaradhat. Ha mélyíteni szeretnénk, akkor az egyik félnek ezt valamilyen módon kezdeményeznie kell, a másikkal pedig el kell fogadnia.

Az ismerősök kapcsolata társas rituálék gyakorlásából áll, melyek értéke önmagukban rejlik. Egyfajta verbális simogatást jelentenek, ugyanolyan hatást gyakorolva a résztvevőkre, mint a csecsemőkre a ringatás. Amikor egy ismerős „Jó napot!”-tal, „Hogy van?”-nal, „Mi újság?”-gal vagy „De jó meleg van!”-nal köszön ránk, izmaink ruganyosabbak lesznek, agyunk feltisztul, szívdobogásunk csendesedik, és gyomrunk ellazul – mely változásokért igazán hálásnak kell lennünk, és viszonznunk is illik valahogyan. Ha éppen dülünk-fülünk valamiért, és nem fogadjuk el a felkínált lehetőségeket, mindketten szenvedni fogunk tőle, s ez még morózusabb hangulatba fog kergetni bennünket. Neki ettől görcsbe rándul a gyomra, és köd ereszkedik az agyára, s ez így marad egészen addig, amíg valami kedvesebb és őt jobban méltányoló emberrel össze nem hozza a gondviselés.

Az ismerősök között elhangzó, elsősorban időtöltést szolgáló társalgás, mely gondosan kerüli a másik ember magánéletébe való beleavatkozást, nem a Szülőtől származik, de még csak nem is a Felnőtől vagy a Gyerektől. Egy olyan pajzs vagy álarc a forrása, melyet egyes pszichiáterek *perszónának* hívnak, s arra szolgál, hogy az ember a külvilág elől elrejtse magát. A perszóna az, amit magunkból a többi embernek mutatunk, és legjobban melléknevek segítségével írható körül: mogorva, barátságos, kedves, aranyos, rátarti, udvarias. Mindegyik mellék-név gazdája másképpen mond jó napotot vagy szervezi meg időtöltését. A perszóna a hatodik és a tizenkettedik életév között

alakul ki, mert nagyjából ebben a korban kerülnek a gyerekek olyan emberek társaságába, akiket nem ők vagy a szüleik választottak ki maguknak. A gyerekek hamarosan rájönnek, hogy valahogy el kell kerülniük a nem kívánt összeütközéseket, a kellemes kapcsolatokat pedig támogatniuk kell, így apránként kialakítják csak rájuk jellemző társas stratégiáikat, többek között azt, hogy hogyan mutassák be magukat a világnak. Rendszerint kedvesnek, udvariasnak, megfontoltnak és szolgálatkésznek próbálnak látszani. Sokan egész életükre megőrzik ezt a stratégiát, de vannak, akik az újabb tapasztalatok hatására változtatni fognak rajta. A perszóna tehát egy Szülői segítséggel létrehozott, a Felnőtt által felülvizsgált és módosított Gyermeki termék, azzal az igen fontos követelménnyel, hogy működni kell. Amennyiben nem működik, a személy állandóan rettegni fog társas helyzetekben attól, hogy perszónája lehull és ripityára törik. Az is lehet, hogy lassanként elmagányosodik, és mogorva emberkerülő lesz.

A perszóna akár egy különleges énállapotnak is felfogható, melyben a tízéves Gyermek próbál idegenek közé beilleszkedni; a strukturális diagramba tehát úgy kerülne bele, mint a Gyermeki énállapot egyik speciális mintája. Jó értelmezési minta arra, amikor valaki alkalmazkodik egy szituációhoz, és pontosan azt teszi, amit elvárnak tőle: ez az Alkalmazkodó Gyermek esete.

MUNKATÁRSÁK

A munkatársak közötti kapcsolat is majdnem olyan ártatlan és távolságtartó, mint az ismerősök közötti. Az ismerősök úgy tartják egymás között a kellő távolságot, hogy jól bevált üdvöz-lési és társalgási fordulatokat használnak, s a hajszálpontosan megismétlődő helyzetekben hajszálpontosan ugyanazokat a gondosan megválasztott, a lehető legsemlegesebb és legártal-matlanabb kifejezéseket intézik a másikkal. A munkatársak között ez úgy történik, hogy kerülve a másik szemébe nézést, egy kis szöveget alkotva bonyolítják le a szükséges információcse-rét. Nem társukhoz intézik szavaikat, hanem a szóban forgó tárgyhoz, melyek onnan verődnek aztán vissza a hallgatóhoz. A tranzakcionális analízis szótárában a munka tevékenységnek számít, a megmunkálandó tárgy pedig a munka tárgyának. Ha

a munka szóban forgó tárgya a munkatársak előtt van, akkor beszéd közben azt fogják tanulmányozni, s nem egymás tekintetét.

Segéd (a balféket vizsgálgatva): Ennek a balféknek már nincs sok hátra.

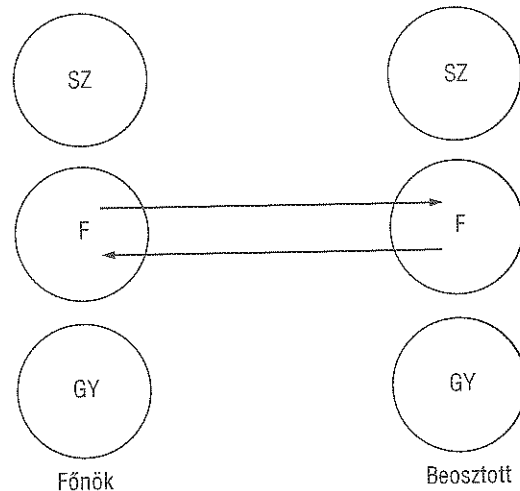
Szerelő (mérégetve a balféket): Az ám. Ezekkel a Csuszpájiában összeszerelt darabokkal mindig ez a baj. Nem bírják azok ott a snidlingekeket rendesen összerakni.

Segéd (szintén a balféket mérégetve): Egy Grenadír Marssal ez sohase fordulhatna elő.

A szerelő és segédje akár hónapokon keresztül eldolgozhatnak így, anélkül hogy egyszer is egymásra néznének.

A hivatalnokok is pontosan ezt teszik, és a fő-aktatologatók nagyon jól tudják, hogy ha irodai alkalmazottaik a szemükbe néznek, akkor ott valami nagyon nagy dolog van készülöben. Ha a dolgok a normális kerékvágásban mennek, akkor társalgásaikat is irataikba mélyedve folytatják le, anélkül hogy pillantásra méltatnák a másikat. Ügyintézők és üzletemberek is szokták alkalmazni a munkatársi stílust, ha új ügyfelekkel vagy vásárlókkal állnak szemben.

A munkatársak a munka tárgyán keresztül beszélgetnek munkájuk tárgyáról, ami egyértelműen Felnőtt-Felnőtt kapcsolat (3. ábra). Ha a főnök megszegi a játékszabályokat, és Szülő-

3. ábra
Munkatársak

ként lép fel, a dolgozó a háta mögött jól ki fogja őt beszélni, mégpedig, ha jóban van vele, akkor a „jó szándékú, kukacos vagy szigorú” jelzőket akasztja reá, ha rosszban, akkor „rosszindulatúnak, idegbajosnak és lehetetlennek” titulálja. Ha a dolgozó lép Szülő-szerepbe, a főnök is fel lesz jogosítva jellemezni őt, és „belátó, együttműködő, bajkeverő vagy kontár” minősítést kaphat. Ha bármelyikük Gyermekké vedlene, a másik nyugodtan mondhatja rá, hogy „nevetséges, semmi tekintélye nincs, hol van ő az úriasszonytól/úriembertől, bratyizik a beosztottaival”, vagy ritkán „bevaló pasas”.

Összefoglalva, abban a pillanatban, amint a munkatársak nyíltan egymásra néznek, vagy kifejezetten a másikhoz intézik szavaikat, megszűnnek egyszerű munkatársak lenni, s valami más is mocorog közöttük.

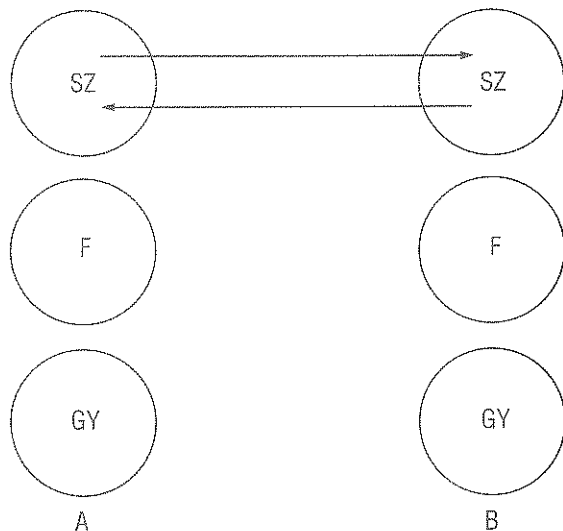
BIZOTTSÁGI TAGOK

A 2. ábrából világosan látszik, hogy három „átellenes” kapcsolat van, a Szülő-Szülő, a Felnőtt-Felnőtt és a Gyermek-Gyermek. Miután a munkatársak azért beszélnek szöveget bezárva egymással, mert „a világ fontos dolgait hányják-vetik meg”, kapcsolatukat egyértelműen Felnőtt-Felnőtt tranzakciónak kell értékelnünk. A 3. ábra munkatársak-diagramjában a vektorok tehát átellenesen futnak. Sajnos az angolban nincs olyan szó, amely találónan jellemezné a Szülő-Szülő kapcsolatokat, pedig igazán elterjedtek szerte a világon. A mi kultúránkban a Szülő-Szülő beszélgetésekre a „Bizottságok” adják a legragyogóbb alkalmakat, melyeknek résztvevőit Bizottsági Tagoknak fogjuk nevezni.

A Bizottságok, melyekről most szó lesz, nem kifejezetten abból a célból álltak össze, hogy el is intézzenek valamit, inkább azzal foglalkoznak, hogy megszűntessenek bizonyos „Tűrhetetlen” dolgokat, melyek egyébként vagy nem léteznek, vagy a tagoknak fogalmuk sincs róla, hogy micsodák, vagy létezésük egyenesen nélkülözhetetlen a társadalom működése szempontjából. A tagok beszélgetései az információcsere álarcába bújtatott kölcsönös méltatlankodásokból állnak, melyek tények helyett Szülői előítéletekre alapozottak. A kapcsolat itt, mint ahogy a 4. ábrán is látható, Szülő-Szülő között zajlik, és akár csak a munkatársaknál, a játékszabályokat megszegőknek szá-

molniuk kell azzal, hogy ha volt is rajtuk keresztvíz, ezentúl nem lesz. Különösen az a Bizottsági Tag van kitéve atrocitásoknak, aki az Elnyomó Társadalom valamely jelenségével kapcsolatosan elfogulatlan, Felnőtt-álláspontot próbál hangoztatni. A közéjük keveredett Gyermek még a tényszerű Felnőttnél is jobban idegesíti a Bizottságot. A Betiltók számára például ropant kényelmetlen, ha egy olyan Túrhetetlen dolgról, melynek betiltásán éjt nappallá téve fáradoznak, Felnőtt módon azt állítja valaki, hogy az ellene folytatott kereszties hadjárat súlyos baklövés lenne. Viszonzásképpen sürgősen lehetetlenné tesznek mindenféle bizonyítási eljárást. Ha ellenben egy féktelen Gyermek képviseli ugyanezt az álláspontot, akkor oly erőszakosan fogják elhallgattatni, hogy még a tömlöcbe vettetéstől sem riadnak vissza. A humoristák, akik elsőrendű szakértői e jelenségeknek, pontosan tudják, hogy mivel lehet a Szülői seggfejeket legjobban felbőszíteni. Megnyugtató módon szoktak is élni a lehetőségekkel.

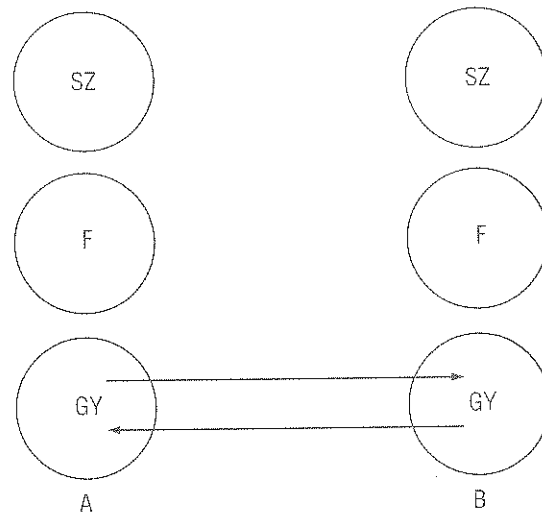
A hivatalos Bizottságok mellett rengeteg olyan véletlenszerűen összeverődő Bizottság létezik, ahol a tagok Felnőtt-Felnőtt méltatlankodással töltik idejüket, anélkül hogy igazából ismer-

4. ábra
Bizottsági Tagok

nék azt, amiről beszélnek. Olyan emberek tartoznak ide, akik társas összejöveteleken egyfolytában a Túrhetetlen dolgokat szapulják, elfogult Szülői előítéletekkel, miközben egyáltalán nem kíváncsiak a másik oldal véleményére. Ilyenek a délelőtönként együtt kártyázgató, kávézgató, snapszozgató főbérő házínénik. Ez az *ad hoc* bizottság jól kitárgyalja a fiatalkori bűnözést, az emelkedő adókat, a hajléktalanszállásokat és az albérlők megáltkodottságát, miközben harciasan kiáll a lakbérek azonnali és jelentős emelése mellett. Sajnos fiatal házások is gyakran válnak méltatlankodó Bizottsági Tagokká.

A Bizottsági Tagok és maguk a Bizottságok eljátszhatják mind a három lehetséges szerepet. A Szülő-Szülő csoportok működésének főbb jellegzetességeit már bemutattuk, most nézzük a Felnőtt-Felnőtt és a Gyermek-Gyermek Bizottságokat. A dolgokról tényszerűen értekező, azaz „kommunikáló” Felnőtt Bizottságok akkor kezdenek akcióba lépni, ha arcpirító eredménytelenség vagy eredményesség fenyegeti őket, a Gyermeki Bizottságokat pedig – akár hivatásos, akár műkedvelő társulásról van szó – lényegében a Panaszkodás lehetősége élteti. Ez utóbbiakban a résztvevők Gyermeki énéállapota érintkezik egymással (lásd 5. ábra), és a felpanaszolt Túrhetetlen dolgok majd

5. ábra
Panaszbizottság

mindig a szülői zsarnoksággal kapcsolatosak. Ha a Panaszkodó Bizottság Felnőtt-szinten működik, akkor a résztvevők köntörfalazás nélkül találják ki egymásnak a dolgokat, és hamar egyetértésre jutnak, a Gyermeki módon működők Bizottságai viszont rendszerint rosszízű játszmáktól hemzsegnek. Céljuk nem az előránccigált sérelmek orvoslása, hanem a kipécézett hatalom bosszantása.

Az eddigiekből bizonyára kiderül, hogy a tárgyalt kapcsolatokban létezik egy iratlan szabály, mely nem a részt vevő emberek, hanem az énállapotok között köttetik. Mindkét fél érzi, hogy mely szituációban énjének melyik részét engedheti szóhoz jutni, és ha ezt az iratlan szerződést felrúgva nem a megállapodás szerinti énállapotból játszik, akkor ki van téve a többiek támadásainak, súlyosabb esetben a kapcsolatból való kiseprűzésének.

Egy példával illusztrálnám az elmondottakat. Egy adott kapcsolat nem más, mint két vagy több ember – pontosabban azok különböző énállapotai – között lezajló folyamatos tranzakciók sorozata, mely olyan, mint a táblánál való felelés. Ha a „kapcsolat” szót használó felelő nem tud a táblára épkezláb diagramot rajzolni, akkor megbukik, hiszen a többieknek dunsztja sem lesz, hogy miről beszél.

TISZTELET

A következőkben a tiszteletnek nevezett kapcsolattípust fogjuk tárgyalni. Olyan Felnőtt-Felnőtt kapcsolattal állunk szemben, ami nyílt beszéden alapul, és családi, munkahelyi vagy társadalmi ígéretnek beváltására törekszik köntörfalazás, kibúvók keresése és egyéni aknamunka nélkül. A nyílt beszéd a megbízhatóság bizonyítéka, az ígéretnek beváltása az elkötelezettségé, a kettő együtt pedig a bizalom jele. A bizalom kezdete a kora gyermekkorhoz kapcsolódik – feltéve, ha egyáltalán kialakul –, s belőle sarjadzik ki a tisztelet.

Már beszéltünk róla, hogy bizonyos szempontból a Gyermek a személyiség legpompásabb része. Oly lelkes, találékony és természetes, hogy tőle elbúvölőek az asszonyok és szellemesek a férfiak. Imádja a természetet és a kellemes társaságot. Sajnos ahhoz, hogy életképes legyen ebben a világban, a Szülő és a

Felnőtt korlátozására és felügyeletére van szorulva. Meg kell tanulnia, hogy nem hajigálhatja le dévajul az ennivalót a konyhakőre, nem vizelhet nyilvános helyeken, és nem rohanhat hebehurgyán át az úttesten. Ha túl sok tilalomfa áll az útjában, akkor összezavarodik, és soha többé nem lesz képes élvezni az életet.

A Gyermek egyik legéletrevalóbb tulajdonsága, hogy vág az esze, mint a borotva. A Felnőttnek az a dolga, hogy megismerje a világot, különösen annak fizikai oldalát – hogyan kell autót vezetni, miért kell kifizetni a számlákat, mikor célszerű kihívni az orvost –, tehát hogy birtokában legyen mindazon szükséges ismereteknek, melyek a felnőttvilágban való életben maradáshoz nélkülözhetetlenek. A Gyermek figyelme pedig a felnőttekre irányul, mert élete és sorsa elsősorban az ő kezükben van. Tudnia kell, kiben bízhat, kivel legyen óvatos, kinek a részéről számíthat kedvességre, s ki az, aki ártani akar, vagy csak egyszerűen keresztülnéz rajta. A gyerekek sokkal jobban átlátnak embertársaikon, mint a felnőttek, mint például azok, akik erre szakosodtak, és felsőoktatási tanintézményekben tesznek reménytelen kísérleteket az emberi viselkedést megismerő képességek elsajátítására. Az ilyen tanult emberek megpróbálják visszaszerezni azt, amit egyszer már tudtak, csak elfelejtettek. Akármennyi időt pazarolnak rá, soha nem lesznek oly kiváló pszichiáterek vagy pszichológusok, mint amilyenek kisgyermek korukban voltak.

Ennek legfőbb oka, hogy protokolláris megfontolásokból a szülők általában arra tanítják gyermekeiket, hogy minél kevesebbet hallgassanak érzéseikre vagy bámulják az embereket. A többiek szándékait ezért később még azok is Felnőtt-módszerekkel próbálják kiszimatolni a Gyermeki megérzések helyett, akik felnőttkorukban pszichológusok vagy pszichiáterek lesznek. Azért kell majd 5-10 évet egyetemre, majd újabb 5 éven keresztül terápiás csoportokba vagy pszichoanalízisbe járniuk, hogy visszaszerezzék annak az emberismeretnek az 50 százalékát, melynek négyéves korukban egyszer már birtokában voltak.

A Gyermek mindig velünk van – csak nem mindig halljuk és értjük szavát –, és ő fogja eldönteni, hogy kiben bízunk, és kiben ne. A bizalom a Gyermektől ered, a tisztelet a Felnőttől – de a Gyermek engedélye kell hozzá. A tisztelet úgy születik,

hogy a Gyermekek, alaposan szemügyre véve valakit, meggyőződik annak megbízhatóságáról, s közli a végeredményt a Felnőttel: „Rendben van, megbízhatónak tűnik a fickó. Mindenesetre a jövőben is rajta tartom a szemem.” A Felnőtt átalakítja az üzenetet tiszteletteljes attitűddé, és ennek megfelelően fog viselkedni. Sokszor előfordul, hogy a Szülő belekontárkodik a dologba, és mikor a Felnőtt és a Gyermekek már édes egyetértésben intéznék ügyeit, az előítéleteken felnőtt Szülő elébük áll: „Hogy bízhatok meg egy ilyen hosszú hajú, loncsos emberben?”, vagy „Hogy bízhatok meg egy ilyen elhízott tehénben?” A Gyermekek számára persze nem a hosszú haj vagy a kilók száma fogja eldönteni egy ember megbízhatóságát, és szívesebben kötődik egy szeretetteli hosszú hajú pasashoz és egy kövér asszonysághoz, mint egy sörtehajú dúvadhoz vagy egy rideg, aszott nőszemélyhez. Semmi nem ellenkezik annyira a Gyermeki intuícióval, mint a Felnőtt előítéletei.

Az első bizalmi helyzet már a csecsemő és édesanyja között létrejön. Az anya megbízhatósága és elkötelezettsége azon mértetik meg, hogy hogyan eteti teljesen rá hagyatkozó gyermekét, aki a továbbiakban olyan attitűddel fog a világ és az emberek felé fordulni, mint amilyent ebben a korai szakaszban az édesanyjával közösen kialakítottak.

Ha ő állítja be az étkezés idejét, az éhes csecsemő sírással hozza környezete tudomására, amikor enni kér. Amennyiben erre a hívásra azonnal jön egy mama, akkor megbízható minősítést kap, s ha ráadásul még tejet is hoz, akkor elkötelezett. Amennyiben húzza-halogatja a dolgot, és enni való sincs nála, akkor az az anya egy életre a megbízhatatlan kategóriába kerül. A gyermek nem veszíti el bizalmát, nem csalódik, hanem egyszerűen nem fog benne kialakulni az a valami, amit bizalomnak hívnak.

Más a helyzet, ha napirend szerint etetik, mondjuk négyóránként. A legtöbb csecsemőnek van beépített órája – mint ahogy a felnőtteknek is, ezért tudunk felébredni pontosan 7.15-kor, ha nagyon muszáj –, amit be tudnak állítani akár négyórás etetési időközökre is. Ha óracsőgéskor a mama pontosan érkezik, ráadásul enni valóval, akkor derék, megbízható asszony, ha viszont se mama, se tej, akkor megbízhatatlan.

Ahogy a gyermek idősebb lesz, mindkét téren egyre hosszabb késleltetéseket tud majd elviselni, s ha nem válnak túl rendszer-

ressé, akkor még a kimaradásokat is jól tűri. Ellenben ha elszaporodnak a kimaradások, akkor vagy nem fogja igazán megismerni a valódi, feltétel nélküli bizalmat, vagy pedig összetörik benne a bizalom törekeny porcelánja. Nagyon valószínű, hogy a gyermek megbízhatósága hasonlítani fog anyjára, akitől nemcsak azt várja el, hogy megbízhatóan és pontosan érkezzon, hanem azt is, hogy elkötelezetten ennivalóval is szolgáljon, és vagy ő is megbízható és elkötelezett lesz, vagy csak az egyik, vagy csak a másik, vagy pedig egyik sem.

A bizalom a tisztelet alapja. A csecsemő számára kezdetben ez csak annyit jelent, hogy anyja ott van, ahol és amikor kell (megbízható), és azt teszi, amit elvárnak tőle (elkötelezett). Ez a gyermek a későbbiekben is igényelni fogja, hogy az emberek jelezzék, ha esetleg késnének (megbízhatóság), és hogy mindig teljesítsék ígéreteiket (elkötelezettség). Nehezebbé fog esni, de talán megbocsát a megbízhatatlanságért, ha elkötelezettséget tapasztal, és talán elnézi az elkötelezettség hiányát, ha egyébként megbízhatónak tart valakit. Soha nem fog olyan embert tisztelni, akiből mindkettő hiányzik.

Hadd érzékeltessem a fogalmakat egy ismerős példával. Egy megbízható férj könyörtelenül beszámol feleségének minden egyes, még balul sikerült kalandjáról is. Az elkötelezett nem fogja ugyan nejét terhelni vele, de szegény asszonynak sejtései azért lehetnek. Az igazán megbízható és elkötelezett, szerethető és tisztelhető embernek viszont nem lesznek kalandjai, hiszen a házasságkötés alkalmával hűséget fogadott, s amit ő megígér, azt be is tartja.

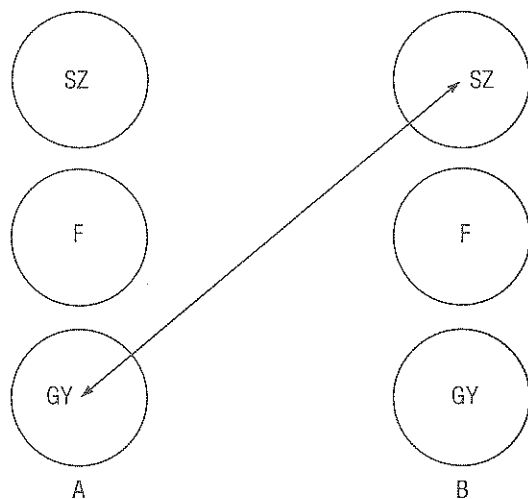
A két ember között kifejeződő tisztelet a 3. ábrában lerajzolt Felnőtt–Felnőtt módon megy végbe, csak éppen más a tartalma. A tiszteletet nem lehet munkatársi módon a munkatárgyon keresztül érvényesíteni, csakis szemtől szembe, egyik embertől a másiktól, szívünk teljes hitével elfogadva partnerünk megbízhatóságát és elkötelezettségét, egészen addig, amíg rászolgál erre.

CSODÁLAT

Eddig kizárólag „átellenes” kapcsolatokról beszéltünk, ami Szülő–Szülő, Felnőtt–Felnőtt és Gyermekek–Gyermekek viszonyokat jelentett (2–5. ábra). Most nézzünk meg egy „alá- és fölé-

rendeltséget” magában foglaló Gyermek-a-Szülőhöz formát. A „csodálat” kifejezést sokféleképpen használják, de ne felejt-
sük el, hogy igazából a „csoda” szóból származik. Épp ellenke-
zőképpen jön létre, mint a tisztelet, mert a tiszteletnél a Gyermek
teszi a személyt vizsgálat tárgyává, s hívja fel rá a Felnőtt
figyelmét, a csodálatnál pedig a Felnőtt értékeli a személyt, és
szól a Gyermeknek. A Felnőtt elismerően felkiált: „Hű, a min-
denit, de tud ez az ember...” úszni, táncolni, verset mondani,
vagy bármi mást, ami kiváltja az emberek csodálatát és elisme-
rését – és a Gyermek ezt az elismerést veszi át.

Néha szexuális színezetet ölt a dolog: ha például egy diáklány
lenyűgözve bámulja fiújának vagy tanárnőjének a teljesítmé-
nyét és emberi tulajdonságait, akkor kezdetben a Felnőtt az, aki
megnyilvánul benne. A Gyermek azonban hamarosan átveszi
az irányítást, minek következtében a lány állandóan a tanárnő
nyakára fog járni, lóg rajta, és még az is lehet, hogy szexuális
fantáziáiban rendszeresen megjeleníti. Ha a tanárnőnek sikerül
szerepénél maradnia, akkor jó anyaként meg tud birkózni a
helyzettel, de ha felrúgja a „szerződést”, akkor ez a Szülő-Gyer-
mek kapcsolat végét jelenti, és a mindkettőjükből előbújó Gyer-
mekek vircsaftjává válik a dolog.

6. ábra
↗Csodálat és odaadás ↘ – ↗Begerjedés

Úgy gondolom, hogy ha a bizalom az anyával való kapcso-
latból ered, akkor a csodálat forrása az apa, a család sztárja. Míg
az anyában állandó jelenlétének köszönhetően lehet megbízni,
a sokkal ritkábban látható apának az imponáló megjelenése,
hangja, ereje és hatalma fogja kiváltani a gyermek elismerését.
Az is megfigyelhető, hogy csodálni általában férfiakat szoktak,
nőket csak ritkán, és akkor is nagyon meg kell dolgozniuk érte.
Idősebb korban persze a gyerekek csodálhatják anyjuk szemé-
lyiségét vagy teljesítményét – például a főzés vagy a festészet
területén –, miközben a csodálat mellett megtanulhatnak apjuk-
ban is bízni.

Az emberek nagyon különbözőek tudnak lenni a csodálat
kezelésének tekintetében. Vannak, akik pocscékul viselik, és –
sokszor ingerülten – megpróbálják elkerülni vagy elhárítani
maguktól, mások pedig visszaélnek vele, mint például az a
tanár, aki viszonyt folytat kiskorú tanítványával, vagy a bű-
nöző, aki arra használja a fiatal punk csodálatát, hogy zavaros
ügyeket sóz a nyakába. Az érett emberek hálásan fogadják,
és mindannyiuk számára maradandó emléket kovácsolnak
belőle.

GYENGÉDSÉG

A gyengédség is „lejtős” kapcsolat, tartalmában Szülő-a-Gyer-
mekhez szerkezetű (6. ábra). Ám míg a csodálatnál az egyik
emberben levő Felnőtt vonzza a másik emberben rejlő Gyerme-
ket,* a gyengédségnél a Gyermek vonzza a Felnőttet. A gyen-
gédséget érző ember legtöbbször úgy viselkedik, mint egy apa
vagy anya imádott csemetéjével szemben, és a gyengédség tár-
gya is általában Gyermeki módon reagál. Valószínűleg nem
szerepet játszanak, hanem igazi érzések hordoznak külön-
böző énállapotaikban. Az énállapotok nem szerepek, hanem
pszichológiai realitások, mégpedig ebben a műfajban az egyet-
lenek, noha könnyű hamisítani őket. Olyan érzelmrendsze-
rekről van szó, melyek egész életünkön át végigkísérnek ben-

*A Gyermek viszont úgy válaszol, mintha Szülővel lenne dolga, és a tényleges
tranzakció a 6. diagramban látható Gyermek-Szülő minta szerint játszódik le.

nünket, és függetlenek szerepeinktől, bár hamis szerepek rájuk aggatásával könnyen csúfot úzhatunk belőlük.

Egy érzelmi kapcsolatban előfordulhatnak Felnőtt-Felnőtt tranzakciók is, de maga a gyengédség a Szülői énállapotból ered, és a Gyermeki énállapotnak szól. Vannak családok, amelyek azt hiszik, hogy gyengédségüket csakis kimért komolysággal szabad kimutatniuk, és sok gyermek is ebben a hitben él. Pedig a komolyan előadott gyengédséget már nem gyengédségnek, hanem aggodalmaskodásnak hívják. Érthetetlen, hogy miért ne lehetne jókedvűen gyengédnek lenni! Az aggodalmaskodás egyébként is gyakran eltúlzott méreteket ölthet, különösen az élet és halál mezsgyéjén. Hogyan lehet, hogy a gyógyíthatatlan rákos betegek pontosan tudják, hogy rájuk van, pedig környezetük egy emberként megpróbálja eltitkolni előlük? Lehet, hogy úgy tesznek, mintha nem tudnák, hogy ők tudják, hiszen a rákos betegeknek is van lelkük, és ők is tekintettel akarnak lenni a környezetükre, de ha jó beteg módjára látszólag el is fogadják a játékszabályokat, általában tisztában vannak állapotuk súlyosságával.

Mi súgja meg a betegnek az igazságot, melyik része találja ki? Azt hiszem, a körülöttük levők viselkedéséből jönnek rá, melyben többnyire csak egyetlenegy gyenge láncszem található, mégpedig a nevetés. Vagy egyáltalán nem nevetnek, amikor lehetne, vagy túl gyorsan abbahagyják. Ez az eredménye annak, amikor az emberek inkább aggodalmaskodnak ahelyett, hogy valóban segítenének a bajba jutottakon. Kétségbe vannak esve a rettenetes rák miatt, és a nevetéstől való félelmük vagy röstelkedésük, ha mégis elmosolyintják magukat, el fogja árulni a diagnózist még akkor is, ha nem akarják. Az igazi baj miatti aggodalmuk felülkerekedik az afelőli aggodalmukon, hogy aggodalmaskodónak látsszanak. Igazi bátorság kell hozzá, hogy az ember merjen szándékosan nem aggodalmaskodónak látszani, de – mint a daganatos betegeket kezelő osztályokon végzett megfigyelések mutatják – nem reménytelen próbálkozás.

A dolog úgy működik, hogy amikor Mrs. C. hasi műtéten esik át elviselhetetlen fájdalmai miatt, a sebész előrehaladott, néhány hónapon belül halálhoz vezető rákot állapít meg nála. Mivel környezete szeretné megkímélni a beteget, megpróbálja elkendőzni az igazságot. A beteg továbbra is a kórházban marad, egyfolytában szorongva betegsége miatt; szeretné is tudni,

hogy mennyi ideje van hátra, ugyannakkor retteg is a választól, ezért nem nagyon erőlteti a beszélgetéseket. Érti, hogy még nincs felkészülve az igazságra, de lelke mélyén szeretne tisztában lenni életben maradási esélyeivel.

Felnőtt énje menekül a válasz elől, Gyermeki énje viszont az apró jelekből, az emberek viselkedéséből megpróbálja kilesni az igazságot. Amikor rájön, hogy az emberek másképpen nevetnek, mint régebben, próbára teszi őket. Az addig harsány emberek sokkal visszafogottabbak lettek, s bár a látszat fenntartása kedvéért még eleresztenek egy-két tréfát, azok már korántsem olyan vaskosak, mint hajdanán voltak. Az orvos is másképpen jópofáskodik, mint a műtét előtt, és a szobatársakkal is megváltozott a viszony. Az aggodalmaskodó egyházi személy még az olyan, államilag engedélyezett viccektől is tartózkodik, melyek úgy kezdődnek, hogy „Egyszer a katolikus pap meg a rabbi elmentek Szent Péterhez....” A végén Mrs. C. több tucat elhallgattatott vagy befelé fojtott nevetést fog összegyűjteni naponta, s ebből azonnal tudja, hogy valami nagy baj lehet vele, s akkor már azzal is tisztában van, hogy mi.

Ezekben az esetekben az aggodalmaskodó fél valószínűleg elégedett magával, de a túlzott aggodalmaskodás miatt az eljárás egyáltalán nem lesz hatásos. A „kirakatba helyezett aggodás” hosszan tartó ápolásnál alaposan kikezdi mind a beteg, mind az ápoló személyzet állóképességét, anélkül hogy bárki-nek is hasznára lenne. A haldoklóknak fenntartott rákbetegek szobájára ki lehetne írni, hogy „Gyógyíthatatlanok”, s mottónak azt, hogy „Mit vársz egy utolsó órát élő daganatos betegőtől” Ha viszont „nagyon is élő, öntudatos felnőtt emberekként kezelik őket, akkor a mottó is megváltozik: „Miben segíthetek neked?”, és talán még a kezelő személyzet is épp bőrrrel menekül.⁴ Remélem, sikerült ezen a szélsőséges példán bemutatni, hogy mi a különbség az „aggodalmaskodás” és a gyengédség között.

Igazi gyengédségnél az ember segítséget talál vagy segítséget nyújt, amikor szükség van rá, és aggodalmaskodik, ha kell, de ha az aggodalmaskodó szerep átveszi a gondolkodás feletti uralmat, annak több a kára, mint a haszna, még abban az esetben is, amikor jogos és őszinte aggodalomról van szó. Ha határozottan kijelentjük akár írásban, akár szóban, hogy aggódunk, az sokkal hatásosabb, mint azon igyekezni, hogy minél komo-

lyabbnak tűnjünk. E részletes kitérőnek az az oka, hogy a Szülő és a Felnőtt valóban komolyan aggódhat, de a Gyermekek más-képp látja a világot – hacsak nem kerül maga is bajba –, így az egységes álláspont hiánya miatt az aggodalmaskodás érzése nem kell hogy büszkeséggel és öntudattal töltsön el bennünket.

Kevésbé drámai helyzetekben a gyengédség segíthet nevetni saját nyomorúságunkon, de ha komor és aggodalmaskodó emberekkel vagyunk körülveve, akkor mi magunk is komorak leszünk, hogy ne bántsuk meg segítőinket. Pedig egy jó vicc gyakran többet használ, mint egy összevont szemöldök.

A BEGERJEDÉS

Eddigi barangolásaink során már sokféle helyiségben jártunk: dolgozószobában, gyerekszobában, ima-, tan- és kórteremben, látogassunk most el a hálószobába is. A begerjedés pontosan olyan, amilyennek hangzik: bekapcsolnak egy központi generátort, és amikor elkezd villamosságot gerjeszteni, az egész testet előnti az áram. A szemből átcikázik az agyba, onnan a mellkasba és a gyomorba hatol, és nem kíméli az ennél lejjebb található testrészeket sem. Nincs az a társadalmi feszültség vagy szülőktől örökölt előítélet, amely megszakíthatná az áramkört, nincs az Felnőtt-racionalitás vagy -szemérmesség, ami hajlandó lenne lecsapni a biztosítékot. A Gyermekek az, akik begerjed, és vagy fényárba borul, vagy sem: hangulatvilágítás nincs. Úgy reagál, mint madarak az imprintingre,⁵ s válasza, mely elsősorban vizuális benyomásokon alapul, inkább érzéki, mint személységétől függő. Bármely érzékszerv részt vehet az akcióban, nappali álmodozások tehetik csillogóbbá fényét, és egykori csalódások aranyozhatják be ragyogását, a fény felvillanása mégis a látásnak köszönhető.

Imprintingnél a kiskacsáknak elég egy bizonyos forma és valamely jellegzetes szín megpillantása ahhoz, hogy – noha csak egy darab kartonpapírról van szó – úgy reagáljanak, mintha anyjukat látnák. Nincs döntési vagy szabad választási lehetőségük, a dolog egy bizonyos ingerre automatikusan beindul, és kész. Az eredmény akkor is kézzelfogható valóság lesz, ha az inger csak egy tovasuhanó árny volt. Ha már begerjedt, az embernek föl kell adnia az értelmes és kulturált viselkedés

illúzióját, ugyanis egy automatikus válasz áldozatául esett, amely nem engedelmeskedik sem a Szülő, sem a Felnőtt ízlésének vagy gondolkodásának. Ez az, aminek a felkorbácsolására szépreményű filmcsillagjelöltek mindig is vágytak, és amit az idősebb generáció tagjai szexepilnek hívnak.

A fetisizmus olyan különleges begerjedés, ahol a férfiszexuális elvált előtt a női test bizonyos részei és egyes női ruhadarabok – haj és kendő, kezek és kesztyűk, lábak és cipők – tárják szélesre a kaput. Ezek a női testrészek és ruhadarabok sokak szerint „a szeretett személy szimbolikus helyettesítői”. Szerintem viszont kora gyermekorból származó imprintingről van szó, ahol a kérdéses tárgyak azért égetődtek bele örökre az emberek emlékezetébe, mert egy bizonyos kritikus időben és helyen történt események szereplői voltak. A fetisizmus gyógyítása nehézkes, elsősorban azért, mert a fetisisták nem szeretnének kigyógyulni szenvedélyükből. Számukra oly elementáris erővel bír egy-egy gusztusos fétis látványa és illata, mint a narkósoknak egy szippantás heroin vagy egy kis kokó. Semmi kedvük sincs lemondani erről a hidegrázásos, édes függőségről holmi polgári lapos érzelmi ígéretek kedvéért, hacsak elérhetetlen fétiseik nem sodorják őket kínos helyzetekbe.

A fétis nem egyszerűen szimbólum, ahogy mondjuk egy pisztoly sem az; éppoly valóságos a fetisista számára, mint egy pisztoly a szenvedélyes lövöldözőnek. A pisztoly nem szimbóluma a pénisznek, hanem helyettesítője vagy kiegészítője, mert végzetesebb, mint a hús és a csont, és éppen a halálos végzet az, ami egy pisztománt igazán lázba hoz.⁶ Ezért ha választani lehet, inkább vadászni megy, mint a felesége takarója alá. Még egy vízipisztoly is több a fallikus szimbólumnál, hiszen sokkal jobban lehet vele a vízugarat a kiszemelt célpontba juttatni, mint az igazival. Az analógiát maga a természet adja, és a Gyermekek élvezi is a hasonlóságot, mégis többről van szó.⁶ Például a mesterember örömről, aki gyönyörűségét leli a tárgyak szépségében, legyen az egy puska, vízipisztoly, egy ócska papucs vagy egy pár kesztyű.

⁶Nem a sportlövészekről van szó, őket elég jól ismerem, mert a családtunkban is van egy belőlük, mégpedig a saját fiam. A cowboyok életét éli, és száz méterről leszedi a sebesen sikló csörgőkígyó fejéről a bolhát egy elefántlövő puskával.

A kevésbé elszánt fetisiszták sokkal többet tudnák élvezkedni (például egy koktélpartin), mint a „normális” emberek – feltéve, ha nem fojtogatja őket büntudat – a szélsőségesek viszont nehezen találnak partnerkapcsolatot. Ha mégis, az nagyon kusza és zavaros lesz, mert az imádott tárgyak utáni vágy elnyomhatja valódi érzéseiket. Kegyetlenül szenvedhetnek amiatt is, hogy méltatlan partnereknek vannak kiszolgáltatva. Igazából imprintingjük rabszolgái ők, akik nem egy személyt, hanem a történetesen az ő birtokában levő fétist követik, és soha nem tudhatják, hogy milyen emberrel hozza őket össze a sors. Egy szenvedélyes fetisiszta nem szokott valami jó férj lenni, hacsak véletlenül épp nem a neki való asszonyra bukkan rá.

A legtöbb férfinak vannak kedvenc testrészei és tárgyai, melyek közül néhányat csak egy paraszthajszál választ el attól, hogy fétis legyen. Egy férfi megtartásának ezért az a legegyszerűbb módja, ha a nő kifürkészi e rejtett fétiseket, és csendesen kiaknázza őket. Tán épp ez volt a világtörténelem hírhedt szeretőinek is a titka: hány háború tört ki, hány birodalom keletkezett vagy esett el egy-egy megfelelő helyen hordott kösöntyű vagy szalag miatt! Ha az ügyet nyíltan és ravaszkodás nélkül szeretnénk megoldani, akkor egyszerűen kérdezzünk rá partnerünk fétiseire, és elégítsük ki szenvedélyeit. A dolgot megnehezíti, hogy a fétisek rendszerint kora gyermekkorban rögzülnek, ezért akár egy egész generációval is elmaradhatnak az épp érvényes divattól. Hiába hozzák például a férfit az 1940-es években hordott fürdőruhák lázba, nem biztos, hogy asszonya szívesen parádézna egy ilyenben a mai strandolók között.

Olyan területre érkeztünk, melyre eddig még nem fordítottak kellő figyelmet: az ellenfetisiszta, vagy ahogy én hívnám, a fetisisztina fogalmához. A fetisiszták csaknem kizárólag férfiak, de minden cipőbolond fetisiszta mögött ott áll egy nő, aki hajlandó táplálni szenvedélyét és kielégíteni vágyait, és minden férfi, aki a női hajtól lesz libabőrös, megtalálja a maga asszonyát, aki viszont attól borzong, ha a hajába szerelmesek. Havelock Ellis számtalan ilyen lelki találkozásról tudna beszámolni: a férfi, aki azért sóvárog, hogy túsarkú cipővel oldalba sarkantyúzzák, előbb-utóbb megtalálja azt az amazont, aki viszont azt várja türelmetlenül, hogy jól oldalba sarkantyúzhasson valakit. Ezekről az általam fetisisztinának hívott nőkről igen keveset

lehet tudni, mert szinte sohasem kerülnek szakemberek szeme elé. Éppen annyi hajra, kesztyűkre, cipőkre és alsóneműre specializálódott nő keresi a világban párját, mint amennyi az épp ezekre a szolgáltatásokra kiéhezett férfi. Nemcsak Havelock Ellis és a többi szextörténész tollából értesültem minderről, hanem a fetisisztáktól maguktól, akiknek párkereső hirdetései-vel vannak tele az olyan alternatív újságok, mint a *Berkeley Barb* című lap.

Most pedig térjünk vissza a „normális” begerjedésre. Vannak férfiak, akik a női mellek látványától, vannak, akik a lábakétól izgulnak fel jobban, s visszafogott szemérmességgel cicizőnek és combosnak hívják magukat. Mindketten a normális kategóriába esnek, de magunk között valljuk be őszintén, hogy az effajta preferenciák egyenesen a fetisizmus sűrű erdejébe vezetnek. Az igazi fetisisztának – bármilyen kívánatos partnerrel álljon is szemben – a fétis hiányában nem lesz erekciója. A ciciző és a combos is hasonló bajba kerülne, ha nem láthatná vagy érinthetné meg szeretkezésnél kedvenc területeit. Azt tartjuk „normális” begerjedésnek, ahol úgymond a nő „egész személyisége” számít – testének arányai, mozgásának könnyedsége, arcának szépsége és bársonya –, pedig, ha belegondolunk, ez lényegében nem más, mint a testmagasság, testsúly, testfelépítés, testtartás, a járás, az arcvonások és a bőr textúrájának előnyben részesítése. A fetisiszták, a cicizők, a combosok és az „egész személyiség” pártiak tehát egyaránt imprinting áldozatai, csak éppen különböző tárgyak terén. Az imprinter majd minden esetben az anya.

A begerjedés lényegében tehát Gyermek–Szülő kapcsolat, és a 6. ábra szerint működik.

A begerjedés ősi biológiai ösztön, mely a nemi kiválasztódáson keresztül feltehetően óriási szerepet játszott az evolúcióban. Gondoljunk arra, hogy a madarak tojói mennyire begerjednek a kakasok párzási időszakban kiszínesedő pompás tollazatától, mégpedig minél tarkábbak azok a tollak, annál többen és hevesebben; vagy hogy mi történik a majom fenekének kipirosodásakor. A begerjedés már a messzi távolból, a hangok, a látvány s az illatok segítségével elkezdődhet. A hím tarajos süll például majd megbolondul a tüzelő nőtény vizeletéért, a nőtény molylepke pedig oly erős illatot bocsát ki magából, ami már másfél kilométerről odavonzza a hímeket.⁷ Kíváncsi lennék rá, hogy a

hím valóban érez-e valamilyen szagot, vagy a kémiai inger egyszerűen kioldja viselkedését, anélkül hogy a rovar gyanítaná a két dolog összefüggését. Akár embereknél is felmerülhet ugyanez a kérdés, ugyanis a sok regisztráltan felajzó kémiai anyag – parfümök vagy izzadság – mellett vannak olyan vegyületek is, amelyeket úgy választanak ki egyes nők (és férfiak), hogy senki semmilyen illatot nem érez közben, és nem is sejtí az esetleges hirtelen gerjedelem okát.

Sokan úgy gondolják, hogy a kutyák olyan szaganyagokat is képesek azonosítani az embereken – például a félelemét –, melyekről maguk az emberek nem vesznek tudomást. Elképzelhető azonban, hogy attól, hogy az ember nincs tudatában a félelem szagának, a kutyák által szagingerként érzékelt kémiai anyag viselkedését még maga valamilyen módon befolyásolni fogja. Miért ne lehetne így szexuális téren is, amikor nincs semmi bizonyítékunk arra, hogy az ember kevésbé lenne érzékeny a szagokra, mint a molypille. Könnyen elképzelhető, hogy a férfiak egy része kilométerekről megérzi a szexuálisan vonzó nők illatát, csak éppen fogalma sincs róla, hogy mi történik vele. Azt is megfigyelték, hogy a különböző emberfajták érzik egymás szagát: a fehérek szerint a négereknek, a kínaiak szerint pedig a fehéreknek van jellegzetes csípős szaguk, míg saját fajtájukon belül ilyesmüről nem számolnak be. Nagyon sok arra utaló jel van, hogy a szexuális begerjedés összefüggésben van bizonyos szagtalanok tűnő illatokkal,⁸ melyek – attól függetlenül, hogy szagolhatatlanságuk a tudatosulás hiánya miatt van-e, vagy a hozzászokás következtében alakult ki – drámai hatást gyakorolhatnak az ellenkező (vagy néha az azonos) nem idegrendszerére.

Mint minden szakmának, a begerjesztésnek is megvannak a maga fogásai, mégpedig nem is akármilyenek, hiszen testünk-re-lelkünkre és összes érzékszervünkre egyaránt hatnak. A testalkat, a lábak, a keblek, a haj és a tompor természetes szépsége előtti hódolat a kezdet, melyen belül minden férfiembernek megvannak a maga kedvenc, vizuális begerjesztésre alkalmas területei. Minden azon múlik, hogy bizonyos kritikus életkorokban – például négyéves korában, midőn azon tűnődve, hogy milyen feleséget válasszon magának, először búvólték el a női formák rejtelméi és a nők sokfélesége; vagy tizenkettő-tizenéves éves korában, amikor egyszer csak elborította a felnőtt

szexualitás sürgető bizsergése – anyucija hogyan viselkedett vele szemben. Azok a testrészek lesznek első számú kiválasztottai – inkább apróbb részletekről (kezek, lábak, fülek) van szó, mint terebélyes darabokról –, melyek gyermekkorában kitüntetett figyelemben részesültek a családon belül. A nők egy része a természetre bízva a vizuális begerjesztés nemes feladatát – esetleg bizonyos, szociálisan elfogadható apró fogásokkal teszi meg vonzóbbá megjelenését –, vannak azonban, akik olyan ravasz trükköket alkalmaznak, mint például kacér fészkelődés széken, terpeszállás, terpeszállás ventilátor közelében fel-fellibbenő szoknyával, leejtett dolgok padlóról való fölszedése, popsik ringatása és tarkóra tett kézzel való nyújtózkodás. Utóbbi fogásoktól jól nevelt hölgyeket óva intenek, mert igen könnyen kihívhatják maguk ellen nőtársaik kíméletlen haragját és megvetését a sportszerűtlen eszközök használata miatt.

A vizuális begerjesztés mellett a fétisek szerepéről sem szabad megfeledkezni. Itt a ruha áll a középpontban, mégpedig azokhoz hasonló, amiket annak idején a család, különösképp a mama kedvelt. Egy férfi fétise törvényszerűen olyan tárgy lesz, ami a mamájában lakozó Gyermek fétise volt, és ha a kedves anyuka szekrényében otthon garmadával álltak a cipők, akkor férfivá serdült fia a női cipőkkel szemben fog gyermekien szenvedélyes vonzalmat érezni. Míg a felnőtt fiú cipőfétisiszta lesz, húga nagy valószínűség szerint cipőfétisisztina – bár a dolgok nem mindig alakulnak ilyen kiszámítható módon. Egy fetisiszta és a hozzá illő fetisisztina találkozásokkor mégsem ritka az ilyen párbeszéd:

Fiú: „Anyám szekrényei zsúfolásig tömve voltak cipőkkel.”

Lány: „Érdekes, az én anyáméi is!”

Melyek a következő tudattalan üzenetet hordozzák:

Fiú: „Anyám rajongott a cipőkért, akárcsak én, ezért imádom a tiedet is.”

Lány: „Apám rajongott anyám cipőieért, ezért imádom én is a cipőket, és boldog vagyok, hogy szereted az enyéimet.”

Ugyanez vonatkozik a bő keblekre, terebélyes popsikra, hosszú hajra, nadrágra, szűk szoknyára, mellényre, prémekre és lovagló-

csizmákra is. Ha egymásra épül az imprinting és a titkos családi szenvedély, a végeredmény frenetikus lesz.

A hangok talán még szenvedélyesebben gerjesztenek, mint a fétisek, egy-egy hangsúly egy életre elcsábíthatja az embert. Nemcsak a beszédhangok veszélyesek, hanem például a köhögés, a sírás vagy (régebben) a sóhajtozás is. Ha a férfi mamája asztmás volt, majdnem biztos, hogy a felnőtt fiú a sors kifürkészhetetlen akaratóból olyan feleséget választ magának, aki szintén ettől a betegségtől szenved. Az ilyen szexuális szelekció még az utódok választásaira is kihat, ily módon halmozva bizonyosfajta betegségeket a családon belül.

A begerjesztő hatású illatok szintén kora gyermekkorba nyúlnak vissza. Leggyakrabban a mama gőzölgő ebédjéhez kapcsolódnak, de idézhetnek kölni-, izzadság- és bármilyen más, hehezen megfogalmazható szagokat is.

Az eddig említettek, a látvány, a hang, az illat és a fétisek szociális gerjesztőknek számítanak, melyek bárhol és bármikor hatást gyakorolhatnak ránk, vannak azonban másféle, rejtettebb gerjesztők is. Ilyenek a szeretkezési pozitúrák és az erogén testrészek. Minden férfinak és nőnek vannak kedvenc pozitúrái, mint ahogy vannak ingerlésre kitüntetetten érzékeny és befogadásra legszívesebben felkínált szervei is. A bevezetőben már utaltam azokra a kézikönyvekre, melyekből a régi, megszokott pozitúrákat felfrissíteni vágyók vagy az önálló variációk kidolgozásához túl szegénylősek továbbképezhetik magukat. Az Egyesült Államokban léteznek olyan közösségek, ahol tilos a vaginán kívüli közösülés, sok vallás viszont – az egynél több élvezésre alkalmas szervvel gazdálkodó nők legnagyobb örömeire – megenged mindenfajta előjátékot akkor, ha maga az ejakuláció a hüvelyben történik.

A férfi minden tekintetben ideális szexuális partnere tehát az a nő, akinek fizikai megjelenése, hangja, kölnije és öltözködése épp az ő ízlése szerint való, továbbá a szexet is hasonló pozíciókban élvezi, és épp azon testrészeit bocsátja rendelkezésére, melyeket ő különösen előnyben részesít. A kezdeményezés vagy aktivitás és a szemérmesség vagy passzivitás aránya sem mellékes. A begerjedés oly elementáris erővel alakítja az emberek életét, hogy a felsorolt kívánalmaknak egytől egyig eleget tevő, stabilan a begerjedésre épülő házasságok minden vihart és megpróbáltatást túlélnek. A hivatásos lányokat feleségül vevő

férfiak azonban a hamarosan jelentkező anyagi természetű konfliktusokból okuiva nagyon jól tudják, hogy nem szabad kizárólag a begerjedésre bízni egy intim kapcsolatot. Mindenesetre fontos, hogy párunk gerjesztő hatást gyakoroljon ránk, és mi is órá.

Az eddig tárgyalt begerjedések úgymond azonnali vagy elsődleges reakciók voltak. Létezik késleltetett forma is, mellyel hatásosan lehet erősíteni a házastársi kapcsolatokat, ha az elsődleges begerjedés erőtlen lenne. A jó ételeket és italokat kedvelő férfi felizgulhat attól is, ha megpillantja rántást kavargató feleségét a konyhában,⁹ s minél gyakrabban kerül a sor ilyen alkalmakra, annál biztosabb, hogy gerjedelmét az ágyba is magával fogja vinni. Sok egyéb, a szexhez csak áttételesen kapcsolódó helyzet adódhat még egy házasság történetében, mely alkalmas a felek begerjesztésére, és minél több ilyen lehetőséget fedeznek fel egymásban, annál biztosabb, hogy gazdag szexuális izgalmakat rejtő mezőre bukkannak. A pszichológusok ezt hívják kondicionálásnak, az eredetileg a táplálékfelvétellel kapcsolatos tanulási forma után.¹⁰

A másodlagos begerjesztés olyan pároknál játszik lényeges szerepet, akik első látásra (szaglásra, érintésre) eredetileg nem váltottak ki egymásból különleges borzongásokat, de bensőséges érzelmi kapcsolatot sikerült kialakítaniuk. Az együtt töltött évek során a véletlennek, a gátlások levetkőzésének, a kíváncsiságnak vagy a pszichoterápiának köszönhetően meglelhetik egymásban az őket begerjesztő, fent említett, rejtett szexuális vonzerőt. Mindketten felfedezhetnek magukban olyan pajzán vágyakat, melyeket addig nemcsak egymás, hanem talán még önmaguk elől is eltitkoltak, és ami mindkettőjüknek igen jólesik. Az ilyen vágyak felfedéséhez bátorság kell, hiszen ha az egyik fél idegenkedik tőlük, akkor nagy bonyodalom keletkezhet belőle: meg kell találni a gátlások levetkőzése és az óvatosság közötti optimális egyensúlyt. Az ilyen másodlagos begerjesztések idővel igen kellemessé tudják kinőni magukat, ha mindkét fél felizgulásával végződnek, és mindenképpen meg kell különböztetnünk őket a semminél is rosszabb álbegerjedésektől vagy az egyoldalú kéjelgéstől.

A begerjedések az emberi kapcsolatok megédesítői, kiválóan ellensúlyozva az anyagi gondok, a háztartás, a mindennapi munkahelyi problémák és időnkénti kocsmázások szorítását.

Sokan alkohollal vagy drogokkal próbálják fokozni begerjedésüket, és nem gondolnak arra, hogy ilyenkor az alkohol gerjeszti be őket, nem a másik ember, és hogy hosszú távon ennek igen kellemetlen hatásai lehetnek. Nem beszélve arról, hogy a nők is szeretik azt látni, hogy mindenféle Martininál, marihuánánál és LSD-nél is nagyobb hatást képesek gyakorolni férjükre.

Ha egy házasságból hiányzik a begerjedés, mindig fennáll annak a veszélye, hogy előbb-utóbb külső kapcsolaton keresztül pótlódik. Gyakori eset, hogy a feleség kötelességtudóan megpróbál ugyan férje kedvében járni, de nem tud mindenben eleget tenni kívánságainak. Férje egy idő múlva már elő sem mer hozakodni (tán még önmaga számára sem) titkos vágyaival. A feleség keményen igyekszik, hogy kikényszerítse férje háláját, aki becsületből meg is próbál hálát érezni iránta. Fordulat akkor áll be, amikor a férj találkozik azzal a nővel, aki mindazt megteszi neki, amiről valaha is álmodott, sőt még annál is többet, ráadásul erőlködés nélkül, hálára sem tartva igényt. Szegény feleség ekkor úgy érzi, hogy férje rútul becsapta és kihasználta őt, aki pedig feláldozta érte egész fiatalágát. Mindez ugyanígy megtörténhet a feleséggel is. Mindkét esetben komoly veszély fenyegeti a biológiai készletek és a neveltetés keresztülszövőt házasságot.

Egy negyven feletti asszonynak nehéz tudomásul vennie azt, hogy ő maga is megadhatta volna férjének mindazt, amit fiatal barátnőjétől megkap, ha valamiképp hajlandó lett volna engedni belénevelt szigorú elveiből. A legtöbb asszony ilyenkor inkább a válópert választja, semhogy szülei elveit elárulva engedjen férje (és talán saját) vágyainak, melyek a hosszú évek elfojtásai után ijesztőnek, furcsának és bűnös élvhajhászságnak tűnnek. Ha már itt tartunk, javaslom, hogy vizsgáljuk meg közelebbről is ezt az élvhajhászt.

ÉLVHAJHÁSZÁS

Az élvhajhászás nem annyira spontán, viszont sokkal komplikáltabb, mint egy közönséges begerjedés. Mondhatni erőltetett. Egy okos és intelligens kéjenc szinte hallja a szenvedélyét kiváltó hangot a fejében. A gonosz Szülő hangja az, aki azt kiabálja a Gyermeknek, hogy egy ilyen izgató helyzetben kutya köteles-

sége felizgulni (17. c ábra), és a Gyermek – elsősorban azért, mert tényleg izgató a dolog – természetesen engedelmeskedik neki. A Szülői hang azonban addig hajszolja, míg túllép a normális szexuális állóképesség határán, kimerült és dühödt nem lesz.

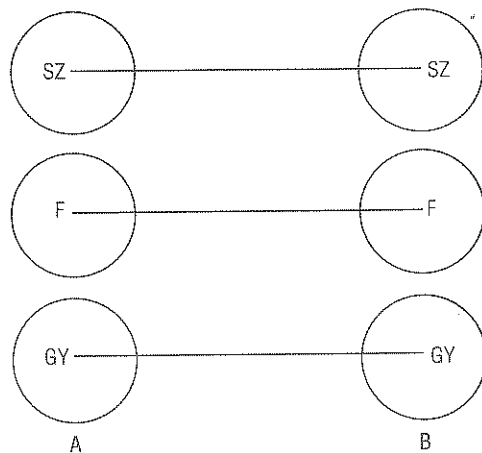
A képlet világosan megfogalmazódik de Sade márki *Filozófia a budoárban*¹¹ című könyvében, ahol egy elvetemült banda egyre csak gyötri és hajszolja a fiatal lányt, akinek – lévén ez első élménye – szinte kiapadhatatlan a lelkesedése. Később kiderül, hogy apja az, aki ennek a makacs kitartásnak a kikényszerítője: nem elég, hogy lányát meggyalázzák ezek a rutinos kéjelgők, hanem még feleségét is odadobja nekik. De Sade persze hetvenkedései ellenére igazából gyáva alak, aki nem állja ki a végső próbát: megretten az incesztustól, és kívülállókát használ fel az anya megerőszakolására és megrontására. Még azokban a filozófiai eszmefuttatásaiban sem tud magyarázatot adni erre a meghátrálásra, melyekkel két erekció közben szokta múlatni az időt.

Az élvhajhászás Gyermek–Gyermek kapcsolat, amelyben a gondolatainkban üvöltöző Szülőnek engedelmeskedve: „Még, még!”, „Élvezd már, a francba!”, „Nem érted, hogy jó?” – mindegyik fél csupán csak technikai szempontból érdeklődik partnere iránt. A Gyermek először azt gondolja: „De még mennyire az!”, majd „Azt hiszem, tényleg az!”, és „Nem is vagyok olyan biztos benne...”; végül „Ebben aztán semmi jó sincs.” A végén forrófejű Gyermek módjára fellázad, ami ebben az esetben bűnbánatként jelenik meg. A bűnbánat ezért mindig értékesebb, mint az erény, mert az erény engedelmesség, míg a bűnbánat lázadás.

HAVEROK

A kompánia eredetileg azokat az embereket jelenti, akikkel együtt eszel (kenyerestársak), mint ahogy a kamerád (= elvtárs, a spanyol *camara* [szoba] szóból) eredetileg a szobatársat jelenti.

Egy haverral az ember ebédelni, beszélgetni, szórakozni jár, és összes énállapotával együtt jól érzi magát a vele való haveri kapcsolatban. A jó haverok megosztják egymással Szülői előítéleteiket, Felnőtt-tanácsaikat és felhőtlen Gyermeki komolytalanságukat (7. ábra). A haverság általában kétszemélyes, eseten-

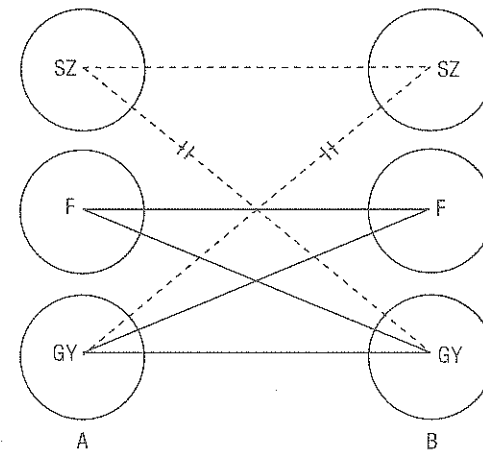

7. ábra
Társak

ként színezhetsz szex is; a partnerek nem szentelnek feltétlenül túl sok figyelmet egymás érdekeinek. Vannak meghatározott időtartamra szóló haverságok, mint például a nyári szünet, egy hajókirándulás vagy a katonaság alattiak. A haverok általában szeretik és megbecsülik egymást, kivéve akkor, ha mindketten ugyanazokat a pszichológiai játszmákat játsszák, és ellenségeskedés van közöttük.

BARÁTOK

A kapcsolatok következő fokozata a barátság. Lényeges, hogy normális körülmények között a barátságban nem kap szót a Szülői énéllapot, s a barátok – bár tanácsot adhatnak a másíknak – nem kritizálják egymás Gyermek-a-Szülőhöz módon. Tanácsaik Felnőtt-a-Felnőtt-höz vagy Gyermek-a-Gyermekhez kommunikációban (8. ábra) racionálisan és tényszerűen megfogalmazottak, nem tartalmaznak fenyegetést. Egy barát soha nem mondja (Szülő módjára): „A marihuána marhaság, és csak idióták szívják. Azért mondom, mert a barátod vagyok.” Ha tényleg barát, akkor így szól: „Ha ilyen nyíltan csinálod, akkor könnyen lesíthetnek akár húsz évre is. Hiányoznál.”

8. ábra
Barátok

A barátok „elfogadják” egymást. Megjegyzem, hogy az „elfogadás” szó jelentésével éppúgy nincs tisztában senki, mint a „közösségi”, „együttes élmény”, „ellenségesség”, „függőség” és a „passzív” kifejezések jelentésével sem. Ha megkérsz valakit, hogy magyarázza meg őket, ötlöni-hatolni fognak, azt mondják, hogy „Tudod, mire gondolok”, és ha értetlenkedsz, akkor ingerültek lesznek. Ingerültségük mögött az áll, hogy nem tudják a választ, és eredetileg abban bíznak, hogy te majd kihúzod őket a kátyúból, de te nem teszed meg ezt a szívességet nekik. Az elvont fogalmakat jelentő szavak megértésének egyedüli módja, ha diagramot rajzolsz arról, amire gondolsz. Szerintem a 8. ábra diagramja egész jól kifejezi, hogy mit jelent „elfogadni” valakit: a kritikus Szülőt lefegyverezték, és megfosztották minden rangjától.

Két olyan kivételes helyzetről tudok, amikor két ember között az aktív Szülői énéllapotok nem akadályozzák a barátságot, az egyik a kríziséllapot. Ilyenkor nem a bíráló, hanem a gondoskodó Szülő lép működésbe, és ha valóban bajba kerültél, akkor a barátod segítségére siethet anélkül, hogy kapcsolatodokban bármiféle kárt tenne. Küldetése lejártával azonban a gondoskodó Szülőt is vissza kell tessékelni szobájába, mert állandó fontosságával és mindenáron való segíteni akarásával megfojtja

a barátságot. Ez az egyik oka annak, hogy az anyák nem tudnak gyermekeik barátai lenni. Ha a bíráló Szülőt sikerül is leinteniük magukban, a túlféltő és beavatkozó Szülő akkor is beleüti mindenbe kéretlenül az orrát.

A másik helyzet, amikor az aktív Szülői énállapot megfér a barátsággal, a barátok közös – nem egymás, hanem az összes többi ember bírálatát célzó – kritikai platformja. A „Bizottsági Tagok” példáján már bemutattam ennek klasszikus előfordulását, ahol az összetartozás alapja a „tele van a világ rettenetes emberekkel (kivéve bennünket)” szemlélet. Ezek a barátok nem tesznek mást, mint az apjuktól és anyjuktól átvett gondolatokat ismételtetik, és ha a bennük élő „Szülők” egyetértésre jutnak, akkor ők is békésen megférnek egymással, még akkor is, ha legtöbbször értelmetlen és kellően át nem gondolt dolgokat hajtogatnak. A közös balgaságokban való hit feleslegessé teszi még a gondolkodást is.

A barátság szilárdabb a haverságnál. A barátok nemcsak ebédelnek, beszélgetnek, szórakozni járnak egymással, hanem egész életükre szólóan összetartanak, és segítenek egymásnak, ha kell.

Proust mondásának parafrázisával élve, a barát az, aki nem piszkál téged illúzióid miatt, mert ő is ugyanazokat dédelgeti magában.

INTIMITÁS

Minél közelebb kerülnek az emberek egymáshoz, annál inkább egymás felé fordul és bensőségebb lesz kapcsolatuk, ennél fogva a legszorosabb kapcsolatokról tudhatunk meg a legkevesebbet. Az emberek már vagy 5000 éve próbálják – mind a mai napig inkább kevesebb, mint több sikerrel – definiálni az intimitás fogalmát, most végre az énállapotok segítségével választ kaphatunk a kérdésekre.

Az igazi intimitás játszmaiktól és kizsákmányolástól mentes, őszinte Gyermeke–Gyermeke kapcsolat. Az eredeti szerződés még a részt vevő felek Felnőtt-énjei között kötötték, így sokszor anélkül is remekül megértik egymást elkötelezettségi és összetartozási kérdésekben, hogy egyetlen szót is beszélnének róla. A Felnőtt az egyetértés kialakulása után fokozatosan visszavonul a színéről, és ha a Szülő nem avatkozik közbe, a Gyermeke

egyre felszabadultabb és természetesebb lesz. Bár a Felnőtt mindig ott áll a háttérben, ellenőrizendő a szabályok és a kötelezettségek betartását, a valódi intimitás mindig a Gyermekei énállapotok között zajlik. A Felnőtt arra is éberem ügyel, hogy a Szülőt távol tartsa az eseményektől. Az egész intim kapcsolat sikere tulajdonképpen azon múlik, hogy a Felnőtt és a Gyermeke össze tud-e szövetkezni a Szülő féken tartására. Az sem rossz megoldás, ha megpróbálják elnyerni a Szülő jóindulatát, és engedélyt kérnek tőle a kapcsolat folytatására, sőt esetleg támogatására is. A Szülői beleegyezés segít a Gyermekeknek abban, hogy levetkőzzék az intimitástól való félelmeit, és hogy ne kelljen büntudatot vagy szorongást éreznie.

A három énállapot közötti beszélgetéseket bárki kifigyelheti, aki intim kapcsolatainak sikeressége érdekében szeretné megismerni őket. Ha odafigyel a bensőjében zajló hangokra, akkor hallani fogja, amint a Gyermeke hangosan követeli, hogy szeretné jobban megismerni azt a másik embert, mire a Felnőtt azt mondja, hogy „Én azt hiszem, hogy ő az igazi”, miközben a Szülő egyfolytában a társadalmi helyzetről vagy a felekezeti hovatartozásról dünnyög neki, vagy helyeslő megjegyzéseket tesz: „Nyugodtan szórakozzál csak, hiszen szabadságon vagy. Hazatérve úgyis beleveted magad majd a munkába” –, mire a Gyermeke mohón bólogat, és megígéri, hogy ezt fogja tenni.

Ha a Gyermekeknek sikerül leráznia a Felnőtt óvatosságát és a Szülő kötődését, diadalittas, ugyanakkor tudatos lesz. Ismét olyanok látja és hallja a világot, mint mikor még igazi szülei nem avatkoztak bele életébe. Ebben a mámoros függetlenségben nem kell többé definiálnia a dolgokat, ahogy azt a Felnőtt megkívánta tőle, és nem tartozik magyarázattal a Szülőnek sem. Szabadon és közvetlenül reagálhat mindarra, amit érez, lát vagy hall, hiszen ha a felek őszintén bíznak egymásban, akkor szégyenkezés nélkül tárják fel egymás előtt érzéseik, érzéseik és viselkedésük titkos világát.

Egy ilyen kapcsolat megteremtéséhez a Gyermekek el kell szakadnia belső Szülőjétől, mint ahogy ugyanezen okokból valószínű szüleitől is el kell távolodnia. Szexuális élete soha nem lehetne bensőséges és boldog, sem egy valódi szülővel a háta mögött, sem egy belső szülő fantomjával a takaró alatt. Felnőttje is kerékkötővé válhat azzal, hogy mindenben értelmet keres. Az értelem keresése, az, hogy a felnőttek nem engedik gyerekeiket

egyszerűen és tisztán örülni valaminek, a gyerekek betörésének első állomása. Amikor a csecsemő gyönyörködik egy madárka énekében, valamelyik szülő egyszer csak rámutat, és azt mondja: „Kismadár!”, és előbb-utóbb elvárják, hogy a gyerek is utánuk mondja: „Kismadár.” A későbbiekben azt is meg kell tanulnia, hogy mi a különbség a veréb és a szajkó között. A Felnőtt követelése akadályozni fogják a Gyermeket abban, hogy valóban halljon, de sajnos ezek nélkül a korlátozások nélkül nem lenne képes felnőni és életben maradni. A baj akkor kezdődik, ha valaki soha többé nem tudja felfüggeszteni a Felnőtt adatfeldolgozását, és felcseperedvén többé nem hallja meg a madarak énekét.

A látással is ugyanez történik. Szüleink azt nevelik belénk, hogy néhány különleges helyzettől eltekintve – ha például fodrász, bőrgyógyász vagy pszichiáter vagy – nem illik megbámulnunk az embereket.* Ennek eredményeképpen a legtöbb ötévesnél idősebb ember nem látja igazán a többieket. Egy intim kapcsolatban a felek visszatérnek eredeti ártatlan Gyermeki állapotukba, és lerázva magukról az összes Szülői tiltást és Felnőtt-követelést, ismét a maga romlatlan természetességében látják, hallják és tapasztalják a világot. A Gyermek szabadsága az intimitás legfontosabb eleme, mely napostól, holdastól és csillagostól együtt felforgatja és megédesíti az egész világegyetemet.

Egyoldalú intimitásnál – tipikusan balzaci helyzetben – csak az egyik partner hajlandó feltárulkozni, a másik nem. Csak az egyik félnek fontos szeretni és szeretve lenni, a másik csak elfogadni akar, adni nem. Lelkiismeretlen emberek gyakran húznak hasznot ilyen kapcsolatokból. Különösen prostituáltak,

* Bizonyos szakmák képviselőinek meg van engedve a másik ember fürkészése, mégpedig maga a másik ember ad rá engedélyt azzal, hogy igénybe veszi szolgáltatásait. Mondhatni, hordozható fürkészési engedéllyel rendelkezik. Az illető szakember Szülője átmenetileg felfüggeszti a fürkészés tilalmát addig, amíg az a munka részének számít, vagyis a Felnőtt irányítása alatt áll. Néha a Gyermek titokban kihasználja az ellenőrzés átmeneti lazaságát, és magánfürkészéseket végez, néha pedig a becsstelen Szülő az, aki visszaél az engedéllyel (lásd a 17. c ábrán vázolt élvhajrázás mechanizmus példáját). Az, hogy a Gyermek mikor érez büntudatot szófogadatlanúsága miatt, attól függ, hogy az – azonos vagy ellenkező nemű – Szülő élvhajrás-e, vagy sem.

kurtizánok,* selyemfiúk és szerencsevadászok értenek ahhoz, hogy előcsalogassák a bizalommal teli Gyermeket az emberekből, anélkül hogy ők maguk vásárra vinnék a bőrüket.

Az „intimitáshelyzet”,* amikor két ember szemtől szemben ül egymással, és tekintetük egymásba fonódik, miközben nyíltan beszélgetnek egymással, sok érdekes dolgot elárul az intimitás lényegéről.¹² Először is kiderül, hogy két, bármilyen nemű ember – akár ismerték korábban egymást, akár nem – megfelelő körülmények között akár tizenöt perc alatt képes meghitt és bizalmas légkört kialakítani, másodszer pedig, ha két ember valóban egymásra néz, valóban látja a másikat, és őszintén beszélgetnek, akkor szinte törvényszerű (már ilyen encounteres körülmények között), hogy megkedvelik egymást.¹³ Az ellenségesség tehát vagy annak tudható be, hogy az emberek nem látják igazán egymást, vagy annak, hogy nem tudnak őszintén beszélgetni. Az intimitás legádázabb ellensége a kritizáló Szülő és a kétszínű Gyermek. Az eddig megállapított dolgok megállják helyüket, de további következtetések levonásához mélyebb vizsgálatok szükségesek.

A szülőknél tartozunk annyival, hogy elmondjuk, hogy vannak gyermeküket őszinte látás-, hallás- és viselkedésmódra tanító szülők is, akik segítenek nekik abban, hogy elfogadják és ne keverjék össze az intim helyzeteket a szexualitással.

SZERELEM

Nem célom összefoglalni, hogy a szerelem hányféle definíciója ismert, a görög megkülönböztet *erosz*, *filosz* és *agapé* (vágy, barátság és érzelem) szavakat. Lévéen a szexualitás a témánk, az erősről, a testi szerelem édes mérgeről fogok beszélni.

* E szakmabeliek díjazás szerinti osztályozásánál különbséget kell tennünk a gyalogkurva – akinek előre fizetnek, és legfeljebb 1000 forintot –, az úri kurva – aki utólag kapja ennél jóval magasabb, pénzben vagy egyéb javakban kifejezett tiszteletdíját – és a kurtizán között, akinek oly magas a jövedelme, hogy ügyvédet tart behajtására és kezelésére.

**A szituációt tíz évvel ezelőtt a San Franciscóban tartott Tranzakcionális Analízis Szemináriumon alkalmazták először, azóta az encounter-csoportok állandó gyakorlatává vált. Nagy mulatságomra szolgált, mikor a minap valaki, aki nem ismerte a történetét, bemutatta nekem.

A testi szerelem, éppen azért, mert testi, sohasem mentes a kéjtől, pontosabban a kéjvágytól; szerelmesnek lenni pedig azt jelenti, hogy saját érdekeinket a szeretett személy érdekei mögé helyezzük. Ez különbözteti meg az igazi szerelmet minden más kapcsolattól, melyek között a legszebb és legnemesebb, a legjobb tulajdonságokat magában hordozó: egyszerre rejt odaadást, tiszteletet, barátságot, intimitást és begerjesztést, s mind ezt egy sajátos bájjal és elhivatottsággal fűszerezve.

Ilyen kapcsolat csak akkor jöhet létre, ha az éber tekintetű, fülét hegyező Szülő és a kiábrándítóan józan Felnőtt éppen szolgáltatón kívül van. Ez az a pillanat, amikor az emberek szerelmebe esnek. Attól a pillanattól fogva, ahogyan ez megtörténik, nincs többé egymás előítéletekkel terhes méregetése, sem az életteli, kirobbanó viselkedés visszafogása (hacsak nem gyengéd megfontolásokból). A szerelem Gyermek-a-Gyermekhez kapcsolat, melyben a Gyermek még éretlenebb, mint az intim helyzet főszereplője, ugyanis az intim helyzetben olyanak látja a világot a maga természetességében, amilyen, itt viszont szerelembe esve senki más által nem látható virágkoszorúkkal ékesíti fel, glóriát fon szerelme tárgya és a világ köré. Olyan elsődleges látásmód az övé, mint amilyen a csecsemő pillant anyjára, akit nem csupán a világ legszebb teremtményének lát, hanem aki számára ragyogó kisugárzásával bearanyozza az egész világot.

Van, aki az LSD-től kapja meg ezt az érzést. A különbség annyi, hogy a kölcsönös szerelemben az emberek egymással vannak elfoglalva, egymásnak örülnek, s nem pusztán annak, ami a képzeletükben nyílik. A drogok az embereket próbálják pótolni, de az igazi emberek jobbak, mint a drogok. Az LSD hatása alatt álló ember mérgezi magát, míg a szerelmes a lehető legtisztább állapotban van. Megszabadult mind a Szülő, mind a Felnőtt egészségtelen felügyelete alól, és a benne levő Gyermek éppen az emberi faj Holdra szállás utáni legizgalmasabb kalandjára készül. A drogok miazmás ölelésében egy embertelen és személytelen erő foglya, aki nem hallgat rá, nem érti meg, és nem törődik az érdekeivel. A szerelem józanságában a legigazibb valóság öleli, aki nemcsak hallgat rá, és megérti még azt is, amit ki sem mond, hanem a lehető legjobbakat kívánja neki minden téren. A szerelem édes csapdájából senki nem távozik könnyek nélkül.

Egyesek szerint még az egyoldalú szerelem is jobb, mint a semmi. Szerintem pedig olyan, mint a félbevágott kenyér, ami hamar kiszárad vagy megpenészedik.

A KAPCSOLATOK OSZTÁLYOZÁSA

A kapcsolatok osztályozása nem könnyű feladat, mert noha vannak tiszta kapcsolatok is, többségük erősen vegyes jellegű. Akkor lehet legjobban helyükre illeszteni őket, ha mindegyiket tüzetesen, lépésről lépésre átvizsgáljuk. Az alábbi példa jól mutatja a kisebb vagy nagyobb nehézségeket, s azt, hogy a kapcsolatdiagram segítségével hogyan lehet megoldani őket.

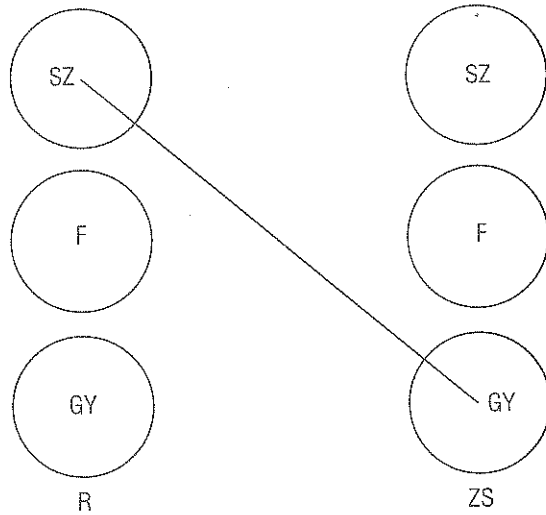
Zsuzsa, a húszas éveit taposó fiatal hölgy imádta a gyerekeket, és igen erős volt benne a fészekrakási ösztön, ugyanakkor minden kapcsolatából elmenekült a férfiaktól és szexualitásuktól való félelmében. Feladatunk az volt, hogy játszmáit, melyek a túl komolyra forduló kapcsolatok idő előtti megszakítására irányultak, az intimitás és a szerelem keresésébe fordítsuk át. Menet közben ilyen beszélgetéseink voltak:

Zsuzsa: Egész jól kijövök Rogerrel, de ez még nem szerelem, csak dugás. Jó barátok vagyunk, de ezzel az erővel akár a bátyám is lehetne. Megjavítja az elromlott dolgokat, aztán ágyba bújunk. Nem félek már a szextől, de sok jót sem tudok mondani róla.

Orvos: Kár, hogy a pénisz másik végén férfi is van, igaz?

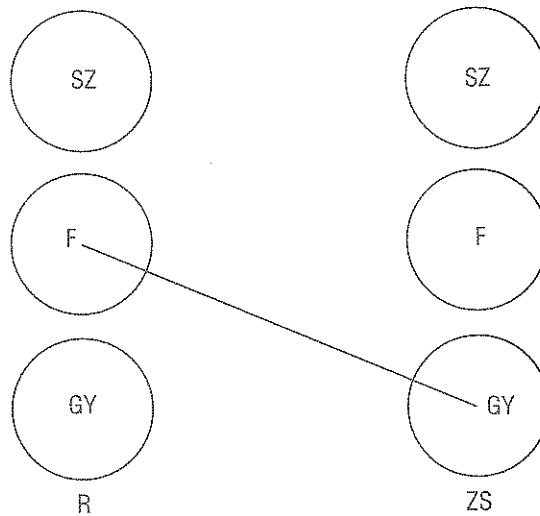
Zsuzsa: Sajnos. Sokkal egyszerűbb lenne az élet, ha nem lenne. Egyrészt elszórakozgatnék a pénisszel, másrészt lenne valaki, aki gondoskodna rólam.

A tranzakcionális analízis nyelvére lefordítva, Zsuzsa azt szeretné, ha Roger a gondoskodó Szülő, a segítőkész Felnőtt és a vonzó Gyermek szerepei között ingázna, míg ő maga inkább Gyermeki énállapotban marad. Elbeszélése alapján azt hinnénk, hogy haverságról vagy barátságról van szó, de kapcsolatuk mindkettőtől különbözik. A haverság (7. ábra) egy „átellenes” kapcsolat, Szülő-a-Szülőhöz, Felnőtt-a-Felnőtt-höz vagy Gyermek-a-Gyermekhez, míg itt keresztezett nyilak is vannak. A haverság szimmetrikus, a felek egyenlőek, a Zsuzsa-Roger kap-

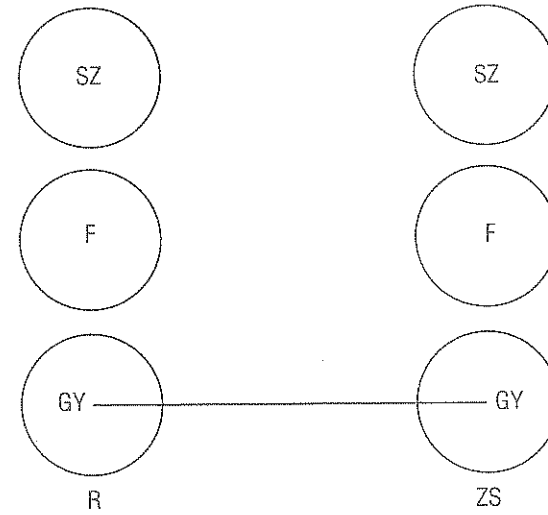
9. ábra

Aszimmetrikus SZ-GY kapcsolat. „Egy férfi, aki vigyáz rám”

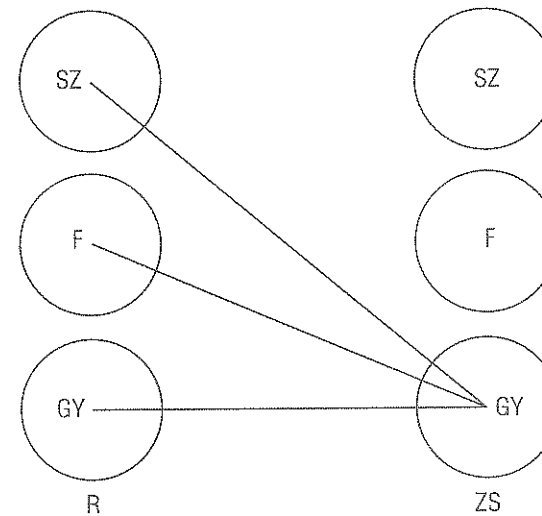
10. ábra

Aszimmetrikus F-GY kapcsolat. „Mindent elintéz”

11. ábra

Szimmetrikus GY-GY kapcsolat. „A kuki mint játékszer”

12. ábra

Teljes kihasználás. A Zsuzsa-Roger kapcsolat

csolat viszont nem az. A barátság (8. ábra) keresztezett, de csak kivételes helyzetekben viseli el a Szülőt, jóllehet a Zsuzsa–Roger kapcsolatban a Szülő lényeges szerepet játszik. Ráadásul a barátság szimmetrikus, az ő kapcsolatuk pedig nem.

A ZS–R kapcsolatnak három, Zsuzsa által elmesélt helyzetben Zsuzsa mindig megmarad Gyermekeknek (9–11. ábra), míg Roger folyamatosan átvált egyikből a másikba. Ha ezeket a diagramokat egymás mellé helyezzük, átfogó képet kapunk kettőjük viszonyáról (12. ábra), s egyben jóslásokat is tehetünk a jövőre vonatkozóan. Nem nevezhető sem megfelelő munkatársi kapcsolatnak (F–F), sem jó házastársinak (melynek háromnál több vektora kell legyen ahhoz, hogy rendszeren működjön) – a haversággal és a barátsággal való összeegyeztethetlenségét már megbeszéltük. A fennálló aszimmetria miatt intimitásról és szerelemről sem lehet szó. Következésképpen Zsuzsának sürgősen meg kell változnia, vagy úgy, hogy pszichoterápiára jár, vagy úgy, hogy talál magának egy olyan barátot, aki segít legyőzni Gyermeki félelmeit és elfogadni a kapcsolat egyenlőségét. Azt jövendőlnénk tehát, hogy ez a jelenlegi ZS–R viszony nem lesz hosszú életű (így is lett). Jóllehet Roger sem távozott üres kézzel, főleg ami a szexuális oldalt illeti, Zsuzsa részéről a kapcsolat szintiszta kizsákmányolás volt, melyben Roger mindhárom énállapotát saját szükségletei kielégítésére használta, anélkül hogy bármit is kínált volna cserébe (szerencsére Roger ezt-azt bespájzolt).

Az eddig tárgyalt kapcsolattípusok mindegyike lehet szexszel fűszerezett, nézzük, mit mutatnak közelebről.

Ismerősökkel folytatott vagy alkalmi szex. Megtörténhet „véletlenül”, hirtelen felindulásból, pénzért, bizonyításképpen, „kivagyiságból” vagy különlegesen unalmas helyzetekben az idő agyonütésére.

Munkatársi vagy hivatali szex. Gyakori az egy műszakban dolgozók között. Az üzletemberek óvakodnak tőle, mondván, hogy jó szeretőt sokkal könnyebb találni, mint jó titkárnot, ugyanígy a bölcs titkárnök is azon a véleményen vannak, hogy a jó főnök a ritkább. Az etikai megfontolásokon túl a terapeutáknak – és okos pácienseiknek – is hasonlóképpen kellene gondolkodniuk: több az ügyes szerető, mint az ideális beteg vagy az ideális pszichiáter. Tele van ez az ország facér agglégényekkel, de rátermett pszichoterapeutát lámpással kell keresni.

Bizottsági szex. Ízlesek és pofonok kérdése. Egy igazi bizottságban még valahogy elképzelhető, de egy „Hát ez rettenetes” bizottságon belül rettenetes lehet.

Tiszteletből fakadó szex. Még akkor is életveszélyes, ha mindkét fél független, és potenciája teljes birtokában van. Ha nem nyújt maradéktalan és teljes kielégülést, a tisztelet hamarosan elhamvad a le nem hűtött szenvedély tüzeiben, s a hamuban csak a szemrehányás és nehezteles izzó parazsa marad.

Csodálatra épülő szex. Kitűnő alkalom autogram beszerzésére.

Gyengéd szex. Hmmm. Finom.

Haveri szex. Sokan felezik meg így a labkérüket.

Baráti szex. Semmi nem bolygatja meg annyira a barátságot, mint a szex, és semmi nem bolygatja meg annyira a szexet, mint a barátság.

Intim szex. Tyű!!!

Szerelmi szex. A nemi nedvek összecementálják a kapcsolatot, ráadásul még gyerekek is keletkeznek.

HÁZASSÁG

Házasság bármely fentebb tárgyalt kapcsolatból születhet, és bármelyiket tartalmazhatja is, úgyhogy nem vállalkozom ennek a bonyolult kapcsolatnak az elemzésére, mely egyedül csak az Egyesült Államokban évi 500 000 váláshoz vezet. (Tanulság: a válások elleni egyedüli orvosság a házasságok eltörlése.) Ajánlanék viszont egy olyan mesterséges osztályozási módot, mely két behozhatatlan előnnyel is rendelkezik: nem vezet félre senkit, és igen könnyen megjegyezhető, ugyanis az ábécé betűire (A, H, I, O, S, V, X, és Y) épül.

Az A típusú házasság szükségből kovácsol erényt. A feleknek kezdetben nem sok közük van egymáshoz, de hamarosan találunk valamit – mondjuk egy gyereket –, ami összeköti őket: ez az A betű két szárát áthidaló vízszintes vonal. Ahogy a napok telnek, egyre közelebb kerülnek egymáshoz, mígnem az A csúcán teljesen egymásra találunk.

A H házasság is hasonlóképpen indul, de a felek később sem találunk egymásra. Csupán csak az a bizonyos áthidaló vonal köti össze őket, egyébként mindegyikőjük ugyanazon az úton halad tovább, amelyiken elindult.

Az I házasság kezdetén egybekelt felek nem is válnak szét soha többé.

Az O házasság körben forog, nem jut sehonnan sehová, mígcsak a halál vagy a válás véget nem vet az egészeknek.

Az S házasság a boldogság keresésének jegyében telik, de a felek majdnem ugyanoda jutnak vissza, ahonnan elindultak, csak legfeljebb egy kicsit följebb. Ez a kudarc mindkettőjükből csalódást és elégedetlenséget vált ki, és – amennyiben többre kerül elválni – hamarosan a pszichoterapeutánál kötnék ki.

A V házasság szoros együttléttel indul, ami azonban hamarosan – talán már a nászút végére vagy a nászéjszaka után – véget ér, s attól fogva egyre jobban távolodnak egymástól.

Az Y házasság jól indul, de a sűrűsödő problémák oda vezetnek, hogy mindkét fél egy idő után a saját útját járja.

Vannak még más típusú házasságok is, de sajnos nem férnek bele a latin ábécébe, ezért majd más osztályozási rendszert kell kitalálnom.

JOGILAG SZABÁLYOZOTT KAPCSOLATOK

A kapcsolatok osztályozásának strukturális vagy énállapotok alapján történő osztályozása mellett nézzük át a törvény által szabályozott kapcsolatok szexuális vonatkozásait is. A rómaiak óta próbálkozik ez a szakma a személyes kapcsolatok jogi definíciókba történő begyömöszölésével és szabályozásával. A négy alapvető, a törvénykönyvekben is szereplő kapcsolattípuson kívül¹⁴ beiktattunk egy ötödiket is, mert ha ma még nem is számít személyes kapcsolatnak, bármikor azzá válhat.

Férj és feleség

A szex nemcsak megengedett férj és feleség között, hanem szinte kötelező: ha egy házasság nem „konszummálódik”, akkor bármikor fel is bontható. Másrészt az USA bizonyos államaiban szigorúan meghatározzák a házasságon belül megengedhető szexuális tevékenységek körét, és a szemtől szembe, vaginálisan történő közösülésen kívül minden mást bármikor börtönnel büntethető „fajtalankodásnak” nyilváníthatnak.

A törvény előtt tehát a szemtől szembe szeretkezés házasságnak, a hátulról történő pedig bűnözők által végrehajtott bűncselekménynek számít.

Szülő és gyermek

A szülő és gyermeke közötti kapcsolat tilos még a gyermek felnőtté válása után is, mert kimeríti az incestus fogalmát. A törvény csak a szélsőséges perverziókat, az erkölcs és a higiénia nevében elkövetett gaztetteket engedélyezi közöttük. Egy apa nyugodtan végigverheti gyerekeit – lányait is beleértve –, akár levetkőztetve is, vagy anya fiának, apa lányának naponta adhat orvosilag nem indokolt beöntéseket. Egy apának jogában áll randevúról hazatérő lánya bugyijába nézni, ellenőrizendő, hogy nem szeretkezett-e, továbbá mindkét szülő szabadon járhat-kelhet pucéron vagy végezheti dolgát gyerekei jelenlétében.

Őrök és foglyaik

Jogi szempontból igen bonyolult helyzetek alakulhatnak ki közöttük, de általában kimondható, hogy egy ör és egy fogoly között nem kívánatos a szexuális kapcsolat. Bizonyos esetekben egyenesen tilos, bizonyos esetekben megengedhető, ami igen nagy gyönyörűség forrása lehet. Ha a fogoly kiskorú, akkor életbe léphetnek a szülő és gyermeke közötti perverziók is.

Urak és szolgálk

Idetartozik a mester és tanítványai, a tanár és diákjai közötti kapcsolat is. Bevelt szokás (legalábbis gyakran előfordul), hogy az úr vagy az úrnő igénybe veszi alkalmazottainak szexuális szolgáltatásait, s ha a következmények sajnálatosak lennének, akkor az alkalmazottnak jogában áll törvényes jóvátételt követelnie. Az ilyen kapcsolatok egyfajta udvarházakban játszott orosz ruletthez hasonlíthatnak: ha nem jönnek be a szobalány napjai, a háziúr veszített. Hajdanán, amikor még tanár és tanítványai megtartották egymással a kellő távolságot, elképzelhetetlen volt a szex is, manapság a kapcsolat egyre bensőségesebbé, a szex pedig egyre hétköznapiabbá válik közöttük. A főnök és titkárnője is gyakran kerülnek ilyen – sokszor nem is olyan

rossz – helyzetbe, bár a kettős szerepek mindig kockázatosak. Vannak nagyon jó szeretők és nagyon jó titkárnők, de nem biztos, hogy mindkettőben kifogástalanul helyt tudnak állni, ráadásul a kétféle szerepkör ütközhet is egymással.

Szolgáltatók és fogyasztók

Törvény ugyan nem tiltja a szolgáltatók és fogyasztók közötti szexualitást, de az ilyen jellegű kapcsolatok bizalmi jellegéből fakadóan könnyen előadódhatnak kétértelmű helyzetek. A fogyasztó általában szó szerint kiszolgáltatott szolgáltatójának, megbízik ítéleteiben, és elfogadja tanácsait – hiszen ezért fordult hozzá; ez a helyzet például ügyvédek vagy szociális munkások és ügyfeleik, pszichiáterek vagy orvosok és betegek között. A szolgáltató által kezdeményezett viszonyt általában etikátlannak tartják, bizonyos esetekben a törvény sem engedélyezi. Vannak terapeuták, akik szerint javítja a beteg gyógyulási esélyeit, ez azonban nem igaz – a legtöbb esetben lerombolja a terápiás kapcsolatot, és a beteg még rosszabbul lesz.

A legkínosabb dolog, hogy a szerelem nem szerepel az eredeti szerződésben, és a beteg csak a kezelésért fizet, a szexért nem. Terapeuták és ügyvédek gyakran úgy kerülnek ki az etikai problémáikat, hogy előbb lerendezik az ügyet, majd azután ugranak bele a szexuális kalandba, ami jogilag lehet, hogy valóban rendezett, de etikailag egyáltalán nem. Néha a szolgáltató anyagi juttatásokat is kap szexuális szolgáltatásaiért, lesüllyedve ezzel egy selyemfű vagy egy kitarított szintjére.

Nem tudom, ki hogy van vele, de a kapcsolatok jogi osztályozása nekem korántsem nyújt akkora intellektuális élvezetet, mint a tranzakcionális megközelítés, sem analízisre, sem értelmezésre, sem jóslásokra nem alkalmas – ráadásul cinikus is. A többi módszer sem különb. A pszichoanalízis például elemezni képes ugyan a kapcsolatokat, de elfogadhatóan osztályozni már nem, és eljárásai jóval nehezkesebbek, mint a tranzakcionális analíziséi.

A Függelékben a kapcsolatok formális osztályozása iránt érdeklődők további információkat találnak.

JEGYZETEK

- ¹ Berne, E.: *Transactional Analysis in Psychotherapy*. I. m.
- ² Dutch, R. A. (ed.): *Roget's Thesaurus*. Hamondsworth, 1966. Penguin Books.; Liddell, H. G. és Scott, R.: *Greek-English Lexicon*. Oxford, 1883. Clarendon Press.
- ³ Amennyire csak lehet, megpróbálom elkerülni a „kapcsolat” szó használatát, számos olyan egyéb kifejezéssel együtt, amelyek a pszichoszociális zsargon emblémáivá váltak. Akkor teszek kivételt, ha a szavak valamelyike szigorúan visszaadható egy ábrában. Ilyenkor a „kapcsolat” kifejezés sajátosan azt jelenti, amit a szerkezeti-kapcsolat-diagram képvisel.
- ⁴ Pontosan ez történt, amikor egy rákkórházat a Gyógyíthatatlanok Otthonából (Montrealban, Kanadában gyermekkoromban tényleg volt egy ilyen nevű intézmény, s már akkor is tudtam, hogy van valami baja koncepcióval) együttműködő közösséggé alakították át, ahol mindenkinek megvolt a maga dolga. Ahelyett, hogy a halált várva naphosszat az ágyban feküdtek volna, a betegek kezdtek jól érezni magukat, ahogy visszatértek az életbe, miközben mint mindannyiunkra, várt rájuk a halál. Lásd: Terminal Cancer Ward: Patients Build Atmosphere of Dignity. *Journal of the American Medical Association*, 208:1289, 1969. május 26. Valamint: Cancer, Emotions, and Nurses. *Summary of Scientific Proceedings*, Amerikai Pszichiátriai Társaság, 122. évi találkozó, Washington, 1969.
- ⁵ Lorenz, Konrad: *Salamon király gyűrűje*. Budapest, 1970. Gondolat.
- ⁶ A szimbolizmusnak ez az elemzése eltér attól a pszichoanalitikus felfogástól, melyet Ernest Jones klasszikus cikke fejt ki: *The Theory of Symbolism*. In: E. Jones: *Papers on Psycho-Analysis*. 1913. 5. kiadás: 1948.
- ⁷ Ford, C. S és Beach, F. A.: *Patterns of Sexual Behavior*. London, 1965. Eyre & Spottiswoode.
- ⁸ Nem metafizikus gondolat a „szagtalan szagok” fogalma, vagyis az olyan vegyi anyagoké, melyeket egy ember teste „közöl” a levegőn keresztül, s melyek képesek úgy befolyásolni mások viselkedését, hogy azok nincsenek tudatában annak, mi is történt. Először is, az ilyen anyagok úgy működnek, mint a testszagok, kivéve, hogy a vevő nem érez semmiféle szagot. Másrészt az olyan szagtalan gázok, mint a szén-monoxid s bizonyos harci gázok, valamint a radioaktivitás, mely szintén szagtalan, képesek a viselkedés befolyásolására, bár hatásuk káros elváltozásoknak köszönhető. Harmadrészt, a rovarok, például a molylepkék kibocsátanak ilyen anyagokat, s mind a molyok, mind az emberek belélegzik őket, de az ember nincsen tudatában jelenlétüknek. Rovaroknál feromonoknak nevezik eze-

ket. Ezek olyan hormonok, melyek stimulálják a fiziológiai vagy viselkedési válaszokat egyazon faj más egyedeinél. A fajspecifikus-ságot jellegzetes ketongyökök biztosítják. Nem lehet megtudni, vajon a hím moly „szagolja-e” a nőtény kibocsátotta feromonokat. Tudjuk azonban, hogy a szaglőreceptorokat befolyásolják ezek. Ezt elektroantennogramok segítségével meg lehet állapítani. (Schneider, D. és Seibt, U.: Sex Pheromone of the Queen Butterfly: Electroantennogram Responses. *Science*, 164:1173–1174, 1969. június 9.)

⁹ Azért utalok úgy a feltételes izgalomra, mint „lehetségesre”, mert nincsen klinikai anyagom ennek alátámasztására. Kézenfekvőnek s kétségtelenül reményt keltőnek hangzik, amit mondtam róla. Sajnos amikor egy frissen elvált asszonyt kérdeztem erről, azt válaszolta: „Határozottan nem! Ez egyszerűen nem működik így!” Világosan sugallta azt, hogy tudja, mert kipróbálta a saját konyhájában. Úgy-hogy hagyjuk meg pusztán lehetőségnek, amennyiben ez meg tudja nyugtatni az aggódo feleségeket, a kísérleti pszichológusokat és a viselkedésterapeutákat.

¹⁰ Pavlov, I. P.: *Válogatott művei*. Budapest, 1953. Akadémiai Kiadó.

¹¹ De Sade, i. m.

¹² Berne, E.: The Intimacy Experiment. *Transactional Analysis Bulletin*, 3:113, 1964.; és More About Intimacy, uo. 3:125, 1964.

¹³ Bár ezekben a „kísérletekben” a „tetszik” szót használták, valami többről is szó van, annak a különös utókapcsolatnak megfelelően, melyet az irodalomban így jellemeznek a (hivatalos vagy nem hivatalos) kínzók s áldozataik között, ha azok tényleg egymásra néznek, s őszintén beszélnek egymással.

¹⁴ Ebben a bemutatásban a kaliforniai polgári törvénykönyvet követem, bár nem szigorúan.

5. SZEXUÁLIS JÁTSZMÁK

BEVEZETÉS: BOLOND VILÁGBAN ÉLÜNK

A szex élvezhető magányosan, csoportosan vagy párban, lehet az intimitás záloga, szenvedély, megkönnyebbülés, kötelesség vagy az idő mútatásának, az unalommal való szembeszállásnak az eszköze. Ez az Unalom a Halál fullajtárja, aki előbb-utóbb gazdája elé tereli összes áldozatát – kit betegség, kit baleset áldozataként, kit mások akaratából. Valójában nem az idő száll el, hanem mi szállunk keresztül az időn. Egy régi hasonlat szerint mindnyájan egy folyó partján állunk, és nézzük a rohanó habokat, pedig épp fordítva van. Nekünk kell átkelnünk a tengeren, akár egymagunkban küszködve az elemekkel, mint egy Atlanti-óceánon hánykolódó evezős, akár sokadmagunkkal bezsúfolódva egy hajóra az üzemanyagtartály és a robotpilóta közé, ahol nincs más dolgunk, mint eljátszani a tajtrészeg vagy józanságát mindig megőrző fedélközi utas szerepét. De jó lenne könnyű kis kétárbocos hajóra szállni, vitorlát bontani a rohanó szélben! Vagy valami nagyobbra át, állj, gyerünk, ez az, mindent kioldani, teljes vitorlázattal röpteni ezt az ötárbocost, az egyedüli hajót a világon, melyet úgy építettek, hogy képes legyen biztonsággal átkelni az Óperenciás-tengeren! Repüljünk megállás nélkül, egy pillantást se vessünk az alattunk kavargó világra!

Városainkban és erdeinkben madarak milliói élnek – hányat hallottatok ma, igazán odafigyelve, énekelni? Városainkban és erdeinkben fák ezrei növekednek, hányan láttatok ma, igazán odafigyelve, egyet is közülük? Íme az én végtelen történetem: minden héten ötször elmegyek az irodámból annak a kis falunak a postájára, ahol lakom. Már két éve ugyanazon az útvonalon jártam, mindennap, oda-vissza – ez körülbelül 500 alkalom –, amikor hirtelen felfedeztem, hogy az egyik sarkon két bozontos pálma áll, közöttük pedig kaktusz nő. Pontosan 499 alkalommal vakon mentem el e mellett a csoda mellett, anélkül hogy bármit láttam volna belőle, csak azért, mert siettem a postahivatalba, hogy elhozzam a leveleimet, s majd siethessek vissza az irodám-

ba, hogy válaszolhassak rájuk, hogy aztán majd elmehesek a postahivatalba a válaszokért, hogy meg tudjam aztán azokat a válaszokat is válaszolni, hogy másnap még több levelet kapjak, amiket ismét meg tudok majd válaszolni. Életemet elzalogosította egy önként a hátamra vett teher, amit sohasem fogok tudni teljesen kifizetni, de bármikor lerázhatok magamról. Gondosan belerakva darabjait a falucska önkormányzata által kihelyezett szemétgyűjtőbe, hogy ne szemeteljem velük össze az utcát.

Egy bécsi szálloda ágyában jut eszembe ez a történet, amit hallgatom az éjszaka csendjét és az ébredő élet hajnali mocorgását, a reggeli Bécs lassú keringőjét. Először a hatórás emberek perdülnek az utcára, hogy előkészítsék a terepet a hétórás embereknek, akik nemsokára készen állnak a nyolcórás emberek fogadására, akik majd a kilencórás emberekről fognak gondoskodni. Ők pedig kinyitják üzleteiket és irodáikat, hogy az üzleti élet és a vásárlás pontban tízkor elkezdődhessen, hogy aztán délben becsukhassanak, és az emberek hazamehessenek ebédelni, hogy aztán két órakerében ismét kinyithassanak, s hogy ötkor letehessék a munkát, hogy hatra hazaérhessenek és hétig megvacsorázhassanak, hogy legyen idejük átöltözni, és a színházban legyenek nyolckor, hogy tizenegykor ágyba bújhassanak, hogy jól kialudhassák magukat másnap reggelig, amikor vidáman és frissen ismét felkelnek ötkor, hatkor, hétkor vagy nyolckor.

Aztán ott van nekik az a dal a szomorú vasárnapról, amikor mindezt nem kell megtenniük, és aznap pedig néhányan a Dunába fognak ugrani. A Duna egy folyó, és habjai hátukra veszik és elringatják ezeket az embereket, amit az idő sohasem tenne meg velük. Mert az idő nem folyó, s nekünk tengeren kell átkelnünk, a születés zajos fövenyéről a halál összepiszkolt partjára. A vizek démoni ereje nem dalszövegírók által kiagyalt romantikus történet (Nepenthes en tw potamouthanaw^{*,1}),

*Hat óra: azt hiszem, a buszsofőrök. Hét: azt hiszem, a szakácsok. Nyolc: pincérnők, legalábbis egy részük.

**Na jó, itt a megfejtés: Nepenthes (mai helyesírással Nepenthe) egy olyan ital, mely gyógyír minden fájdalomra, haragra, bánatra és bajra. Szép Heléna kapta ajándékba egy egyiptomi lánytól, és borát szokta feltűzelní vele. Az *Odüsszeia* IV. könyvének alapján nem lehetetlen, hogy valamilyen hasisszerű anyagról van szó. A többit én találtam ki. A Potam szótó folyót jelent, mint a hippopotamusban (víziló), a Thanat pedig halált. Összeolvasva az a jelentése, hogy a folyó-halál gyógyitala véget vet az összes gondnak.

ugyanis Bécsben évenként legalább 500 ember megöli magát. Tudják, melyik ország büszkélkedhet a legmagasabb öngyilkossági aránnyal a Földön? Magyarország. Nesze neked kommunizmus. És melyik következik utána? Ausztria. Nesze neked demokrácia. Avagy, mivel mindkét országon ugyanaz a folyó folyik keresztül: nesze neked Duna. Melyik az a kommunista ország, ahol alacsonyabb az öngyilkossági arány, mint az amerikai demokrácia fehér lakosai között, de magasabb, mint az amerikai demokrácia színes bőrű lakosai között? Lengyelország, hát persze.²

Ha az idő nem száll el, hanem nekünk kell átrepülnünk rajta, akkor meg kell szervezni és be kell osztani életünket. Ne csak üldögélj, hanem csinálj is valamit! Mi a program délelőtt, délután vagy este? Anyukám, nincs semmi dolgom! Látod, csak a napot lopja. Rengeteg dolgom van. Ki az ágyból, hétalvó. Kejjk i azágy búmer uty tökönrugglakhoty eszász. Ne csinálj semmit, csak ülj le, és óránként egymillió dollárért kitöltöm az idődet a 99. csatornán. Egymillióért? Megéri, barátom, fizess neki akár kétmilliót is, ha teheted.

A szex az egyik legfontosabb időstruktúrázó eszköz, bár az eunuchok is egész jól feltalálják magukat, igaz? Abdul apó, Európa és Ázsia beteg embere üldögél a Szeráj lugasainak az árnyékában, és valami mulatságra vágyik – ne bízz meg benne, mi haszna, hogy levágták tojásait, ha a keze még megmaradt? A szex a fejekben lakik, nem a herezacskókban. A saját károdon fogod megtanulni, hogy csak vigyázva járkálhatsz vágyaid után, mert sekély e kéj. Azt mondják, én vagyok Rettegett Abdul, pedig csak sajátos a humorom. Vigyél vissza a régi Isztambulba és az Aranyszarv-öböl buja sűrűjébe, és hozd ki a lányokat a mocskos mulatókból, és vidd vissza őket a biztonságos háremekbe, akarom mondani, menekítsd ki őket a mocskos háremekből, és vidd őket vissza a biztonságos mulatókba... Csináld, ahogy akarod, öreg!

Lehet, hogy másból is áll az élet, nem csupán szexből, akkor viszont nem csinálhatod állandóan, de még csak nem is gondolhatsz rá éjt nappallá téve. Az állatok is csak ősszel és tavasszal teszik, maradék idejükben pedig esznek, és esznek, és esznek. Ki akar állat lenni? *Vive la différence!* Az a kis különbség, ami az embereknek fontosabb, mint alapvető késztetések, az evés és a szeretkezés, és ami az evések és a szeretkezések között gyakran

eszükebe is jut: az, hogy Saját Maguk is fontosak. Nagyobb szükségük van arra, hogy Valakik legyenek, Énjük, Selfjük legyen, mint az evésre és a szeretkezésre (mely utóbbi nem is annyira életbe vágó). Bár sajnos alighanem ez is csak illúzió.

SZÜLŐI PROGRAMOZÁS

Az ember már születésétől fogva azt teszi, amit mondanak neki. Az állatok többsége nem, és ez az igazi különbség. Persze, mint mindig, az emberek itt is rosszul tájékozottak. A buja embereket (sokan) állatiasnak hívják, jöllehet az emberek természetüknél fogva bujábbak az állatoknál; egyébként egy aszexuális állatot miért nem hívnak soha embernek? A kegyetlen embereket is állatiasnak nevezik, pedig kegyetlen állat nincsen, csak éhes. És pont az embert tartják szabadnak, mikor valamennyi állat közül ő a legengedelmebb!

Vannak állatok, amelyeket be lehet tanítani cirkuszi mutatványokra, de nem lehet megszéldíteni őket, más állatokat szelídíteni is lehet és idomítani is. Az embert már születése pillanatától szelídítik, és egész életét mutatványok betanulásával tölti: először Anyu és Apu idomítják, majd tanárai, majd bárki, aki a közelébe férkőzik, háborús és forradalmi trükkökre vagy a béke mutatványaira. Forradalom! Ha! Hátrább az agarakkal, Alex! Inkább Joe műsorában leszek mostantól kötélháncos. Higgy, dolgozz és engedelmeskedj! Ha nem hiszek Péternek, Pált fogom szolgálni. Elég egy kartartás, hogy azt mondjam: Ktartás. Ma ő, holnap Mao. Jobb ma egy veréb, mint holnap egy véreb. Az embert engedelmességre teremtették, enged, enged, engedj az engedelmesnek, vagy engedelmeskedj a polgári vagy polgárírtó engedetlenségnek. Állj sorba a jobb, állj sorba a bal oldalon, ne csámborogj! Csámborogj, ne állj sorba! Melyik oldalon csámborogjak? Melyik oldalon csámborúzzak? Ne háborúzz! Lépj be, lépj fel, és lépj le! Ez parancs! Ne hallgass azokra a disznókra, hallgass ezekre a disznókra, a tieidre! Légy anarchista! Légy független, a francba! Légy eredeti, ne úgy, hanem így! Megparancsolom, hogy érezd jól magad és légy természetes!

Ilyen az élet.

Már az első napokban elkezdik tanítani a csecsemőnek nemcsak azt, hogy mit kell tennie, hanem hogy mit kell látnia,

hallania, tapintania, gondolnia és éreznie. Azt is rövidesen megtanulja, hogy nyertesnek vagy vesztesnek született-e, és hogy milyen lesz majd halála. Az instrukciók oly erősen belevésődnek agyába és tudatába, mintha lyukkártyákkal beprogramozták volna egy bank számítógépébe. Amit idősebb korában függetlenségnek és autonómiának gondol majd, az nem lesz több, mint a kártyák közötti választás lehetősége, a jó öreg kártyák pedig élete végéig ugyanazok maradnak az eredeti, még születésekor beprogramozott lyukakkal együtt. Vannak, akik fellázadnak, és megrészegülnek a szabadság érzésétől, pedig ez csak két dolgot jelenthet: vagy olyan kártyákra bukkantak, amiket eddig még történetesen nem vettek egyszer sem elő, vagy egy-két kártyát véletlenül fordítva dugtak vissza, és így épp az ellenkezőjét teszik annak, ami rajta áll. Gyakran ezzel csak egy különleges kártyán szereplő utasítást követnek, mely így szól: „Amikor 18 (vagy 40) éves leszel, vedd elő ezeket a használatlan kártyákat, vagy a következőket tedd be fordítva!” A másik lázadó pedig az alábbi utasítás szerint cselekszik: „Amikor 18 (vagy 40) éves leszel, hajtsd ki az A sorozat összes kártyáit, és helyüket hagyd üresen!” Ezt az üres helyet aztán minél hamarabb ki kell majd tölteni új programokkal, melyek származhatnak drogoktól vagy egy új népzvezértől, mindegy. Ezek az emberek abbeli igyekezetükben, hogy nehogy hájfejűek vagy fafejűek legyenek, buggyantagyuak és hígagyúak legyenek.

Öt- vagy hatéves korára (bizony!) minden ember kivétel nélkül megkapja életének forgatókönyvét, amit szülei írtak neki. Benne van, hogy milyen életet fog élni, hogyan végzi majd, nyertes, nyeretlen vagy vesztes lesz-e belőle. A nagyszobában történik-e meg a nagy esemény szerettei körében, vagy a városi kórház folyosóra rakott pótágyán, esetleg törött szárnyú madárként hull alá a Golden Gate-öböl hideg és kemény vizébe. Öt- vagy hatévesen természetesen még nem tudhat mindent, de hallott már győztes orozlánokról és sötét folyosókról és a víz tetején sodródó döglött halakról. Azt is tudja, hogy vannak, akik elsőik vagy másodikik lesznek, mint apja vagy nagyapja, és vannak, akik utolsóik, mint az az öregember itt, aki már csak a pohárba tud kapaszkodni. Szabad országban élünk, de ne félj. Szólásszabadság van, így hát figyelj jól ide. Ha te nem vigyázol magadra, senki nem teszi meg helyetted, mert a: a) vigyááá,

nefomveg, vagy a b) vigyelasztamocs koskezzétapéncemtül, és a c) uccasep róvagytolvajja karszlennivagyami? – nem segít.

Üsd vissza! Nem kellett volna megütnöd. Kérj bocsánatot! Vigyázz! Majd adok én neked bőgnivalót, te kis szörnyeteg. Legyél mérges, suta, büntudatos, ijedős, sértett! Megtanítom neked, hogyan kell gondolkodni és érezni. Ne gondolj ilyesmikre! Gondold át még egyszer, míg úgy nem látod, mint én. Megmutatom, hogy kell csinálni. Csak így lehet megúszni a dolgot. Azt sem tudod, mi leszel, ha nagy leszel? Majd én megmondom neked. Légy jó! Tedd azt, amit mondanak neked, Adolf, és ne kérdezősködj! Légy más, mint a többi! Miért nem tudsz olyan lenni, mint a többi gyerek?

Miután megtanultad, hogy mit ne láss, mit ne hallj, mihez ne nyúlj, mit érezz, hogyan ne gondolkodjál, milyen ne legyél, iskolába kerülsz. Tanárokkal és sorstársakkal fogsz találkozni egy olyan intézményben, amit általános iskolának hívnak, de igazából jogi egyetemről van szó. Tízéves korodra saját magad legrafináltabb prókátorává képezd magadat. Muszáj, különösen, ha rossz és alattomos vagy. „Csak azt tetszett mondani, hogy ne írjunk rá a táblai szövegre, de azt nem, hogy letörölni sem szabad (vagy fordítva). Azt tetszett mondani, hogy ne vegyem el tőle a cukrot, nem is vettem, csak a rágóját. Csak azt tetszett mondani, hogy ne beszéljek csúnyán az unokatestvérem, Marika előtt, de azt nem, hogy nem szabad levetni a bugyiját. Csak azt tetszett mondani, hogy nem szabad ráfeküdni a lányokra, de fiúkról nem volt szó.”

A gimnáziumban jönnek majd az igazi forgatókönyv-kivonatok. „Nem mehetsz el házibuliba, mert még a végén teherbe esel!” Eddig a diáklány nem tudta, hogy a házibulikban teherbe lehet esni, most viszont már tudja. A jelenetet még nem kezdték el forgatni, a csapó még nem jelzett. „Amíg a csapó nem jelez, nem mehetsz el házibuliba, mert a végén még teherbe esel.” Tudja, hogy anyja 16 éves volt, amikor ő megszületett, és hamarosan kitalálja azt is, hogy fogantatása házasságon kívül történt. Az anya egyre idegesebb lesz, ahogy közeledik leánya 16. születésnapja. Egy szép nap azt mondja: „A nyár a legveszélyesebb. A legtöbb gimnazista lány ilyenkor esik teherbe” (szúri le a következtetést saját esetéből). Ez az a jelzés, amire eddig vágni kellett. A lány tehát az első adandó alkalommal elmegy házibuliba, és rögtön teherbe is esik.

„Ne menj be a férfitécébe, mert mindenféle rossz emberek járnak oda, akik csúnya dolgot akarnak művelni veled” – figyelmezteti apuka a nyolcéves fiát. Minden évben egyszer megismétli, így amikor eljön az ideje, a fiút egyre jobban izgatja, hogy mi lehet az a csúnya dolog, és szerencsére azzal is tisztában van, hogy hol lehet ezt első kézből megtudni. Egy másik apának nemcsak a szexuális utasításokat, hanem egy egész életre szóló forgatókönyvet sikerült egy mondatba belesűrítenie serdülőkorú gyermeke számára: „Meg ne lássam, hogy a Rákóczi tér körül lófrálsz, azok körül a nők körül, akik ezer forintért mindent megtesznek neked, amit csak szemed-szád kíván!” Mivel a srácnak nem volt ezer forintja, kilopta a pénzt anyja pénztárcájából, azzal a szándékkal, hogy másnap egyenesen a Rákóczi térre fog menni. Szerencsétlenségére anyja még aznap megszámlolta a pénzt, és megtalálta a hiányzó, eldugott ezrest. A fiút keményen megbüntették, és ezzel egy életre megtanították a következőkre: „Ha még aznap délután elköltöm a pénzt, és nem várok vele másnapig, akkor nem bukom le.” Nem találták volna meg nála az ezrest. Igazi nyeretlen forgatókönyvvel állunk szemben: ha nőt akarsz, szerezz pénzt, de költsd is el minél hamarabb, mert könnyen lebukhatsz. Nyertes nem lehetsz, de talán el tudod kerülni a vereséget.

A vesztes utasításai valahogy így hangzanak: „Ha nem nyersz elsőre, próbáld meg újra és újra! Ha véletlenül nyernél, akkor is próbálkozz és próbálkozz, úgyis veszíteni fogsz a végén, hiszen mindig mindenki úgysem lehet nyertes.” A nyertes ezt hallja: „Miért kéne veszítened? Ha veszítettél, akkor rosszul játszottál. Addig próbálkozz, amíg sikeres nem leszel!”

Ha nem avatkozik közbe az isteni gondviselés, akkor a forgatókönyvek végigfutnak egészen a boldog vagy keserű befejezésig. A legnagyobb forgatókönyv-rombolók azok a történelem országútján végigdübörgő események – háborúk, éhínségek, járványok és diktatúrák –, melyek kozmikus gőzborotvaként mindent és mindenkit letarolnak, ami és aki az útjukba kerül. Kivételesen mindig akad, s a külön engedéllyel a felszínen maradók megúszhatják. Egy másik fontos sorsfordító dolog a pszichoterápia és társai, melyek megtörik a forgatókönyvek varázsát, a vesztesekből nyeretleneket („Fejlődünk”), a nyeretlenekből nyerteseket („Egyre jobbak vagyunk”, „Ráhangelődünk”, „Látjuk már a fényt az alagút végén”) csinálnak.

Nagy ritkán egy harmadik tényező is színre léphet, amikor a forgatókönyvet a személy saját maga alakítja át. Ez csakis olyan emberekkel történhet meg, akiknek eredeti forgatókönyve lehetővé teszi autonóm döntések meghozatalát. Egyik legszebb példa erre Mao Ce-Tung, a Kínai Népköztársaság nagy vezérének esete, aki egyszerű középosztálybeliként, középosztálybeliek számára írt forgatókönyvvvel kezdte, majd belső küzdelmeiből – ahogy magát nevezi – igazi proletárként emelkedett a magasba egyből sokkal kényelmetlenebbnek érezve a burzsoá köntöst – ami a kínai történelem akkori áramlatainak köszönhetően a vesztesek öltözeke volt³ –, mint a proletár rongyokat. A politikára hangolódva nyertes lett nemcsak a politika terén és a csatamezőn, hanem az irodalomban is, hiszen nem sok olyan szerző él a mai világban, akinek műveit annyian olvasták volna még életében, mint az övéit.

Lényeges pont, hogy a forgatókönyvek nem „tudattalanok”, és egy ügyes kérdező segítségével vagy saját magunk alapos kifaggatásával kiáshatóak rejtekhelyeikről. Kevesen mernek szembenézni megírt sorsukkal, és inkább szeretnék függetlenségükkel áltatni magukat, és játszmákat játszanak – olyan játszmákat, melyek maguk is a forgatókönyv alapján születnek.

FORGATÓKÖNYVTÍPUSOK

A folyamatosan megerősített szülői programozásból és szilárd gyermeki elhatározásokból felépülő forgatókönyveket egész életre szólóan írták. A megerősítés történhet napi kapcsolatokon keresztül, mint azoknak az embereknek az esetében, akik apjuk vállalatánál dolgoznak, vagy azoknak a nőknek az esetében, akik minden reggel felhívják mamájukat egy kis menetrendszerű csevegésre, de létrejöhet ritka, ám tartalmas levélváltás útján is. A szülők halála után az instrukciók még elevebbek lesznek, mint valaha.

A forgatókönyv szótárában a vesztes a béka,⁴ a nyertes pedig a királyfi vagy a királykisasszony. A szülők pontosan tudják, hogy gyermekükből vesztest vagy nyertest akarnak-e nevelni, és mindannyian azt szeretnék, ha csemetéjük „boldog” lenne szerepében, de ritka és nyomós okoktól eltekintve nem akarják, hogy átváltozzon egyik állapotból a másikba. A békát nevelő

anya mindent megtesz azért, hogy kislánya boldog béka legyen, de határozottan le fogja törni minden próbálkozását, ha észreveszi, hogy a királylányságra pályázik (Mit képzelsz magadról, ki vagy?), mert ő mint anya arra van beprogramozva, hogy békát neveljen. A királyfit nevelő apa is boldognak szeretné tudni fiát, de mindent inkább elképzelne vele kapcsolatban, csak azt nem, hogy valaha is béka legyen belőle (Mindent megadtunk neked, amit csak lehetett).

Az a nyertes, aki teljesíti a világgal és önmagával kötött szerződéseit, azaz, ha egyszer vállalt valamit, akkor felvállalja azt, hogy vállalta, és egyszer majd teljesíti is vállalását. Szerződhet arra, hogy felnevel négy gyereket, hogy egy szövetkezet elnöke lesz belőle, három métert ugrik magasan, ír egy ragyogó regényt, új gént fog létrehozni, vagy lelő tíz ellenséges gépet. Ha teljesíti céljait, akkor nyertes. Ha nem lesznek gyerekei, megmarad árukiadónak, két és fél méternél a gerincére esik, egy koszos napilapnál ragad, csak egy tál gusztustalan kocsonyát sikerül kitenyésztenie, és az első bevetésben lelövik, akkor vesztes. Ha csak három gyereke lesz, elnökhelyettességig viszi, két méter kilencven centit ugrik, ponyvaregényt sikerít, új aminosavat fedez fel, és kilenc bombázót leszed az égről, akkor a „de-leg-alább” kategóriába esik, aki nem vesztes ugyan, de nem is nyertes. Lényeges mozzanat, hogy céljainkat mindig a Szülői programozás alapján dolgozzuk ki, a végső döntéseket pedig a Felnőtt hozza bennünk. Az, aki csak két gyereket, két és fél méterig, öt ellenséges repülőig megy el fogadalmaiban, de hiánytalanul teljesíti őket, nyerő lesz azzal szemben, aki négyet akart, de csak három lett belőle, két méter nyolcvan centit akart, de csak kettő hatvan centit lett belőle, tizet célzott meg, de csak kilencet talált el. Ez utóbbi akkor is vesztes, ha abszolút értékben eredményei meghaladják a nyertesét. Rövid távon nyertes az is, akit a focicsapat kapitányává választanak, az aranyérmes tornász-lány a barátnője, vagy megnyeri a pókerjátsszámát. A nyeretlen ember nem fog labdába rügni, a rendezővel randevúzik, és döntetlenre játszik. A vesztes még a csapatba se kerül be, senki nem akar a barátnője lenni, és a gatyáját is elveszíti.

Az sem mellékes, hogy a focibajnokság második helyezett csapatának kapitánya ugyanolyan pozícióban van, mint az első helyezetté, hiszen mindenki maga fogja megválasztani csapatát, és aszerint ítélik meg, amilyen mércét saját magának felállított.

Egy szélsőséges példával érzékeltetve: szervezhetünk egy olyan csapatot, amely azt tűzi ki célul, hogy „jóval kevesebb pénzből él, mint a környéken bárki, és mégis boldogul”. Akárki is a tagja, ha sikerül megcsinálnia, akkor nyertes, ha pedig nem, és kidől a sorból, akkor vesztes. A tipikus, klasszikus vesztes szándékosan sodorja magát bajba és veszélyezteti életét, anélkül hogy bármilyen haszna származna belőle. Ha mindezt alapos megfontolásból teszi, akkor sikeres mártírrá válhat, ami, ha belegondolunk, a legpompásabb módja annak, hogy valaki úgy veszítsen, hogy nyer rajta.

Mindenekelőtt azt kell tehát megállapítani egy forgatókönyvről, hogy a nyertes vagy a vesztes változatok közé tartozik-e. Ez sokszor már a személy néhány mondata alapján eldönthető, mert a nyertes így beszél: „Hibát követtem el, de nem fog még egyszer előfordulni”, vagy „Most már tudom, hogy mit hogyan kell csinálnom.” A vesztes pedig így: „Bárcsak...”, „ha akkor éppen...”, „Igen, csakhogy...” A nyeretlenek fognak a legtöbbit küszködni forgatókönyvük szerint, és nem azért, hogy sikeresek legyenek, hanem hogy fennmaradjanak a víz tetején. Ezek a „de-legalább” emberek így gondolkodnak: „De legalább nem...” „De legalább ez megvan...” A nyeretlenek ideális tagok, alkalmazottak és szolgák lesznek, mert hűségeseek, szorgalmasak és hálásak. Nincs velük az égvilágon semmi baj, szociálisan is kedvesek, a közösség népszerű tagjai. A nyertesek közvetett problémákat okozhatnak egymás közötti rivalizálásaikkal, főleg akkor, ha ártatlan emberek az áldozatok (akiknek száma sokszor csak embermilliókban mérhető). A legnagyobb bajkeverők mindig a vesztesek, mert ha véletlenül mégis felszínre kerülnének valamilyen módon, akkor is vesztesek maradnak, és az elszámolásnál buktukban magukkal rántják a többi embert is.

Leginkább az különbözteti meg a nyertest a vesztestől, hogy a nyertes mindig tudni fogja, mi lesz a következő lépése, ha veszít, de nem veri nagyobbra; míg a vesztesnek fogalma sincs róla, és csak arról locsog egyfolytában, hogy mi lesz, amikor nyerni fog. Pár perc alatt bárkiről meg lehet állapítani a kartyaasztal mellett vagy a tőzsdén, hogy melyik csoportba tartozik.

Következő pontunk az idő strukturálása. Az egyén életének időbeosztására többféle forgatókönyv létezik. A hat legfontosabb változat a Soha, az Örökké, az Előbb Még, a Meglesz Még

a Bőjtje, a Na Még Egyszer és az Ahogy Lesz, Úgy Lesz. Legjobb, ha a görög mitológiából vett példákkal illusztrálom őket, a görögök kiváló érzékkel tapintottak rá a lényegre.

A Soha forgatókönyvet Tantalosz képviseli, aki örökös éhezésre és szomjazásra ítéltetett, mert soha el nem érhetette az orra elé rakott pompásabbnál pompásabb, ínycsiklandó ételeket és italokat. Az ilyen emberek forgatókönyvei szerint a szülők tiltása alá esik minden olyan dolog, amit nagyon szeretnének, és életük a csábításnak való ellenállás tantaloszai kínjainak jegyében telik. A Szülői átok mindörökké rajtuk ül, s a Gyermekek – a hön áhított dolgoktól való rettegése miatt – saját maga kínzójává válik.

Az Örökké forgatókönyv Arakhné története nyomán alakul, aki meggondolatlanul „kézimunkaversenyre” hívta Athéné istennőt, majd büntetesképpen örökös halót szövő pókká kellett változnia. A háttérben kicsinyes és gyűlölködő szülők állnak, akik azt mondják, hogy „Ha ez kell neked, akkor tessék, csináld ezt egész életedben!”

Az Előbb Még változat Iaszón történetét mintázza, aki nem foglalhatta el addig a trónt, míg bizonyos feladatokat nem teljesített. Mindent elvégezvén megkapta jutalmát, és boldogan uralkodott vagy tíz éven keresztül. Hercules is hasonlóképpen járt: csak tizenkét évi rabszolgaság után válhatott istenné.

A Meglesz Még a Bőjtje forgatókönyv Damoklészt idézi, aki sokévi boldog uralkodás után egyszer csak lószőrön függő meztelen kard ereszkedett a feje fölé. Mottója: „Élvezheted az életet egy darabig, de egyszer majd kamatostól meg kell mindennért fizetned.” A fejünk felett lebegő veszedelem persze megnehezíti a dolgok élvezését. Ők azok, akik szorongva mondogatják: „Túl jól mennek a dolgok ahhoz, hogy ne történjen már valami rossz is.”

A Na Még Egyszer Sziszüphosz sorsából ered. Arra ítéltetett, hogy a hegyre verejtékes munkával felgörgetett nehéz sziklák a hegy tetejéről mind visszaguruljanak, s ő kezdhesse újra az egészet. A történet akár egy klasszikus Majdnem Sikerült forgatókönyv is lehetne, „Bárcsakok” egész sorozatával.

Az Ahogy Lesz, Úgy Lesz a nyeretlenek kedvenc paradicsomi állapota, kicsit Philémón és Baukisz történetéhez hasonlít, akik jóságuk jutalmaként babérfává változtak. Azok az idős emberek, akik szófogadóan végrehajtották a Szülő összes utasításait,

már nem tudnak mit kezdeni magukkal, és olyan csendesek lesznek, mint a konyhakerti káposzták, vagy olyan pletykások, mint a zizegő levelek a szélben. Ez a sors vár minden olyan anyára, akinek gyerekei felnőttek és szétszéledtek a világban, és minden olyan férfira, aki életének legszebb harminc évét a vállalati szabályoknak és Szülőjének való engedelmességgel töltötte, hogy most lerobbant albérletekben vagy szociális otthonban tengesse életét. A nyugdíjasházak zsúfolásig vannak azokkal az idős házaspárokkal, akik végigjárták már saját szindarabjukat, és addig is szeretnék valahogyan strukturálni idejüket, amíg eljön az Ígért Földje, ahol mint tisztességben megőszült emberek nyugodtan araszolhatnak nagy és kényelmes autókban a külső sávban, anélkül hogy erőszakos fiatal hímek rájuk dudálnának és kimutogatnának nagy teljesítményű sportkocsijaikat túráztatva. „Én is voltam egyszer fiatal – mondja Nagypapi –, de ezek...!” Nagymami megtoldja: „Nem is hinné az ember, hogy milyenek. És mi annak idején megoldoztuk mindenért.”

A forгатókönyvekből nem hiányzik a szexuális utalás sem. A Soha megtilthatja akár a szexet, akár a szerelmet, de akár mindkettőt is. Ha csak a szerelem tilos, de a szex nem, akkor a promiszkuitás kap zöld utat – ez élteti a tengerészeket, a katonákat és a világcsavargókat, és ebből élnek a prostituáltak és a kurtizánok is. Ha a szex tilos, a szeretet pedig szabad, akkor a segítőfoglalkozások gyakorlói és papok, szerzetesek, apácák vagy árva gyermekek istápolói lesznek a főszereplők. A promiszkuus emberek mérhetetlen szenvedéssel tekintenek a boldog családokra és a hűséges szeretőkre, a filantrópok pedig alig bírják legyűrni azt a vágyukat, hogy egyszer átugorják az őket körülvevő falat.

Az Örökké áldozatai olyan fiatalok, akiket azokért a bűnökért zavartak el otthonukból, amiket szülői nyomásra követtek el: „Az ilyen megesett lány menjen az utcára, és keresse meg ott a kenyerét”, vagy „Ha nem bírsz lemondani a drogokról, akkor fel is út, le is út.” A lányát a hóviharba kizavaró apának valószínűleg már tízéves lányára nézve is mocskos gondolatai voltak, a zipus fiát száműző apa pedig nagy idegességében jól leissza magát majd este.

Az Előbb Még szülői program az összes közül a legharsányabb, mert direkt utasításokból áll: „Nem szabad szexuális

életet élned a házasság előtt, és nem házasodhatsz meg addig, amíg anyádról gondoskodni kell (vagy amíg el nem végezted az egyetemet).” A Meglesz Még a Bőjtje is legalább ennyire erőszakos, a lecsüngő kard pengéjén fenyegetően csillan a fény: „Majd ha házasember leszel, és gyerekeid lesznek, akkor te is megtudod”, ami hétköznapi nyelvre lefordítva annyit jelent, hogy „Addig élvezd az életet, amíg lehet, hamar elröpül az idő. A viruló rózsá holnapra elhervad.”⁵ Házasságkötés után beszűkül a „Majd ha gyerekeid lesznek, te is megtudod”-ra, ezért az ifjú asszony már a nászéjszakán elkezd rettegni a teherbe eséstől. Szerencsére a vegyészek strapabíró pajzsokat szerkesztenek a hosszú hegyű lándzsák támadásainak kivédésére, így az asszonyka nyugodt szívvel uralkodhat konyhájában anélkül, hogy egy nap kívánt örökös idő előtt megzavarná nyugalmát.

Aki Na Még Egyszert játszik, az örök életében menyasszony vagy vőlegény marad, de soha nem házasodik meg. Más téren sem fog tudni sikeresen befejezni semmit. Az Ahogy Lesz, Úgy Lesz életkedvükről könnyedén lemondó idős embereket termel, akik már csak múltbeli emlékeikből tudnak élni. Az ilyen nők türelmetlenül várják mensesük elmaradását, abban a téves hitben, hogy szexuális problémáik egyszer és mindenkorra megoldódnak, és a férfiaknak nem kell többé más kifogásokat találniuk, ha szabadulni akarnak szexuális kötelezettségeik alól.

Egy intimebb szinten a forгатókönyvek még az orgazmusra is tartalmaznak utasításokat. A Soha, azonkívül, hogy agglégényeket, aggszüzeket, prostituáltakat és striciket termel, olyan asszonyokat is képes produkálni, akik soha életükben egyetlen orgazmust sem élnek át, vagy olyan impotens férfiakat, akik csak akkor élveznek el, ha egészen bizonyosan nem szerelmeseik. A klasszikus példát Freud írja le annak az embernek az esettanulmányában, aki csak feleségével impotens, kurvákkal minden sikerül neki. Az Örökké győzelmeiket hajszólo nimfomániásokat és Don Juanokat eredményez.

Az Előbb Még főszereplői zaklatott háziasszonyok és túlhajszolt üzletemberek, akik mindaddig nem tudják szexuálisan sem elengedni magukat, amíg a háztartás vagy az irodai munka minden szegletét rendbe nem rakták. Még felhorgadt vággyal is előfordulhat, hogy a legkritikusabb pillanatban beindul a Hűtőszekrényajtó vagy a Határidőnapló játszma, amik miatt ki kell ugrani az ágyból, és ellenőrizni kell, hogy be van-e csukva

a frizsider ajtaja, vagy be kell jegyezni gyorsan a naptárba a másnap reggeli teendőket. A Meglesz Még a Bőjtje a félelemérzet miatt fog beleavatkozni a szexbe. A teherbe eséstől való félelem a nőt megakadályozza az orgazmus átélésében, a férfit pedig túlságosan sietteti. A fogamzásgátlásként alkalmazott coitus interruptus, ahol a férfi még a magömlés előtt kiszáll, mindkét felet ugrásra kész állapotba kényszeríti, minek következtében a nő rendszerint még feszült és nedves marad – hacsak a pár nem elég oldott ahhoz, hogy egyéb eszközökkel érje el a kielégülést. Apropó, kielégülés! Maga a szó is már arról árulkodik, hogy valami nincs rendjén a pár háza táján. Egy jó orgazmus sokkal összetettebb annál, mint hogy a kielégülés imbolygó lidércfényét számon lehessen kérni rajta.

A Na Még Egyszer állandóan ott duruzsol azoknak a női veszteseknek a fejében, akik a szeretkezés közben egyre magasabbra jutnak, de még mielőtt a csúcsra érnének, a férfi elmegy (valószínűleg a nő közreműködésével), és kezdek elölről az egészet. Hosszú éveken keresztül, akár minden éjszaka is eljátszható. Az Ahogy Lesz, Úgy Lesz a szexet kínos kötelességnek tekintő idősebb embereket érinti. Túljutva életük delén, „túl öregnek” érzik magukat a szexhez, és parlagon heverő nemi készülékeik lassú sorvadásnak indulnak, izmaikkal, agyukkal és fonnyadozó bőrükkel együtt. A pontosság mintaképeinek számító férfi – kétszer késett el harminc év alatt – már csak azt lesi, hogy mikor jön a Mikulás a nyugdíjszelvényvel, felesége pedig a Meno Paula nevű leányzót. Más dolguk nincs, mint hogy elüssék az időt, amíg vezetőkeiket teljesen meg nem eszi a rozsdá, vagy be nem lepi a pókháló, helyük kijelölve a nyugdíjas-társadalmon belül, attól függően, hogy milyen márkájú kocsit tartanak (ha tartanak). Szerencsés esetben apóka talál magának egy festett szőke elváltat, aki még egyszer üzembe hozza kiszáradt csőrendszerét, s a kaland kisugárzásából talán még anyóknak is csurran-cseppen valami. Tanulság, hogy nem szabad forgatókönyveinket meghatározott időre tervezni. Egész életre szólóak kell legyenek, akármilyen hosszú is az az élet. Legyen benne sport, üzlet, minden, csak nyugdíjaslét ne.

Láthattuk, hogy biológiai örökségünk, hormonális hátterünk mennyire meghatározó szerepet játszik szexuális potenciánk, lendületünk és robbanékonyságunk mértékében. Akármilyen hihetetlen, de a szülői programozás következtében kialakuló

kisgyermekkor elhatározások még erősebben befolyásolhatják. A helyzet az, hogy szexuális forgatókönyveink gyakorlatilag hat éves korunkra már készen vannak. Különösen nőknél. Sokan már egészen kislány korukban tudják, hogy gyermekeket akarnak szülni, míg mások a szüzesség vagy az örökös menyasszony állapotát választják inkább. Mindenesetre a szexuális életet mindkét nemnél állandóan szabályozni szeretné mind a szülő, mind a felnőtt, mind a gyermek, mind pedig a társadalom, ezért az eredetileg természetes folyamat lassanként teljesen elnyomorodik, torz, megvetett és mocskos lesz. Nem csoda, ha a játszmák első számú eszköze lesz belőle.

A TERMÉSZET RAVASZ FOGÁSAI

Az emberi kapcsolatok java része (legalább 51 százalék) trükkökön és ravaszkodásokon alapul, melyek között akadnak vidámak és szórakoztatóak, de gonoszak és kegyetlenek is. Csak szerencsés keveseknek adatott meg – anyáknak és kisgyermeküknek, igaz barátoknak vagy szeretőknek –, hogy nyíltak és őszinték legyenek egymással. Elkerülendő a szándékos torzítás vádját, hadd mutassam be néhány példán keresztül, hogy Természetanyánk az evolúció segítségével hogyan épített be életünkbe játszmagyanús tranzakciókat. Néhányuk emberi szempontból oly cinikusnak hat, hogy azt sem tudom, ne vessünk-e rajtuk, mint holmi ugratásokon, vagy sűrünk.⁶ Végső soron a fajok fennmaradását szolgálják, mint ahogy az emberi pszichológiai játszmák is, máskülönben a szennvedélyes játékosok már rég kihaltak volna. Túlélési értéküket cseppet sem csorbítja, ha játszmáknak vagy ugratásoknak tekintjük őket, igaz, hogy nem is nőveli. Mint ahogy valaki kijelentette: „Sokkal kimértebb és megbotránkozóbb, vagyis sokkal becsületesebb vagyok, mint te.”

Az egyik legegyszerűbben működő biológiai trükk a házi-tyúknál érhető tetten. Romantikus oldalról története így szól: miután megtojta összes tojását, elszánt odaadással rájuk telepedik. Bizonyos időnként egy tapasztalt bábaasszony előrelátásával megforgatja a tojásokat, hogy e mészvázas anyaméhek minden oldalát egyformán érje testének termékeny melege. Kitaratása és gondoskodása hamarosan meghozza gyümölcsét, mert az

utódokat tápláló tojásokból egyszer csak egészséges kiscsirkék lesznek. Íme a bölcs és előrelátó anyai viselkedés emberek számára is tanulságos, gyönyörű példája!

Valójában pedig ez történik: bizonyos hormonális változásoknak köszönhetően, miután a házityúk tojt egy kosárra való tojást, elkezd forrósodni a feneke. Igen kényelmetlenül érzi magát, tehát közérzetjavító intézkedésként sürgősen keresni kezd magának valami hűtésre alkalmas tárgyat. Azért választja épp a tojásokat, mert hús héjuk nagyon jólesik túlhevült testének. A tojások azonban hamarosan átmelegednek, ezért megpróbálja addig forgatni őket, míg ismét a hűvös felük nem kerül felülre, majd megkönnyebbülten újra helyet foglal rajtuk.⁷ Még jó néhányszor megismétli a dolgot, s egyszer csak legnagyobb megrökönyödésére egy kosárra való kiscsirkét talál maga alatt. Igaz, hogy trükkkel csalogatták a tojásaira, de a végeredmény szempontjából a dolog ugyanolyan jól működött, mintha tudatos cselekedetet hajtott volna végre. Emberek is járhatnak hasonlóképpen, amikor szexuális játszmáikba belemerülve hirtelen hajszára olyan, ide-oda szaladgáló gyerekek kerülnek elő a semmiből, mint akiket gondosan megterveztek szüleik. Bizonyára azért szeretnénk hinni abban, hogy a hormonok vezérelte tyúkok tudják, miért ücsörögnek tojásaikon, mert akkor a játszavezérelt emberek is hihetnek a szabad akarat illúziójában. A különbség pedig csak annyi, hogy az első esetben gének írják a forgatókönyvet (és irányítják az átverést), a másodikban pedig a Szülő instrukciói.

Még meghatóbb a hím tuskéspikók naivan gyanútlan viselkedése. A tuskéspikó számára az apaság éppen azt jelenti, mint a tyúknak az anyaság: a hím pikó éppoly odaadóan gondozza utódait, mint tyúkanyó az övéit. Első dolga, hogy a kopuláció után – mielőtt még az anya megkaparintaná és kaviáros szendvicsként jóízűen elfogyasztaná őket – szájába vegye a megtermékenyített halikrákat. A gyöngéd apa ezután a gondosan elkészített fű- és moszatfészekbe helyezi őket. Míután ezzel is végzett, hirtelen olyan (hormonális eredetű) szájzarat kap, hogy egy darabig képtelen lesz kinyitni állkapcsait. A továbbiakban egészen addig őrzi a fészket, amíg a kicsinyek ki nem kelnek, sőt még azután is a környéken úszkál, megvárva, amíg az aprócska halak akkorára nőnek, hogy egyedül is képesek nekivágni a nyílt tengernek. Ezenközben sem ételt, sem italt nem

vesz magához a csak lassan oldódó szájzára miatt. A szülői önfeláldozás e gyönyörű története, a gyermekeit étlen-szomjan őrző édesapa nem került el a moralisták figyelmét, csak sajnos a valóság egészen más. Ahogy az apa kezd egyre éhesebb lenni, magátólértetődően egyre étvágygerjesztőbbnek találja az orra előtt levő halikrákat, és abban a reményben, hogy előbb-utóbb pompás kis lakomát fog csapni, tapodtat sem tágít a környékről. Egyre türelmetlenebbül várja, hogy tervét akadályozó makacs szájzára oldódjon valamicskét, és le nem veszi a szemét az ínycsiklandó uzsonnacsomagról. A szájzár a végén valóban oldódik, de csak azután, hogy kicsinyei biztonságosan elhagyták a szülői fészket. A távolból apai önfeláldozásnak tűnő dolog a valóságban tehát meghiúsult kannibalizmus.⁸

Ez a rászédett tuskéspikó oly keserves tantalozsi kínokat állhat ki, amilyent ezen a Földön csak éhes emberek érezhetnek. De míg az éhes emberek a saját maguk által írt történelmük áldozatai, az ostoba és szerencsétlen hal egy tőle független kozmikus hatalom hálójában vergődik. Ő az evolúció Charlie Chaplinje, egyszerre mulatságos és szánni való, ahogy jussát várja, ám az – amikor már éppen megkaparintaná – egyik pillanatról a másikra eltűnik a szeme elől.

Nézzük meg, milyen érdekes részletek fedezhetőek fel a tyúk és a tuskéspikó történetében. A tyúk számára a csali egy hús, a túlhevült fenekére enyhet ígérő tárgy, amire ha rátelepszik, minden a várakozásának megfelelően alakul. Csak éppen az nem egészen világos, hogy azok a csipogó csirkék honnan az ördögből kerültek oda egyik pillanatról a másikra. „A teremburáját”, mondja a kotlós, de nem tanul tapasztalatából, hiszen újra és újra lépre fog menni. Az éhes tuskéspikó csalija maga az ikratáplálék, amihez ő soha nem férhet hozzá, mondhatni, becsapják, mert nem kapja meg a jutalmát még a végén se. Pont akkor kell a fészeknyi apróhalnak köddé válnia, amikor már végre ki tudná nyitni a száját! Így kiált fel a csalódott apa: „Csak velem történhet meg ilyesmi!”

Az evolúciós létra magasabb fokán, nem messze az emberi fajtól is gyönyörködhetünk Természetanyánk humorában. Ezt a történetet már nem teljesen a hormonok és gének írják, tevékenyen és kreatívan közreműködnek maguk a szereplők is. A fókák párzasi időszakában játszódó zenés vígjáték a bikák bevonulásával kezdődik, akik csoportokba verődnek, majd han-

gos kaffogással, huffogással és véres küzdelmekkel elfoglalják az általuk legjobbnak ítélt helyeket kedvenc sziklájukon vagy homokos fővenyükön. A birtokcsata végén a legerősebbé lesz a legjobb terület. Egy hónap múlva megjelennek a lányok is (nem szeretem a tehén szót ezekre a kecses és hajlékony állatokra használni), akik vagy kiválasztanak maguknak egy daliás hímet, vagy engedelmesen hagyják, hogy valaki beterelje őket háremébe. A végén az erős, ügyes és rámenős bikáknak sokkal több asszonyuk lesz, mint amennyi igazságos lenne, ezért a hoppon maradt legények megpróbálnak néhányat elrabolni tőlük. Ismét kitör a háború, mely most már azzal végződik, hogy a gyengék megfutamodnak, és agglegényként tengetik tovább az életüket.

A legérdekesebb az egészben az, hogy a nőstények még az előző évi terhességüket hordják, és azt a néhány (1-2) hónapot, ami a kicsinyek megszületéséig még hátravan, a hűmekkel együtt töltik, érdeklődve szemlélve ádáz küzdelmeiket. A kisborjakat nem sokkal születésük után már beviszik a vízbe, és úszni tanítják. A családos bikák sajnos nem mehetnek velük, mert őrizni kell a nehéz küzdelmekben megszerzett értékes területüket, az agglegények viszont – függetlenek és szabadok lévén – boldogan hancúroznak a vízben a fürdőző apróságokkal és mamáikkal együtt.⁹ A győztes tehát nem nyeri el jutalmát, hanem otthon vigyázza a házat, míg a vesztesek élvezik a gondtalan életet. Így van ez a fókáknál, aminek a fele is elég lenne ahhoz, hogy komoly családregények szülessenek belőle.

Azt hiszem, az emberszabásúak is olvassák a klasszikusokat. Az orangutánok mintha egyenesen a *Káma-Szútrából* léptek volna elő, faágakon himbálózva szoktak szeretkezni. Álmukból felriasztva is több akrobatikus szexmutatvány jutna eszükbe, mint az összes hindu filozófusnak együttvéve. A páviánok sokkal romantikusabbak, valahol a fókák és a Flaubert- vagy Stendhal-regényhősök között állnak félúton. Náluk a tekintélyes hím háremébe gyűjti az összes asszonyt, kivonva őket így a forgalomból, minek következtében mohó ifjak népes seregei maradnak lányok nélkül. Ezek az ifjak aztán héjaként állandóan a hárem körül keringenek, arra a pillanatra várva, amikor a családfele másfelé néz, hogy akkor egy pillanat alatt megkörnyékezhessék valamelyik hölgyet. A hölgyek cseppet sem szoktak ellenkezni, és ha férjemuram nem vesz észre semmit, akkor

villámgyorsan megtörténik az, aminek történnie kell, és a párocska gyengéd búcsút vesz egymástól. Ha azonban tetten érik őket, akkor az asszonyka bedobja a nagyjelenetet. Ellöki magát a gaz csábítótól, és földre zuhanva hangos sikoltozásba kezd: „Ez a szőrös majom meg akart erőszakolni!” Az ifjú elviszi a balhét, mert a dühödte férj „Kettéváglak” üvöltésekkel a nyomába veti magát, és önfelédte kergetődzés veszi kezdetét. Ezalatt a hárem, a rajtakapott, Megerőszakolósdit játszó leányzóval egyetemben, őrizetlenül marad, az ifjak pedig kedvükre válogathatnak a szolgálatkész nőstények között.¹⁰

A fókák és páviánok háremjeleneteinek biológiai előnye és következménye a gének terjesztésében rejlik, növekszik az egyedek variációs lehetőségeinek száma. Ha a bikák úgy ráülnek az asszonyaik szoknyáira, hogy valóban nem tudna senki a közelükbe férkőzni, hamarosan beltenyészett alakulna ki, és mindkét faj a dinoszauruszok sorsára jutna. A helyzetet tehát a férfiúi szolgáltatásait bőkezűen kínálgató víg agglegények mentik meg, fajunk létezése is valószínűleg annak köszönhető, hogy őseink „Megdugom a feleségét, amíg az öregúr visszatér az ámokfutásából” játékot játszottak. Ezek nélkül a jó kis heccek nélkül tán nem is lennénk a világon.

Gondolom, a történetet sem a páviánpapa, sem azok az emberek nem tartják mulatságosnak, akik azt gondolják, hogy a páviánok élhetnének erkölcsösebb életet is, mondjuk hordhatnának erényövet,¹¹ de azért nekünk nem kell túl kimértnek és megbotráncóznak lennünk. Minden háborúság oka a kimérség és a megbotráncózás, és ha az emberek inkább jókedvűek lennének helyette, egy csapásra vége lenne mindenfajta öldöklésnek. Ez lenne az igazi vegyi háború, ugyanis az lenne a győztes, aki először bírna kacagásra az ellenfelet. Mivel a jókedv ragadós, hamarosan a másik tábor is elkapná, és nevetésbe fulladna az egész háború – katonai szempontból persze a döntetlen sokkal rosszabb, mintha egyértelmű, ki a győztes.* Lehet, hogy a kimért és megbotráncózó emberek messze a legbecsületesebbek, de az is biztos, hogy a legtöbb galibát is ők okozzák. A fókák és a páviánok is jobban járnának, ha jót nevetnének

* Azt hiszem, ez történelmi tény: katonai szempontból abbahagyni egy háborút még a vereségnél is rosszabb.

játszmaszagú húzásaikon, mert áttekinthetőbb, békésebb és nyugodtabb lenne az életük, senki nem bántana senkit. De addig, amíg nincs nevetés, sajnos béke sincs, a játszma folytatódik – akárcsak az embereknél.

MILYEN EGY JÁTSZMA?

Az ember voltaképpen nem más, mint egy jól fejlett zsákállatka, és „szándékos” cselekedetei éppoly távol állnak a szabad akarat fogalmától, mint e kezdetleges ős reakciói. A nálunk alacsonyabb rendűeknél, például a tuskéspikónál a természet játszmaí automatikus válaszként a génekbe vannak beprogramozva, de a skála tetején állók (mint a fókák vagy a páviánok) már egyre több viselkedést tanulnak a tapasztalat és a megfigyelés segítségével. Az emberi pszichológiai vagy tranzakcionális játszmaikat túlnyomórészt a szülők programozzák be, ám ez legalább annyira stabillá és meghatározóvá válik, mint a tyúkok génjeiben hordozott automatikus viselkedés. Hiába az ember a legszabadabb állat a világon, életének forgatókönyvei és az azokhoz kapcsolódó játszmaik segítségével ő is a nyers evolúciós erők vaskos tréfáinak áldozatává válik. Hiába hisszük azt, hogy bebiztosítottuk magunkat mindenféle meglepetéssel szemben, bármikor úgy járhatunk, mint az a gyengéd lelkű poéta, aki karjait a szivárvány felé tárva, sugárzó arccal banánhéjra vagy a fűben lapuló még rosszabba lép.

Elemezzük egy kicsit a „Tyúkjátszma” vagy a „Tuskéspikójátszma”. Mindkét esetben jelen van egy olyan csali, amely másnak látszik, mint ami valójában. Noha a tojások csibekiköltésre valók, a tyúk hívósságuk miatt telepszik rájuk, éppen azt a szolgáltatást kínálják, amire a tyúknak szüksége van: a tüzelő fenék hűtését. Mire jól lehűti magát, a természet megnyom egy gombot, és jutalmul alul kipottyannak a csirkék. A tuskéspikónak azért kell a fészek közelében lennie, mert az ikráknak és a kis porontyoknak védelemre van szükségük, noha a pikó a lakoma reményében megy lépre és kerülgeti őket. Itt a tuskéspikónak legjobban hiányzó szolgáltatás a táplálék lenne, de amikor a természet megnyomja a gombot, és jutalmul kipottyannak a kishalak, hiába a nyitható száj, a vacsora is elúszik. Szerencsétlen fickót alaposan becsapták.

A „Fókajátszma” a pasa sebezhető pontja a felségterület őrzése, és feleségei, ahelyett hogy hálásak lennének az őrző-védő szolgáltatásokért, ifjakkal flörtölnek a vízben. A „Páviánjátszma” a gyenge pont a féltékenység. A feleség látszólag együttműködik férjével, de egyszer csak megnyom egy gombot, és maga a hím fogja előidézni azt, ami ellen minden erejével küzd.

Már kezünkben is a séma: adott egy szemre nagyon vonzó, de rejtett célokat szolgáló csali, ami látszólag szükségleteket elégít ki. A válasz kiváltása után, a szükséglet kielégítésének pillanatában megnyomnak egy gombot, feltárul az „igazi cél”, és benne van a meglepetés. A tyúk, a hal és a majom esetében a Természet tréfája a pontos forgatókönyv szerint zajlik; a fókáknál kicsit kötetlenebb a dolog, de az alapelemek ott is megtalálhatók. Nekünk, embereknek sem marad más, mint tudomásul venni és beépíteni az életünkbe ezeket az elemeket, hogy egészen úgy hassanak, mintha változatos és izgalmas egyéni életéről lenne szó.

A tranzakcionális játszmaiban a megtévesztő külsejű csalit lépesméznek hívjuk, a másik játékos gyengeségét vagy szükségleteit daráznak, a meglepetés pedig a gombnyomás. Képletünk tehát ilyen lesz:

Lépesmész + Darázs = Válasz → Gombnyomás → Nyereség

Illusztrációként íme egy orvos és páciense között lezajló, a Megerőszkolódsi tranzakciós mintázatát követő beszélgetés.

Judit: Gondolja, hogy meggyógyulok?

Dr. Q.: Igen, biztos vagyok benne.

Judit: Miért gondolja, hogy mindig ilyen magabiztosnak kell lennie?

Világos, hogy Judit kérdése álkérdés volt, és dr. Q. lépre ment. Hogy érthetőbb legyen, mi történik, fordítsuk le játszmanyelvre, vagyis írjuk le képregényül.

Judit (magatehetetlen Gyermekként): Segíts rajtam, Nagy Varázsló!
Dr. Q. (mindenható Szülőként): Igen, én, a Nagy Varázsló segíteni fogok rajtad.

Judit (felvágott nyelvű Gyermekként): Na jó, most már kopj le, kisapám!

A képregénynyelvből egyből kiderül, hogy a lépesméz ebben az esetben a „Segíts rajtam, Nagy Varázsló!”-ban rejlik. Judit látszólag hízeleg a doktornak azzal, hogy segítségét kéri, de egészen mást forgat a fejében. A doktor lépre megy, mert szüksége van arra, hogy erősnek és rettenthetetlennek érezze magát. Felajánlja szolgálatait, s ekkor Judit megnyomja a gombot, mire mindketten megkapják nyereségüket. Judit azt, hogy hallatlanul okosnak érezheti magát, az óvatlan doktor pedig egy kis depressziót, amire, úgy látszik, szüksége van. Tehát: Lépesméz + Darázs = Válasz → Gombnyomás → Nyereség. A nyereség természetéből az is világos, hogy Judit „Kopj le, kisapám”-ot játszik, az orvos pedig ennek kiegészítő játszmáját, az „Én csak segíteni próbálok rajtad”-ot.¹² Judit kelepcébe csalta, így segítőkészségéért nem köszönetet kapott, hanem visszautasítást. Ez az „Én csak segíteni próbálok rajtad” játszma szokásos nyeresége.

Mielőtt továbblépnénk, nézzük meg azt is, hogy mi *nem* játszma. A macskák megismerésénél is sokat segít, ha tisztázzuk, mi nem tartozik a macskák közé. Sokan gondolják azt, hogy minden rendszeresen ismétlődő vagy elhangzó tranzakció játszma, pedig ez nem így van. Ha nem illik bele a játszma képletébe, akkor nem tekinthető játszmának egy viselkedéssor vagy beszélgetés, akárhányszor is alkalmazzák. Például:

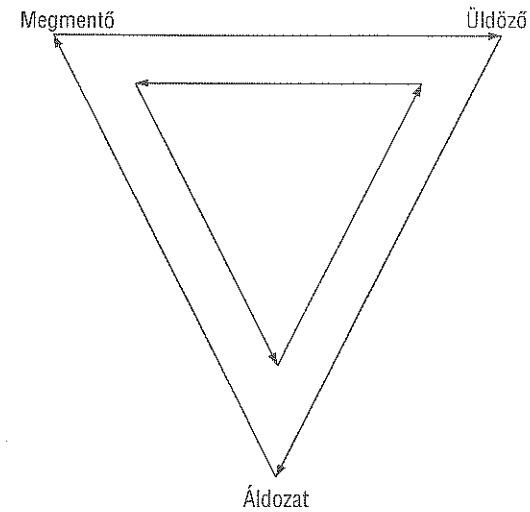
Beteg: Gondolja, hogy meggyógyulok?

Orvos: Igen, biztos vagyok benne.

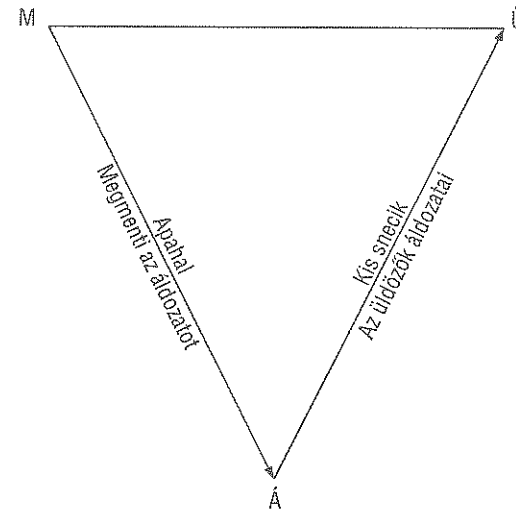
Beteg: Köszönöm, olyan jó ezt hallani.

Minden lépesmézet és darazsat nélkülöző nyílt, egyenes tranzakcióról van szó. A nő kérdése pontosan az volt, aminek hangzott, és akárhányszor kér is biztatást, akkor sem lesz belőle játszma addig, amíg nincs benne lépesméz és darázs.

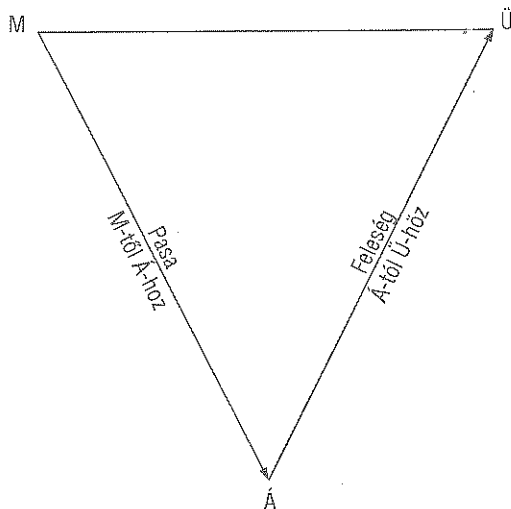
Minden játszma egy miniatűr dráma, amint azt dr. Stephen Karpman oly nagyszerűen ábrázolja háromszögében. Úgy is hívják modelljét, hogy a Karpman-háromszög.¹⁵ Jól mutatja – ami az életben lejátszódó és a színházi drámák lényege –, hogy a szereplők hogyan csúsznak át egyik szerepből a másikba. Az Alkoholista játszmából indul ki, mert itt a legvilágosabbak a szerepek: az Áldozat, az Üldöző és a Megmentő. Az „Alkohol áldozatát” üldözik a „rossz” emberek, de szerencsére a „jó” emberek megpróbálják megmenteni őt. Az Alkoholista végig kezében tartja a kezdeményezést, hiszen bármikor Áldozattá

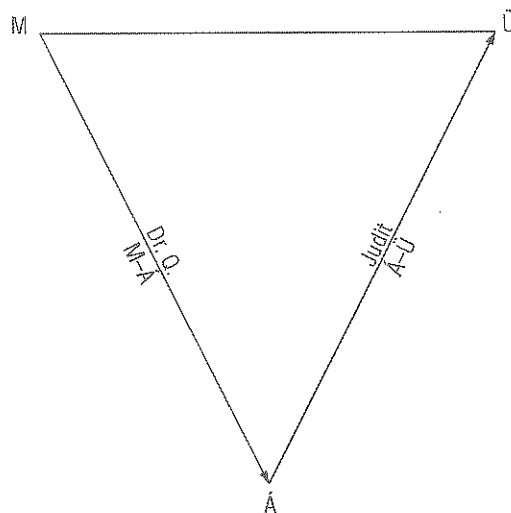
13. ábra
A drámaháromszög

14. a) ábra
A tüskéspikó-kapcsoló

14. b) ábra
A páviánkapcsoló

14. c) ábra
A pácienskapcsoló

változtathatja az üldöző és perlekedő feleséget, ha jól megveri, vagy üldözött csinálhat Megmentőiből, ha szembeszegül velük. A 14. ábra háromszögei jól mutatják a gombnyomás lényegét *a)* a tuskéspikó és ivadékai, *b)* a pávián kényúr és kikapós felesége, és *c)* Judit és orvosa között.

A 14. *a)* ábrán az éhes kannibál tuskéspikó kezdetben védelmező vagy megmentő, a kishalak pedig potenciális áldozatok. A gombnyomás után a halacszkák válnak üldözővé azzal, hogy viháncolva faképnél hagyják korgó gyomrú áldozatukat.

A 14. *b)* ábrán a pávián pasa kezdetben „üldözött” felesége megmentőjeként lép fel, majd az asszony kétszínűségének áldozatává válik.

A 14. *c)* képregénnyelvre lefordítva így hangzik:

Judit (érzelmi problémák áldozata): Ments meg!

Dr. Q. (megmentő): Megmentelek.

Judit (az üldöző szerepére váltva): Fajankó!

Az irányítás Judit kezében van. Ő az, aki saját magát áldozatból üldözővé és az orvost megmentőből áldozattá változtatja át. Ugyanazt teszi, mint amit 2500 évvel korábbi névrokona Holofernesszel: lenyisszantja – legalábbis jelképesen – a fejét.

SZEXUÁLIS JÁTSZMÁK

A szexuális játszmák a 3. fejezetben részletezett szexuális csábítás, a nemi szervek másodlagos hasznosítása és az orgazmus tornagyakorlatai. Nevezzük két játékosunkat Zöldnek és Barnának: a kacér vagy rámenős Zöld hevesen ostromolja Barnát (ostromoltatja magát), ez az ő lépesméze, Barna darazsa vagy gyenge pontja pedig vagy a szexuális vágy, vagy az emberek feletti hatalom szükséglete. A nyereség jelentkezhethet nedves vagy száraz formában. Nedves játékoknál a (végső) nyereség a mindkét részről őszintétlenül elkezdett és vegyes érzelmekkel befejezett orgazmus, száraz játékoknál Zöld nyeresége a dialériszt, Barnáé pedig a szégyen és kudarc.*

*Don Quijótét idézve: „Képzelteti, mit tudnék nedvesen, ha már szárazon is ilyen voltam.”

Csaknem az összes kétszemélyes játék a Megerőszakolódási valamilyen változata, a háromszemélyesek pedig az Anyaszomorítósdie.

A Megerőszakolódást elsősorban nők játsszák, az $L + D = V \rightarrow G \rightarrow NY$ képletnek megfelelően. A lépesmész (L) a kacér viselkedés, a darázs (D) a szex vagy a hatalom utáni vágy. A férfi darazsa ráragad a nő lépesmészére, mire a férfi ostromlással válaszol (V). A nő ekkor egy „Igen, de...” sóhajjal megnyomja a gombot (G), majd mindketten fölveszik nyereményüket (NY).

A Megerőszakolódási, a többi játszmaéhoz hasonlóan, három fokozatban játszható, külön-külön gombokkal és nyereményekkel. Az első fokú Megerőszakolódási száraz játszma, mondhatni flört, ahol a gomb: „Igen, de mindketten tudjuk, hogy eddig, és ne tovább – legalábbis egyelőre.” A nyeremény kölcsönös jó érzés és bizakodás valamelyik vagy mindkét fél részéről.

A másodfokú Megerőszakolódási a „Kopj le, kisapám”, ahol a gomb „Igen, de én nem vagyok olyan lány, még ha föl is cukkoltalak téged.” A nő számára az a nyeremény, hogy kitöltheti valakin a dühét, a férfi számára pedig, hogy kivertnek és szerencsétlennek érezheti magát. Ez utóbbi esetben a férfi a „Rúgj belém...” komplementer játszóját játssza. Általában szárazon szokott lefutni, de ha mégis benedvesedik, akkor a mulatozásért cserébe még erőteljesebb rúgásokra számíton.

A harmadfokú Megerőszakolódásnál a nő „Segítség, szatír”-t kiabál, s a gomb az, hogy „Igen, de úgyis azt mondom, hogy megerőszakoltak.” A nő nyereményként elégtételt könyvelhet el magának, továbbá levezethette dühét, a férfinak pedig egész élete és karrierje lehet nagyon könnyen a sárba taposva. Ezt a játszmat is lehet szárazon és nedvesen is játszani, attól függően, hogy mennyire gonosz vagy érzéki a nő.

A nyereményeket nem kell feltétlenül helyben elfogyasztani, tetszés szerint összegyűjthetők, akárcsak az iskolai piros pontok. Ennél a hasonlatnál maradván, ha kellő számú piros pontot összegyűjtöttünk, beválthatjuk őket egy ötösrre. Nézzük meg, hogy működik ez egy másodfokú Megerőszakolódási esetében.

A játszma lényege a férfiak semmirekellőségének bebizonyítása. A nő valójában ezt mondja: „Kopj le, kisapám!” (Épp olyan semmirekellő vagy, mint a többi.) Nyereménye nemcsak abból

származik, hogy látja a férfi kínlódását, hanem abból is, hogy új képpel gazdagíthatja a Semmirekellők albumát. Ha már megvan a kellő számú piros pontja, beválthatja egy ötösrre, ami ebben az esetben egy „Forgatókönyv-nyeremény”, ingyen öngyilkossággal, ingyen gyilkossággal, esetleg az alkoholisták vagy leszbikusok táborába való ingyenjeggyel – attól függően, hogy mi áll a forgatókönyvben. A „Rúgj belém...”-et játszó férfi is nyithat albumot Sebek összegyűjtésére, amit ő is beválthat „Forgatókönyv-nyeremény”-re. Ő is lehet öngyilkos, anyja jóslatának engedelmessé: „Szeretlek téged, de egyszer még nagyon megütöd a bokád”, aminek az a jelentése, hogy „Szeretlek, de dögölj meg.”

A Megerőszakolódási barátságosabb változatai a „Nézd, mit tettél velem...” (Elvetted a szüzességemet, Teherbe ejtetted, Én nem akartam, de te erőszakoskodtál.) Ezek a játszmaik nagyon jól használhatóak együttjárásnál vagy házasságban arra, hogy még jobban szorítsunk egyet a férfi nyakán levő hurkon. Másik változata a „Játék pisztoly”, amit magukat felnőttek tettető, de valójában gyermeki lelkületű férfiak játszanak. Íme néhány kulcsmondat: „Nem hiszem igazán, hogy most menne”, „Nem igazán úgy értettem...”, „Nem voltam igazán felkészülve rá”, „Nem szabadott volna így kihasználnod engem...” A „Játék pisztoly” arról ismerszik meg, hogy elhangzik a „nem igazán”, ami arra utal, hogy nem is volt az igazi fegyver, vagy a „Nem szabadott volna...”, aminek jelentése az, hogy „Tudhattad volna, hogy nem igazi...” Az eredeti, nem szexuális vonatkozású „Játék pisztoly” játszmat amatőr vagy fondorkodó bankrablók játsszák, akik, ha elkapják őket, azzal védekeznek, hogy „Nem én tehetek róla, hanem maga, aki elég ostoba volt ahhoz, hogy valódinak nézze ezt a játék pisztolyt.” Klasszikus háromszögletű gombról van szó: „Lehet, hogy fegyveres üldözőnek látszom, te meg áldozatnak, de lehet, hogy épp az ellenkezője az igaz; én vagyok a te ostobaságod áldozata.” A szexuális „Játék pisztoly” legszebb irodalmi példája Thomas Hardy *Lidércfény* című regényében az, amikor a főhős nem ússza meg a dolgot, mert hiába bizonygatja, hogy: „Nem igazán úgy értettem”, a nő „Szatír”-t kiált.

A Megerőszakolódási férfiak is játszhatják, ezekkel a jelszavakkal ajkukon: „Nem tudok miattad a munkámra figyelni”, „Teljesen lestrapálsz”, „Csak azért tettem, mert be voltam rúg-

va”, és „Miért nem mondtad, hogy elfelejtéted bevenni a tabletát?”

Az iménti játszmák mind az „Igen, de...” csoportba tartoznak, mert akkor is van bennük „Igen, de...”, ha első pillantásra nem látszik. Vannak „Bárcsak” típusú Megerőszakolósdi játszmák is. Az „Igen de...” játszmákat sokszor játsszák feldúltan előtte, alatta, utána, elutasítón, félbeszakítva, veszekedve, s üzenete mindig az, hogy az egyik fél akarata ellenére és becstelenül lett elcsábítva, elhagyatva vagy megerőszakolva. A „Bárcsak” játszmákat lazán játsszák, azzal a jelszóval, hogy „Ha már úgyis megerőszakolnak, miért ellenkezzek, legalább megpróbálom élvezni.” A játékos itt is fenntarthatja magának az elutasítás, félbeszakítás vagy szemrehányás jogát, de inkább paszívan, mint tevőlegesen. Az „Igen, de...” játszmák sokkal indulatosabbak és veszekedősebbek, mint a „Bárcsak” játszmák, ahol a szereplők inkább csak panaszkodnak, siránkoznak, vagy szemrehányásokat tesznek. Az „Igen, de...” játékos azt mondja, hogy „Mostantól másképp lesz minden,” ami szélsőséges esetben akár abortuszhoz is vezethet, a „Bárcsak”-os pedig azt sóhajtja, hogy „Bárcsak holnaptól másképp lenne minden.” (Bárcsak jobban figyeltél/vigyáztál volna rám, akkor nem lennék terhes.)

Az „Igen, de...” játszmában kijelentő vagy felszólító módot, a „Bárcsak”-ban óhajtó módot használnak. A nyugati parton a „Nem igazán, Nem szabadna, Nem kellene, Bárcsak, Lehet, hogy üldözőnek látszom, de valójában áldozat vagyok” fordulatokat sokan „Berkeley-zsargonnak” hívják, de szinte mindenhol találunk olyan embereket, akik ilyen játszmákkal kerülgetik a valóságot.

A félbehagyott közöszlés Hűtőszekrényajtó és a Határidőnapló játszmáját „Igen, de...” és „Bárcsak” stratégiával is lehet játszani. „Igen, de most abba kell hagynunk sajnos ezt a megbecstelenítést, mert azt hiszem, nyitva hagytam a csapot/a hűtőszekrény ajtaját/a gázt.” Vagy „Bárcsak átnéztem volna már a holnapi teendőket, akkor szívesen megbecstelenítenélek egy kicsit.” A Telefonhívás passzív változat. „Hál’ istennek csöng a telefon, most abbahagyhatom ezt a megbecstelenítést, hogy felvegyem.” A Telefonhívás is lehet „Igen, de...” vagy „Bárcsak”. „Igen, de csöng a telefon”, vagy „Bárcsak anyám most hívna.” (Férj: Hogy lehet az, hogy anyád mindig akkor telefonál, amikor éppen valami fontos dolgot csinálok? Feleség:

Hogy lehet az, hogy te mindig épp csinálsz valami fontos dolgot, amikor anyám telefonál?)

A játszmákat olyan emberek játsszák, akik félnek az intimizációtól, akár általában, akár azzal a bizonyos másikkal kapcsolatban. Segítségükkel érdekes tranzakciókat folytathatnak, és közel kerülhetnek az emberekhez a nélkül a kockázat nélkül, hogy önmagukat kiszolgáltassák a másikkal. A szexuális játszmák éppúgy lehetnek egy jó kapcsolat első lépései, mint az igazi szerelem gátjai. Azok az emberek, akik feladták annak reményét, hogy szeressenek, vagy szeretni tudják őket, gyakran válnak játszmák célpontjává, mert szinte bármit lehet csinálni velük. A következő rész róluk fog szólni.

Ők a harmadfokú Megerőszakolósdi legfontosabb szereplői. A játszma háromszemélyes, s célja a férfi elkeserítése azzal, hogy elmondják a dolgot egy harmadik félnek is: anyának, apának, ügyvédnek, orvosnak vagy a rendőrségnek. Éppen az ellenkezője az igazi megerőszakolásnak, melynek a célja a nő elkeserítése – főleg, ha elvei ellenére élvezzi a dolgot (ez a legszörnyűbb változat). A hivatásos szatír nem sokat törődik a nővel, csak szórakozik vele, és ha lezajlott a dolog, akkor el is feledkezik róla, és egész figyelmével a saját maga utáni hajszára és a Rabló–Pandúr játszma koncentrálna. Ha nem tesznek ellene feljelentést, akkor lehet, hogy névtelen leveleket küldözget a rendőrségre, vagy név nélkül telefonálgat nekik, hogy egy kicsit felrázza őket, és beindulhasson a hajszára. Szélsőséges esetekben könyvet ír, és igen szórakoztatónak találja azt, hogy kritikusokkal és filozófusokkal játszhat Rabló–Pandúrt, és megerőszakolhatja szűzies lelküket. A *Hogyan erőszakoljunk elvől és anyagi érdekből* című könyv több példányban fog elkelni, mint de Sade márki könyve, mert a márki túl rátarti volt ahhoz, hogy reklámozta magát, ezért még a középiskolai könyvtárak sem tartanak könyvéből.

A Megbecstelenítés legérdekesebb formája, de egyben – mert túl sok embert, köztük gyerekeket is érint – a letragikusabb is a „Mennyire sajnálom.” Jobb azt mondja Balnak: „Ha elválna, hozzád megyek (feleségül veszek).” Így hát Bal elválna. Ezután jobb azt mondja: „Sajnálom, meggondoltam magam”, Balnak pedig nem marad se házastársa, se szeretője. Ellentéte a „Még nem jött el az ideje”: „Ha nagyobbak lesznek a gyerekek, akkor elválok, addig maradjon így minden, ahogy van.” Mind a „Saj-

nálom, meggondoltam magam”, mind a „Még nem jött el az ideje” játszma három- vagy négyszemélyes, mert a játékosok házastársai is nagyon jól tudják, hogy mi történik. Íme egy példa:

Jobb úr elvált a feleségétől, és azt mondta Balnénak, hogy ha ő is elválík, akkor feleségül veszi. Balné megtette, de akkor Jobb azt mondta, hogy „Mennyire sajnálom”, és hamarosan újból elvette régi feleségét. Közben Bal úr, aki végre szabad volt, mint a madár, kihasználta a lehetőséget, és gyorsan feleségül vette szeretőjét. Balné, aki egyébként nem rajongott túlságosan a férfiakért, saját lábára állt. Mind a négy fél megpróbálta a lehető legnagyobb hasznot húzni a helyzetből: Bal úr és hajdani felesége azon keseregtek, hogy mennyi rosszat tett nekik a másik, és persze Jobb úr; Jobb úr és felesége pedig nem győztek mentegedőzni, bocsánatot kérni egymástól, szánakozni a történeten, miközben alig tudták elrejtteni afelett érzett örömeiket, hogy Balékat hogy behúzták a csőbe. (Jobbék közben a „Húzzuk be a csőbe” variációját játszották Bal úrral.)

A „Még nem jött el az ideje” játszmat házastársak is játszhatják. Fehér úr ígéretet tesz Feketénének, hogy mihelyt felnőnek a gyerekei, elválík feleségétől, és elveszi őt. Feketéné válasza az volt, hogy bármikor kész a válóperre, ha Fehér úr elérkezetnek látja az időt. Sajnos, mikor a legkisebb gyermek is lediplomázott, Fehérné izületi gyulladással ágynak esett. Fehér természetesen letett a válásról, és minden maradt a régiben. Fehérné igen ügyesen keverte a kártyát, azonban hamarosan meghalt autóbalesetben, így Fehérnek ismét lehetősége nyílt arra, hogy beváltsa Feketénének tett régi ígéretét. A következő héten Fekete úr orvosi kivizsgálásra ment, ahol kiderítették, hogy cukorbeteg. Felesége úgy döntött, hogy mellette marad, és véget vet Fehérrel való kapcsolatának.

A leírt játszmákat az elképesztő véletlenek tragikus és fanyar humora lengi be, olyan finom, összerendezett egybeesések, melyeket már a Természet tréfálkozásainál is megfigyelhettünk a Tyúkjátszmát, a Tüskéspikó-játszmát, a Fókajátszmát és a Páviánjátszmát tárgyalva.

Említettem már a fejezet elején, hogy a háromszemélyes játszmák általában az Anyaszomorítódsi mintájára épülnek fel. Legkíméletlenebb példáját de Sade márki írja le a *Filozófia a budoárban* című könyvében, amikor egy elvetemült banda összeeskü-

szik a lánya szüzességét nagyon fontosnak tartó anya ellen, és a leányt az összes lehetséges helyzetben, az összes lehetséges nyílásán át megbecsteleníti. Az addig drága kincsként nagy becsben tartott szüzességből a féktelen orgia során értéktelen bizsu lesz, az apa ráadásul szabad kezét ad a bandának arra is, hogy megalázzák és megkínózzák az anyát kényük-kedvük szerint. A kegyetlenkedésekben a leány, ügyet sem vetve anyja könyörgésére és sikoltozására, tevékenyen közreműködik, ráadásul arcába vágják, hogy azért kell szenvednie, mert megpróbálta megakadályozni azt, hogy lánya élvezze a szeretkezést. Gondoskodni fognak róla, hogy ez még egyszer ne fordulhasson elő, s hogy még azt is megbánja, hogy a világra jött.

Hétköznapi nyelvre lefordítva, a lány azzal keseríti anyját, hogy promiszkuus életet él, teherbe esik, szégyent hoz a házra, és a végén esetleg a fiatalkorúak börtönébe vagy nevelőintézetbe kerül. Lehet, hogy a fiú csak eszköz az egész játszmaiban, és amint megtette dolgát az anyaszomorítás terén, mehet is útjára. Ha nem sikerül az anyával megetetni a dolgot, akkor lép a Kapcsolat a színre. Lehet, hogy csak a kerítő szerepét játssza, de az is lehet, hogy – ha már lúd, legyen kövér – rászoktatja a kábítószerre. A kor előrehaladtával újabb variációk bukkanhatnak fel: Barátságomorítódsi, Férj(feleség)-szomorítódsi, Vén Csont-szomorítódsi. Manapság kedvelik a „Szociálpolitikai Osztály”-szomorítódsit is. Úgy hírlík, hogy a Szociálpolitikai Osztály nem kedveli a szexet és (jól értesült források szerint) a rágógumit, ezért ebben a játszmaiban bőségesen előfordul a szex minden formája, szociálpolitikailag támogató törvénytelen gyermekekkel együtt, miközben felfújható rágógumit rágnak, hogy még érdekesebb legyen a dolog.

A „Szomorítsunk meg valakit” csak akkor működik, ha a megszomorítandó Balek egy olyan, Szülői énállapotban levő személy vagy szervezet, aki hajlandó „Én csak segíteni próbálok rajtad”-ot vagy legalább „Mindazok után, amit érted tettem”-et játszani. Minél keményebben játszanak a játékosok, annál dühöttebb lesz a Balek, s a többiek éppen ezt akarják. A Balek, mint mindenki, aki Szülői énállapotban van, abba a hitbe ringatja magát, hogy dühössége segít a játszmák felszámolásában, pedig ennek pontosan az ellenkezője igaz. Dühé csak olaj a tűzre, és ha túllép egy bizonyos mértéket, a tagok felhatalmazva érzik magukat arra, hogy átváltsanak a harmadik fokozatba, és behív-

janak egy ügyvédet. Innentől a dolog még mulatságosabbá válik, tiszta ingyencirkusz. Sajnos a jó hangulatnak hamar vége szakad, ha valóban az igazságszolgáltatás útjára téved a dolog, és a szereplőkön úrrá lesz a csendes közöny.

Ha valaki egyéni okok miatt nem találna magának partnereket a játszma bővítéséhez, ajánlom a játszma pasziánsz jellegű, azaz fejben játszott formáját.

Több olyan háromszereplős játszma ismeretes, ahol a harmadik személy inkognitóban marad, és az áldozat nem is szerez róla tudomást. Ilyen a prostitúció. A férfi azt hiszi, hogy csak egy nővel van dolga, miközben a jeleneteket a színpalak mögött álló strici rendezzi. Ő hozza a szabályokat, és folyamatosan ellenőrzi, hogy betartják-e őket. A „Milyen volt” játszma is hasonlóképpen szerveződik, csak itt a férj a láthatatlan harmadik. Feleségét azzal a kiegészítő kívánsággal küldi el pasasokat felcámpni, hogy mindannyiuk épülésére az asszony részletesen számoljon be a szeretkezésekről. Legelrettetőbb változatában szűz fiút kell találnia. A „De jó volt”-ban pedig a férj rejtekhelyről szemléli az eseményeket. Néha változik a szereposztás, és a feleség az, aki a férjet vadászatra küldi, vagy kiközvetíti neki a barátnőit, esetleg bártündéreket szed fel számára. A játszma harmadik fokozatában a láthatatlan személy megjelenik a színen, s ha igazi hivatásos, akkor kicsalja a Balek pénzét, vagy egyszerűen kirabolja, esetleg a felszarvazott férj szerepében meg fogja zsarolni. Ez már átível a „Zsarolás erkölcsrendészeti botrányal való fenyegetéssel”-be. Ha homoszexuálisok is szereplők, akkor a harmadik tag a „Korrump Zsaru” lesz. Otthon játszott változata sok meglepetést rejt magában, főleg, ha a láthatatlan házastárs hirtelen megnyomja a gombot. Ilyenkor gyilkosságba, öngyilkosságba, pereskedésbe és válásba torkollhat a dolog.

Az „Ugyan kinek kellenél”-ben a feleség azért tesz szert házibarátra, vagy fordítva, hogy féltékennyé tegye férjét (feleségét). Néha hármójuk közül senki nem tudja, hogy mire megy ki igazán a játék, néha viszont igen, még a szomszédok is. Ha a házastársak tisztában vannak vele, de a szerető nem, akkor ő a Balek, bár a szeretők nem szoktak ennyire idióták lenni. Az „Adj király katonát”-ban Jobb úr nem azért kezdeményez viszonyt Balnéval, hogy visszaszerezze feleségét, hanem hogy borsot törjön Bal orra alá, és Balné sem azért fogadja udvarlását, hogy

férjét megtartsa, hanem Jobbné bosszantására. Könnyen válhat versengéssé ez a cseppet sem elítélendő játék, és akkor a „Mennyivel jobb vagyok, mint a másik” lesz belőle. Az „Ugyan kinek kellenél”, az „Adj király katonát” és a „Mennyivel különb vagyok, mint a másik” kitűnő ötletekkel szolgálhat dráma-, regény-, dalszövegírók és egyéb színpadi szerzők számára, mert a szereplőknek hatalmukban áll bármikor kiegészítő játékokat is játszani.

A Szendvics nem játszma, hanem egy egyszerű háromszereplős művelet, melyben elvileg minden szereplő jól érezheti magát, és senkinek nincs oka bánkódnia. Tárva áll a lehetőség a nemek találekony kombinációjára, lehet: három férfi, három nő; két férfi, egy nő (*Ménage à trois*); vagy két nő, egy férfi („Fedett turistaszendvics”). Először A van együtt B-vel, aztán B van együtt C-vel, majd C megy el A-val. Így mindenki kétszer játszott saját élményű tagot, egyszer pedig megfigyelőt. A Fekete Péterben átverés is van, mégpedig az, hogy A és B azzal az ígérettel ülteti C-t megfigyelőállásba, hogy hamarosan rá kerül a sor, de ez a hamarosan nem jön el soha, C kezében pedig ott marad a Fekete Péter. Gyerekeknél gyakori ez a fajta átverés. A „Ha megmutatod a tiedet, én is megmutatom az enyémet” kétszemélyes gyermekszexjátékban A megmutatja a magáét, de B nem, vagy fordítva. A Cseréptörésben hárman játszanak, és C felrúgja a szabályokat. A megmutatja a magáét B-nek, B is megmutatja a magáét A-nak, de mikor C-re kerül a sor, ő hazaszalad, és árulkodik a mamájának. A négyszereplős Kettős Fekete Péterben Zöld úr lefekszik Barnánéval, felesége legjobb barátnőjével, és amikor Zöldné és Barna úr is hasonlókat forgatnak a fejükben, a két másik megakadályozza – náluk marad a Fekete Péter.

MIÉRT KELLENEK A JÁTSZMÁK

A játszmák kétségtelen haszna sehol nem mutatkozik meg oly kristálytisztán, mint a szexuális játékokban.

1. Az egyszerű szex pusztán boldogítja az embert, míg a szexuális játékok számtalan igényt ki tudnak elégíteni, úgymint: a gyűlöletre, megvetésre, haragra, félelemre, szégyenre és szégyenlősségre, nemkülönben a megsebzettségre és az inadekvát-

ságra való, tehát mindazokra a perverziókra való igényt, melyeket az emberek a szex helyett szoktak művelni. A szexualitásokat nemcsak örömszerzésre, hanem csaletekként is használó játszmaszakértők vágyaik kielégítése mellett gátlásaikat is kielégítik, s így elégedetten masírozhatnak – a kies Vesztespusztába. Ezt hívják a játszmák belső pszichológiai hasznának: kien-gedik a fáradt gőzt, és megvédik az embert a szétrobbanástól. Néha azonban – mint de Sade márki esete mutatja – a gőz túlnyomás alá kerül, és ezek a nemi tornák már nem tudják levezetni többé. A márki addig-addig fokozta az édesanyjának okozott szenvedéseket, mígnem egyszer a charentoni elmegyógyintézetben kötött ki, megmérgezett és összevert lányok garmadáját hagyva maga mögött, Baudelaire, Swinburne, Dosztojevskij, Kafka és mások legnagyobb elismerésére és csodálatára.

2. A játszmák második erénye az a külső pszichológiai haszon – melyet még a márki egzisztencialista rajongói sem vettek észre –, hogy segít kibújni a szembenézések, a felelősség és az elkötelezettség alól. A száraz játszmák elkerülik a pucér testtel való szembenézést és a cselekvés kényszerét, felhatalmaznak arra, hogy kibújhass a szüzesség elvételének és a megtermékenyítésnek a felelőssége, továbbá az ingerlés, az érzelmek és a szeretkezés más egyéb kínos velejároinak vállalása alól. A nedves játszmák is – bár orgazmussal vagy legalábbis behatolással végződnek – sikeresen lerázzák magukról a partnernek való elkötelezettséget.

3. Bár a játszmák soha nem adnak felhőtlen meglegedettséget, ténylegesen közelebb hozzák egymáshoz az embereket; épp elég közel ahhoz, hogy ne törjön ki rajtuk az unalom, de ahhoz azért nem elég közel, hogy el akarják kötelezni magukat egymás mellett. Mindenesetre segítenek elhithetni velük azt, hogy ők is részei az emberi fajnak, vagy legalábbis majdnem. A játszmák jól beilleszkednek az „Amíg” programokba. Az igazi dolgok felvezetői, addig is lehet csinálni őket, amíg megjönnek azok, akiket nagyon várunk: a Szőke Herceg vagy a Világszép Nád-szálkisasszony (valószínűleg a Mikulás gyermekei) – ők persze soha nem jönnek el; vagy a Halál – aki bezzeg igen. A játszmákkal – melyeknek legalább annyi közük van a valódi élethez, mint a vállalati zuhanyozónak egy trópusi óceán korallzátonyához – kellőképpen strukturálható az idő a Végzet nevű távolsági buszra várva. Keretet kínálnak a félintim társas összejövetelek-

hez vagy magánbeszélgetésekhez – ezt hívják belső szociális haszonnak.

4. A rengeteg bonyodalmat, valódi vagy megrendezett miniatúr drámákat naponta újratermelő játszmák garantálják a pletykaéhes emberek hírekkel való folyamatos ellátását – ez a külső szociális haszon.

5. Kielégítik mind az ingerlésre, mind az elismerésre, mind a strukturálásra való igényünket, mert sok ember számára sokkal szórakoztatóbbak, mintha egymagukban kellene ücsörögniük (visszavonulás), koktélparkon kellene udvariaskodniuk (rituálék), reggelenként munkába sietniük (tevékenység) vagy a golfról értekezniük (időtöltés). Felpörgetik az anyagcserénket, serkentik mirigyünk működését, fokozzák a testnedvek áramlását, megóvják testünket, lelkünket és szellemünket a lassú kínhaláltól. A nedves játszmák hatásosabbak, mint a szárazak, mert illatokat, érintéseket, infravörös sugarakat és finom nedveket cserélünk. Ezek az életre keltő hatások a játszmák biológiai hasznai.

6. Szexuális kapcsolatainkban mindig ott lebeg a „Ki vagyok én?” kérdésre adott válasz, amit énnek vagy selfnek nevezünk. Innen már csak egy lépés a következő, szintén egzisztencialista kérdés: „Mit keresek én itt?” A szexuális játszmák egzisztencialis haszna tehát az, hogy – még ha nem is jutnak el olyan messzire, mint az igazi intimitás, valamivel közelebb visznek bennünket e kérdések megválaszolásához. Annak a kérdésnek a megválaszolásához pedig, ami úgy szól, hogy „Kik ezek a többiek?”, egyszerűen nélkülözhetetlenek.

Minden forgatókönyv erre a három kérdésre épül, melyet a szülői forgatókönyvek igyekeznek a lehető legsematikusabban megválaszolni. Egészen addig, míg forgatókönyvünknek megfelelően cselekszünk, meg fogjuk védeni ezeket a válaszokat mindenféle támadással szemben. Egy nyertes forgatókönyvben így szól a rövid összefoglaló: „Te vagy az a herceg, aki azért jöttél, hogy imádjanak és csodáljanak, az embereknek szükségük van rád.” A szexuális játszmák segítségével a személy akár naponta meggyőződhet róla, hogy igaz ez az üzenet, hogy tényleg szőke herceg (de legalább csapatkapitány), hogy tényleg jószágos és nagylelkű, s hogy az emberek (nők) egyszerűen imádják. Ha egyszer sikerül megnyugodnia, és nem kell újabb és újabb bizonyosságot szereznie, lehet, hogy alkalmassá válik intim és őszinte kapcsolat kialakítására. Egy vesztes ezt olvasná

a kivonatból: „Egy semmirekellő lotyó vagy, aki látástól vakulásig dolgozni fog, és mégse viszi soha semmire.” Az ő esetében a játszmák is azt fogják igazolni, hogy ő egy semmirekellő lotyó (még ha küzd is ellene), aki csak hanyatt fekve boldogulhat az életben, akit az összes útjába kerülő férfi kíméletlenül ki fog használni. Addig, amíg e szerint a forgatókönyv szerint él, bizalmas barátai sem lehetnek mások, mint egy strici vagy egy hozzá hasonló kallódó lány. Olyan, mint a seggrepacsi, de működik, mint minden jó forgatókönyv.

A játszmák segítségével bizonygatjuk, hogy a Szülői programozás összhangban van életünk és környezetünk alakulásával, és langyos boldogságba vagy keserves nyomorúságba ringatjuk magunkat, szexuális játszmáinkat nagyon körülményesen úgy tervezzük meg, hogy partnereink és helyzeteink is ennek megfelelően alakuljanak.

A FÜGGETLENSÉG ILLÚZIÓJA

Egy korábbi részben már céloztam rá, hogy a szabadsághoz vezető út nevetéssel van kikövezve, de amíg az ember ezt meg nem tanulja, addig rabszolgaként tengeti életét, akár úgy, hogy behódol urának, akár úgy, hogy lázadva új gazdát keres magának. Nagyon jól tudják ezt a gazdák, azért lettek gazdák. A legelső dolog, amit legszívesebben maradéktalanul betiltánának, az az ellenőrizhetetlen nevetés. A nyitottabb országokban mindenhol vannak vicclapok, de a rabszolgatartó államok – a náci Németország vagy Arábia – még hírből sem ismerik őket. A hatalom nem győzhető le erőszakkal, mert ha egyik fejét levágod, két másik nő ki a helyébe – csakis nevetéssel lehet küzdeni ellene. Sun Tzu, a katonai tudományok megalapítója már tisztában volt ezzel,¹⁴ és az Uralkodónak a háremből hozott lányokkal demonstrálta. Bármilyen parancsot adott nekik, a lányok csak nevetgéltek, és tudta, hogy addig nem lesz rend, amíg ez a nevetgélés tart. Úgy szakasztotta végét, hogy két lánynak levágatta a fejét. A maradék kettő attól fogva csendes és ellenkezés nélkül azt csinálta, amit mondtak neki. Tézisem visszafelé is igaz, humorista nem volt még sokáig államelnök: nem azért, mintha a nép nem tudta volna elviselni őt, hanem mert ő nem tudta elviselni a hivatalt.

Az ember szabadnak születik, de a legelső dolog, amire megtanítták, hogy azt kell tennie, amit mondanak neki, s ez egész életében így lesz. Kezdetben a szüleinek van alárendelve. Néhány jelentéktelen kivételtől eltekintve – amikor a függetlenség-érzés hamis illúziójába ringatva magát ragaszkodik elképzeléseihez –, örök életében az ő parancsaiknak engedelmeskedve fog élni. Ha azt akarják, hogy inadekvát ember legyen belőle, akkor meg fogják követelni, hogy mostantól kockákat kakáljon, és minden más megoldást helytelenként el fognak vetni. Bármit is követeljenek tőle, élete hátralevő részét azzal fogja tölteni, hogy megpróbálja eleget tenni nekik még akkor is, ha már a kezdet kezdetén a szemébe vágják, hogy úgysem fog sikerülni neki. Hamarosan – utasításainak megfelelően – gazdag gyűjteménye lesz inadekvátézéséből. Ha nagy az önállóságigénye, akkor megváltoztathatja küzdelmeinek külalakját, de a lényegét alig. Legfeljebb nem azon fog erőlködni, hogy kockákat kakáljon, hanem hogy körte alakú orgazmusa legyen – a lényeg az, hogy inadekvátan érezhesse magát. Ha nyertesnek nevelték, akkor – bármilyen módszerhez is kelljen folyamodnia – megteszi, amit kérnek tőle. Legfeljebb körbeszabdálja, hogy megfelelő legyen az a sors által megkívánt forma.

Ha el akarunk szakadni ránk tukmált forgatókönyvünktől, meg kell állnunk egy kicsit gondolkodni. Addig nincs sok esélyünk a továbbjutásra, amíg nem adjuk fel függetlenségünk illúzióját, és nem nézünk szembe azzal, hogy nem az a merész és diadalmas fickó vagyunk, akinek képzeltük magunkat, hanem egy évtizedekkel ezelőtti Végzet madzagon rángatott bábujai. Kevesen merik megtenni, hogy hátranézzenek, és elolvassák, mi van a hátukra írva – meg aztán az öregkorral a nyak hajlékonysága is csökken.

A programozás alul kezdődik, mégpedig azoknál a szerveknél, melyek a titokzatosan redőződő – az anyaméhhez bennünket egykor összekapcsoló, csavaros ezüstszinórból megmaradt – köldök alá esnek. Ha belegondolunk az újoncokat köszöntő őrmester szavaiba, akkor elámulunk, hogy milyen mély anatómiai jelentésük van. Még maga az őrmester sem hinné el, ha mondanánk neki. Ezt mondja (a női alakulatoknak is): „A lelketek az anyátoké, de a seggetek az enyém”, aminek a tartalma az, hogy: „A medencétek belül az anyátoké, kívül az enyém.” A medencén belüli szervek minden kultúrában az anya birtoká-

ban vannak. Szerencsés esetben meglegszik ennyivel, de van anya, aki a gyomrot és az agyat is kontrollálni akarja. A hadseregnek már csak a maradék jut – ami kívül van, de épp ez az, a külső izmok, amire éppen szüksége van. Addig, amíg a Katona a parancsoknak híven engedelmeskedik, a többivel esetleg csak a katonai kórház foglalkozik.

A forgatókönyvek lényege mindig ugyanaz marad, legfeljebb csak a módszerekben és a konkrét megnyilvánulási formáknál lehetnek apróbb változások. „Szeresd és tiszteld apádat” – mondja a náci apa, és fia ugyanúgy fog lelkesedni egy fasiszta, mint egy keresztény vagy kommunista vezetőért. A lelkesz lelkékért imádkozik a vasárnapi misén, lánya gitárral a kezében népdalokat énekelve teszi ugyanezt. Ha az apa utcaseprő, és a fiú az élőködőket tanulmányozza, ugyanazt teszik mind a ketten. A fiú is ki akarja seperni a világból a betegségeket előidéző kórokozókat. Az arany szívű prostituált lánya lehet, hogy ápolónőnek megy, és sokkal higénikusabb módon gondoskodik védeneciről, mint édesanyja tette.

Az ilyen hasonlóságok és különbségek összecsengenek azzal, amit a biológia genotípusnak és fenotípusnak nevez. Minden kutya rendelkezik kutyára jellemző génekkel, egyszerűen muszáj kutyának lenniük, de minden egyed a maga módján valósítja meg kutyaságát. A szülői alapinstrukciók is olyanok, mint a gének: az utód akarata ellenére is követni fogja őket, de megvalósításukban egyéni variációk lehetnek. Ebből nem következik az, hogy a testvéreknek egyformáknak kellene lenniük, ugyanis minden testvér más és más utasításokat kap, mindegyikük különböző szerepet kell eljátszon a szülők életének forgatókönyvében. Hamupipőke például egy nyertes utasításait kapta, míg mostohatestvéreit vesztesnek nevelték, pedig mindannyian a szülői programot követték. Hamupipőke a maga kedves és sikeres módján megtalálta a csúcsra vezető ösvényt, lehet, hogy nem pontosan úgy, ahogy a szülei elképzelték, de mégis sikerült neki. A mostohanővéreket lustálkodásra és kényeskedésre nevelték, arra, hogy ne álljon velük szóba senki, kivéve azt a két léhűtőt, akit a herceg küldötti kérőként hozzájuk.

Az előre meghatározott célhoz vezető utaknak és módszereknek a megválasztása kelti a szabad választás és az autonómia hamis illúzióját. Meggyőző bizonyítékát adta az illúziók csaltságának az a beteg, akinek műtét közben az agyát elektródokkal

ingerelték. Az egyik ilyen terület épp az volt, amely a kar felemeléséért felelős, ezért az ingerlést követően a beteg felemelte a jobb karját. Az orvos megkérdezte tőle, hogy miért tette, s ő azt válaszolta: „Mert fel akartam emelni.” Ugyanez történik mindennapjainkban is. Fontos kérdésekben mindenki a Szülői alaprogramokat követi, s pusztán attól támad olykor szabadságérzése, hogy a tempót és a módszereket valamennyire maga választhatja meg. Mindkét dolog beépítetten működik. Az is, hogy a Szülői utasítások elektródaszerűen irányítanak bennünket, így szinte automatikusan, szűk döntési lehetőséggel engedelmeskedünk nekik, és az is, hogy cselekvéseinket a szabad akarat megnyilvánulásának fogjuk értelmezni. Ebből a körből csak akkor törhetünk ki, ha kitöröljük emlékeztünkünkől az összes Szülői utasítást, és megpróbálunk nem emlékezni rájuk. Abban a pillanatban, amikor visszaemlékszünk rájuk, rá kell döbbenjünk, hogy minden érzésünket, viselkedésünket és reakciónkat ők irányítják. Csak akkor lehetünk szabadok és a magunk urai, ha ezt világosan látjuk.

Egy bizonyos szinten mindenki érzi, hogy az autonómia csak illúzió, és viselkedését az vezérli, amit egészen kicsi korában szülei mondtak neki, de vannak, akik ezt világosan meg is tudják fogalmazni. A szüz vagy frigid nők közül sokan őszintén kimondják, hogy azért maradtak ilyenek, mert szüleik annak idején ezt parancsolták nekik. Talán így könnyebb nekik, mint ha állandóan alakoskodniuk kellene. Egy szenvedélyes szerencsejátékos is ráérezett a szülői hatalom erejére, amikor terápiába járva azt mondta az orvosának: „Ne akarjon engem lebeszélni a szerencsejátékokról, mert úgysem fog menni. Inkább az lenne jó, ha megengedné azt, hogy ne kelljen mindig veszítenem.” Hirtelen rádöbbsent arra, hogy azért veszít, mert azt parancsolták neki. Nem újabb instrukciók kellettek neki, nem az, hogy faggassák, miért nem hagyja abba a hazardjátékokat, hanem arra, hogy kitörtölje valaki az eredeti, gyermekkorban kapott utasításokat.

Az élvhajhászás, a szadizmus, a homoszexualitás, a promiskuitás, a szexuális játszmák és az összes többi, biológiailag téves szexuális tevékenység eredetileg a szülők által lett belénk ültetve. Amikor valaki azt állítja: „Azért csinálom, mert akarom”, akkor végső soron igaz van, hiszen azért teszi, mert szerepel az utasításaiban, melyeknek mindenáron meg akar felelni, és retteg az engedetlenségtől. Szükségből erényt kovácsol akkor,

amikor szabad akaratról beszél, de Baudelaire-en kívül senki nem fog tudni elkápráztatni vele. Ha fel tudja idézni az instrukciókat, és kinyomozza, hogy agyának melyik részébe ültettek elektródákat, reménykedhet abban, hogy megszabadul mind a szülői programoktól, mind a hamis illúzióktól, és akkor tényleg feltáru előtte a szabadság kapuja.

Ne tévesszük soha össze a biológiát az ifjúsági mozgalmakkal – melyek egyébként szintén belénk programozottak! A szülői programozás egyébként nem a szülők bűne – ők is csak a szüleiktől kapott programot adják tovább –, mint ahogy utódaik fizikai megjelenéséről sem tehetnek. A forgatókönyvekért felelős agyi vegyületeket azonban talán könnyebb megváltoztatni, mint a fizikai tulajdonságokért felelős géneket. Azok a szülők, akik valóban jól akarnak gyermekeiknek, ki kellene nyomozzák, hogy a nekik szánt forgatókönyvvel tényleg meg vannak-e elégedve, és nyugodtan átadnák gyermekeiknek. Amennyiben nem, akkor azon kellene gondolkodniuk, hogy miképpen változtassanak rajta, hogyan neveljenek királylányt abból, akit a parancsnak engedelmessé békának szántak. Ezt megtenni legalább olyan nehéz, mint hátul levágni a saját hajunkat. Bizonyos esetekben segít a forgatókönyv-analitikus, de ő sem mindig. Szörnyű arra gondolnunk, hogy ha nem lépünk közbe időben, akkor ez a selejtforgatókönyv még unokáinkhoz is eljut. Milyen igaza volt annak a régi mondásnak: „Ha úrilányt akarsz nevelni, akkor a nagymamánál kezd!” Az is érthető, hogy miért van még mindig polgárháború, és hogy miért kell még legalább egy évszázad ahhoz, hogy a vad és nyughatatlan forgatókönyvek lecsendesedjenek és megszeli-düljenek végül. Itt az ideje, hogy hozzáfogjunk a jövő század kisasszonyainak és urainak a neveléséhez, és ha azt akarjuk, hogy a világ őszinte és kedves legyen, akkor már nekünk sem szabad hideg és számító módon viselkednünk.

JEGYZETEK

¹ Liddell és Scott a következő helyeket adják meg: *Odüsszeia* 4.221–230; Theophraszosz 9.15.1; Plutarkhosz 2.614 C; *Anthologia Palatina* 9.525, 13; és Protag (feltehetően Prótagorasz) ap Plutarkhosz 2.118 E. Ma a

Nepenthe leginkább úgy ismeretes, mint egy étterem Big Surban, Kaliforniában. Az Oxford-szótár a következő meghatározást adja: „Orv. Altató tulajdonságú ital (1681) s a drogot nyújtó növény (1623).” Ma a *Nepenthes* kifejezést csak a húsevő kancsóvirágok egy nemére használják, ezek azonban nem orvosi alapanyagok. Legalábbis a gyógyszer-tani tankönyvek, sem az USA gyógyszerkönyve nem sorolja fel őket, egészen 1866-ig visszamenően, s *Culperer Complete Herbal* (Nagy gyógynövénykönyv) című munkájában sincsenek benne. Evolúciós szempontból azonban van némi érdekességük, hiszen a *Homo sapiens* nagy valószínűséggel olyan makimajmokból fejlődött ki, melyek rovarokkal táplálkoztak. A *Tarsius spectrum* szereti megfosztani áldozataitól a kancsóvirágokat. Így aztán a néhai Francis E. Lloyd professzor szerint (*Encyclopedia Britannica*) a *Nepenthes bicalcarata* kancsóvirágfaj éles horgokat alakított ki, mint „alkalmazkodást arra az esetre, hogy elkapja a makit, ha az megpróbálkozna a lopással”. Ez a régmúlt csata a makik s a kancsóvirágok között biztosan játszott némi szerepet az emberi faj kialakulásában, akárcsak bizonyos *Nepenthes*-változatok genetikai kiválasztásában. A pletykára éheseknek hadd áruljam el, hogy a *Nepenthe* étterem tulajdonosa, William Fasset zseniális pókerjátékos, és több csodálatos gyermek apja. Lloyd professzor tanított a McGill Egyetemen, s szerény tudómat a témáról tőle kaptam. Személyiségét egy írói álnév alatt közölt novellámban örökítettem meg, ami a jó régi *Adelphi* folyóirat 1933. augusztusi számában jelent meg (Lennard Gandalac: An Old Man). Két fiút nevelt fel, az egyiket neurológiai kutatásaiért ünnepelték, a másikat pedig gyermekei szépségéért s nagyszámú kiváló unokájáért. Ami a makimajmokat illeti, készséggel elismerem őket ük-ükapámként, de személyesen nem volt szerencsém egyhez sem. A kancsóvirágoknak saját elképzelésük van arról, milyen legyen egy virág, s nekem is megvannak a magam koncepciói, de nincs köztünk harag.

² Az alábbi adatok az 1968-as *World Almanac*-ból mutatják 1962–1963-ban 100 000 férfiból az öngyilkosok számát az Egészségügyi Világszervezet szerint. Magyarország 35,5, Ausztria 29,5, USA fehér 18,0, USA nem fehér 9,6, Lengyelország 16,6. Ugyanezek az értékek nőkre: 14,1, 11,1, 6,7, 2,7 és 3,5. (1966–1967-ben Nyugat-Berlin megelőzte a világot mind az öngyilkossági rátában [40,9], mind az általános halandósági arányban [1798,8], mindkettőben megelőzve a legelmaradottabb országokat is. *United Nations Demographic Yearbook*, 1968.)

³ Mao Ce-tung: *Válogatott művei*. 1–3. k. Budapest, 1952–1953. Szikra.

⁴ Vö. Young, D.: *The Frog Game*. *Transactional Analysis Bulletin*, 5:156, 1966. július. Valamint: Berne, E.: *Principles of Group Treatment*. New York, 1966. Oxford University Press; és New York, 1966. Grove Press.

- ⁵ Ez Herrick változatának parafrázisa (1630 táján).⁵ Egyéb változatok: „Koronázzuk meg magunkat a rózsabimbókkal, mielőtt elhervadnak.” (*Salamon Bölcsességei*. 2:8.) „Akkor hát leányaim díszítsetek magatok rózsákkal oly vidáman, ne hagyjátok, hogy illatuk elmúljon.” (Angelo Poliziano: *A Ballata*. 1490 körül.) „Gyűjtsd be a szerelem rózsáit, míg van idő rá.” (Spenser: *Faerie Queene*. I. 12. 1590 táján.) Azt a gondolatot, hogy mi megyünk át az időn, s nem fordítva, legtisztábban Ronsard fejezte ki *Lé temps s'en va* című költeményében. Később Austin Dobson dolgozta ki ezt *Az idő paradoxona* című versében.
- ⁶ Lorenz tárgyalja ezt a *Salamon király gyűjteményében* (i. m.). A műben van egy fejezet a mulatságos állatokról, egy másik pedig az állatok sajnálásáról.
- ⁷ A kotlásnak ezt a cinikus értelmezését Ruth Crosby Noble munkájából adaptáltam: *The Nature of the Beast* (New York, 1945. Doubleday, Droan & Company. 1. skk.). Ez a felfogás igen erőteljes érzelmeket vált ki a szárnyasok szerelmeseiből. Mikor megpróbáltam igazolni a tankönyvekben s a baromfitudomány tanárainál, kategorikus s időnként dühödtt tagadás volt a válasz. „Ez... pusztá képzelődés. Nem azért csinálja a tyúk, hogy saját mellét hűtse.” A szárnyasbolondok a csirkefélék kotlását feltupírozzák és antropomorfizálják. „Meleg időben a tyúkanyó azért áll a fészek felett, hogy beárnyékolja a tojásokat. Mikor hideg van, a madár letelepszik a fészekre, hogy melegen tartsa a tojásokat. Ha egy tyúk kotlani kezd, nem lehet visszatartani, hogy letelepedjen a tojásokra, krupplikra vagy sima kövekre.” (A teleológiát jelző kiemelés tőlem.) Ez azonban nem összeegyeztethetetlen Noble véleményével. A vélemények megoszlanak egy önzetlen tyúkép között az egyik oldalról, mely jól szeretné tartani a tojásokat, s egy kevésbé tiszteletré méltó tyúk között, mely egyszerűen le akar húlni. Noble a jégzacskófelfogást azzal támasztja alá, hogy ha a kotlós mellét hideg vízbe teszik, így csökkentve a szokatlan hőmérsékletet, akkor a madár már nem érdeklődik a kotlás iránt. Azt is megemlíti azonban, hogy a madarak felismerik, s másokénál jobban kedvelik saját tojásaikat. Lehet, hogy mégis többről van szó, mint pusztá hideg borogatásról.
- ⁸ Néhány éve olvastam a tuskéspikónak erről a furcsa viselkedéséről, s még jegyzeteket is készítettem, de elfelejtettem feljegyezni a forrást. Azóta is elszántan, de eredménytelenül keresem. Több halasembernek írtam, de ők meglehetősen kételkedők voltak, beleértve Desmond Morrist, aki régi pikós. A szárnyasbolondok büszkeségével válaszolta: „Az én tuskéspikóimnál tudomásom szerint sosem alakult ki »merevgörcs«.”
- ⁹ Wendt, Herbert: *The Sex Life of Animals*. New York, 1965. Simon & Schuster. 7. fejezet. Lásd még: Le Boeuf, B. J. és Peterson, R. S.: Social Status and Mating Activity in Elephant Seals. *Science*, 163:91–93, 1969. január 3.

- ¹⁰ Wendt, Herbert, uo. Az eddigi leggondosabb vizsgálat a páviánháremekről: Hans Kummer: *The Social Organization of Hamadryas Baboons*. Chicago, 1968. University of Chicago Press.
- ¹¹ Az a gondolat, hogy a majmokra erényövet kell tenni, semmivel sem eredetibb, mint a MÁI, a Meztelen Állatok Illetlenek mozgalom (SINA, Society for Indecency of Naked Animals), mely nadrágot húzna a kutyákra, fecskéket a tehenekre, s bermudagatyákat a lovakra. A MÁI viccként indult, azzal a jelszóval, hogy „A mai jó ízlés a holnap erkölcsé”, s azt remélte, hogy a szatíra segítségével leleplezhető a szexuális álszentség egy része. A mozgalom kudarcát az okozta, hogy emberek milliói szó szerint vették ezt a kereszties hadjáratot. Az alig hihető következményekről lásd Alan Abel: *The Great American Hoax*. New York, 1966. Trident Press. További információkat nyújt arról, milyen elszántak is egyes „háziállat-imádók” az állatok „erkölcstelenségével” kapcsolatban Kathleen Szasz: *Fetishism*. New York, 1969. Holt, Rinehart & Winston.
- ¹² Berne, E.: *Emberi játszmák*. I. m.
- ¹³ Karpman, S.: Fairy Tales and Script Drama Analysis. *Transactional Analysis Bulletin*, 7:39–43, 1968. április.
- ¹⁴ Sun Tzu: *The Art of War*. Transl. by Lionel Giles. In: Phillips, T. R. (ed.): *Roots of Strategy*. Harrisburg, Pa., 1940. Military Service Publishing Company.

6. SZEX ÉS JÓLLÉT, AVAGY AZ INTIMITÁS MINT VÉDŐOLTÁS

BEVEZETÉS

Nem könnyű az emberi viselkedés okainak és következményeinek vizsgálata, mert a legtöbb pszichológiai elmélet a múltbeli események értelmezésére szorítkozik. Márpedig ezzel az égvilágon semmire sem lehet menni, hacsak nem ugyanazok a törvényszerűségek érvényesek a már megtörtént, mint a még ezután megtörténő dolgokra. Amennyiben igen, akkor valóban sikerült valami fontosat elcsípnünk az emberi természettel kapcsolatban. Az ilyen, múltra és jövőre egyaránt alkalmazható elméleteket kemény, míg a múltra érvényes, de a jövőre használhatatlanokat puha elméleteknek hívjuk. A pszichoanalízis és a tranzakcionális analízis jól felkészült szakemberek által megfelelően alkalmazott elméletei, melyek nemcsak az emberek korábbi viselkedésére képesek magyarázatot adni, hanem azt is meg tudják mondani, hogy mi fog történni velük az elkövetkezendő évek során – kemény elméletek. A szociológia viszont, melynek képviselői – teljesen jogosan – nem bocsátkoznak a övőre vonatkozó jóslásokba, mondván, hogy a körülmények állandó módosulása miatt ez képtelenség lenne, puha elméletekkel dolgozik. Az emberi viselkedés kemény elméletei tehát a valóság kemény eseményeivel és az idők során alig változó szempontokkal foglalkoznak, a puha elméletek pedig puha, a külső körülmények hatására állandóan és könnyen átalakuló ényekkel.

A puha elméleteknek – mivel alig ellenőrizhetőek, és használható megoldásokat sem kínálnak – kevesebb hasznát veszünk, mint a keményeknek. Többnyire megmaradnak a Rettenetes dolgok szintjén, ahol a „Hát nem rettenetes”-t játszó emberek bélyegként csereberélik őket, és akik azonkívül, hogy izzámérik kincseiket más gyűjtemények készleteihez, nem udnak mit kezdeni velük. Attól még, hogy összehasonlítják eszem azt az egyetemisták és a főiskolások szeretkezés közbeni torbácshasználatát, nem fogják tudni megakadályozni magát a

jelenséget (ha egyáltalán szükséges megakadályozni), legfeljebb – azon háborogván, hogy fontos részletek homályban maradnak – zaftos Rettenetes beszélgetéseket folytathatnak róla. Egy ilyen felmérés alighanem kizárólag korbácskészítő kisiparosok számára lenne tanulságos. A legtöbb ember, aki fontosnak tartja az ehhez hasonló dolgok felderítését, kicsit ahhoz az idős hölgyhöz hasonlít, aki az állatkerti gondozót a medencében hűsölő viziló neméről faggatta. A gondozó egy idő múlva türelmet vesztette, és így válaszolt: „Azt hittem eddig, hogy ez legfeljebb egy másik viziló számára lehet érdekes.”*

A „Hány ember teszi ezt és ezt?” típusú kérdésekre épülő puha elméletek általában állami tisztviselők, politikusok, közgazdászok és üzletemberek számára képviselnek értéket, míg a tudósok elsősorban az „Embereket úgy tervezték, hogy hacsak nem jön közbe valami, akkor garantáltan így és így fognak viselkedni” megállapításokból levont kemény elméleteket részesítik előnyben. A puha elméletek kedvelői zömmel megbízásokat teljesítenek valakinek vagy valaminek, akivel/amivel függő viszonyban állnak, a kemény elméleteket pedig olyan független gondolkodók művelik, akik pusztán a felfedezés gyönyörűsége miatt tevékenykednek. Hosszabb távon a puha elméletek jelentőségüket veszítik a kemény elméletek mellett, ezért az alábbiakban megpróbáljuk kiszűrni a puhákat, s csak a keményeket tartani szem előtt.

TESTI KONTAKTUS ÉS TESTI EGÉSZSÉG

A kispatkányok zöme visszamarad a fejlődésben, esetleg megbetegszik és elpusztul, ha édesanyjuk vagy egy emberi kéz nem simogatja őket, de nem járnak jobban azok az embercsecsemők sem, akiket soha nem szoktak kézbe venni. Mind a patkánynak, mind az embernek szüksége van ölelgetésre és simogatásra.¹ Ha nem simogatják becéző kezekkel vagy kedves szavakkal, igazából minden ember elsorvad és elhal legbelül. Dr. Harry Harlow és munkatársai olyan kismajmokon végeztek megfigyeléseket,

*EN: Létezik egyáltalán olyan történet, ahol a nőket nem nézik hülyének?

EB: Igen, a 77–79. oldalon.

akiket születésük után elszakítottak anyjuktól, és legfeljebb csak egy műszörme bundához bújhattak hozzá.² Bebizonyosodott, hogy a kismajmok nem tudnak meglenni a fajtársakkal való testi kontaktus nélkül, és ha mégis így kénytelenek felnőni, akkor felnőttkorba érve képtelenek lesznek normális, a többi majom módján szerveződő szexuális kapcsolatokra, és ha véletlenül teherbe esnek, csecsemőjüket olyannyira elhanyagolják vagy bántalmazzák, hogy az előbb-utóbb elpusztul. Nem különbek az emberek sem: vannak olyan szülők, akik nem törődnek gyerekeikkel, megverik őket, és sokszor olyan súlyos sérüléseket okoznak nekik, hogy gyilkosaikká válnak. Ezek a szülők valószínűleg gyermekként maguk is szüleik áldozatai voltak: érzelem nélküli, rút emberi férges vagy megkeseredett és kiégett roncsok fiai és lányai.³ Nyugodtan kijelenthetjük, hogy ha valaki a maga fajtájától nem jut simogatáshoz, elméje kiszikkad, embersége kiég.

Két olyan nagy csoportja is van az embereknek, akik ebben a korban szenvednek. Az egyikbe a nagyvárosok magányos, reggelenként munkába induló, este az üres szobába hazatérő lányai tartoznak, akik szabadidejüket négy csupasz fal között töltik, ahol senki nem vár el tőlük semmit, nem beszélget, még csak nem is veszekszik velük. Tipikus eset Sári, akinek sem udvarlója, sem meghitt baráti köre, és társas kapcsolatai legfeljebb abból állnak, hogy megpróbálnak kiközvetíteni neki valami vidéki ügynököt vagy kisvállalkozót. Néha elmegy színházba vagy hangversenyre, de akkor is egyedül, és mindig magányosnak érzi magát. Egy idő múlva már nem lesz kedve főzni magára, étvágya is elmegy. Az alultápláltság rövidesen kezd kiütöközni rajta, bőre fonnyadni kezd, lábai és izmai elgyöngülnek, hasa megereszkedik. Leromlását nem közvetlenül a szociális ingerlés hiánya okozza, hanem a szociális ingerlés hiányában bekövetkező étvágytalanság és rossz táplálkozás. Mivel a társaság hiánya és a testi leromlás elszívja életkedvét és energiáját, hamarosan súlyos depresszió keríti hatalmába, amit kezdetben drogokkal próbál ellensúlyozni. Amfetamint vagy egyéb serkentőszereket szed, amiktől természetesen még étvágytalanabbá válik, és a dolog csak egyre rosszabb lesz.

A drogok, mint mindenkinél, nála is az emberi kapcsolatok helyettesítésére szolgálnak, és hamarosan egy olyan ördögi körbe jut, ahonnan csakis más emberek segítségével lenne képes

kikerülni. Ő azonban egyre magányosabb lesz; étvágytalansága és az egyedülállók többi nyavalyája miatt egyre inkább leromlik és megcsúnyul. A végeredmény akkor is ilyen siralmas, ha nem a koplalás, hanem a falánkság kaparintja karmai közé, hiszen a különbség csak annyi, hogy egyik esetben a drog helyettesíti az embereket, a másik esetben pedig az étel. Szépsége és bája mindenhogyan oda lesz, miáltal egyre kevesebb reménye marad arra, hogy az őt tisztelő, becsülő és simogató emberre találjon.

A másik, hasonló korban szenvedő csoport egyedülálló, idősebb emberekből áll – mint például az éjszakai műszakban dolgozó, olcsó albéreletekben tengődő férfiak. Ők is hasonlóképpen, az úgynevezett „éjjeliőr-betegségben” végzik. A társaság hiánya miatt ők is elveszítik étvágyukat, hiszen nincs, aki főzön nekik, vagy akire ők főzhetnének. Testük kiszikkad az alultápláltság és a vitaminhiány következtében, ellenálló képességük – például a tüdőbajjal szemben – lecsökken. A kiszikkadás nem kíméli az agyat sem, a gondolkodásuk lelassul, zavarossá válik, gyakran delíriumba esnek.

A tébécé az egyik legjobb példa a szociális kapcsolatok fontosságára. Ma már ugyan nagyon jól gyógyítható a betegség penicillin és egyéb antibiotikumok segítségével, de e gyógyszerek feltalálása előtt még nagyon gyakran (legalább 30 százalékban) halállal végződött. A tél közepére a közokrházak zsúfolásig megteltek magányos tüdőbajos emberekkel, sok helyen nemcsak a kórtermetek töltötték meg, hanem még a folyosókra kitett ágyakon és matracokon is ők feküdtek. Az életben maradásra nem sok reményük volt. A velük foglalkozó orvosok azt figyelték meg, hogy azok között, akiket senki nem látogatott, és csak feküdtek magatehetetlenül az ágyukon, sokkal nagyobb volt a halálozási arány, mint a kívülről rendszeresen látogatott betegek között.⁴ Nem tudni pontosan, hogy csökkent ellenálló képességük közvetlenül a szociális kapcsolatok hiánya miatt alakult-e ki, vagy pedig az egyedülállók betegsége, az alkoholizmus következtében, mindenesetre az emberi társaság utáni vágyakozás kielégülése vagy kielégítetlensége élet és halál választója lett. Egy hűvös simítás a homlokokon, egy barátságos kézszorítás megnövelte még a beinjekciózott gyógyszerek erejét is. Nem egyedülálló jelenségről van szó, majd minden, még a kevésbé ismert betegségeknél is így van, s ez áll a csecsemőkori sorvadás hátterében is.

A társas és a testi kapcsolatok az egész világhoz való viszonyunkat meghatározzák. Egy jószemű megfigyelő első ránézésre ki tudja szűrni a járókelők közül a magányos embereket mozgásuk és a környezetükkel való kapcsolatuk alapján. Nem az extravertió vagy az introvertió dönti el a magányosságot – sok extravertált marad magányosan, és sok introvertált él bensőséges és tartós kapcsolatokban. A magányos ember már telefonon keresztül is megismeredik: barátom, dr. Horseley azt állítja, hogy már néhány mondat után vagy néha az első „hallóból” meg tudja állapítani, hogy az ismeretlen pszichiáter kollektív csoportterápiával foglalkozik-e, vagy egyénileg kezeli pácienseit.

A fenti példák egyértelműen azt bizonyítják, hogy egészséges, életerős és okos gyermekek neveléséhez okvetlenül szükség van testi kontaktusra, sőt, hogy későbbi életünk során is csak megfelelő testi kapcsolat segítségével őrizhetjük meg képességeinket és egészségünket. A jó fizikai kapcsolat még a világon a legtöbb áldozatot szedő elégtelen táplálkozás és a különböző fertőzések okozta ártalmakat is segít kivédeni, az emberi kéz finom érintése kisugárzik az egész testre, és feléleszti a küzdésvágyat és az életkedvet. Még azokon a helyeken is, ahol legyőzhetetlennek látszik az éhezés és a különféle betegségek, tudják, hogy mit jelent a segítség: embereket, akik segítőkész szándékkal gyógyszert, kötszert és enivalót hoznak, és ha az életveszély elmúlt, a szeretet pántlikáival átkötött kosarakat hoznak.

AZ ÉHSÉG HAT FAJTÁJA

Nemcsak az emberi test indul pusztulásnak étel-ital hiányában, és érez éhséget irántuk, idegrendszerünk is éhez az ingerekre, melyek hiányában elsorvad és szétesik. Sok ország politikai rendőrsége nagyon jól ismeri ezt a jelenséget, de a börtönök magánzárkába zárt lakói előtt sem ismeretlen. Világszerte megdöbbenést okozott, amikor az 1930-as évek Oroszországában a trockisták pere során a vádlottak mind „bevallották” bűneiket, és általában azt gondolták, hogy kegyetlen kínzásokkal vették rá őket az igaztalan vádak beismerésére. Pedig ahhoz, hogy az égvilágon mindent beismerjenek, amit csak megkívánnak tőlük, mindössze csak arra volt szükség, hogy elég hosszú időre ma-

gánzárkába kerüljenek, ahol vagy éjjel-nappal erős fényben tartották őket, vagy vaksötétben. A kulcsszó a monotonia, az emberi kapcsolatok hiánya, a változatlan környezet (összefolynak éjszakák és nappalok). Ugyanaz az étel, ugyanabból a koszos bádoggannából kimerve, ugyanabba a nyomorúságos csajkába. Ilyen körülmények között az idegrendszer és az elme sorvadásnak indul, és a rabságban tartott ember bármilyen változás vagy esemény utáni vágya oly erős lesz, hogy egy szál cigarettáért vagy egy emberi szóért bármilyen szörnyűségre képes lenne, amire megkérlik.

Ugyanezt érzi a magára hagyott, fel nem vett csecsemő is. Ha egész nap csak fekszik az ágyában, s az etetéseket leszámítva hosszú órákat és napokat tölt el különösebb ingerek és változások nélkül, fokozatosan mind szellemileg, mind fizikailag leépül. Van az agyban egy különleges terület, az úgynevezett „arousalrendszer”, melynek folyamatosan ingerekhez kell jutnia ahhoz, hogy szervezetünk egyensúlyban és jó egészségben legyen.⁵ Ha ingerlés nélkül marad, elkezdődik a pusztulás. A jelenség tudományosan is bizonyítást nyert a „szenzoros deprivációs kísérletekben”, amikor is önként jelentkezőket arra kértek, hogy töltsenek el valamennyi időt egy hangszigetelt és teljesen elsötétített szobában, ahol – mindenféle érzékelést megakadályozandó – még a kezüket is bepólyálták. Kevesen bírták ki 48 óránál tovább, és sokuknál egy idő után éppolyan hallucinációk és káprázatok léptek fel, mintha drogok hatása alatt álltak volna.⁶

A legtöbben nagyon éhezünk az emberi kapcsolatokra, a látványra, a hangokra, de az érintésre és a simogatásra is. Láthattuk, hogy egy ilyen kapcsolat eldöntheti bizonyos esetekben a testi-lelki egészség és a leromlás vagy az élet és halál kérdését.

Az összes érzékszervi inger közül az emberek a bőrkontaktust kedvelik a legjobban, mert nemcsak az érintés élményét nyújtja, hanem különös meleget vagy hőt ad át. Az emberi bőr az infravörös sugarak⁷ leghatékonyabb kibocsátója és elnyelője, mely az infrasugárzás kutatásánál ugyanolyan standardnak számít, mint más helyütt a gyémánt keménysége. Az infravörös sugarak hóhullámok, melyek lefényképezhetőek speciális filmek segítségével, vagy akár láthatóak is olyan különleges szemüvegekkel, amelyeneket az ellenséges katonákra vadászó orvlő-

veszek használnak az éjszakai erdőben. Az emberi test által kibocsátott infravörös sugarak hullámhossza varázslatos módon épp olyan, hogy a lehető legjobb hatást gyakorolják az őket befogadó másik emberi bőrre. Ezért fejlődnek olyan gyönyörűségeken a csecsemők az anyai ölelések hatására, és ezért fordulnak az anyák szeretetük összes melegével gyermekeik felé. Ez már majdnem olyan, mint a szerelem, és a szerelemhez is szorosán hozzátartozik a másik embertől kapott infrasugarak élvezése. Valójában minden 37 °C-os testhőmérsékletű élőlényből – legyen az állat, gyermek, azonos vagy ellenkező nemű személy – lehet szexuális tárgy bizonyos körülmények között.

Az emberi idegrendszer felépítésének köszönhetően a verbális elismerés betöltheti még a fizikai kontaktus vagy a simogatás szerepét is. Ez annyit jelent, hogy az egyszerű „Jó napot” már megóvhatja gerincünket az elsoványodástól – bár soha nem lehet annyira örömteli, mint egy igazi simogatás, és a mélyben, elfojtotton továbbra is bennünk lapulhat a testi érintés utáni vágy. Figyeljék meg, hogy a mesterségesen táplált csecsemők soha nem tapadhatnak oda édesanyjuk csupasz bőréhez, csak ruhán keresztül érezhetik testének melegét. A forróság így is átsugárzik, de korántsem olyan jólesően, mint a meztelen bőrről közvetlenül, és a csecsemő úgy jár, mint az, aki a régi mondás szerint „zokniban mos lábat”. Csak ő az édesanyja infrasugaraiban fürdik a blúzon keresztül.

Az érintés utáni vágyunk nem áll meg a másik test melegének terelésénél, hanem az ajkak ingerlését is megkívánja, mint ahogy ez a szopatásnál meg is történik, mikor a mama mellbimbójával csiklandozza a baba szájának környékét. A szopatási időszak és a serdülőkor között ez a vágy átmenetileg háttérbe szorul, hogy aztán újult erővel, immár mint felnőtt szexuális érzéztetés ismét lángra lobbanjon.

Ha egy csokorba szedjük a felsorolt dolgokat, mindegyikben alálunk olyan közös mozzanatot, ami indokolttá teszi, hogy éhségnek hívjuk őket, többek között az, hogy a szex csodálatos módon egyszerre ki tudja elégíteni valamennyit. Van tehát: *A*) Ingeréhség: a látvány, hang és érintés érzékelése – ínycsecneknek az illat és az íz – iránti vágy. *B*) Elismeréséhség: szavakkal vagy selekedetekkel közvetített melegség és kapcsolat utáni vágy. *C*) Kapcsolatéhség: simogatás utáni vágy – néhányan a fájdalommal is beérik, vagy éppen megkövetelik azt. *D*) Szexuális

éhség: a behatolás és a belénk hatolás utáni vágy, mely egyszerre tudja csillapítani az összes többi éhséget is.

A szexéhség kielégítése tehát mindenre jó. Egy olyan szerelemre éhes lány, aki magányos albérleti szobájában, csupasz falak között lakik, nem fog részesülni ennek az örömeiből. A nagyvárosok tele vannak ilyen, maguk választotta sorsot élő lányokkal, akiknek a legparányibb luxus vagy pihenés sem adatik meg, mert terápiába járnak. Minden pénzüket a terapeutához hordják, miközben nekik csak silány élelmiszerekre és ruházatra telik, és nem veszik észre, hogy ez az út nem vezet sehová, csak a sivár menopauzába. Vannak, akik olyan tevékenységeket választanak maguknak, melyek ébren tartják és kielégítik ingeréhségüket (A), de az elismerés, a kapcsolat és a szerelmes behatolás elérhetetlen messzeségben van számukra. Olyanok is szép számmal akadnak, akik munkájuk során vagy szabadidejükben hozzájutnak kellő mennyiségű ingerléshez és elismeréshez, de a behatolást – úgymond elvi okok miatt – mereven elutasítják. Ők azok, akik környezetük legnagyobb megdöbbenésére, váratlanul (általában sunyi módon elkövetett) szexuális kicsapongásokba vagy bűncselekményekbe keverednek. A félszüzek mindkét nemben szeretik az ingerlést (A), az elismerést (B) és a kapcsolatot (C) is, csak éppen a behatolástól riadnak vissza – akár félelemből, akár elveik miatt, de ez nem akadályozza meg őket abban, hogy kihívóak és csábítóak legyenek egészen az utolsó pillanatig, amikor „Ipi-apacs, szatír, te vagy a hunyó”-t kiáltanak, és a hoppon maradt áldozat mehet haza az üres ágyába. Azok, akik megtalálták igazi párjukat, az összes éhségüket maradéktalanul kielégíthetik (A, B, C, D).

Az élet egyik legnagyobb problémája az idő strukturálása, mely elvezet bennünket az éhség ötödik fajtájához. Feladatunk nem könnyű, hiszen valamivel ki kell töltenünk életünket, azaz strukturálnunk a nap 24 óráját, a hét 168 óráját, az év 52 hetét és azt az 50–100 esztendő, aminek elébe nézünk. A strukturálási éhség öl, butít, és nyomorba dönt, csaknem olyan veszedelmes, mint a malária vagy az alultápláltság. Ha elhatalmasodik valakin, akkor kitör rajta a cselekvési éhség, és pusztán unaloműzésből könnyen életveszélyes bonyodalmakba sodorja magát.⁸ Ez az egyik oka annak, hogy emberek oly kemény és pusztító játékokat képesek játszani (a másik az, hogy nem ülnek le gon-

dolgodni egy pillanatra sem). Ezt a hatodikfajta éhséget, a cselekvési kényszert a régi idők poétái, filozófusai és kalandorai jobban megértették, mint napjaink szociálpszichológusai, akik szerint ez a téma komputereik és kutatási ösztöndíjaik számára nem elég kövér táplálék. Isaac Watts szerint: „A Sátán mindig tudja, hogy mit kell a tétlen emberek kezébe adni.” A hadsereg tisztjei, a hajóskapitányok és más uralkodásban tapasztalt emberek nemcsak megértették Watts és Kirgegaard⁹ üzenetét, hanem azt is tudták, hogy hogyan kell szembeszállni vele: „Mindig adj a csapatoknak elfoglaltságot (nem számít, mi-lyet), különben elveszítik erkölcsi tartásukat és tőled való félelmüket is.”

Még a legtevékenyebb embereket is hatalmába kerítheti néha a strukturálási éhség, az emberek vissza-visszatérő betegsége, amióta világ a világ. A hosszú távú strukturálással van a legkevésbé gond, mert megfelelő időben tett pályaválasztási lépésekkel könnyen kielégíthető, s a közepesen hosszú távúaknál sincsenek komoly nehézségek: érettségi, nyaralás, előléptetés, szabadidős sportok. A legtöbb ember akkor kerül bajba, amikor éppen most nincs mit csinálnia, ünnepnapokon vagy szabadidejében. Ilyenkor jó, ha van valaki vagy valami, amivel agyonüthetjük az időt: a meditáció, a maszturbálás, az ágybavizelés vagy az intoxikáció egyaránt jók arra, hogy a lelked egyenesen a szemétdombra masírozzon – hacsak nem azok közül a kivételezett emberek közül való vagy, akik aranyat tudnak csinálni még ezekből is.

Ha egy kicsit leülsz gondolkodni, akkor rájössz, milyen könnyen bebiztosíthatod magadnak az egész napi elfoglaltságot anélkül, hogy a kisujjadat kellene mozdítani érte, vagy marhaságokat csinálnál. Gondoskodni fognak róla, hogy legyen mit tenned a nap minden órájában, ma is és holnap is, a hét minden napján, az egész éven keresztül, ráadásul a végén majd úgy érzed, hogy minden egyes perce megérte. Annyit kell csak tenned ezeknek a beépített időstrukturálóknak a megszerzéséhez, hogy az év egyetlen, a naptár szerint legalkalmasabb napján egy egyetlen partnerrel szexuális cselekedetekbe bocsátkozol. A gyermekek a valaha is létező legvadabb strukturálási és cselekvési éhség legrátermettebb csillapítói.

Megpróbáltam összeszedni néhány kemény gondolatot a keményfejű és a lágyszívű emberek elkápráztatására. Tudjuk már, hogy a testi kontaktus elengedhetetlenül fontos fizikai fejlődésünk és egészségünk szempontjából, mint ahogy mentális fejlődésünk és egészségünk szempontjából is. Néha az életünket, néha az ép elménket óvja meg a romlástól. A szexuális kapcsolat a legegyszerűbb, legkellemebb, legtartalmasabb és legkiegítőbb módja az emberi lélek (vagy ha úgy tetszik, idegrendszer) hat kitüntetett éhségének csillapítására. Nem találok hát értelmes magyarázatot (értelmetlent annál inkább) arra, hogy miért kellene bárkinek is felnőtt és felelősségteljes emberek szexuális életébe beleavatkozni, és az a meggyőződésem, hogy ezekre a beavatkozásokra nincs is semmiféle erkölcsi mentség. Annyi eredménye azonban van, hogy Amerikában a szex tiltott dolognak számít, az erőszak pedig egyáltalán nem. Még az újságosstandok többségéről is számúzték, pedig ugyanott a gyilkosságokat szabadon adják-veszik, a televízióban pedig percenként péppé vernek vagy megölnék valakit – nemcsak felelősségteljes felnőttek, mint a westernfilmekben, hanem rákkeltő dezodorok és szappanok eladására készített primitív sorozatokban is. Az érdeklődő fiatalok a sarki fűszerestől kezdve a saját nappalijukig mindenhol szerezhetnek ismereteket a kidolgozott, precíz kegyetlenkedés és ölés módozatairól, de senki sincs, aki a gyengéd és kifinomult ölelésre tanítaná őket.

Dániában például egészen másképp van, ott állítólag minden 12 éven felüli ember nézhet szerelmes filmeket, de 16 éves koráig erőszakos filmeket nem. Amerikában tehát tilos a szex, és szabad az erőszak, Dániában pedig épp fordítva. Tudom, hogy a jól nevelt szülők jól nevelt csemetéi mindkét országban általában jólnevelten fognak viselkedni, most csak a törvényekről, a képmutatásról és az útmutatásról beszélek.

Találnunk kellene egy egyszerű és használható értékmérő rendszert, és nekem van is egy ötletem. Egyszerű is és ésszerű is, ráadásul az ítélet olyan hiteles és megbízható emberkének kezében van, hogy a különböző országok eredményei nagy hitelességgel összehasonlíthatóak, és még kocsmái verekedések sem lesznek belőle. Abból indul ki, hogy a világon a legfontosabb és legszentebb dolog az anyák és gyermekeik közötti sze-

retet, és minden anya (apa, nagybácsi, nagynéni és nagyszülő) gyermeke életének megóvására törekszik. Ha vannak is olykor kivételek, ez a megállapítás az emberi készletések kemény tényei közé tartozik. A javasolt erkölcsi rendszer tehát egy ebből eredő tételre épül, mégpedig arra, hogy egy társadalom romlottsága vagy romlatlansága nagyon jól lemérhető az ország csecsemőhalandóságának az arányán. Ha alacsony, akkor az ország jó és romlatlan, ha magas, akkor rossz és romlott – a közbülső lehetőségeket meghagyom azoknak, akik undorodnak a fekete-fehér dolgoktól. (A csecsemőhalandóság aránya az ezer élveszületésre jutó, egyéves kor alatt elhalálozott gyermekek száma.)¹⁰ A csecsemők halálzási aránya társadalmi kérdés, és a kormányok értékítéleteitől függ, attól, hogy mibe fektetik be a pénzüket – ami kemény erkölcsi probléma. A kormány fennhatósága alá eső összes területen az összes halálzási okot (betegséget, éhhalált, elhanyagoltságot és gyilkosságot) békében és háborúban egyaránt figyelembe kell venni. Ha az arány alacsony, a társadalom romlatlan és jó, ha magas, romlott és rossz. Ezért haragszom Indiára, ahol egy csomó ember tétlenül a köldökét nézegeti, vagy hajlong a tehenei előtt, de nem törődik azzal, hogy a gyerekei a szeme láttára hullanak el, mint a legyek. Ez a rendszer rossz és romlott.* Kiterjeszthetjük módszerünket a szexuális erkölcs területére is, pusztán egyetlen kérdést kell megválaszolnunk: kisebb lesz-e az adott döntések következtében a csecsemőhalandóság? Egyáltalán nem arról van szó, hogy hány gyermek születik meg – hiszen gyereket csinálni csaknem mindenki tud –, hanem hogy mit teszünk velük, miután először belesírnak ebbe a világba. Ez bizony felelősségteljes gondolkodást, jó kormányokat és a lényeges dolgokkal való tisztességes törődést jelent. S ezt nem tudja minden jöttment (Amaryllis elnevezésével élve) „csatornatöltelék” vagy „lesipuskás” elvégezni.

*Ebből a szempontból mindegy, hogy a társadalom milyen okok miatt működik jól vagy rosszul. Bármilyen legyen is az oka, egy haldokló gyerek és az édesanyja biztosan nincs elragadtatva tőle.

Dolgozzunk „egytényezős értékelő rendszerrel” az esztétika területén is, és jelentsük ki, hogy a szép képeknek szép keret dukál, és hogy a képcsarnokok feltétlenül legyenek jól tervezettek és takarosak. Sürgősen meg kell caféolnunk azt a hiedelmet, hogy a rút külső megbocsátható a szép tartalom miatt, mert ez nem vezet máshova, mint hogy az Igazság és a Szépség lakjon csak a szemeteskukában, s ha szükségünk van rájuk, hát ott megtaláljuk őket. A képkereteket és a galériaépítetöket is leoszólhatjuk azzal, hogy nem többek talmi csillogásnál, csakhogy mindkettő szükséges ahhoz, hogy Leonardo vagy Renoir megkapja az őket megillető tiszteletet. Festményeik kétségkívül léteznek önmagukban is, de szépségük nem egyenlő a puszta létezéssel. Egy jól megvilágított teremben jobban látható a festő ecsetkezelése, mint egy sötét folyosón. A sötét folyosókra eldugott festmények – ha a létezésen az emberek világában való jelenlétet értjük – nem is léteznek igazán. (Ez ismét Berkeley püspök paradoxona.)

Ezt a szempontot az emberi viselkedés értelmezésére is alkalmazhatjuk, vegyük például a „fiatalkori bűnözést”. Az egyre növekvő fiatalkori bűnözés – amennyiben növeli a csecsemőhalandóságot, vagy erősen tartani lehet attól, hogy növelni fogja – erkölcsi kérdésnek tekintendő, egyébként pedig egyszerűen gusztustalan és csúnya. A gonosz azért rossz, mert elcsúfítja a világot. Rendszerint ezt maguk a „fiatalkorúak” is így gondolják, és jobban odafigyelnek, ha azt mondod nekik, hogy undorító dolgokat csinálnak, mintha azt, hogy gonoszságokat. A gonoszság láthatatlan és megfoghatatlan dolog az éretlen lélek számára, de az a rohadt szemét a járdán, az kétségbevonhatatlanul ott van.

Most, hogy pompás és szemmel jól érzékelhető erkölcsi és esztétikai elveket állítottunk fel magunknak, nézzük meg, hogy például a szexuális intimitás, amely megszépíti a testet, jó-e a különböző testületeknek is. Az egymást gyengéden szerető párok általában szeretik gyermekeiket, és törődnek velük, és önmagukban és környezetükben egyaránt képesek észrevenni a szépséget. Egyrészt tehát csökkentik a csecsemőhalandóságot – mely, mint láttuk, erkölcsi rendszerünk szerint morális kérdés –, másrészt takarosan tartják környezetüket – ami esztétikai.

A társadalom egészségesebb és szebb lesz általuk, mert akik sokat kapnak, azok sokat is adnak. Játszmamentesek lévén nem akarnak bizonyítani, kihasználni, elkészeríteni senkit és semmit, és mint afféle, egymás természetes közelségében élő embereknek, sem csúnya látványt nyújtó, testet és lelket romboló alkoholra, sem másféle vegyületekre nem lesz szükségük. Következésképpen a társadalom és az egyén számára mind erkölcsi, mind esztétikai szempontból a szexuális intimitás a legnagyobb áldás a világon, mint az emberi test és lélek boldogításának legkitűnőbb eszköze. Óvakodjunk azonban a haragot, a félelmet, a sértettséget és a bűntudatot édes szavakkal elkendőző álintimitástól, mert az hiába próbálja alkoholba és tablettákba fojtani őket, másnap reggel vagy év múlva, miazmás lehetet árasztva, felbukannak ismét.

A házasság – köttessék akár az anyakönyvvezetőnél, akár az égben – igazi szentséggé válhat, ha óvatlan kézzel nem csúfítják el és maszatolják össze papoló papok, bandita bankárok és színiszter miniszterek.

SZEX ÉS INTIMITÁS

Azért beszéltem eddig mindig szexuális intimitásról, mert a szex nélküli, családon kívüli intimitás ritka, mint a fehér holló. Minden párnak vannak különleges szexuális vágyai, melyeket – ha egyébként intim viszonyban vannak – könnyen bevallhatnak egymásnak, de ha mégsem teszik, és nem fedik fel teljesen önmagukat a másik előtt, akkor intimitásuk sohasem lehet teljes. Ezek a párok csak a részleges intimitásig jutottak el, mely lehet, hogy később még kiteljesedik: például olyan jegyesek esetében, akik a nászéjszakáig várnak egymásra. Vannak párok, akik rosszabb kilátással indulnak, például ha az egyikük homoszexuális nő, másikuk homoszexuális férfi. Lehet, hogy hosszú éveken keresztül intimitásuk megmarad a beszélgetések szintjén – remények, félelmek, telefonszámlák kerülhetnek szóba –, de ha nem adják fel, akkor előbb-utóbb ők is az ágyban találják magukat, és nem kell ahhoz közösülés, hogy egymás testén barangolva infravörös sugarakat küldögessenek egymásnak.

Mivel az igazi intimitás igazi, hús-vér emberek között szövődik, óhatatlanul is szexbe fog torkollni. Kezdetben lesz a hideg-

lelős ráébredés: „Végre valaki, akivel érdemes beszélgetni”, „Milyen régóta kereslek, és most végre rád találtam”; aztán jönnek a nap 24 óráján keresztül tartó, lélegzetelállító beszélgetések, elmesélve az egész addigi élet során felgyülemlett tapasztalatokat, érzéseket, vágyakat és véleményeket, majd a mosolygó pillantások, miközben az „igazi beszélgetés” helyét lassan átveszi „az igazi meglátás”. A tekintetváltások érintéssel folytatódnak, majd simogatással, s amikor az érzelmek kezdenek elhatalmasodni, a kezek elindulnak lefelé és befelé. Hacsak nem fújják le ennél az állomásnál szándékosan az akciót, előtör a forró zugok megismerésének heves vágya, s mikor ezen is túl vannak, akkor dönteniük kell, hogy találkoznak-e a forró ölelésben, vagy nem.

A Szülői beavatkozás veszélye mindegyik állomásnál fönáll.

*A szádra ütök, hogy beszélsz
A pillantásod túl merész
Ülj rendesen, kapsz egy frászt
Hol a kezed, mit csinálsz!
Hogy beszélnek, néznek, ülnek,
Mít csinálnak ezek itt,
Rossz vége lesz az egésznek
Húzd csak vissza a bugyit!*

A Szülői intelmeket gyengéden és indulatok nélkül kell félretolni, mert a harag és a nyílt lázadás később bűntudathoz vezet, és másnap reggelre bezsenyezi az örömet, szétszagatja az intimitás finom fátylát. Szerencsére, ha két ember már igazán tud beszélgetni egymással, és igazán látja a másikat, akkor boldogan ugrik fejest egy őszinte, játszmamentes kapcsolat nagy kalandjába, melyben a főhadiszállásról érkező parancsoknak már nem fognak engedelmesskedni többé. „Miért kellene nekünk »de legalább« életet élnünk, amikor »juj« is lehetne?” Ha mindketten józan és kiegyensúlyozott emberek, akkor akár balról, akár jobbról olvassák, a „juj” minden esetben „juj” lesz. Ha azonban a dolgok összezavarodnak, akkor „a mama” fog kijönni minden olvasatban. Ha vállalkozásuk őszinte és tiszta, akkor a kellő időben kopogtatni fog egy bébi, akiben mindazt felfedezhetik, ami odáig génjeik rejtett zugaiban volt elrejtve. Lehet-e ennél erkölcsösebb és esztétikusabb dolog a világon?

A házasságot a társadalom találta ki abból a célból, hogy a rossz Szülői magatartást egyetértéssé változtassa át. Nagyon gyakran sikerül is neki. A házasságlevél azonban még senkiből nem csinált jó házastársat, mint ahogy a jogosítványtól sem lett még senki jó vezető. A jó házaseleket és autóvezetőket a Szülői forgatókönyv utasításai szerint faragják, és a nyertesekből jó házastárs és vezető lesz, a vesztesekből pedig csapnivaló – neki nincs engedélye egyiket sem jól csinálni. Vannak persze olyan variációk, amikor a jó házastárs rossz sofőr, és fordítva – ilyen esetekben valószínűleg nyeretlenekekről van szó, akik látástól vakulásig gürcölnek, vagy belevágnak valamibe, és össze-zúzzák magukat.

A házasságlevél szerencsés esetben felszámolja a bűntudatot, s a házastársaknak nagyobb az esélyük az intimitás fennmaradására – bár a tapasztalat szerint sokszor jobb egy összeforrott páros tánc, mint egy összeforrasztott páros lánc. Bárhogy is legyen, ha az intimitást sikerül megőrizniük, boldogságuk már abból megismerszik, ahogy ruganyos léptekkel és csillogó szemekkel végigmennek az utcán, kacagó gyermekeikkel – ha már vannak. Az asszonyka azért kapja a sűrű bókákat, mert sugárzó és szép, férje pedig, mert ilyen jó munkát végez. Barátom, dr. Horseley elmesélte annak a párnak a történetét, akiknek sikerült kikecmeregniük rossz kapcsolatukból, és házasságukat paradicsommá változtatva eljutniuk az igazi intimitásig. Oly sugárzók voltak, hogy megkérdezte őket: „Nem haragszanak, ha azt mondom, hogy az olyan intimitás, mint az önöké, csillogóvá teszi az emberek szemét, és a lépteiket ruganyossá?” Mire azt válaszolták: „Egyáltalán nem, és azt is tegye hozzá, hogy a gyerekeket pedig boldoggá.” A gyerekek talán nem is tudják, hogy mi történik körülöttük, amikor a változások zajlanak, csak azt veszik észre, hogy valami más, mint amilyen régen volt, és reagálni fognak rá.

A szex és intimitás jótékony testi és lelki hatásai mellett kell még egy fontos dolog a boldogsághoz, ez pedig a szabadság érzése. A biztonság és szabadság ősrégi konfliktusának egyik szép példája, amikor a frissen elvált párok szemé csillogni kezd a boldogságtól, amint kiszabadulnak a házasság szent kötelékéből. Ha egy házasság valóban szerelemre és biztonságra építke-

zik, akkor a kötöttségeket a felek nemcsak szívesen vállalják, hanem még örömeiket is lelik benne, de amint a kényszer és a független lélek fogva tartása válik az egyedüli megtartó erővé, a felek boldogan hányják le magukról az összes béklyót annak a vérpezsdítő dolognak a kedvéért, ami még a szexnél is fontosabb, a szabadságért. Ön vajon melyiket választaná a kettő közül: a fegyelmet meztelenül vagy a kegyelmet szextelenül?

SZEX ÉS KUTATÁS

Kevés olyan kutatásról tudok, amely a szex és a jóllét összefüggéseit vizsgálta volna. A legtöbb, amit eddig erről írtak, az, hogy a házasságban élő emberek magasabb kort érnek meg, mint az egyedülállók. Az egyetlen szisztematikus, 1904-ben Németországban megjelent tanulmány pedig hemzseg az olyan prenáci szellemű handabandázásoktól, mint a faj tisztán tartása és a fogyatékos emberekkel való mindennemű szexuális kapcsolat tiltása (fogamzásgátlók használata mellett is).¹¹ Annak a kornak a szexualitásellenes hangulata mind a mai napig érezhető még nálunk is, pedig szerencsére beindult már néhány kutatás. Sokan tiltakoznak ellene, és titokban azt remélik, hogy a kutatásoknak köszönhetően az egész téma még Rettenetesebb lesz, mint régen volt. Egy olyan vizsgálat, ami annak megállapítására irányulna, hogy a szexuális élet vajon kedvező vagy kedvezőtlen hatást gyakorol-e az emberi faj életére, heves ellenállásba ütközne, melynek leküzdése szép és nemes feladat egy vérbeli tudós számára. A következő javaslataim lennének:

1. Az 1. fejezetben már vázoltam az egyetemistacsoportok egészségügyi és szexuális mutatóinak hosszú ideig tartó követését, mely megkönnyítené a fizikai állapot és a szexuális élet gyakoriságának, rendszerességének és minőségének összehasonlítását.

2. Válasszunk ki különböző típusú iskolákból 1000 tanárnőt, akik közül 500 viseljen konzervatív ruhákat, 500 pedig öltözködjön kihívóan. Hasonlítsuk össze később az osztályok tantárgyi teszteredményeit és a tanulók IQ-ját. Lehet, hogy az fog kiderülni, hogy a szexi tanárnők a gyerekek IQ-jára gyakoroltak jótékony hatást, a konzervatívok pedig tanulmányi eredményeiket javították, vagy esetleg fordítva. De az is lehet, hogy a

szexualitásnak semmi köze az egészhez. Amíg nem vizsgáltuk, addig nem tudhatjuk.* E javaslatok csak ízelítők abból a rengeteg lehetőségből, ami egy elszánt kutató rendelkezésére állna a szex és a jóllét összefüggéseinek tanulmányozásához.

SZEX ÉS JÓLLÉT

Az alábbiakban számba vesszük, hogy a szexuális intimitás mely esetekben használható védőoltásként, fájdalomcsillapítóként vagy gyógyírként. Elsősorban dr. Horseley klinikai tapasztalataira támaszkodunk, aki már jó előre figyelmeztetett bennünket, hogy a pszichiátriában járatlan kollégák körében elméletei heves tiltakozást fognak kiváltani. Igaza lett, mert bizonyos orvosi köröket már az alábbi esetek pusztá felsorolása szemlédőkráncolásra készítette, sokan még ajkaikat is összeszorították. Tehát szerintünk a szex jótékony hatása az alábbi esetekben képes érvényesülni: hátfájás, derékfájás, falánkság, folyadék-visszatartás, hólyagbántalmak, gyomorfekély, gyomorrák, magas vérnyomás, aranyér; a tenyér nyirkosodása, izzadás, reszketés, lidérces álmok; asztma, ekcéma és kiütések; alkoholizmus és kábítószer-függőség; álmatlanság; lúdtalp, golyva és még számtalan más nyavalya.¹² Úgy hangzik, mintha valami általános gyógyító hatású patikaszernek akarnánk reklámot csapni, de szerencsére ez a kizárólag természetes anyagokat tartalmazó elixír, mely több varázserővel rendelkezik, mint Európa összes gyógyvize, az esőerdők összes fája és Kína összes teája, nem kapható a patikákban.

1. Hátfájások. „A simogatás megvédi a gerincet az elsorvadástól”¹³ állítás dr. Horseley szerint nemcsak egy kedves metafora, hanem a szó szoros értelmében vett valóság. A jó szex megfelelő állapotban tartja a gerincoszlopot, és fordítva is igaz; Amaryllis szavaival élve: „Kemény nyak, puha szex.” Sok orvosi nyakmezevitőt viselő asszonyt ismerek, akik állandóan visszatérő nyakfájásuk miatt kényszerülnek hordására. Ezek a nyakfájások egészen kiszámíthatatlan módon viselkednek: sokszor még akkor

*A változók a Szexi-Konzervatív és az IQ-tanulmányi eredmény mellett a Kudarcgerülő-Sikerkereső lennének, továbbá a tanulók életkora és neme.

is váratlanul eltűnhetnek, majd újra megjelenhetnek, ha a röntgen határozottan elváltozásokat mutatott ki a csigolyák szerkezetében, és sokszor előfordul, hogy egy jól sikerült házasság vagy viharos szerelmi kaland után spontán és végleges gyógyulás tapasztalható. Ugyanez érvényes a derékfájásokra is, ami a nyomorúságos szexuális életet élő emberek leggyakoribb betegsége. Az amerikai hadseregben nagyon jól ismerik a jelenséget, és a civil szokásokkal ellentétben általában pszichiátriai szakrendelésre küldik áldozatait. A tüneti kezeléssel óvatosan kell bánnunk, hiszen tudomásunk van a „nászutasok dereka” elnevezésű betegségről is, ami éppen a túlzott terhelés miatt szokta megtámadni az embereket. Nem szabad továbbá hányaveti módon fércmunkát végezni, mert a rosszul elsült orgazmus súlyosbíthatja a tüneteket, vagy ismét kiválthatja őket. A lokális kúra tehát nem segít, így a katonák is jobban teszik, ha minél hamarabb hazamennek.

A nyaktól a keresztcsontig tartó hátfájásokat nem mindenki tudja szerelemmel gyógyítani, lehet, hogy már maga az ötlet is visszatetszést és felháborodást vált ki. Ezekben az esetekben fel kell keresni a házi orvost, és közösen megtalálni a baj gyökerét. Hamarosan ki fog derülni, hogy például az a betyár fűnyíró okozta a tűrhetetlen hátfájást, mert hiába nyírja az ember éveken keresztül ugyanazt a fűvet ugyanazzal a fűnyíróval, előfordul, hogy egy nap sokkal keményebb, élesebb és hátfájdítósbab a fű, mint máskor.

Az is igaz persze, hogy az orgazmussal kellőképpen nem levezetett szexuális izgalmak során a nemi szervek olymértékben megduzzadnak, hogy méretük meghaladja azt a nagyságot, amit a derék izmai és inai károsodás nélkül el tudnának viselni. Mint ahogy az autók lengéscsillapítója is felmondhatja bármelyik kátyúnál a szolgálatot, ha a kocsi túl van terhelve. Az izgalomba került méh eredeti méretének és súlyának akár háromszorosát is elérheti, és ha egy minden szempontból jól sikerült orgazmus nem állítja vissza gyorsan eredeti állapotába, ez az elváltozás órákon keresztül is fennmaradhat. Ha belegondolunk abba, hogy a szintén megduzzadt hasi szervek súlya még hozzáadódik ehhez a vérbő óriásméhhez, akkor egyáltalán nem csodálkozunk azon, hogy elég egy rossz mozdulat ahhoz, hogy az amúgy is megterhelt gerinc csigolyái feltorlódjanak. Jó lesz tehát óvakodnunk a testi-lelki szexuális ingerlésektől, ha nincs

elérhető közelségben fiziológiailag kielégítő orgazmus, vagy feltétlenül gondoskodjunk egyéb úton-módon történő levezetéséről. Tanácsaimhoz mellékelem Amaryllis epigrammáját: „Frigid szerelem, rigid értelem”, ami az ő olvasatában így hangzik: „Nem mintha a frigid emberek nem lennének képesek tanulásra, inkább egyszerűen nem képesek rugalmasan alkalmazni azt, amit tudnak.”*

2. Elhízás. A nyugati kultúra országaiban a nők mind azt hiszik, hogy a kövérség visszatartó a másik nem számára, de néhány keleti országban azt a nézetet vallják, hogy annál szebb az asszony, minél több fognivaló van rajta. Annak ellenére, hogy nálunk is hamar elkelnek a terebélyes hajadonok, azok a nők, akik éppen férfiakra, szerelemre, intimitásra vagy egyszerű szexre vadásznak, eszeveszett fogyókúrázásba kezdenek. Az orvosok egyáltalán nem bánják a dolgot, hiszen a sovány embereknek alacsonyabb a vérnyomásuk, és jobbak az életkilatásaik, mint a kövéreknek. A szex és a nemi vágy tehát egy kis vargabetűt téve megelőzi a magas vérnyomás kialakulását, annak összes kellemetlen következményeivel együtt, s így meghosszabbítja az életet.

Az elhízásnak két fajtája is van: a falánkság és a folyadék-visszatartás. A „Ne nézz rám” elmélet szerint a falánk nők elsősorban azért esznek sokat, hogy elriasztóan hájasak lévén elkerüljék a férfiak – elsősorban a férjük – szexuális zaklatásait. Ebből egyenesen következik, hogy amikor viszont készek a szerelemre, akkor mindent elkövetnek karcsúságuk visszaszerzése érdekében. Így a szex áttételesen még a falánkságra is jótékony hatással van. Sokszor azonban a kapcsolat nagyon is közvetlen, például abban az esetben, amikor az elhagyott feleség a közérteskosárral pótolja férjét, és annyit fog zabálni nagy magányában, amennyi beléfér – vagy amikor a magának párt találó, addig magányos nő testsúlycsökkentő programba kezd.

A folyadék-visszatartás még többféle formában jelentkezhet, mint a falánkság, és akár egyik napról a másikra drámai testsúlyváltozásokat idézhet elő. Előfordul, hogy az este dühösen

* A „frigid” kifejezést nemcsak szűk fiziológiai értelemben használják a „szex iránti intoleráns attitűd jelzésére”, hanem általános lekicsinyelő jelzőként is. Egyaránt ráillik a prüd és képmutató (orgazmust visszatartó), és a hideg, visszautasító és rideg emberekre is.

ágyba fekvő nő másnap reggel vaskosabban ébred, pláne, ha haragjának szexuális vonatkozásai voltak. A problémamentes szexuális élet szinte átmosza a veséket, és a felgyülemlett káros folyadékok vizelet formájában eltávoznak.¹⁴ Még a hólyag fala is rugalmasabb lesz.¹⁵

3. Gyomorpanaszok. Ami a férfiakat illeti, nagyon jól tudják, mi az, ami rákot okoz, és hogyan lehet védekezni ellene. Minden férfi tisztában van vele, hogy gyomra a feleségétől rándul görcsbe és termel gyilkos savakat, és ha ez a görcs rendszeressé és elviselhetetlenné válik, akkor gyomorfekély lesz belőle, onnan pedig már csak néhány lépés a gyógyíthatatlan gyomorrák. Szorgalmasan eszi tehát a szódadibikarbónát, és a „Bárcsak” emberek jelszavával vigasztalgatja magát: „Bárcsak magas vérnyomásom lenne, mielőtt megbetegszem rákban, a gutaütés mégiscsak kellemesebb halál.” Ugyanakkor azt is tudja, hogy a ki egyensúlyozott szexuális élet az egész sorscsapásnak elejét veheti: görcsnek, savnak, szódadibikarbónának, fekélynek és ráknak egyaránt. És igaza van.

4. Aranyeret is okozhat a szexuális kielégületlenség. Tudjuk, hogy a hosszadalmas vécén ücsörgés milyen káros az aranyér kialakulása szempontjából, na már most egy egészséges szexuális ember nem olvasgatni fog a vécén, hanem legfeljebb pajzánkodni, így hát áttételesen a szex az előkandikáló végbelek megakadályozója is lehet. A másik, egyszerűbb megoldás az írástudatlanság.

5. Szorongásos tünetegyüttes. Freud korai elméletei egyértelműen azt állították, hogy a szorongást a szexuális frusztráció okozza.¹⁶ A későbbiekben elméletei egyre bonyolultabbak lettek, de a lényeg mind a mai napig megállja a helyét: a tenyér nyirkosodását, a reszketést, az izzadást és a lidércnyomásokat – amennyiben nem fizikai vagy kémiai elváltozások állnak a háttérben, például pajzsmirigy túltengés – a feltorlódott szexuális feszültségek okozzák. Lehet, hogy a partner, de lehet, hogy az intimitás hiánya a probléma, a befejezetlen vagy pusztán tornagyakorlatként üzött szex ugyanis nem ajándékoz meg bennünket a tested-lelket felpezsdítő, egészséges közelséggel és szabadsággal.

Ha a szex vagy a megfelelő válaszkészség hiánya haraggal és egyéb komplikációkkal jár együtt, akkor riasztó, bénító, krónikus fulladás, gyengeségérzés, mellkasszorítás léphet fel, egé-

szen azt a benyomást keltve, mintha szívroham kerülgetné az embert. Az orvosok neurocirkuláris aszténiának hívják ezt az állapotot, a katonák és az ausztrálok között egyszerűen csak a „ritka lakanuki Hawai-kór”-ként ismeretes. Kezelése nagy dózisokban adagolt nyugtatók és altatók szedéséből áll, ami jelentősen rontja a személy szociabilitását és teljesítőképességét. Örökösi kör fog hamarosan kialakulni.

6. Allergiás reakciók. Ahogy a jó szex jó lehet az asztma, az ekcéma és a kiütések ellen, úgy a rossz szex súlyosbíthatja őket. Ugyanez vonatkozik az idősebb emberek izületi gyulladásaira vagy reumájára és a nőknél gyakran fehérfolyást okozó trichomonas-fertőzésre is. Ez utóbbi különösen áll azokra, akiknek férjük a kórokozó tünetmentes hordozója, s ők maguk nem lelik nagy örömeiket a vele való szexben.

7. Miután az alkohol és a drogok az emberi kapcsolatokat próbálják pótolni, egyetlen hatásos ellenszerük csakis a szex lehet. A halál számtalan módját kínálják, a májzsugortól a heroin-túladagolásig, a paplan felgyújtásától a szutykos börtöncellában való megrothadásig. A szexuális frusztráció és a házasságon belüli feszültségek még jobban és szenvedélyesebben felkorbácsolják a cigaretta utáni vágyat, ami cserében gyorsabban röpít a tüdőrák felé.

8. A jó szex hatásos szer az álmatlanság ellen is. Pszichés szempontból egyszerűen azért, mert jó rá gondolni az ágyban, hol a gondolatok frissítő csobogása frissítő álmatlanságot bocsát ránk. Még heverészás közben is béke áradhat szét egész testünkben az ilyen áldott képek láttán, és hamarabb feltöltődünk tőlük. Mennyivel kellemesebb lazán ringatózni a rózsaujjú hajnal aranyló napsugaraiban, amint hajnalpírt fest az ég aljára, mint csúnya és undok emberekre, a pénzszerzés gusztustalan módjaira, elszalasztott alkalmakra, teljesítetlen feladatokra gondolni, és arra, hogy másnap reggel ismét szembe kell nézned az ordas világ retteneteivel. Ne hidd, hogy Auróra rosszállni fogja kéjes gondolataidat. Asztraetosz, Tithónosz és Kephalosz is ott jártak már előtted, s Órion is ezért mosolyog barátságosan az égen.

A négyéves Gyermekek az, aki az ágyadban álmatlanul forgó-lódik, élvezve nagyra nőtt és erős testét, és senki nem tudja úgy megnyugtatni őt négyévesként – ha hagyja –, mint az ölelő édesanya vagy édesapa. (Ez már nem is „kinnceszt”, hanem „bennceszt”.)

A szex természetes biológiai altató, és ha engedik, akkor az utána következő jóleső kábulat és ernyedtség egészséges, mély alvásba megy át. Ezt akár szabálynak is tekinthetjük: ha egy kiadós esti szeretkezés után a partnerek nem merülnek álomba, akkor ott valami baj van a szexszel, s ha még feszültnek is érzik magukat, akkor a baj még nagyobb. Ha minden a jó kerékvágásban halad, másnapra eltűnnek a lúdtalpak és a dülledt szemek, helyüket a szeretkezés gyümölcsei, a ruganyos léptek és csillogó tekintetek veszik át.

9. Felsorolni is lehetetlen lenne mindazokat a betegségeket és kórokat, melyektől visszhangzanak az orvosi rendelők, s melyek közvetve vagy közvetlenül szexuális problémákra vezethetőek vissza. Egészségügyi nyomozásunkat a végtelenségig folytathatnánk még tovább, de sok esetben úgysem tudnánk közvetlen segítséget nyújtani a szenvedőknek és gyöngéledőknek. Nagy öröm, amikor véletlenül rátapintunk a lényegre, mint például Tántoroginé esetében, akinek „teniszkönyöke” volt. A teniszkönyök tipikusan az a betegség, amit nehezen lehetne összefüggésbe hozni a szexszel, s az ő esetében – miután soha nem teniszezett – még a tenisszel sem. Mindenki, saját magát és orvosait is beleértve, érthetetlenül állt a csontkinövés fölött, ami már majdnem megbénította a fél karját. Állapotát súlyosbította az, hogy ahányszor belépett vagy kilépett egy ajtón, vagy amikor valamit meg akart fogni, különös módon mindig beütötte fájós könyökét. Az ortopédiai rendelésen a szokásos novokain-ultrahang kezelést kapta, és sok-sok pihenést írtak elő neki. Hiába volt minden fáradozás, a kezelés átmeneti hatásai mind eltűntek, amikor a könyök ismét beütődött valamely erre alkalmas tárgyba. Az orvos először sínbe rakta, de ez sem vált be, mert egyrészt a házimunkát sem tudta Tántoroginé elvégezni, másrészt, ha sínben volt a jobb könyöke, akkor a balt ütötte be mindenhova.

Tapasztalt barátai hol mazochizmussal, hol ellenségességgel hozták kapcsolatba betegségét, de sem az okát, sem a betegség kialakulásának mechanizmusát nem tudták megfejteni. A bejárónője találta egyszer azt mondani, hogy szerinte elmúlva minden, ha asszonya jól képen törölne valakit, de azt már nem merete hozzátenni, hogy kire gondol. Napokkal később a pszichiátere megjegyezte, hogy mintha másképp tartaná a karját, mint korábban – kicsit behajlítva, kicsit feszesebben –, mintha épp meg

akarna vele ütni valakit. Akkor már mindketten tudták, kiről van szó: a „gyűlölt” férjről, aki rengeteg szexuális és egyéb frusztrációt okozott neki. A teniszkönyök kialakulásának története pedig így hangzik: amióta feszültsége és haragja tartott, egész teste és karja feszültebbé vált, törzsétől kissé eltartott végtagjai miatt 6-8 centiméterrel szélesebb lett, mint normális állapotban, leeresztett karokkal. (Normális szélesség: 60 cm, dühös szélesség: 66 cm, míg az ajtók jó része 90 cm széles.) Jártában-keltében nem vette figyelembe kétoldali kidudorodását, s ezért ütötte be könyökét mindenbe olyan gyakran. Miután rendeződtek szexuális problémái, és ő is visszanyerte eredeti kerületét, visszatért minden a régi kerékvágásba.

Az eddigiek alapján nyugodtan kijelenthetjük, hogy a szex biológiailag kívánatos módja jóllétünk biztosításának, és nép-egészségügyi szempontból az intimitás védőoltásként működik a különböző betegségekkel szemben. Olykor azonban – ugyanúgy, ahogy a túlzásba vitt úszás vagy biciklizés – több kárt okozhat, mint amennyi hasznot. Ahogy mindenhol lehetnek éhes cápák és csúszós olajfoltok, ezen a téren is leselkedhetnek ránk veszedelmek. Gondoljunk csak arra a hölgyre az 1. fejezetből, aki a rigmus szerint betegesen félt a nemi betegségektől és a teherbe eséstől, attól, hogy vagy kiprédikálják a templomban, vagy hátára tűznek egy nagy K-t – ami végül is bárkivel megtörténhet.

Vannak olyan tevékenységek, melyek összeférhetetlenek a szexszel, a sportolók például sokszor nemcsak verseny előtt, hanem a felkészülési időszakban is távol tartják magukat tőle. Az Oxford–Cambridge evezősverseny résztvevőiről járja az a szóbeszéd, hogy a fiúk a felkészülés alatt bármilyen hosszú ideig tudják nyújtani a dolgot ejakuláció nélkül, még az éjszakai magömlést is meg tudják akadályozni. A filmrendezők között is akadnak, akik megtiltják színészeiknek a forgatás alatti szexet, attól félvén, hogy nem lesznek hitelesek a másnapi szexjele-
netekben. „Ki hiszi el nekik, hogy sóvárognak a vágytól, ha az utolsó csepp erejüket is kiszívták az éjszaka?” A Régi Nagy Mesterek között ugyancsak akadtak olyanok, akik úgy érezték, hogy tökélyre vitték az örök szüzesség megőrzésének módszerét.

Mindenek között a legveszélyesebb az, amikor a rossz kerin-
gés és a meszes erek nem állják a szexuális vagy maszturbációs

ostromlást, és tulajdonosuk szívrohamot vagy agyvérzést kap közben. Ezek az urak többnyire távoli, kicsiny szállodákba vagy a barátnő lakására szoktak menni meghalni, miután elfogyasz-
tották kiadós, jó sok borral meglocsolt utolsó vacsorájukat; ők a szolid szállodatulajdonosok rémei. Nincs is annál kínosabb, mint amikor a titokban odaérkezett ügyfél elhalálozik az egyik szobában. A halottképek ezért mindenkinek azt tanácsolják, hogy ötvenen felül lehetőleg otthon éljenek szexuális életet, lehetőleg a feleségükkel, és lehetőleg éhgyomorral.¹⁷

Az igazsághoz hozzátartozik az is, hogy azok a keleti kény-
urak, akiknek korlátlan a hozzáférésük a lányok és a szex bár-
milyen formájához – amennyiben megússzák lemeszárulás nél-
kül –, matuzsálemi kort érhetnek meg, s azt is megfigyelték,
hogy minden öregember (öregasszony) kivirul, ha nála fiatal-
abb párt visz a házasságba. Lehetséges, hogy a hőn áhított Örök
Ifjúság Forrása (amit Floridában és a többi egzotikus nyaralóhe-
lyen már régóta izgatottan keresnek) itt van az orrunk alatt 76
centiméterre. Az is ezt bizonyítja, hogy a házaseberek tovább
élnek, mint az egyedülállók.¹⁸ Drága orvosságok és gyógyvizek
fogyasztása helyett tehát nosza, éljünk szexuális életet! Fialat
barátom, Amaryllis sem gúnyolódik az idős embereken, amikor
„hosszú, tekerésekben gazdag életet” kíván nekik.

Sokan kérdezik, hogy a szexuális aktivitással megelőzhetőek-e
a prosztataproblémák. Konkrét bizonyítékom nincs arra, hogy
a prosztata megnagyobbodását a szexuális frusztráció okozná,
de az biztos, hogy a vértolulás előidézésével súlyosbítja a tüne-
tetet.¹⁹ Kutyatulajdonosok a megmondható, hogy párzási idő-
szakban milyen keserves, sokszor csak méregdrága injekcióval
csillapítható kínokat állnak ki négylábú barátaik. Merem állíta-
ni, hogy embereknél egy jó szeretekzés sokat javíthat a betegek
állapotán, talán még a kellemetlen és bonyodalmas operációt is
elkerülhetik általa. Ehhez kapcsolódik egy másik kérdés a méh-
szájelváltozásokkal kapcsolatban. Válaszom az, hogy a szex
nem akadályozza meg esetleges rák kialakulását,²⁰ sőt, mivel
valószínűleg a férfiak előbőre alatt megbújó vírusok okozzák,
inkább elősegíti. Megéri talán a férfi részéről kettőjük biztonsá-
ga azt a kis önfeláldozást, amit egy ilyen körülmélés jelent.

Hadd beszéljek még a fogorvosi székéről is. Sok embernek egy
egyszerű fogtöméshez is zsibbasztó injekcióra van szüksége,
ami azzal jár, hogy a nap hátralevő részében egy fából levő

állkapocs és arc van a fél feje helyén. Mire elmúlik a hatása, a sok összevissza harapdálástól jobban fáj, mint az eredeti tömés fájtna. Javasolom Természetanyánk egyszerű patikáját, a nemi érzéstelenítést. A módszer lényege, hogy minél jobban fáj a fúrás, annál vadabb szexuális fantáziákat kell előhívni. Élénk képzelőerővel fájdalom nélkül, sok-sok élménnyel gazdagodva kelhetünk fel a fogorvosi székből, mintha csak valami majálisról jöttünk volna. Íme a szex itt és most, jóllétünk érdekében történő terápiás felhasználása. Az alsó állkapocsnál sajnos nem ennyire hatékony a dolog, mert érzékenyebb, mint a felső, de bármely más helyzetben is megpróbálható.

Befejezésül szeretném kiemelni, hogy az intimitást és a jóllétet akadályozó szavak legveszedelmesebbike a *de* szócska, mely több kapcsolatot rombol szét, mint bármely más a világon, s rögtön utána második helyezettként a *bárcsak* következik. Az intimitás elsősorban élmény és jelenlét kérdése, amit a „*de*” elhárít magától, a „*bárcsak*” pedig időben eltolja. A *de* a jövőre, a *bárcsak* a múltra koncentrálnak, a szex pedig a jelenben történik, ott fejt ki áldásos hatását. Akkor élünk, ha látjuk a fákat, és halljuk a madarak énekét, és ahhoz, hogy észrevegyük magunk körül az embereket, meghalljuk lelkük dalolását, és biztosak lehessünk abban, hogy arcuk melegsége ránk ragyog – a fákat és a madarakat és a napsütést is látnunk kell. Ez az egyedüli út az intimitáshoz. Mielőtt egymásra találnánk idebenn a négy fal között, ismernünk kell odakünn a világegyetem fényességét és végtelenségét, hogy tudatunk kitisztuljon, és kirázza magából az egyhangú zörejeket: papírok zizegését, emberek zszibongását és fejünkben az állandó zakatolást. Ezért kérdeztem, hogy hallották-e a madarakat, és emlékeztettem önöket arra, hogy nem az idő röppöl el felettünk, hanem mi vándorolunk végig – az időök végeztéig – az időben. Hadd köszöntsem hát ismét vidám szóval: Jó napot!

Ezzel egyben el is búcsúozom ebben a részben, de aki még mindig szívesen velem tart, azt örömmel látom egy kis rövid megbeszélésre bölcs mondásokról, a viselkedéstudományról. De akkor sem haragszom meg, ha nem jönnek velem tovább.

JEGYZETEK

- ¹ A patkányokról lásd Levine, S.: Stimulation in Infancy. *Scientific American*, 202:80–86, 1960. május, valamint: Infantile Experience and Resistance to Psychological Stress. *Science*, 126: 405, 1957. augusztus 30. A csecsemőkről lásd: Spitz, R.: Hospitalism: Genesis of Psychiatric Conditions in Early Childhood. *Psychoanalytic Study of The Child*, 1: 53–74, 1945.
- ² A majmokról lásd Harlow, H. F. és Harlow, M. K.: Social Deprivation in Monkeys. *Scientific American*, 207:136–146, 1962. november.
- ³ Az „elaprított gyermekek” szülei gyakran maguk is „elaprított gyermekek” voltak. (Ellen Berne, Bellevue Kórház, New York City, személyes közlés.) Vö. Silver, L. B., Dublin, C. C. és Lourie, R. S.: Does Violence Breed Violence? Contributions from a Study of the Child Abuse Syndrome. *American Journal of Psychiatry*, 126:404–407, 1969. szeptember.
- ⁴ Cecil: *Textbook of Medicine* (Philadelphia, W. B. Saunders Company) 1940-es, vagyis penicillin előtti kiadása európai és amerikai nagyvárosi kórházakban a halálzási arányt 30 százalékra teszi, s a Bellevue Kórházban ez 30 és 50 százalék között van. A következőket mondja: „A magánykórban a halálzási arány jellegzetesen alacsonyabb, mint a kórházakban. Ez nyilván azért van így, mert az enyhébb eseteket otthon kezelik, míg a súlyosabbak kórházba kerülnek.” Ezt maga a nagy Cecil jelentette ki, szerintem azonban az eltérő halálzási arány a szövegben javasolt tételnek megfelelően is értelmezhető. A magánykórban a betegek természetesen több odafigyelést kapnak, mint a Bellevue végeláthatatlan folyosóin. Az alkoholisták halálzási aránya 56 százalék volt. Cecil azzal folytatja, hogy jelentős mozzanat a betegek társadalmi helyzete. „A jól öltözött és jól táplált, magasabb társadalmi rétegekbe tartozó betegeknél kisebb a kockázat, mint azoknál, akik szegények, alultápláltak s rosszul öltözöttek.” A „jól táplált és jól öltözött” betegeknek azonban valószínűbb, hogy voltak látogatóik is, mint a folyosókon fekvő „alultápláltaknak s rosszul öltözötteknek”. Vagyis mindennek alapján nem kérdőjelezhető meg az orvosoknak az a meggyőződése, hogy a látogatók növelik a túlélési esélyt. Akkoriban azonban nem volt divat komolyan vizsgálni ilyen kérdéseket.
- ⁵ French, J. D.: The Reticular Formation. *Scientific American*, 196: 54–60, 1957. május.
- ⁶ Brownfield, C. A.: *Isolation: Clinical and Experimental Approaches*. New York, 1965. Random House.
- ⁷ Barnes, R. B.: Thermography of the Human Body. *Science*, 140: 870–877, 1963. május 24.

- ⁸ Heron, W.: The Pathology of Boredom. *Scientific American*, 196:52–56, 1957. január.
- ⁹ Kierkegaard, S.: *Félelem és reszketés*. Budapest, 1982. Európa Kiadó.
- ¹⁰ *Az Egyesült Nemzetek 1966-os demográfiai évkönyve* szerint a csecsemő-halandóság Monacóban és a Ryukyu-szigeteken 1000 élveszületésből 10, Kanadában s az Egyesült Államokban pedig 23. A Dél-afrikai Köztársaságban 29 a fehéreknél, s 136 a „színeseknél”, ami India (146) után a legmagasabb érték a civilizált világban. Ennek az etikai rendszernek a további elemzésére lásd „manifesztumomat” a *Transactional Analysis Bulletin* 1966. januári számában, 8:7–8. (1967-ben a legalacsonyabb arány meglepően Pápua Új-Guineában volt, 4,3 – a nem őslakos népeiségre. A Ryukyu-szigetek adata nem tartalmazza az ott állomásozó amerikai személyzetet, mégis félrevezető, mivel szerepelnek benne az anyakönyvezés előtt meghalt élve született csecsemők. *UN Demographic Yearbook 1968*.)
- ¹¹ Senator, H. és Kaminer, S.: *Health and Disease in Relation to Marriage and the Married State*. New York, 1929. Allied Book Company. Az 1904-es német eredetiből fordított két kötet. Fordította: J. Dulberg.
- ¹² Kinsey és munkatársai szólnak arról, hogy hogyan befolyásolja az egészség a nemi aktivitást, de a fordítottjáról vajmi keveset. Senator és Kaminer több mint 1200 oldalt szentelnek a szex, a házasság és a betegség kapcsolatának, következtetések azonban, mint már utaltam rá, előítéletesek és megbízhatatlanok. A legérdekesebb adatuk az 1881 és 1890 közötti halálozási statisztikákra vonatkozik (I. k. 19. o.). 20 és 90 év között mindkét nemnél szinte minden korcsoportban jelentősen magasabb volt az egyedülálló halálozási aránya. Sok korcsoportban majdnem kétszeres volt. Az elváltak s az özvegyek közbülső helyet foglaltak el. Abban az időben az „egyedülálló” különösen nőknél azt jelentette, hogy nincsen szex vagy alig, legfeljebb pedig ritka s nem kielégítő szex. Az elvált és özvegy a rendszeres szex szakaszát követő ritka vagy hiányzó szexet jelentette. E feltételezések szerint a több szex hosszabb életet jelent, a kevesebb szex pedig néha kétszeresen megnövelte az elhalálozás esélyét. Szóval a nemi önmegtartóztatás halálos betegség volt. (Pusztán érdekeséggént, a legalacsonyabb halálozási arány 4,64 ezrelék volt nőknél a húszas éveikben, míg a legmagasabb, 318,97 ezrelék a kilencvenes éveiket taposó özvegy férfiaknál.)
- A további megvitatásban komoly kutatások híján vissza kell térnünk a puhább klinikai intuíciónkra.
- ¹³ Berne, E.: *Transactional Analysis in Psychotherapy*.
- ¹⁴ Az urológiai jelenség pszichiátriai szemléletéhez lásd Smith, D. R. és Auerbach, A.: Functional Diseases. In: *Encyclopedia of Urology*. Berlin, 1960. Springer Verlag. 12. k.

- ¹⁵ Smith, D. R.: Psychosomatic „Cystitis”. *Transactions of American Association of Genito-Urinary Surgeons*, 53:113–116, 1961. A cikkben 18 hivatkozás szerepel, egy részük a víz- és elektrolitúritással foglalkozik.
- ¹⁶ Freud, S.: *Bevezetés a pszichoanalízisbe*. Budapest, 1986. Gondolat.
- ¹⁷ Symposium: „Sudden Death during Coitus – Fact or Fiction?” *Human Sexuality*, 3:22–26, 1969. június.
- ¹⁸ Senator, H. és Kaminer, S., i. m.
- ¹⁹ Finkle, A. L.: The Relationship of Sexual Habits to Benign Prostatic Hypertrophy. *Human Sexuality*, 2:24–25, 1967. október.
- ²⁰ *Time*, 1969. november 11.

Harmadik rész

UTÓJÁTÉK

7. KÉRDÉSEK

KÉRDÉSEK ÉS VÁLASZOK

Bár a könyvem alapját képező előadások nyilvánosak voltak, a legtöbb megjelent személy a Kaliforniai Egyetemről jött. Közéjük tartoztak (életkori és tudásszintbeli sorrendben) a Berkeleyből és Santa Cruzból jövő diákok, az orvoskar fiatalabb asszisztensei, medikusok, felsőbb éves társadalomtudományi és orvoskari hallgatók, adminisztrátorok és a tanári kar tagjai Berkeleyből, Santa Cruzból és a San Franciscó-i orvoskarról. Mindegyik előadás után számos kérdést tettek fel, melyek egy része a könyv olvasóiban is felmerülhet. Az itt közölt válaszok nem mindig azonosak azzal, amit eredetileg adtam.

KÉRDÉS: Mi a lényege annak, amit mondott? Igazából miről beszélt?

VÁLASZ: Szerintem nincs olyan, hogy lényeg. Felvetek egy kérdést, és gondolkodom rajta, s aztán megpróbálom megválaszolni. Ez a kérdés itt a „nemi kérdés” lehetett volna. De most igazából nem volt ilyen kérdés a fejemben. Egyfolytában arra gondoltam, hogy: „Lehet-e öt előadást tartani a szexualitásról anélkül, hogy azokat a banális, méltóságteljes, akrobatikus vagy statisztikai dolgokat szajkóznánk, amit oly sokan elmondtak már?” Remélem, hogy valamennyire sikerült ezt elkerülnöm. Lehet, hogy olykor ismétlésekbe bocsátkoztam, de nem érzem, hogy elsüllyedtem volna bennük. A véleményemet mondom el, hogy mit gondolok a témáról ötven-egynéhány évnyi élet és harmincöt évnyi pszichiátriai tapasztalat birtokában. A hosszú évek során sok ezer ember szexuális örömeiről és keserveiről hallhattam, annyi előnyöm volt velük szemben, hogy kaptam anatómiai, élettani, pszichiátriai és pszichoanalitikus képzést, s hogy feltehettem nekik bármilyen kínos kérdést, ami eszembe jutott.

Talán inkább tanulságos és gondolatébresztő esszének kelle-ne neveznem ezeket az előadásokat, és nem a lényegről szóló

izeneteknek. Ezzel se lennék persze boldog, mert szeretek lényegre törő lenni. A lényeg talán az volt, hogy az autonómia érzése javarészt illúzió, s ha tényleg önáltatás nélkül saját életünket akarjuk élni, akkor álljunk meg egy kicsit, nézzünk körül, ügyeljünk oda, és gondolkozzunk.

KÉRDÉS: Amikor erről a témáról beszél, mindig nőekkel van tele a terem, mint most is?

VÁLASZ: Most beszélek erről először, úgyhogy nem tudom. Meg kellene talán nézni, hogy mi történik, ha az előadó nő. Margaret Mead tartotta pár éve ezeket az előadásokat. Kíváncsi lennék, hogy nála a férfiak voltak-e többségben?

DR. LUCIA: Lehet, hogy a nők félénkebbek, és információik „amatőrebbek”, ezért többet szeretnének tudni a biztonságról. A férfiak jóval gondtalanabbak lehetnek, mert a nőknek kell hordozniuk egy nemi kapcsolat minden terhét.

KÉRDÉS: Mivel indokolja, hogy állandóan viccelődött ilyen komoly témáról?

VÁLASZ: Biztosan lehettem volna olyan komor, hogy senki sem merészt volna felnevetni engedélyem nélkül. Mivel azonban a szexnek örömmel kell lennie, nem tudom, hogy egy róla szóló előadás miért ne lehetne szintén örömforrás.

KÉRDÉS: Mi a véleménye a perverziókról?

VÁLASZ: Nem hiszem, hogy így kellene nevezni őket, hacsak nem gusztustalanok s ártóak, vagy megaláznak embereket. Az úgynevezett tisztességes emberek ma a perverziót gusztustalan szóként használnák. Freud felvetette, hogy helyette inkább az „eltolás” (*displacement*) kifejezést alkalmazzuk, a szótár pedig a perverziót aberrációként definiálja. A legtöbb esetben inkább ezeket a kifejezéseket használom. Egyébként az állatok az amőbáktól a sündisznókon át az emberig tele vannak aberrációkkal, bár legtöbbször a hagyományos fajuk működésmódjainak megfelelő eljárásokat részesítik előnyben, amikor megtermékenyítenek egy ellenkező nemű társat. Nem szabad feltételeznünk, hogy az emberek másak lennének csak azért, mert nincs sztereotípus nemi életük.

KÉRDÉS: Ön azt sugallja, hogy a szexualitás valódi célja a megtermékenyítés. Ha ez így van, akkor mi a helyzet a közvetlen kielégüléssel és a „Hú”-val?

VÁLASZ: Biztonságot ad, ha a szaporodást tekintjük elsődleges célnak. Az emberi szexualitás java része azonban a „Hú”-ért

folyik, mint ahogy az állati szex is, hiszen az állatok nem sokat hallottak a megtermékenyítésről. Ha az emberek nem tennék sokkal bonyolultabbá mindezt annál, mint ami a megtermékenyítéshez feltétlenül szükséges, akkor nem sok megbeszélvonalunk maradna. Az emberek egyszerűen a közvetlen kielégülés érdekében működnének, és a megtermékenyítés természetesen következne be, ha a körülmények megfelelőek.

KÉRDÉS: Azért van népességrobbanás, mert az emberek egy része nem tudja, hogy a szex megtermékenyítéshez vezet. Nem kellene felvilágosítani őket?

VÁLASZ: Nem hiszem, hogy bárki tényleg ennyire ostoba lenne. Az antropológusok régebben azt állították, hogy vannak természeti népek, akik nem ismerik a kapcsolatot. Magam szintén jó néhány országban jártam már, beleértve Új-Guineát is, s egyszerűen nem hiszek ebben. Valami másról van szó. Vannak olyan vélemények, hogy: „Ha el tudnánk küldeni okos fiataljainkat hozzájuk, elmagyarázni, hogy a szexnek köze van a gyermekekhez, akkor talán ők is használnák a fogamzásgátlást.” Ez sajnos nem így működik. Az embereket nem a tudatlanság akadályozza meg a fogamzásgátlás használatában, s nem is a szegénység, hiszen ha ingyen osztogatják a fogamzásgátlókat, akkor sem használják, ha idegenkednek tőle. Nem a tudatlanságról, nem a szegénységről van itt szó, ennek valami mélyebb oka lehet. Elképzelhető, hogy a szerencsétlen emberek halhatatlanságra vágyanak.

KÉRDÉS: A szexről való beszélgetéssel nem zsákmányoljuk-e ki magát a szexet?

VÁLASZ: Talán, de nem valami hatékonyan. Nem igaz, hogy a szex felhasználása több termék eladását teszi lehetővé, mint bármilyen más. Tengernyi zabpelyhet adnak el a szexualitásra való célzás nélkül, és számos egyéb terméket is, jóval többet, mint a szex segítségével. A hamis szexuális tartalmú hirdetésekkel csak hamisan csillogó termékeket lehet eladni, a krómózott autókat és a televíziós szappanoperákat. Az igazi válasz az, hogy a hamis szexszel a hamis embereket lehet megtévesztetni, használni, de az igaziakat nem.

KÉRDÉS: Van-e összefüggés a gazdasági élet és a nemi élet között? A szex szoros kapcsolatban van a családdal, a család pedig gazdasági egység. Létezik tehát ez a kapcsolat, ez a gazdasági szexualitás is?

VÁLASZ: Szerintem a család nem gazdasági egység, bár felfogható annak is. Nem hiszem, hogy józan emberek gazdasági okokból házasodnak, bár nyilván ilyen megfontolások is vannak, vagy éppen ezek ellenére házasodnak. Nem szabad gazdasági egységnek tekinteni a családot. Többek közt Engels is ebbe a tévedésbe esik, hogy aztán hamis következtetésekhez jusson, és rossz cselekvési programot alakítson ki. Olyan ez, mint a kultúra fogalma, ami fogyasztásra teljesen alkalmatlan, s kizárólag a hivatalnokok, a pénzcsinálók és a közgazdászok, valamint a kutatási támogatást keresők számára van értelme. Nem érvényes azonban az élő emberekénél. Az egyén szintjén a kultúra a kockafejűek számára való. A többség, az emberek 51 százaléka egész jól elvitorlázik a törvény keretein belül, s ha azt csinálják, mint mindenki más, még a felelősség alól is ki tudnak bújni. Ők a kockafejűek. A törvények egyébként nem azonosak a kultúrával, mivel a politikusok hozzák őket létre, s politikusok is változtatják meg, sőt akár egyetlen politikus. Az én felfogásom szerint a kultúra egyszerűen egy ócska kabát, mely egyik napról a másikra egyszerűen levethető, mint azt Hitler, Sztálin és Kemal Atatürk példáján láttuk, vagy akár Margaret Mead falujának lakóinál. Nem hiszem, hogy komolyan kellene venni egy ócska kabátot egyszerűen azért, mert az emberek jó része hisz benne. A kultúra a császár régi ruhája, a korábbi nemzedékek átpasszolt hibáinak gyűjteménye.

KÉRDÉS: Miért győztesek a Lepedőakrobaták, és miért vesztesek a Budi Rudik?

VÁLASZ: Nézzünk egy egyszerű példát, ami alkalmazható lesz más helyzetekre is. A győztesek és vesztesek tanulmányozásának legegyszerűbb módja, ha leülünk velük pókerezni. Itt terjedős kérdőívek és bonyolult kutatások nélkül is világosak a szerepviszonyok. Egyetlen dolog fontos: mi van a zsebükben, mikor kimennek a szobából. Ha tapasztalt pókerjátékosok vagyunk, három osztás után meg tudjuk mondani, hogy egy újonnan csatlakozó győztes vagy vesztes típus. Lehet, hogy mind a hármat megnyeri, mégis úgy érezzük, hogy vesztes, vagy mind a hármat elveszti, és mégis tudjuk, hogy győztes. A vesztest a következőkből lehet felismerni: egyrészt úgy gondolja, hogy a póker szerencsejáték. Ha rossz kártyákat kap, teljesen kiborul, s azt mondja: „Ma este elpártolt tőlem a szerencse.” Akár az asztalra is terítheti kártyáit. Másrészt állandóan „Bárcsakol” és

„Kelletvolnázik”. „Bárcsak benn maradtam volna”, „Bárcsak előbb kiszálltam volna”, „Nem kellett volna hármat kérnem kettő helyett” és így tovább. Harmadrészt, miután egy körnek vége, újra szeretné játszani, és azt mondja: „Hadd nézzem meg, mit húztam volna a helyett, ami most jött.” A győztesek csak a poén kedvéért mondanak ilyesmit, de nem gondolják komolyan. Tudják, hogy ha elvesztettek egy kört, akkor vagy rosszul játszottak, vagy rossz lapot kaptak, amin a káromkodás nem segít. Megvárhatják a következő osztást, hogy több sikerük legyen.

A győztes először dönt, majd cselekszik; ha első alkalommal nem sikerül neki, akkor megpróbálja újra. Tudja, hogy mindenki hibázik, kivéve a győzteseket. Nem engedi meg, hogy a benne lakozó Gyermekek vagy Szülők lerontsa józan döntéseit. Ezért férfijáték a póker. Ha egy nő is részt vesz a játékban, az összes férfi összezavarodik, a bennük lakozó Gyermekektől vagy Szülőtől – ha van nekik. Mit mondana apád, ha látná, hogy pénzt nyersz el egy nőtől? Még rosszabb: mit mondana a pszichiátered, ha elmennél hozzá, és elmondanád neki, hogy egy nőtől nyertél pénzt? Nyugalmad érdekében az egész nyereséged rámenne annak kielemezésére, hogy mit miért tettél. Vagyis, egy nővel folytatott pókerjátékban csak azok a gazemberek képesek nyerni, akiknek nincs pszichiáterük.

A valószínű vesztes másik jele, hogy sok budiszöveget használ. Időnként a győztes is megteszi ezt, de nem minden osztásnál. A legnagyobb vesztes, akit ismertem, a végén már mindent feltett volna, feleségestül, lányostul és családi nyaralóstudul egy lapra, az egész játék alatt szitkozódott, pedig egyébként igen halk szavú ember volt.

Vagyis a vesztes így kiált fel: „Elhagyott a szerencse. Bárcsak ne ezt tettem volna.” A győztes ezt mondja: „Legközelebb más-képp csinálom”, s így is tesz. Időnként persze a vesztesek is nyernek, de gondoskodnak arról, hogy ne tartson sokáig, s a győztesek is veszítenek, de biztosan visszanyerik a pénzüket.

KÉRDÉS: Mi a különbség az énállapotok és a szerepek között?

VÁLASZ: Az énállapot természetes jelenség, a szerepet viszont felvesszük. Egy ember számos szerepet játszhat anélkül, hogy megváltoztatná énállapotát. Így például a Gyermekek-énállapotban levő személy eljátszhatja a szülő, a felnőtt vagy a gyermek szerepét, mint ahogy szerepjátékokban gyermekeknél ez elő is

fordul. Az egyik az anyát játssza, a másik a doktort, a harmadik pedig a kislányt, miközben mindannyian Gyermekek-énállapotban vannak. Felnőttek is képesek erre, például farsangkor.

KÉRDÉS: A tranzakcionális elemzés tudja-e értelmezni a nagy ellenséges indulatokkal együtt járó nagy szerelmeket?

VÁLASZ: Csak annyit tehetünk, hogy elemezzük, milyen énállapotok érintettek, s hogyan kezdődött a tranzakció. Lehet például, hogy a Szülő nagyon vonzódik valakihez, a Gyermekek viszont féltékenysége miatt tele van ellenszenvvel. Lehet az is, hogy a másik személyben lakozó Gyermekek szereti a Gyermekeket, és gyűlöli a Szülőt, vagy pedig a Gyermekek-énállapot alternál a két érzelem között, ahogy az a valóságos gyermekeknél is megtörténik. Tranzakcionális szempontból ez az Anyával szembeni ambivalenciával kezdődik: az anya táplálékot ad, és el is veszi azt. Erőlteti a belek ürítését, majd a terméket kidobja. Megcsokolja a gyermekeket, és eltolja magától. Óriási mennyiségű pszichoanalitikus irodalom próbálja megmagyarázni az efféle ambivalenciáknak a korai életben gyökerező eredetét.

KÉRDÉS: Ön szerint mennyire van tisztában az emberek többsége azzal, hogy egy adott pillanatban milyen énállapotban van?

VÁLASZ: Ha nem vettek részt tranzakcionális elemzési kiképzésben vagy terápiában, vagy nem gondolkodtak el rajta, egyáltalán nincsenek tudatában. A világon van legalább hárommilliárd ember, akinek fogalma sincs arról, hogy milyen énállapotban van, s talán ha félmillió, aki tudatában van ennek. Ha egyik napról a másikra tudatossá válna ez a hárommilliárd is, akkor holnap reggelre minden jobbra fordulna. Ha odafigyelünk arra, mi is megy végbe a fejünkben, akkor hallani fogjuk, hogy három énállapot beszélget egymással. Mindenkinek meg kellene állnia egy pillanatra, hogy odafigyeljen a saját fejére, s akkor mind kiváló emberré válnánk, és ajándékokat osztogatnánk egymásnak, s ez számos problémát egy csapásra megoldana.

A Szülő-, a Felnőtt- és a Gyermekek-énállapotokat rendszeresen először a tranzakcionális elemzés tanulmányozta, ezek alkotják alapját, és ezek az ismertetőjegyei. Minden, az énállapottal foglalkozó módszer tranzakcionális elemzés, s ami eltekint ezektől, az nem az. Ezért kell e sajátos diszciplínával feltétlenül megismerkedni, ha saját énállapotunkat tudatosítani akarjuk.

KÉRDÉS: Mi van azokkal, akik észreveszik, hogy szerepet játszanak?

VÁLASZ: Annak felismerése, hogy szerepet játszunk, maga is szerep. Gyűlölöm ezt a beszédmódot, az ilyen saját farkába harapó kígyóra emlékeztető paradoxonokat, de itt tényleg erről van szó.

KÉRDÉS: Hogy lehet túllépni a játszmákon?

VÁLASZ: Az első szabály, hogy saját játszmáid elemzésével foglalkozz másokéi helyett. A második szabály, hogy ne játssz semmit túl hosszú ideig, hogy kedvenc játszótársaid észrevegyék, hogy abbahagyta a játékot, s így talán ők is leállnak. Azután figyelj meg, mi történik. Ha a dolgok jól mennek, akkor jutalmat kapsz. Egy Felháborodást játszó pár például felfedezi, hogy a szex mennyivel izgalmasabb, mint a düh, amit, amíg tényleg meg nem próbáltak, nehéz lett volna elhiteni velük.

KÉRDÉS: Miért mondja azt, hogy a gyermekek többet tudnak az emberi kapcsolatokról, mint a felnőttek, miközben állandóan újabb és újabb dolgokat tanulunk?

VÁLASZ: Újabb és újabb dolgokat tanulunk, de ezek csak szavak. A gyermekek ösztönösen felfedezik a hamisságot. A felnőtteknek tilos egyenesen egymás szemébe nézni vagy nyíltan beszélni egymáshoz, míg a gyermekeknek bizonyos életkorig még szabad. A gyermekek nyílt tekintetétől nem tudsz elmenekülni. A felnőttek viszont sosem nézik egymást néhány másodpercnél tovább, kivéve olyan sajátos helyzeteket, mint amikor Farkasszemét játszanak, amikor szerelmesek egymásba, vagy amikor pszichoterápiába járnak. Figyeljük meg társas helyzetben saját szemmozgásainkat vagy másokéit. Észre fogjuk venni, hogy ez igaz. Tehát, ha szeretnénk az embereket megismerni, akkor szembe kell néznünk velük, amire a gyermekeknek módjuk van. Ez az egyik lehetséges válasz.

KÉRDÉS: Mit ért megelőző intimitáson?

VÁLASZ: A megfelelően kezelt intimitás megelőzheti a hátfájást, a gyomorrákot, a vérömlenyeket és a fáradt szemeket. Erre gondoltam.

KÉRDÉS: Meddig tart a gerinc sorvadása?

VÁLASZ: Meglehetősen sokáig. Kezdetben még megvan a simogatás utáni vágy, s sokáig meg is marad: csecsemőnél hetekig, felnőtté akár évekig. Utána eljön egy pillanat, amikor a személy ingerlékenyvé válik, s ahelyett, hogy hálás lenne a

simogatásokért, megpróbál elmenekülni előlük, nem fogadja s nem „engedi be” őket. Innen aztán elindul lefelé a lejtőn, vagy meztelenül görkorcsolyázva, vagy jobbra-balra csapásokat osztogatva.

KÉRDÉS: Mi a véleménye a szigorú nemi erkölcs és a lelki betegség kapcsolatáról?

VÁLASZ: Hadd mondjak el egy anekdotát. Az emberek elmennek Tahitibe, és azt mondják: „Hát nem isteni ez a szexuális szabadság? Nézzétek, milyen egészségesek!” Ismerek egy kitűnő riportert, aki Thaiföldről ugyanezzel az élménnyel jött vissza. Nos, ha az ember meg akar valamit tudni a lelki egészségről, akkor először a lelki betegségekkel kell megismerkednie, amire a legjobb hely az elmeógyógyintézet. Nos, ha a Tahiti Papeetten egy mérföldnyit elsétálunk a szexuális szabadság világától, ott is megtaláljuk az elmeógyógyintézetet, ahol ugyanolyan szálalékban fogunk ugyanolyan lelki betegségekkel szembesülni, mint bárhol másutt a világon, beleértve New Yorkot és Kaliforniát. Ha Bangkokban, Thaiföldön a fényes táncteremben állunk, s átnézzük a folyó túloldalára, ott is fogunk látni elmeógyógyintézetet, s ott is ugyanolyan arányban lesznek lelki beteg emberek, pontosan ugyanazoktól a lelki betegségekktől gyötörtén, mint bárhol másutt.

Ha szeretsz engedni a látszatoknak, akkor legjobb, ha elmész a Fidzsi-szigeteken valamelyik kis szigetre, például Rotumára. Ott egyáltalán nem lesznek elmebetegek. Persze, mert Suvára, az elmeógyógyintézetbe szállították az összes rotumai elmebeteget. Ugyanez érvényes Új-Guinea civilizálatlan részeire, a tikkasztó Afrikára, valamint a puritán Oroszországra és Kínára is. Vagyis a kérdésre adott válasz az, hogy tapasztalatom szerint a nemi erkölcsnek igen kevés közvetlen hatása van a lelki betegségekre. A nemiség miatti bűntudat borzongathatja az embereket, de ez egy magánprobléma. Szerintem a „nemi erkölcs” kifejezést csak nagyon kis közösségekre lehet alkalmazni, például falvakra, és ott gyakran visszaélnék vele, vagy legalábbis a lényeg megkerülésére használják. A lényeg pedig az egyéni szülői programozás.

KÉRDÉS: Ha szenzoros ingerlés nélkül elsorvad a gerincvelő, miért ne használjunk hallucinogén drogokat?

VÁLASZ: Mert akkor a gerincvelő helyett az agyunkat fogjuk összezsugorítani. Ovidius ezt már kétezer évvel ezelőtt tudta.

Ráadásul az ingerlésnek kívülről kell származnia, mint azt sokan, akik kikecmeregtek a marihuána öleléséből határozottan állítják. A drogok az embereket helyettesítik.

KÉRDÉS: Jellemezte a kielégített nőt. Mi jellemzi a kielégített férfit?

VÁLASZ: Járása peckes, szeme csillog, s gyermekei boldogan mosolyognak.

KÉRDÉS: Ön szerint a csontkovácsok meg tudják akadályozni a gerincvelők sorvadását?

VÁLASZ: Nem szeretem a csontkovácsokat. H. L. Mencken szerint pedig szükség van rájuk, mivel egy jóléti államban a természetes kiválasztódás egyetlen eszközei a csontkovácsok. Úgy kell annak, aki hozzájuk megy.

KÉRDÉS: Mivel magyarázza, hogy olyan férfinak is van lendülete, akinek nincs barátnője?

VÁLASZ: Nem tudom, de képzeljük el, milyen lenne, ha lenne barátnője.

KÉRDÉS: A legtöbb dologban, amit mond, láthatóan viccel. Szokott komoly is lenni?

VÁLASZ: Ha tényleg figyelnek rám, minden viccelődésem komoly.

KÉRDÉS: Nem túl arrogáns ön?

VÁLASZ: Csak akkor viselkedem arrogánsan, amikor alázatos vagyok, mert nem tudom, miről beszélek. Izgalmasabb ilyennek lenni. Több örömet lelem abban, ha arrogánsnak tűnök, mint ha alázatosnak, s több örömet hoz ez a hallgatóságnak is, mert akkor úgy érzi, hogy bátran bírálhat. S egy alázatoskodó embert nehéz bírálni, mert vagy főt hajtunk előtte, vagy keresztre feszítjük, és én nem érzem magam késznek egyikre sem.

KÉRDÉS: Ön sok könyvet „leszól”. Milyen könyveket ajánlana?

VÁLASZ: Nézze meg a következő alfejezetet.

VÁLOGATOTT KÖNYVLISTA

Meglepő módon a legjobb szexkönyvet, mely ugyanúgy érvényes a mai San Franciscóban és Londonban, mint amilyen érvényes volt az antik Rómában, kétezer évvel ezelőtt írták. Nem szexuális vágyak felkeltésével foglalkozik, hanem a hétköznapi

élet gyakorlati kérdéseivel: hol lehet lányokat felcsípni, hogyan kell társalgást kezdeményezni velük, hogy lehet elérni, hogy érdeklődők maradjanak, s hogyan lehet kijönni korlátozott anyagi erőforrásokból. Ezen túl foglalkozik olyasmivel is, ami talán még fontosabb: hogyan szeressünk ki valakiből, aki elutasít. Van egy külön fejezete arról is, hogy a nemi atlétaság helyett hogyan legyünk szociálisak az ágyban, a nők pedig megtudhatják, hogyan javítsák megjelenésüket.

A szerelem művészete Publius Ovidius Naso műve (i. e. 43 – i. sz. 18), a könyvet időszámításunk előtt 1-ben írta. Magyar fordítása Balla Erzsébet munkája, 1982-ben jelent meg utoljára. A varázsszerekkel kapcsolatban Ovidius a következőket mondja:

„A szerelmi bájjal értelmetlen és veszélyes; a lányok megőrültek, hogyha titokban kaptak egy ilyen adagot; a szűrők agysérülést okozhatnak. A szentségtelen dolgok legyenek tabuk. Ha szeretnéd, hogy a lány szeressen, legyél szeretetre méltó férfi; nem elég a csinos arc vagy egy szép test. (...) Ez nem elég, rá fogsz jönni, hogy némi lelki finomság nélkül nem megy.” Ez elég ésszerű tanácsnak tűnik.

A sorban a következő Havelock Ellis munkássága. Ő olvashatóan és érthetően mutatja be a szexuális viselkedés számos változatát és az ezt befolyásoló különböző tényezőket. Esettanulmányai, melyek jó része önéletrajzi jellegű, legalább annyira megmozgatják az embert, mint a viktoriánus regények, megjegyzései pedig izgalmasak, megbízhatóak, és nagy tapasztalatot tükröznek. Ellis emberi. Nem pedáns vagy visszafogott, s megvan az a további előnye is, hogy oktató, s intellektuálisan izgalmas, mivel számos klasszikus és középkori szerzőt idéz.

Havelock Ellis: *Studies in the Psychology of Sex*. Az 1898–1908-ban írt munka hét kötetét a New Yorkban 1940-ben a Random House kiadónál megjelent változat két jól kezelhető kötetbe foglalta egybe.

Akiket a nemi ösztön korai fejlődése érdekel, azok olvasgassák Freud könyvét. Freud röviddel Ellis után írta munkáját, és sokban támaszkodott elődjére. Európában Freud nyíltsága ugyanolyan felháborodást váltott ki, mint Ellisé Angliában. Freud azonban nehéz olvasmány, mert olyan szavak vannak benne, mint „filogenetikus” és „ontogenetikus”, s a fordítások nehezen tudják visszaadni az eredeti szöveg pontos jelentését és ízét. Érdemes azonban megnézni, hogy mit tartottak fontos-

nak akkor, amikor a szexualitás és a pszichoanalízis a legtöbb ember számára még mindig népszerűtlen témák voltak.

Három értekezés a szexualitás elméletéről. Az 1905-ben kiadott könyv 1915-ben jelent meg magyarul, Ferenczi Sándor fordításában. Új kiadása: in: S. Freud: *A szexuális élet pszichológiája*. Budapest, 1995. Cserépfalvi.

A szexualitás pszichoanalitikus megközelítésének megértéséhez Ferenczi tanulmányai könnyebb olvasmányt biztosítanak.

Ferenczi Sándor: *Lelki problémák a pszichoanalízis tükrében*. Budapest, 1982. Magvető Kiadó.

A könyvben természetesen más pszichoanalitikus témákról is szerepelnek dolgozatok. Alfred C. Kinsey, Wardell D. Pomeroy és Clyde R. Martin: *Sexual Behavior in the Human Male*. Philadelphia és London, 1948. V. B. Saunders Company; valamint ugyanezen szerzőktől *Sexual Behavior in the Human Female* (további társszerző volt Paul H. Gephard), ugyanannál a kiadónál, 1953-ból.

E könyvek legérdekesebb fejezetei a módszertani részek. A férfiakról szóló könyvben az I. rész, ami az első 153 oldal, a nőkről szóló könyvben pedig szintén az I. rész, amely az első 97 oldal. Ezek mutatják be az efféle kutatások módszereit és problémáit, és illusztrálják, mennyire megbízhatatlanok a számszerű vizsgálatok a szexualitásról. Kinsey csoportja 12 000 személlyel készített interjúkat, és eredetileg 88 000 további személlyel tervezett anyaggyűjtést. Megtudhatjuk, hogy miért kétes értékűek az alacsony elemszámmal végzett statisztikai vizsgálatok, s az olvasóban egészséges kétely alakul ki az ezernél kevesebb embertől származó statisztikákkal kapcsolatban. Mindez megóv attól, hogy tévhiedelmek alakuljanak ki bennünk kisszámú emberen alapuló statisztikák alapján.

Az illúzióvesztés azonban csak a túlbuzgó statisztikusokkal és számítógépekkel szemben kell érvényesülni, s ne terjesszük ki a komoly szakemberekre, akik kisebb számokból vagy akár egyetlen esetből is képesek érvényes következtetések levonására. Ahhoz, hogy nagyobb rálátásunk legyen napjaink szexkultúrájára, ismernünk kell a világ különböző részein és a magasabb rendű állatoknál megfigyelhető szexuális szokásokat, valamint a szexuális viselkedést befolyásoló fiziológiai környezetet. E célból érdekes olvasmány az alábbi.

Clellan S. Ford és Frank A. Beach: *Patterns of Sexual Behaviour*. London, 1955. Eyre & Spottiswoode. (Egy 1949-ben tartott előadás-sorozat alapján.)

Ez a könyv 190 emberi társadalom, valamint számos főemlős- és más emlőscsoport szexuális viselkedésével foglalkozik.

Izgalmas könyv az állatok nemi életéről a legegyszerűbb sejtektől a férgek, rovarokon, halakon, madarakon keresztül egészen az emberekig a németből fordított: Herbert Wendt: *The Sex Life of the Animals*. Fordította: Richard és Clara Winston. New York, első kiadás 1962, második kiadás 1965. Simon & Schuster.

Messze ez a legolvashatóbb könyv erről a témáról, ebből lehet például megtudni, hogy bár a legtöbb csiga elég unalmas kinézetű, mindenkinél több örömet találnak az életben, mivel hermafroditák, és egyidejű kétirányú szexuális tevékenységet folytatnak (amit lehet 138, 165 vagy 192 néven nevezni, attól függően, honnan nézzük).

Van azután egy számos dolgot összefoglaló könyv az emberi szexualitásról, melyben számos egyéb „tudományosan megalapozott” tény is szerepel az emberi társas viselkedésről és általánosságban az emberi viselkedésről.

Bernard Berelson és Gary A. Steiner: *Human Behavior, Inventory of Scientific Findings*. New York, 1964. Harcourt, Brace & World.

A következtetések egy része meglehetősen unalmas és száraz, van azonban néhány meglepetés, s jó, ha egy helyen minden megtalálható.

Ezekkel a könyvekkel kapcsolatban az a legfontosabb, hogy megbízhatóak, és aki olvassa őket, szilárd tudásalapra tehet szert. Széles látókörű, tájékozott emberek írták őket, ráadásul jó részük igen érdekes is.

Igaz, hogy elsősorban a nőgyógyászokat, urológusokat, anatómusokat, fiziológusokat, endokrinológusokat, állattanászokat és pszichiátereket érdeklik a nemi közösiség alatt történő dolgok finomabb klinikai részletei. Ilyen vagy olyan okból egy csomó más ember is szeretne megismerkedni ezekkel. Szemléletesen írja le őket:

William H. Masters és Virginia E. Johnson: *Human Sexual Response*. London 1966. Churchill.

Ha az olvasó nem tudja, mi az eredete és a tapadási pontja az *Ischiocavernosus* izomnak, vagy hogy mi az a kétoldali *salpin-*

gophorectomia, akkor nehéz lesz megérteni, miről is beszélnek e szerzők.

E könyvek egyike sem fogja azonban megmondani, mi történik velünk szexuálisan, és hogy ha kell, mit kezdünk magunkkal. Ehhez gyakorlati kézikönyvekre van szükség. Számos ilyen áll rendelkezésre. Jó részük érzelgős, tendenciózus vagy szenzációs, és néhány közülük pontatlan, ezért a legjobb, ha az olvasó megbízható emberektől választ ki könyveket. Nem mindet fogja érdekesnek találni, de legalább kap néhány használható választ.*

Végül néhány szót a pornográfia témájáról. Ennek három változata van.

1. Az egyik az irodalmi realizmus (James Joyce *Ulysses* című műve vagy Philip Roth *Portnoy panasza* című könyve). Ide olyan könyvek tartoznak, melyeket önmagukban és önmagukért érdemes elolvasni, és mellékesen szexuális jelenetek is szerepelnek bennük.

2. Az erotikus könyvek (manapság rossz hírű könyvesboltokban árulják őket). Figyelemfelkeltő borítójú, papírfedelű könyvek, kihívó címeikkel. Céljuk az, hogy ésszerű, viszonylag egészséges változatban nyújtsanak erotikus ingerlést, elrejtve valamilyen plauzibilis történet és valami stílusutánzat keretében. Számos magazin kapható**, amelyek félúton vannak az 1. és a 2. pontban felsoroltak között. Ilyen volt például az *Evergreen* folyóirat.

3. Disznó könyvek (ezeket pornóboltokban, újságárusoknál és trafikokban lehet kapni). Jellegtelen külsejű, papírfedelű könyvek, címük is sötét, s utcai szleng vagy alacsony szintű vicc lepi el őket. Gyakran végbélcentrikusak, s többnyire vacok.

*Hozzáférhetetlenségük miatt kihagyjuk a Berne által felsorolt, három-négy évtizeddel ezelőtti angol nyelvű kézikönyveket. Az olvasó mai tanácsadóknak magyar nyelven sincs híján. – A Szerk.

**Magyar nyelven is. – A Szerk.

8. EGY NAGYVILÁGI FÉRFI

Az Előszóban megemlített Cyprian St Cyr, valamint barátja, dr. Horseley büszkék arra, hogy nagyvilági férfiak. Néhány gondolatuk és megállapításuk megérdemli, hogy megörökítsük őket. De vigyázat! Desszert csokoládéről van szó, amiből csak kóstolgatni szabad, és nem egyszerre felfalni.

SZERELEM ÉS HÁZASSÁG

Mindig érdekesebb az, ami történik, mint az, hogy hogyan jön létre, s az, ahogyan a dolgok kibontakoznak, még a történések-nél is érdekesebb. Egy krimiből megtudod, hogy mi a cselekmény, míg egy regény azt mondja el, hogy mi történt valójában. Az orosz nagyregény pedig az emberek kibontakozásáról szól, ezért felülmúlhatatlan Tolsztoj és Dosztojevszkij. Ugyanígy, a nemi közösülés érdekesebb, mint a nemi szervek, és az orgazmus alakulása megragadóbb, mint maga a nemi közösülés.

*

Stendhal nagyon romantikusan és nagyon franciásan beszél a szerelem kikristályosodásáról egy olyan korban, amikor a férfiak és nők állandóan a figyelem keresztútjében éltek, és állandóan napirenden volt egymás becsapása. Salamon király Éneke egy király és egy szolgálga szerelméről szól. A mai világban azonban a kiválasztás a legfőbb gondunk, és nem a rászédés vagy a kíváncsi tekintetek elől való bujkálás. Ezért a dolgok másképpen mennek. Nézzük, mi történik, ha egy férfi vasárnaponként ellátogat egy galériába.

Amint megpillantja ŐT, ahogy ott áll, majd továbblép, arra gondol, „talán”. Egyből értelme lesz az életnek, s ha kételyek

jönnek, csak rá kell néznie a hölgy arcára, hogy tudja, élete legnagyobb lehetőségét mulasztja el.

Ha azonban mégis vállalja a megszólítás esetleges kudarcát, lehet, hogy rádöbben arra: „Tényleg ő az.”

S ha magában van, arról fog ábrándozni, hogy mikor fogja újra látni a hölgyet.

Amikor tényleg újra látja, szeretne mindig vele lenni.

Amikor mindig vele van, már nem kell álmodoznia róla, mivel élete megvalósult álommá vált.

Aztán eljönnek az első veszekedések, elválások és újraegyesülések, s mivel nem bírják egymás nélkül sokáig, csak az a kérdés, hogy melyikük adja fel magát először.

Aztán összeköltöznek, házasságlevéllel vagy a nélkül, és két szeretkezés közt a pénz miatt veszekszenek.

Húsz év múlva már elválaszthatatlanok, szerelmük sírig tartó szeretetté szelídült.

Mikor végül egyikük sírba száll, a másik hamar követi őt.

*

A szexuális varázslat szakaszai tehát a következők:

Először nézünk, és édesen reménykedünk.

Aztán látunk, és csodás várakozásokkal vagyunk eltelve.

Aztán bekövetkezik a hódítás a maga győzedelmes mennyei pihegéseivel.

Aztán jön a bizonyosság és az önbizalom, a felsőbbrendűség tétova érzése, miközben más férfiak elismerő szemmel pillantanak szívünk hölgyére, és lenyűgözött idegenek biccentenek neki, vagy érintik meg kalapjuk peremét.

A paradicsom utolsó szakasza, amit még Dante sem ismert, a bizonyosságon túli jól megalapozott, magas szintű érzékiség, reagálás és önfeladás – az elérhetetlen elérésének garanciája. Ez a garancia olyan kimondhatatlan bájt kölcsönöz a felvezető dolgoknak, a vacsorának, a koncertnek, a tengerparti csillagfénynek, hogy még a többi férfi bámuló tekintete is közömbössé válik, és az egész este egy aranyozott mágnes belsejébe tartó meleg és lágy repülésé válik, ahol magasan a föld felett megmártózunk a kék kék tüzeiben.

*

A házasság hat nap izgalom és szexuális világrekord. Még öt további hét ismerkedés, harc, támadás és visszavonulás, egymás gyenge pontjainak kiismerése, s akkor jöhetnek a játszmák.

Hat hónap után mindkét fél döntést hoz. Vége a mézesheteknek, kezdődhet a házasság vagy a válás – a megfelelő rész aláhúzendó.

*

Ha egy férfi találkozik egy házaspárral, az fog eszébe jutni: „Mi mindent tudna ez a nő velem csinálni?“, ahelyett hogy azt kérdezné: „Mit tud ez a nő a férjével csinálni?“ Ha szeretik egymást, miért hiányolnának szépséget, eszet vagy szexet, vagy a piszkos anyagiakat?

*

A középosztálybeli férjek olyanok, mint a háztartási gépek. Van hozzájuk egy használati utasítás, amit el kellene olvasni, mielőtt üzembe helyezük őket. Az Egyház és a Jól Vezetett Háztartás ad ugyan garanciát rájuk, de a garancia nem terjed ki a helytelen használatból adódó meghibásodásra. Minden újságosnál kapni olyan karbantartási kézikönyveket, melyek megmondják, hogyan kell megfelelően olajozni őket. S ha ön, asszonyom, elhasznált egyet, a bíróságon jó pénzért túladhathat rajta, megszűnnek a gondjai, és ezentúl a tisztítóba küldheti ruháit. Sok szabad ideje lesz majd arra, hogy otthon üldögéljen, s lakkozza körmeit.

A középosztálybeli feleségek is olyanok, mint a háztartási gépek. Van hozzájuk egy használati utasítás, amit el kellene olvasni, mielőtt üzembe helyezük őket. Az Egyház és a Jól Vezetett Háztartás ad ugyan garanciát rájuk, de a garancia nem terjed ki a helytelen használatból adódó meghibásodásra. Minden újságosnál kapni olyan karbantartási kézikönyveket, melyek megmondják, hogyan kell megfelelően olajozni őket. A különbség az, hogy ahelyett, hogy ön használná el őt, uram, ő fogja elhasználni önt. S ahelyett, hogy ön adná vissza őt, s kapná vissza pénze egy részét, ő fogja önt visszaadni, ön pedig továbbra is fizeti a részleteket. Miféle mosógép ez? Nem csoda, ha sokan inkább az automata mosodába mennek.

*

Az agglegények harminckilenc évesen vannak a legszebb korban. Se nem túl öregek a számba jöhető fiatal lányok számára, s nem túl fiatalok a számba jöhető idősebbek számára sem. Tán meglepő – meghökkenéssel vagy visszatetszéssel fogadott hír – a harminc alatti emberek számára, hogy a legszexibb nők az ötvenesek közül kerülnek ki. Egy harminc év alatti író regényét olvasva azt látjuk, hogy a negyven fölöttiek közti szex rossz ízlésre vall, és nem helyes. A negyven fölöttiek azonban tudják, hogy a fiatalok túl kiskakasok, s elfelejtik, hogy az egy mérföldes futás messzebbre visz, mint négy kétszáz méteres vágta.

*

A dolgok ellentettjei is hordozhatnak boldogságot. Hegyi úr földemét a Zenit Építővállalat építi, mennyezetét pedig a Profi Festőbrigád festi ki, s hifi-berendezését hallgatva, szagtalanítót használ légfrissítőként. Vajon boldogabb-e, mint Völgyi úr, akinél az alapozást a Nadir Betonművek végzi, padlóját a Kontár Brigád burkolja, s légfrissítőként szagosítókat használ, miközben low-fit hallgat? Vajon egy törpe óriáshamburger tényleg jobb ízű-e, mint egy óriás törpehamburger?

*

Egyetértésre jutni könnyű. Próbáljanak meg ellentmondani. Mit csinál majd férje, ha ön nem tesz meg neki valamit? Addig nem ismeri őt, amíg nem látta mérgesen.

*

Egy válásnál az ember saját temetésén vesz részt, ahol a szertartást ügyvéde vezeti. Nincs mit tenni. Hadd vegye át a helyzet irányítását az ügyvéd, ön pedig legyen hívős és távolságtartó, ahogy az egy jó tetemhez illik. Könnyebb lesz újra életre kelni, ha a virrasztásnak vége.

*

A miniszoknyában ülő nő számára létkérdés, hogy szeme sarkából állandóan osztályozza a férfiakat. Vannak, akik kerülnek

ekintetét, mikor beszélnek hozzá. Ők félnek vagy elcsábíthatatlanok. Vannak, akik egyenesen a combjára néznek, ők őszintén közlik, mit akarnak. S vannak, akik lopva nézegetik, ezek a nocskos fantáziájúak. Azoknak, akik csak az arcát nézik, nincs szükségük rá, akik pedig először az arcára néznek, aztán a combjára, azok számára elsősorban személy, és csak aztán szexuális tárgy.

Akik elfordítják tekintetüket, azok csábíthatóak, a merészek kihasználhatóak, a szégyenlősek megalázhatóak, a tiszteletteliek tisztelhetőek, a maradékok pedig szerethetőek. A nő mindent észreveszi, és egyetlen szó, egy viszonzott tekintet nélkül is dönt, már kora gyermekkorától fogva. Ha kabátját a térdére teszi, akkor vár valamire vagy valakire, vagy gondolkodik, és nincs szüksége férfi tekintetére. Az igazi férfi gyermekora óta tudja ezt.

*

A nők és apró kis titkaik. Zsörtölődés, civakodás, kézzel kötött pulóver, vacsorára a kedvenc étel. Azt mondják, hogy egy percig sem maradnak veled, de amikor azt mondod, hogy: „De jól nézel ki ma reggel!”, akkor el sem hagynak többé. Amikor azonban már tényleg egymáshoz kötnek a gyermekek, mindez már nem számít, s akkor mi van?

*

A nők leggyakoribb játszámája a következő: „Megígéred, hogy nem csókolysz meg?”

„Megígérem.”

A nő mindenképp nyer. Ha a férfi megcsókolja, akkor megszegte adott szavát, s nem jobb, mint a többiek. Ha nem csókolja meg, a nő azt mondhatja magának: „Ez a lagymatag eunuch még csak nem is próbált megcsókolni.”

*

Szerencsés az a férfi, akit szeretnek, és irigylésre méltó az, aki szeret, bármily keveset is kapjon viszonzásul. Mennyivel nagyobb Dante, aki Beatricét bámulja, mint Beatrice, aki látszólag érdektelenül megy el mellette.

*

Ha sehogy se megy a dolog, itt van egy szerelmeslevél-minta, mely biztosan működni fog.

„Bájjaidat félig se tudná leírni az örökkévalóság összes szerelmesének megháromszorozott szerelmi himnusza sem. Ezer illatos éjszaka tízezernyi öröme egy zsákban összegyűjtve számócának tűnne az örömmek ahhoz az árkádiai gránátalmájához képest, amit ajkaidról egyetlen futó csók révén nyernék.” Ha a hölgy már ezt sem értékeli, akkor úgysem tudnál semmivel a kedvében járni, és jobban jársz nélküle. Ha (értékelően) nevet, akkor legalább félúton vagy. De az út másik felét magadnak kell megtenned, s valami jobbal kell előrukkolnod ráadásként. Ez a helyzet minden előre gyártott dologgal.

*

Az orgazmus olyan, mint egy rakétakilövés. Először ott van a felemelkedés, aztán az elsötétülés, ezt pedig követi a fényáradat, ahogy az aranyalma arany nappá válik, s alattad van az azúrkék ég a fehér felhőzettel. Ezt egy lassú ejtőernyős leereszkedés követi, míg csak fel nem tűnik alant csermelyeivel és zombolyaival a Föld, vagy egy városi utcával. Lassan földet érsz, és ismét felugrasz kicsit. A forrás mellett legelésző nyugodt tehének vagy az elfoglalt járókelők számára láthatatlan vagy. Aztán még egyszer földet érsz, és akkor jön az utósugárzás és a mély, frissítő alvás. Mairea, az eksztázis nektárja ez, mely Adhumblától vagy Savalától származik, attól a mágikus tehéntől, mely minden kívánságodat teljesíti, s mely úgy rohanja le lelkedet, mint Tchintamani, minden vágyunk csillogó ékszere. Az öregek azonban azt mondják, hogy mindez csak nekik jár, mert te nem tudnál a nagy boldogsággal mit kezdeni.

RÖVID MONDÁSOK

Minél hamarabb szerzel új barátokat, annál hamarabb lesznek égi barátaid.

*

A nőgyógyászok szerint a menstruáció egy csalódott méh sírása.

*

A bölcsesség kezdete az, amikor megtudjuk, hogy a Mikulás egyszerűen a papa. Ha megtudjuk, hogy a férjünk csak egy Mikulás, akitől nem várható el, hogy minden esete valóságosan velünk legyen, ez pedig a bölcsesség végpontja.

*

Az igazi almában kukacok vannak, ezért akarunk aranyalmát. Na de szeretjük az aranykukacokat?

*

A tested a barátod. Ne kezeld úgy, mint egy ellenségedet.

*

Ha nem látod, mi van a szemed előtt, találd ki, mi van mögötte, ahogy Amaryllis szokta volt mondani.

*

Ne féljünk elhagyni a nagy szavakat s a fennkölt arckifejezést, még mindig elég dolgunk marad így is.

*

*EN: Frászt!

Légy valakinek valamije, s akkor ez a valaki a te valamid lesz.

*

A mogorva feleséggel az a gond, hogy feldühít, a kedvessel pedig az, hogy gondolkodásra késztet.

*

Kábítószerekkel mindent átélünk, és semmit sem értünk meg.

*

Vannak emberek, akik úgy keresik a szorongást, mint a disznók a szarvasgombát.

*

A lelke tele volt gyűlölettel és szexualitással, mivel nem kapott szeretetet.

*

Nincsenek problémák, csak határozatlanságok.

*

Nehezebb feladni a kudarcot, mint a sikert.

*

A szeméremtáj az örök háromszög.

*

Ha nem tudod, melyik lányt válaszd, akkor hagyd, hogy valaki más válasszon, és aztán válaszd te is ugyanazt.

*

Egy csomó sárgarépat kötött a fejére, hogy legyen mire fölne-
zen. Mindig azt csinálta, amit kell, ráadásul a Munka Ünnepe-
n született.

*

Bhagavant szavaival az asszonyok nyolc módon bűvölik el a
férfiakat: Táncsal, Énekkal, Játékkal, Nevetéssel, Sírással, vala-
mint Megjelenésükkel, Érintésükkel és Kérdéseikkel.

*

A nemi betegség szennyes, mert mindig másodkézből való.
Vadonatúj kankó nem létezik. Még ha a legelegánsabb helyen
kapja is meg az ember, és megtiszteltetés jeleként hordozza, a
legnemtelenebb mélységekbe visszanyúló családfája hamar el-
kedvetlenítene.

*

Akinek a lelkét Medúza feje kővé változtatta, egész életében
Medúza rabszolgája lesz.

*

Az asszonyok a fákat nézik, a férfiak pedig az erdőt. A férfiak
építenek, az asszonyok pedig berendeznek.

*

Ha választani kell egy nyúl és egy teknősbéka között, a legjobb
győztes nyúlnak lenni.

*

Egy nő elviselhetetlen, ha azt mondja: szükségem van egy férfi-
ra, de te nem vagy elég jó. Vagy ne légy ennyire vágyakozó,
vagy fogadd el, ami jön.

*

Könnyű megkülönböztetni az udvarló párt a házaspártól. Az
udvarló pár feszülten egymásra figyelve összebújik, és azt
mondja, hogy „Te...”, a házaspár elengedett, s azt mondja, hogy
„Én...” Ez nem az egóból fakad, feszengés vagy könnyedség áll
mögötte.

*

Gyermeki engedelmesség. Anyja azt mondta a lánynak, hogy
vigyázzon magára, és hordjon gumicsizmát, nehogy vizes le-
gyen a lába. Azt is mondta neki, hogy fulladjon meg. Mivel ő jó
kislány volt, gumicsizmában ugrott a hídról a vízbe.

*

Freud mindenre tudta a választ. Ha valamit nem értesz a szex-
szel kapcsolatban, ne mondd azt, hogy szörnyű vagy titokzatos,
keresd meg Freudnál.

*

Azért írnak annyit a szexről, mert arra való, hogy csinálják, és
nem arra, hogy leírják. Az ember jól emlékszik arra, hogy mi
történt előtte, magára az orgazmusra azonban lehetetlen emlé-
kezni. Akik emlékezni szeretnének rá, azoknak nincs igazi or-
gazmusuk. A felidézett orgazmus olyan, mint egy torta, amely-
ből hiányzik egy szelet, amit valaki félretett, hogy szuvenirként
hazavigye.

*

Felesége pszichiáterének szemében egyetlen férfi sem hős.

*

A férfiak mindig szeretnének férfiasabbak lenni, mint akivel
vannak. Ez a helyzet a nőkkel is.

*

párkereső szolgálatok szárított kapcsolatokat ajánlanak. Te-
rünk hozzá egy kis nedvességet, és eljutunk a műanyag szex-
sz. A gyári szex nem olyan jó, mint a házilagos kivitelezésű.

*

ne néhány színnév különböző emberek orgazmusainak leírá-
ihoz: pezsgő, minden szín egyszerre, fehér és szürke utána,
iros és kék, zöld, bézs és kék, piros, kék és arany. Vannak férjek,
kik kockás takarókat látnak.

*

gyes férfiak olyanok, mint a hóember. Mire felépítet a képü-
et, szétolvadnak.

*

Mivel a veszekedés és a szex nem illik egymáshoz, felhagytak a
szexszel.

*

mindketten pácban vannak, ha a nő azért hagyja abba a szerel-
neskedést, hogy a férfi mellszőrzetével játszva problémáiról
meséljen neki. A nő azért, mert neurotikus, a férfi pedig azért,
mert egy neurotikust vett el.

*

Azt mondani, hogy „szeretném lefektetni” (ha a hölgy nem
egyezne bele), annyi, mint a nőt hibáztatni saját visszataszítósa-
gáért vagy impotenciájáért.

*

A túl komoly nők az életet bokszmérkőzésként kezelik. Mellük-
kel, alfelükkel, hüvelyükkel vagy agyukkal küzdenek, és még
csalnak is.

*

Egy férfi munkabírása gyakran felesége menstruációs ciklusá-
nak függvénye.

*

Autóban ülve csak emlékszünk az eseményekre, gyalog pedig
részesei vagyunk. Egy kocsi keresztülhajt; a gyalogos ott van.
Ez a különbség a szex és a szerelem között.

*

Havelock Ellis megerősítette: ha szeretnénk tudni, milyen lesz
a következő évi női divat, nézzük meg az ideai prostituáltakat.

*

Valami, amit nem minden nő tud a ruháról és a férfiakról. Ha
egy szoknya kettő vagy több eltérő színt rejt el, például a haris-
nyát, a lábat és más dolgokat, a szex ott kezdődik, ahol a szín
megváltozik, s ott erősödik fel, ahol a szín újra változik.

*

A feltét nélküli spagetti mindenhol egyforma ízű. A szósztól
lesz más.

*

Az a románc, amikor egy nőnek női hatalma van egy férfi fölött,
és mindkettejük öröme fontosabb számára, mint bármi más.

*

Sose gyere túl korán, mivel a búcsúzás ígéret arra, hogy nem
jössz vissza.

*

Vannak férfiak, akik azért válnak impotenssé, mert túlóráznak;
mások viszont azért, mert nincsen kitöltve a munkaidejük.

*

férfi öregségének egyik jele, hogy szőr nő ki a füléből. A másik
dolg az, hogy az ebédlőasztalnál nők helyett pénzről kezd
szélni.

*

szex mindegyik érzékszervet érinti: a látást, a hallást, a szag-
t, az ízeletést, a hőérzékét és a tapintást. Olyan ez, mint a pénz.
Idogtalanok vagyunk, ha nincs, ha azonban már van, az a
ntos, hogy mit csináljunk vele, s nem az, hogy pontosan
ennyink van. Az, hogy hogyan használjuk fel, megmutatja,
k vagyunk.

A SZOMORÚAK

Érfiak jártak ki-be a hüvelyéből, anélkül hogy megismerte
olna őket, vagy azok megismerték volna őt. A Kinsey-földre
aló kirándulása után megállapodott a Monogámia Szigetén.

Mikor élt, mindennap milliók akarták őt. Mikor meghalt, teste
osszú napokig úgy feküdt a hullaházban, hogy senki sem
ereste.

*

sz élet egyszerű. Mindössze csak azt kell tudnod, hogy minek
nik a következményei, s kiválasztani azt, ami teszik, vagy ami
eszélytelen. Bizonyosságot ne keress, mert nincs. Néha azt is
l kell döntened, hogy a kötelező dolgok közül mit nem szeret-
iel megtenni. Például egy férfinak lehet, hogy naponta válasz-
ania kell a kiherelés vagy az agymosás között.

*

Cönnyebb a halált eladni az embereknek, mint az életet, úgy-
ogy a biztosítási ügynökök őszintébbek lehetnek, mint az en-
iklopédiákat árulók.

*

Mit tegyünk a halállal kapcsolatban? Zárjunk le mindent, és
málló tuskóként várjuk-e eljöveteletét, vagy hagyjunk bizonyos
dolgokat befejezetlenül, s aztán sajnálkozva hulljunk el? Az
életművész hercegeként sétál a földön, almákat szórva szanaszét,
amerre jár. A halál művésze épp a kritikus pillanatban kapja be
az utolsó falatát, s körbemutat: „Készen állok, a többit a
virrasztás alatt megehetitek.”

UTOLSÓ ÓRAÜTÉS

A felelőtlen szerelem önző. Ha szereted az emberiséget, de nem
talász magadnak igazi cicákat, akkor soha nem jutsz ki önma-
gadból. A szeretet felelőssége az utolsó szó. Ki kell mászni a
szeretet skatulyájából, és át kell jutni a szeretés való világába.
Az erőszak útján elég sok keféles van, a kettő azonban nem
semlegesíti egymást. Ha ki vagy borulva, akkor a széles mosoly
pusztán fogpasztareklám. Kicsit vissza kell húzódnod, hogy
igazán láss. S azt kell szeretned, ami valóban létezik, és valóban
szép. Csak az számít, hogy mit teszel a keféles után.

A másik emberben parázsló csillag messziről csak egy bátor-
talan lélek aprócska lángjának látszik, pedig olyan fényességes,
hogy nagy bátorság és összeszedettség kell ahhoz, hogy meg-
közelítsd. Mindannyian be vagyunk zárva belső világunkba, az
intimitás pedig kívül reked. Ha valaha is kijutsz, nem mondha-
tod azt egy csillagnak, hogy „Kapsz be!”

FÜGGELÉK: AZ EMBERI KAPCSOLATOK OSZTÁLYOZÁSA

BEVEZETÉS

A strukturális elemzés – az emberi személyiség Szülő-, Felnőtt- és Gyermekek-énállapotainak elemzése – következetes elméleti alapot nyújt az emberi kapcsolatok logikai és tapasztalati osztályozására.

A pszichoanalitikus elmélet mechanizmusokkal és késztetésekkel foglalkozik, s tisztázza az indulatáttételi mechanizmus jellegét, nem nyújt azonban a gyógyító helyzeten kívül is érvényes rendszeres osztályozást. Az antropológiai osztályozások a klánon, a nemzetségen és a törzsen belüli formális, szerződéses és vérségi kapcsolatokkal foglalkoznak, a jogi osztályozás pedig pragmatikus jellegű, melynek célja a jogok, kötelességek és szankciók kérdéseinek tisztázása. Egyikük sem ad következetes, meggyőző vagy átfogó osztályozást a hétköznapi életben megjelenő informális kapcsolatokról, s pszichológiailag egyikük sem elég végiggondolt és pontos ahhoz, hogy bejósoló értékű lehessen. A strukturális és tranzakcionális megközelítés egyik fő célja és értéke a predikció.

Könyvem leegyszerűsítve foglalkozik a megfigyelt jelenségekkel (4. fejezet), az összetett megfigyeléseket egyszerű diagramokban ábrázolva. Az *a priori* logikai megközelítés segítségével következetes és szisztematikus modelleket alakítunk ki, s összehasonlítjuk velük a valódi, élő tranzakciókat. A megvitatást diadikus, két személy közötti kapcsolatokra korlátozzuk, bár az elmélet nagyvonalúsága szükség esetén lehetővé teszi több személy bevonását. Ha a részt vevő személyek száma elég nagy ahhoz, hogy valamilyen körből, csoportból vagy szervezetről beszélhessünk, új tényezők lépnek fel; az ilyen társas aggregátumokat (pontosabban szólva a kettőnél több személyből álló csoportosulásokat) egy korábbi munkámban tárgyaltam.* A je-

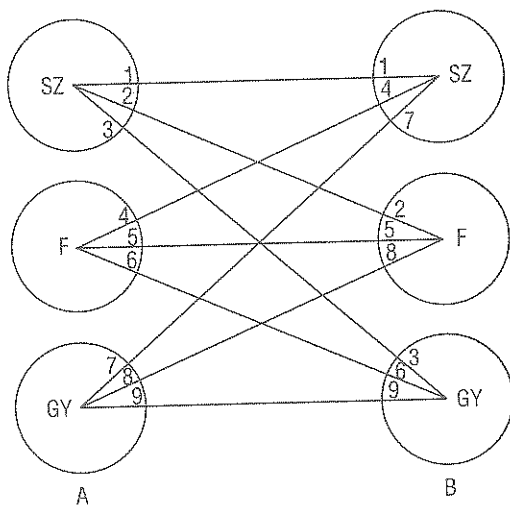
**The Structure and Dynamics of Organizations and Groups*. Philadelphia, 1963. J. B. Lippincott Company; valamint New York, 1966. Grove Press.

osztályozás célja az, hogy áthidalja az egyéni pszichológia a csoportpszichológia közti szakadékot a kétszemélyes kapcsolatok tárgyalásával.

KAPCSOLATTÍPUSOK

EGYSZERŰ DIREKT KAPCSOLATOK. Az egyszerű direkt kapcsolatokban a részt vevő feleknek csak egy aktív énállapotuk van. A 15. ábra (mely egyébként azonos a 2. ábrával) azt mutatja, hogy kilenc ilyen lehetséges kapcsolat van, melyek két típusra oszthatók: vannak olyanok, ahol a vektorok átellenesen haladnak, s olyanok, ahol rézsútosan. *Szimmetrikus kapcsolatok* azok, ahol a vektorok átellenesen haladnak. Itt mindegyik résztvevő ugyanabban az énállapotban, egyenlő alapról indulva, kétoldaltan kölcsönös szerződéssel vesz részt.

Aszimmetrikus kapcsolatnak nevezzük a rézsútos vektorokat. Itt mindegyik résztvevő énállapotai eltérőek, úgyhogy egyenlőtlen helyzetből indulnak, nem azonos alapon állnak, szerződésük egyoldalú. Az ábrából világos, hogy három szimmetrikus kapcsolat lehetséges (1, 5, 9), s hat aszimmetrikus (2, 3, 4, 6, 7, 8).

15. ábra
Kapcsolatdiagram

A család könnyen érthető illusztrációkat ad mindkét példára. A két szülő, legalábbis formálisan, szimmetrikus kapcsolatban van egymással, s aszimmetrikus kapcsolatban gyermekeikkel. Ez a megállapítás egyből kínál egy olyan, a további vizsgálódás alapját képező hipotézist, mely szerint ha egy adott esetben a két kifejezés vagy a két tagmondat nem érvényes egyszerre, akkor ott „valami baj van”. Fontos, hogy nem társadalmi vagy foglalkozásbeli egyenlőségről van szó, hanem pszichológiai vagy tranzakcionális egyenlőségről. Ugyanebből a nézőpontból vizsgálni lehet másodlagos kérdéseket is, olyanokat, mint: milyen körülmények mellett előnyös egy férj és feleség számára az aszimmetrikus kapcsolat, vagy milyen helyzetben ártalmas a szülők és a gyermekek szimmetrikus kapcsolata?

A jobb megértés céljából nézzük át a 16. ábrán a családtagok közti kilenc lehetséges egyszerű kapcsolatot bemutató diagramokat.

a) A férj és a feleség között

Szimmetrikus kapcsolatok (SZ)

- (SZ-SZ) A két szülő szülőként működik (Szülők).
- (F-F) Ugyanazok az egyének, mint férj és feleség, amikor egy gyakorlati problémát oldanak meg (Házastársak).
- (GY-GY) Ugyanők szeretőként vagy játszótársakként (Szeretők).

Aszimmetrikus kapcsolatok (A)

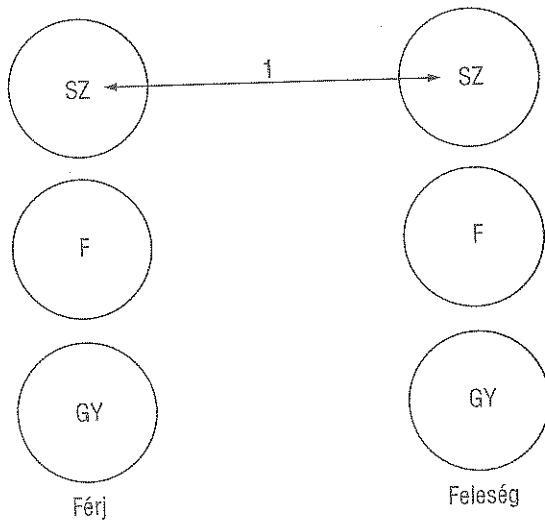
- (SZ-F) A férj egy gyakorlati feladat elvégzésénél biztatja feleségét (Támász-Munkás).
- (SZ-GY) A férj vigasztalja a feleségét (Nyugtató-Bajban levő).
- (F-GY) A férj egy olyan új feladatra tanítja feleségét, amitől az fél vagy irtózik (Tanár-Diák).

A maradék három vektor (4, 7, 8) ezek fordítottja.

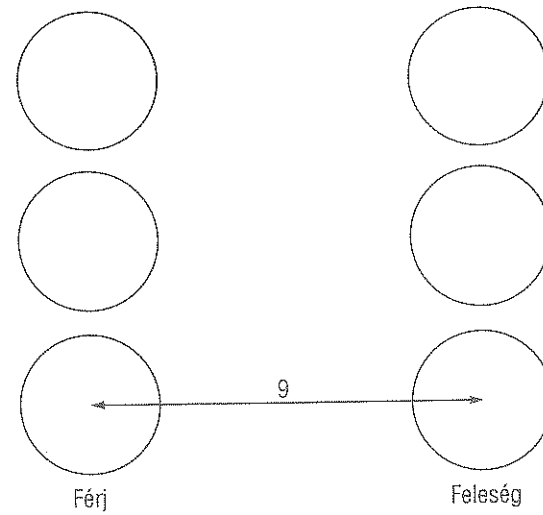
b) A szülők és az utódok között

Szimmetrikus viszonyok (SZ)

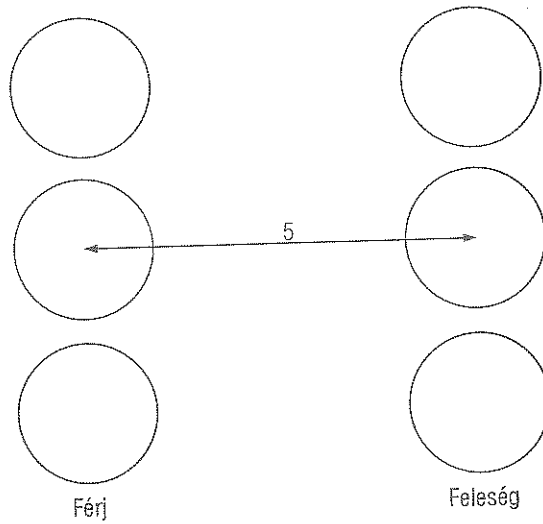
- (F-F) A szülő és a gyermek egyenlő felekként dolgozik (Munkatársak).

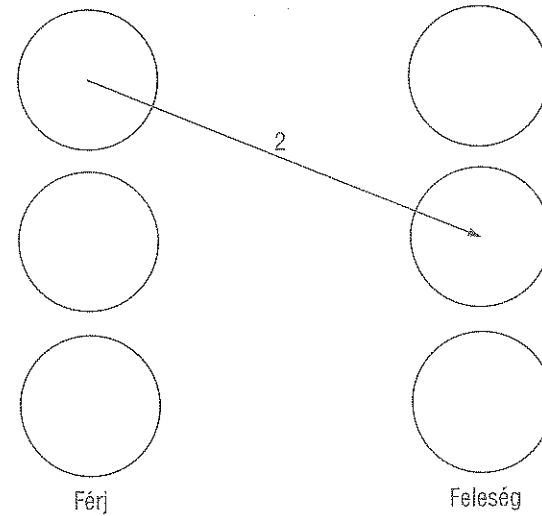
16 (1). ábra
Szülők (SZ). SZ-SZ

16 (9). ábra
Szeretők (SZ). GY-GY

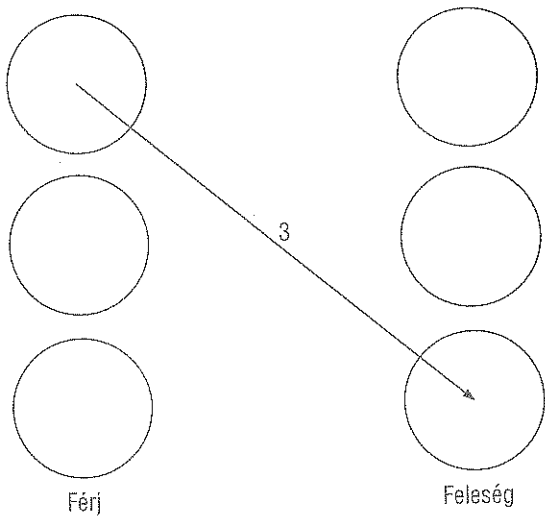

16 (5). ábra
Házastársak (SZ). F-F

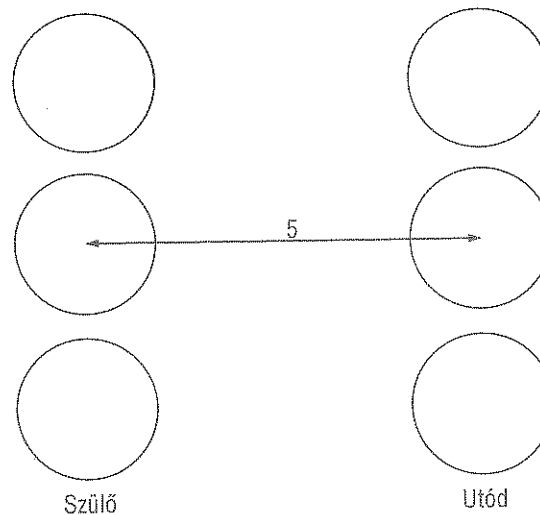

16 (2). ábra
Támasz (A). SZ-F

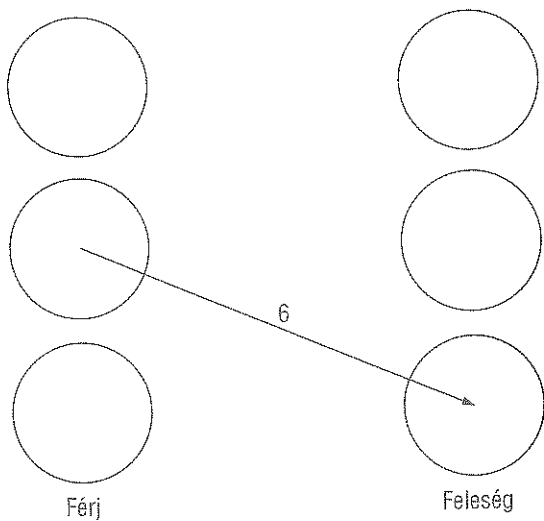
∫Z = szimmetrikus, Λ = aszimmetrikus

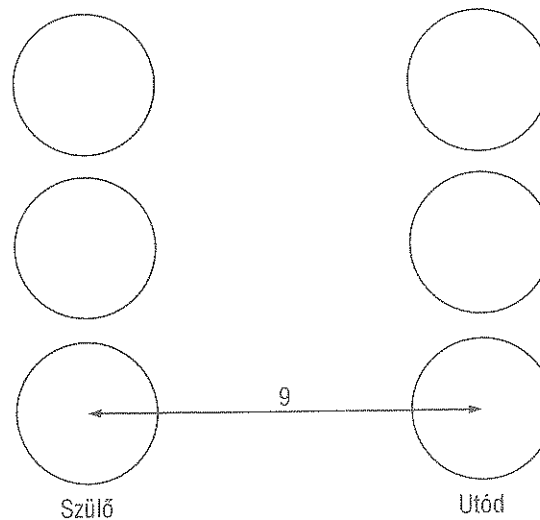
16 (3). ábra
Nyugtató (A). SZ-GY

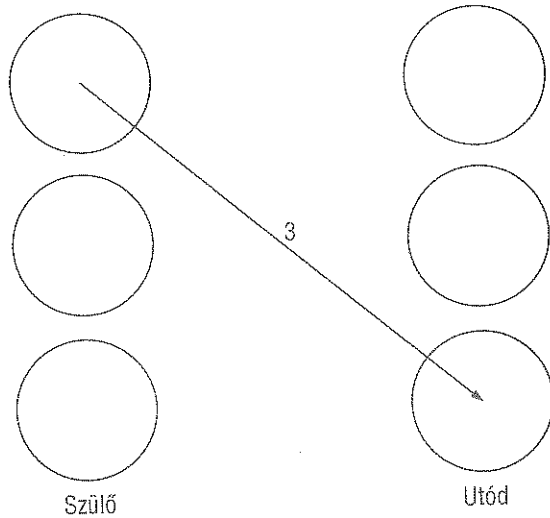
16 (5). ábra
Munkatársak (SZ). F-F

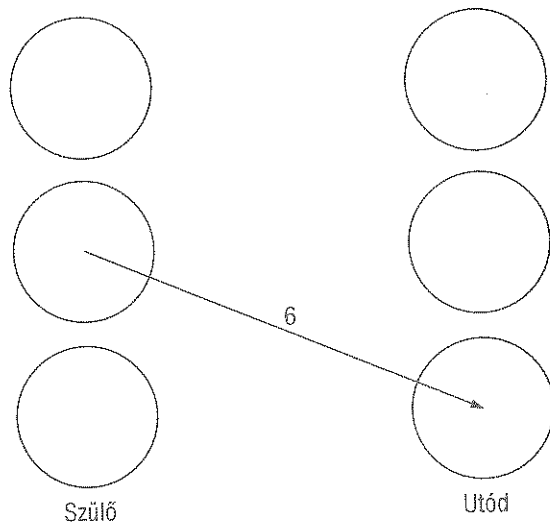
16 (6). ábra
Tanító (A). F-GY

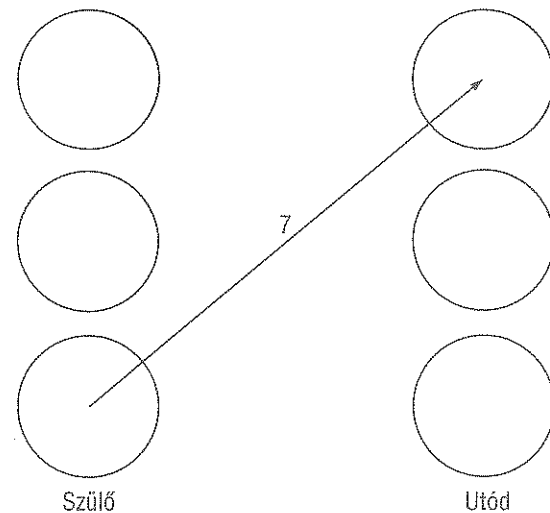
16 (9). ábra
Játszótársak (SZ). GY-GY

16 (3). ábra
Kritikus (A). SZ-GY

16 (6). ábra
Tanácsadó (A). F-GY

16 (7). ábra
A „pszichiáter gyerek” (A). GY-SZ

9. (GY-GY) A szülő gyermeki szintre leereszkedve játszik a gyermekkel (Játszótársak).
1. (SZ-SZ) Ez is előfordulhat olyan családokban, ahol a legidősebb gyermek helyettesíti a távol levő vagy hiányzó szülőt.

Aszimmetrikus kapcsolatok (A)

3. (SZ-GY) A szülő bátorítja, bírálja vagy fegyelmezi gyermekét (Szülő-Gyermek).
6. (F-GY) A szülő tanácsot ad gyermekének, vagy tanítja (Tanár-Diák).
7. (GY-SZ) A bajban levő szülő gyermekére próbál támaszkodni (Aggódó-Megnyugtató).
2. (SZ-F) Ugyanaz, mint férj és feleség között.

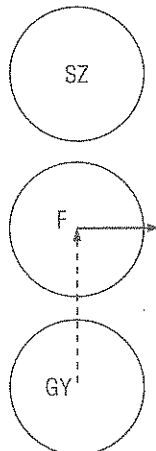
A maradék két kapcsolat (4, 8) ritka vagy egyenesen kóros.

Két gyermek között mind a kilenc lehetséges viszony felléphet, három szimmetrikus (amit ebben az esetben ikerkapcsolatnak lehet nevezni) és hat aszimmetrikus (legyen ez idősebb-fiatalabb testvér viszony).

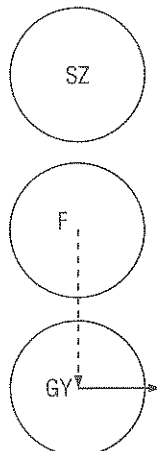
Egy kétgyermekes családban tehát a következő egyszerű diadikus kapcsolatok lehetségesek: kilenc a férj és a feleség közt; kilenc az apa és a két gyermek közt; kilenc az anya és a két gyermek közt; és kilenc a két gyermek közt. Vagyis 36 jól elkülöníthető tartalommal rendelkező lehetőség van. Ilyen típusú családban a triadikus, háromszemélyes kapcsolatok ugyanilyen rendszerezetten, tárgyyszerűen és eredményesen tárgyalhatóak, ha nehézségek vannak, azok pusztán formálisak. Ugyanez érvényes a négytagú viszonyokra.

Birtokunkban van tehát az egyszerű kapcsolatok teljes hálózata, mely könnyen átvihető a családon kívüli társas kapcsolatokra is.

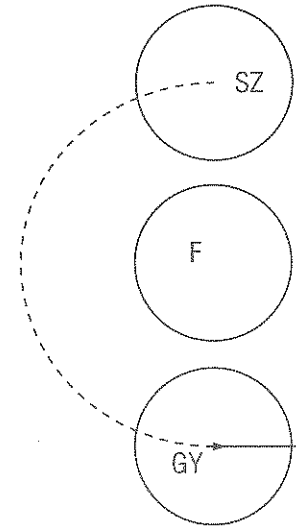
II. EGYSZERŰ KÖZVETETT KAPCSOLATOK. Egyszerű közvetett kapcsolat az, ahol a résztvevőknél ugyancsak egyetlen aktív énállapot jelenik meg, de ezt a megjelenést megelőzi egy másik énállapotot érintő belső dialógus. Az előzőekben a Tisztelet, Csodálat és az Élvehajhászás címszó alatt adtam már ezekre

17. a) ábra
Gyermek programozta
Felnőtt. Tisztelet

17. b) ábra
Felnőtt programozta
Gyermek. Csodálat

17. c) ábra
Szülő programozta
Gyermek. Élvehajhászás

példákat. A Tiszteletnél először belső párbeszéd folyik a Gyermek és a Felnőtt között; a Csodálatnál a Felnőtt és a Gyermek konzultál, mielőtt megjelenik a Felnőtt-viselkedés; az Élvehajhászásnál pedig a Szülő és a Gyermek közt zajlik közvetlen tranzakció, megkerülve a Felnőttet, s arra biztatva a Gyermeket, hogy vágjon bele. A fenti kapcsolatok a 17. ábra diagramjain láthatóak. Ezeket a helyzeteket technikailag „programozásnak” nevezzük. A 17. a) ábra egy Gyermek programozta Felnőttet, a 17. b) egy Felnőtt programozta Gyermeket, míg a 17. c) egy Szülő programozta Gyermeket mutat.

III. ÖSSZETETT KAPCSOLATOK. Összetett kapcsolatnak azt nevezzük, amelynek fenntartásához kettőnél több aktív énállapotra van szükség. Ezek az emberi élet legintimebb és legtartósabb kapcsolatai. Az életképes családi kapcsolatok mind összetettek. A vázolt családelemzésben valójában a hosszú távú, összetett kapcsolatokat rövid idő alatt lezajló, egyszerűbb kapcsolatok sorozataira bontottuk fel.

A haverság, a barátság és az intimitás összetett kapcsolatait korábban már elemeztem. A körülmények hatására a két résztvevő énállapotai folyamatosan elmozdulnak, úgyhogy hosszú távon mindegyik meg fogja mutatni magát. Az összetett kapcsolatok is lehetnek közvetlenek vagy közvetettek, a belső eszmecserétől függően.

bemutatott osztályozás hasznát illusztrálandó két bejósoló éldát mutatnék be.

A) Az egyszerű kapcsolatok, mind a közvetettek, mind a özvetlenek, simán és akadály nélkül zajlanak, amíg ki nem merülnek. Társas összejöveteleken lehet jóízűeket sopánkodni SZ-SZ, 1), rivalizálgatni (F-F, 5), flörtölni (GY-GY, 9) vagy igazsálgatni a másikat (SZ-GY, 3). Ezek a gond és felelősség élküli helyzetek addig tarthatnak, amíg ki nem merülnek az ktív énállapotok, amikor is a résztvevők szétváltnak. Még osszabb periódusokat tekintve is az emberek eldoldozhatnák vekig jól illeszkedve és súrlódások nélkül egy irodában (F-F,), még ha delutánonként boldogan is csukják be maguk mögött z ajtót. Csak akkor lépnek fel komplikációk, amikor a szerző- és alapú Felőtt-Felőtt állapotok mellett valamilyen más nállapot is betolakszik.

Tanulságos az alábbi példa. Jól motivált intellektuális vita éljaira találkozott heti rendszerességgel egy „vezető nélküli” csoport. Egy évig simán mentek a dolgok, ekkor azonban, azzal gyütt, hogy szerették volna, ha folytatódna a találkozó, a igok elkezdtek visszahúzódóak lenni. A megkérdezett tranz- kcionális szakember úgy látta, hogy az aktuális egyszerű Fel- ött-Felőtt szerződés mellett kicsi az esély a csoport túlélésére. Iőször azt ajánlotta, hogy válasszanak egy erős vezetőt. A igok idegenkedtek ettől a megoldástól, ezért azt javasolta, ogy alakuljanak át „önismereti” csoporttá, ahol a szerződés megváltoztatható úgy, hogy ki lehessen mutatni a Szülői és yermeki énállapotokat. Ez egyszerűből összetetté változtatta tagok közti kapcsolatokat, és a csoport még egy éven keresz- il, egészen addig fennállt, míg az „önismereti” jellegből faka- óan, mint az várható is volt, újabb nehézségek nem léptek fel. Égül is ez győzte meg a tagokat, hogy szükség van egy erős zetőre.

Az alapvető tranzakcionális elvet a következőképpen lehet megfogalmazni: egy egyszerű kapcsolatban nincs lehetőség ke- sztezett vagy rejtett tranzakciókra, mivel ezekhez kettőnél öbb aktív énállapotra van szükség. Ennek következtében a ommunikáció olajozottan és akadálytalanul folyik, egészen a égkimerülésig. A kimerülést úgy lehet megakadályozni, hogy

összetett kapcsolatokat eredményező, friss és ropogós énálla- potokat engedünk be. Ez azonban általában gondos odafigye- lést igénylő játszmákhoz vezet.

B) Az összetett kapcsolatok könnyen eredményezhetnek in- cidensekhez vezető féreértéseket, keresztezett tranzakciókat és játszmákat. A kapcsolatok azonban túlélnek ezt, mert az egyszerű kapcsolatoknál több örömet nyújtanak a résztvevők számára. A tranzakcionális alapelv a következő: egy összetett kapcsolatban lehet, hogy állandóan zavart szenved a kommunikáció, a kilá- tásba helyezett bőséges jutalom érdekében azonban rendsze- rint helyreáll.

Összefoglalva: az egyszerű közvetlen kapcsolatban mind- össze két aktív s egy vagy több kiegészítő, latens énállapot van. Ezek mindegyike lehet szimmetrikus vagy aszimmetrikus. Az összetett kapcsolatokban kettőnél több énállapot vesz részt, s ezek is lehetnek szimmetrikusak vagy aszimmetrikusak. A ha- verság és a barátság például összetett szimmetrikus kapcsolat, míg a 129–132. oldalon leírt Roger-Zsuzsa viszony összetett aszimmetrikus kapcsolat. Az alábbi változatok lehetségesek:

egyszerű	szimmetrikus	közvetlen
összetett	aszimmetrikus	közvetett

A legegyszerűbb és legegyszerűbb az egyszerű, szimmetrikus, közvetlen kapcsolat. Az összetett, aszimmetrikus és közvetett kapcsolat a legbonyolultabb, s ez adja a legtöbb lehetőséget a játszmákra és a rejtett tranzakciók más formáira is.

Osiris Kiadó, Budapest
A kiadásért felel Gyurgyák János
Olvasószerkesztő Fedor Sára
Sorozatterv Környei Anikó
Műszaki szerkesztő Kállainé Horváth Andrea
A borító ismeretlen festő Gabrielle d'Estrée-t
és de Villars hercegnőt ábrázoló képének
felhasználásával készült
Az ábrák készítésében részt vett Gábris Krisztián
A szedés és a tördelés az Osiris Kft. munkája
Tördelő Sörfőző Zsuzsa
Nyomta a Széchenyi Nyomda Kft.
Győr 97.K-835
Felelős vezető Nagy Iván ügyvezető igazgató

ISBN 963 379 250 9
ISSN 1219-7718